

**Місцевий план
управління відходами
Перечинської
міської територіальної
громади**

м. Перечин – 2024

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень, символів, скорочень.....	5
Перелік таблиць.....	7
Перелік рисунків.....	9
Перелік Додатків.....	10
Вступ.....	11
Розділ I. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ..	13
1.1. Адміністративно-територіальний устрій, демографічна та соціальна характеристика територіальної громади.....	13
1.2. Характеристика природно-географічного стану територіальної громади	20
1.3. Економічна характеристика територіальної громади.....	28
Розділ II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОАДИ.....	40
2.1. Загальна характеристика управління відходами в територіальній громаді.....	40
2.1.1. Параметри управління відходами та наявна інфраструктура.....	40
2.1.2. Інституційна структура управління відходами.....	49
2.1.3. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами.....	64
2.2. Опис поточного стану за видами відходів.....	67
2.2.1. Побутові відходи.....	67
2.2.2. Небезпечні відходи.....	81
2.2.2.1. Відпрацьовані нафтопродукти.....	85
2.2.2.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі.....	86
2.2.2.3. Відходи, що містять ртуть.....	87
2.2.2.4. Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли.....	88
2.2.2.5. Інші небезпечні відходи.....	88
2.2.3. Відходи промисловості.....	91
2.2.3.1. Промислові відходи.....	91
2.2.3.2. Відходи видобувної промисловості.....	92
2.2.3.3. Відходи будівництва та знесення.....	96
2.2.4. Рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи.....	98

2.2.5. Відходи упаковки.....	
2.2.6. Відходи електричного та електронного обладнання.....	103
2.2.7. Відходи батарей і акумуляторів.....	104
2.2.8. Медичні відходи.....	105
2.2.9. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився.....	108
2.2.10. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд.....	110
2.2.11. Відходи, що біологічно розкладаються.....	112
2.3. Аналіз ефективності управління відходами територіальної громади	114
РОЗДІЛ III. ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯМ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	118
3.1. Цілі та цільові показники.....	118
3.2. Управління потоками відходів.....	124
3.2.1. Управління побутовими відходами.....	126
3.2.2. Управління небезпечними відходами.....	144
3.2.3. Управління відходами промисловості.....	158
3.2.4. Управління відходами будівництва і знесення.....	164
3.2.5. Управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами.....	167
3.2.6. Управління відходами упаковки.....	173
3.2.7. Управління відходами електричного та електронного обладнання.....	178
3.2.8. Управління відходами батарей і акумуляторів.....	181
3.2.9. Управління медичними відходами.....	183
3.2.10. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився.....	188
3.2.11. Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд.....	189
3.2.12. Управління відходами, що біологічно розкладаються.....	192
3.3. Інструменти забезпечення виконання МПУВ.....	195

3.4. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами територіальної громади.....	215
3.5. План заходів МПУВ.....	221
РОЗДІЛ IV. МОНИТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО ПЛАНУ.....	224
РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ.....	228
ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА.....	229
ДОДАТКИ.....	233

Перелік умовних позначень, символів, скорочень

ВББА	відпрацьовані батарейки, батареї та акумулятори
ВЕЕО	відходи електричного та електронного обладнання
ВБЗ	відходи будівництва та знесення
грн	гривня, грошова одиниця України
га	гектар
ГЗК	гірничо-збагачувальний комбінат
ДП	Державне підприємство
ЄС	Європейський Союз
ЗГ	звалищний газ
МБО	механіко-біологічне оброблення відходів
МВВ	місце видалення відходів
МПУВ	місцевий план управління відходами
МВт	мегават
НПС	навколишнє природне середовище
НВ	небезпечні відходи
ОВД	оцінка впливу на довкілля
ОДА	обласна державна адміністрація
ОМС	орган місцевого самоврядування
ОУВ	об'єкт утворення відходів
ПАТ	Публічне акціонерне товариство
ПрАТ	Приватне акціонерне товариство
ПЕТ	поліетилентерефталат
ПВ	побутові відходи
ПКД	проектно-кошторисна документація
ПДВ	податок на додану вартість
ПЗФ	природно-заповідний фонд
р	річка
МТГ	міська територіальна громада
ТОВ	товариство з обмеженою відповідальністю
ТПВ	тверді побутові відходи
т	тонн
КВЕД	класифікація видів економічної діяльності
Кластер управління відходами	локалізована територія суміжних територіальних громад, охоплена спільною системою управління побутовими відходами, що має взаємоузгоджену інфраструктуру управління відходами та обслуговується одним регіональним полігоном для захоронення побутових відходів
м	метри
НАН	Національна академія наук
РВВ	розширена відповідальність виробника
РПУВ	регіональний план управління відходами
RDF	паливо, отримане з твердих відходів
СОТ	світова організація торгівлі

СОЗ	стійкий органічний забруднювач
СЕО	Стратегічна екологічна оцінка
ССЛ	сміттесортувальна лінія
СМС	суха магнітна сепарація
SWOT	аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз
ТЕО	техніко-економічне обґрунтування
Фонд ОНПС	фонд охорони навколишнього природного середовища
ХЗЗР	хімічні засоби захисту рослин

Перелік таблиць

- Таблиця 1.1.1. Чисельність населення у відповідному населеному пункті, осіб станом на 01.01.2017 р.
- Таблиця 1.3.1. Промислові підприємства Перечинської МТГ
- Таблиця 1.3.2. Чисельність усіх працюючих на основних підприємствах громади у 2012-2016 рр.
- Таблиця 1.3.3. Фактичне розміщення об'єктів, які переміщені з інших територій України
- Таблиця 1.3.4. Мережа закладів середньої освіти, кількість класів та учнів
- Таблиця 1.3.5. Мережа закладів дошкільної освіти, кількість груп та вихованців
- Таблиця 1.3.6. Мережа закладів позашкільної освіти, кількість гуртків та вихованців
- Таблиця 2.1.1. Обсяги утворення відходів та поводження з відходами Перечинської МТГ
- Таблиця 2.1.1.1. Кошторисна вартість
- Таблиця 2.1.1.2. Підприємство-накопичувач промислових відходів
- Таблиця 2.1.1.3. Осади стічних вод від комунальних очисних спор
- Таблиця 2.2.1. Морфологічний склад побутових відходів в Перечинській МТГ
- Таблиця 2.2.2. Графік збирання та вивезення ПВ на території м. Перечин
- Таблиця 2.2.3. Динаміка тарифів на послуги по вивезенню твердих побутових відходів по м. Перечин
- Таблиця 2.2.4. Тарифи
- Табл. 2.2.5. Відносна динаміка вивезення ПВ (м. Перечин) та фінансових надходжень від юридичних осіб та населення
- Таблиця 2.2.6. Демографічна ситуація у Перечинській МТГ протягом 2012-2016 рр.
- Таблиця. 2.2.2.1. Суб'єкти осподарювання, що здійснюють діяльність у сфері управління небезпечними відходами
- Таблиця 2.2.3.1.1. Об'єкти утворення відходів
- Таблиця 2.2.4.1 Суб'єкт господарювання, що здійснює збирання відходів як вторинної сировини
- Таблиця 3.2.1.1. Потреба у контейнерах для збирання відходів, шт (станом на 2026 р.)
- Таблиця 3.2.1.2. Середня кількість утворення відходів у населених пунктах Перечинської МТГ станом на 2023 р. (м³/на одну особу)
- Таблиця 3.2.1.3. Прогнозна кількість ТПВ на території Перечинської громади, м3
- Таблиця 3.2.3.1. Перелік першочергових заходів РПУВ у сфері управління промисловими відходами
- Таблиця 3.2.8.1. Утилізатори термічні (технічні характеристики)
- Таблиця 3.3.8.2. Утилізатори термічні (економічні параметри)
- Таблиця 3.3.1. Наявні джерела інформації про поточний стан у сфері управління відходами
- Таблиця 3.3.2. Наявні механізми інформування з питань управління відходами
- Таблиця 3.3.5.1. Структура стратегічних та оперативних цілей і завдань регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років

Таблиця 3.4.1. Фінансування заходів по розвитку і забезпеченню функціонування системи управління відходами Перечинської МТГ

Таблиця 4.1. Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами в Перечинській МТГ

Перелік рисунків

- Рис. 1.1.1 Карта-схема адміністративних районів Закарпатської області
- Рис. 1.1.2. Положення Перечинської МТГ
- Рис. 1.1.3. Генеральний план м. Перечин
- Рис. 1.1.4. Розподіл земель на території Перечинської МТГ
- Рис. 1.2.1. Ґрунтовий покрив Закарпатської області, та міста Перечин зокрема
- Рис. 1.2.2. Природо-заповідні об'єкти суміжних територій до Перечинської МТГ
- Рис. 1.2.3. Смарагдова мережа у межах фрагменту карти, зокрема у Перечинській МТГ
- Рис. 1.2.4. Положення території Перечинської громади відносно територій Смарагдової мережі України у Закарпатській області
- Рис. 1.3.1 Кількість юридичних та фізичних осіб на території Перечинської МТГ, осіб
- Рис. 1.3.2. Динаміка доходів і видатків бюджету Перечинської МТГ у 2012-2018 (прогноз) рр., млн. грн.
- Рис. 1.3.3. Структура дохідної частини Перечинської МТГ
- Рис. 2.2.1. Склад побутових відходів Перечинської МТГ
- Рис. 2.1.1.1. Наявна техніка КП «Комунальник» Перечинської громади
- Рис. 2.2.3. Динаміка чисельності населення Перечинської МТГ у 2014-2023 рр., осіб
- Рис. 3.1.1 Ієрархія пріоритетів управління відходами
- Рис. 3.2.1.1 Принципова схема логістики управління побутовими відходами
- Рис. 3.2.1.2. Склад побутових відходів Перечинської МТГ
- Рис. 3.2.1.3. Прогнозна кількість ПВ, що утворюються на території Перечинської МТГ, м³
- Рис. 3.3.5.1 Розміщення діючих полігонів і сміттєзвалищ у межах кластерів у Закарпатській обл.
- Рис. 3.3.5.2 Пропонована схема удосконалення інфраструктури оброблення відходів за кластерами К-2 Закарпатської обл.
- Рис. 3.3.5.3 Заплановані до будівництва та існуючі об'єкти інфраструктури з оброблення/видалення відходів в Ужгородському кластері

Перелік додатків

- Додаток 1. Таблиця 1. Характеристика місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалищ)
- Додаток 2 . Таблиця 1. Охоплення утворювачів побутових відходів послугами з управління побутовими відходами
- Додаток 3 . Таблиця 1. Цілі та цільові показники МПУВ
- Додаток 4 . Таблиця 1. Дані щодо об'єктів оброблення відходів, будівництво або реконструкція яких планується у період планування за МПУВ
- Додаток 5. Таблиця 1. Дані щодо припинення експлуатації місць / об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища)
- Додаток 6. Таблиця 1. Дані щодо продовження експлуатації місць / об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища)
- Додаток 7. Таблиця 1. Дані щодо об'єктів оброблення відходів, будівництво або реконструкція яких планується у період планування за МПУВ
- Додаток 8. Таблиця 1. Технічне забезпечення збирання побутових відходів
- Додаток 9 . Таблиця 1. Перелік пунктів роздільного збирання побутових відходів
- Додаток 10. Таблиця 1. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини
- Додаток 11. . Загальна потреба у фінансуванні заходів МПУВ
- Додаток 12. Таблиця 1. Плановий розподіл обсягів фінансування за джерелами фінансування, тис.грн.
- Додаток 13. Планові кількісні показники виконання МПУВ
- Додаток 14 . Завдання та заходи МПУВ
- Додаток 15 . Структура плану заходів МПУВ

Вступ

Місцевий план управління відходами Перечинської міської територіальної громади (МТГ) розроблений з метою створення ефективної та інтегрованої системи управління відходами, яка відповідає сучасним вимогам екологічної безпеки та сталого розвитку.

Місцевий план управління відходами Перечинської МТГ розроблений на виконання вимог Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 №820-р, Національного плану управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 року № 117-р, з урахуванням проєкту Національного плану управління відходами до 2033 року, завдань й заходів проєкту Регіонального плану управління відходами у Закарпатській області до 2030 року (оновленого) та показників державної екологічної політики України, затверджених Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Розробка Місцевого плану управління відходами Перечинської МТГ здійснювалася відповідно до Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.2023 №947, Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених Наказом Міндовкілля України від 15.03.2023 року № 288 та з урахуванням місцевих особливостей та європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»;

Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»;

Директиви № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС»;

Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу на стан довкілля окремих проєктів та програм;

Директиви 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року «Про упаковку та відходи упаковки»;

Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»;

Директиви 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 вересня 2006 року «Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори».

Крім того, Місцевий план управління відходами Перечинської МТГ узгоджується з наступними чинними нормативно-правовими документами та направлений на їх виконання, зокрема це: Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про управління відходами», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про основні засади (стратегія) державної

екологічної політики України на період до 2030 року», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про рослинний світ», «Про основи містобудування», «Про землеустрій», «Про охорону земель», Водний Кодекс України, Земельний кодекс України, Кодекс України про надра, постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 № 1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах», накази Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України», Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.12.2001 № 226 «Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України», ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів, ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» та іншими нормативно-правовими документами.

Метою Місцевого плану управління відходами є забезпечення сталого управління відходами Перечинської МТГ та впровадження стратегічного планування з урахуванням принципів співробітництва, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей шляхом впровадження заходів зменшення утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню, та здійснення заходів у сфері управління відходами без спричинення шкоди навколишньому природному середовищу та загрози здоров'ю людей.

Місцевий план управління відходами Перечинської МТГ спрямований на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

Основними завданнями Місцевого плану управління відходами Перечинської МТГ є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним планом управління відходами до 2030 року, проектом Національного плану управління відходами до 2033 року і проектом Регіонального плану управління відходами в Закарпатській області до 2030 року (оновленим), та спрямовані на реалізацію державної та місцевої політики у сфері управління відходами.

На кожне завдання визначено заходи, відповідальні виконавці, строки реалізації заходів, джерела та обсяги фінансового забезпечення, засоби контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території Перечинської МТГ.

Місцевий план управління відходами Перечинської МТГ охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Перечинської МТГ.

Місцевий план управління відходами Перечинської МТГ розроблено строком на 10 років.

РОЗДІЛ І. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1.1. Адміністративно-територіальний устрій, демографічна та соціальна характеристика територіальної громади

Місто Перечин – місто в Україні, у Закарпатській області. Перечинська міська територіальна громада утворена 11 жовтня 2016 року в рамках адміністративно-територіальної реформи рішенням 8 сесії 2 пленарного засідання 7 скликання Перечинської міської ради № 201 «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Перечинська МТГ входить в Ужгородський район Закарпатської області, утворений після децентралізації (рис. 1.1.1).

Площа Ужгородського району – 2,4 тис. км², населення – 255,8 тисяч осіб. У складі району перебуває 14 територіальних громад, з яких: 3 – міські, 2 – селищні, 9 – сільські.

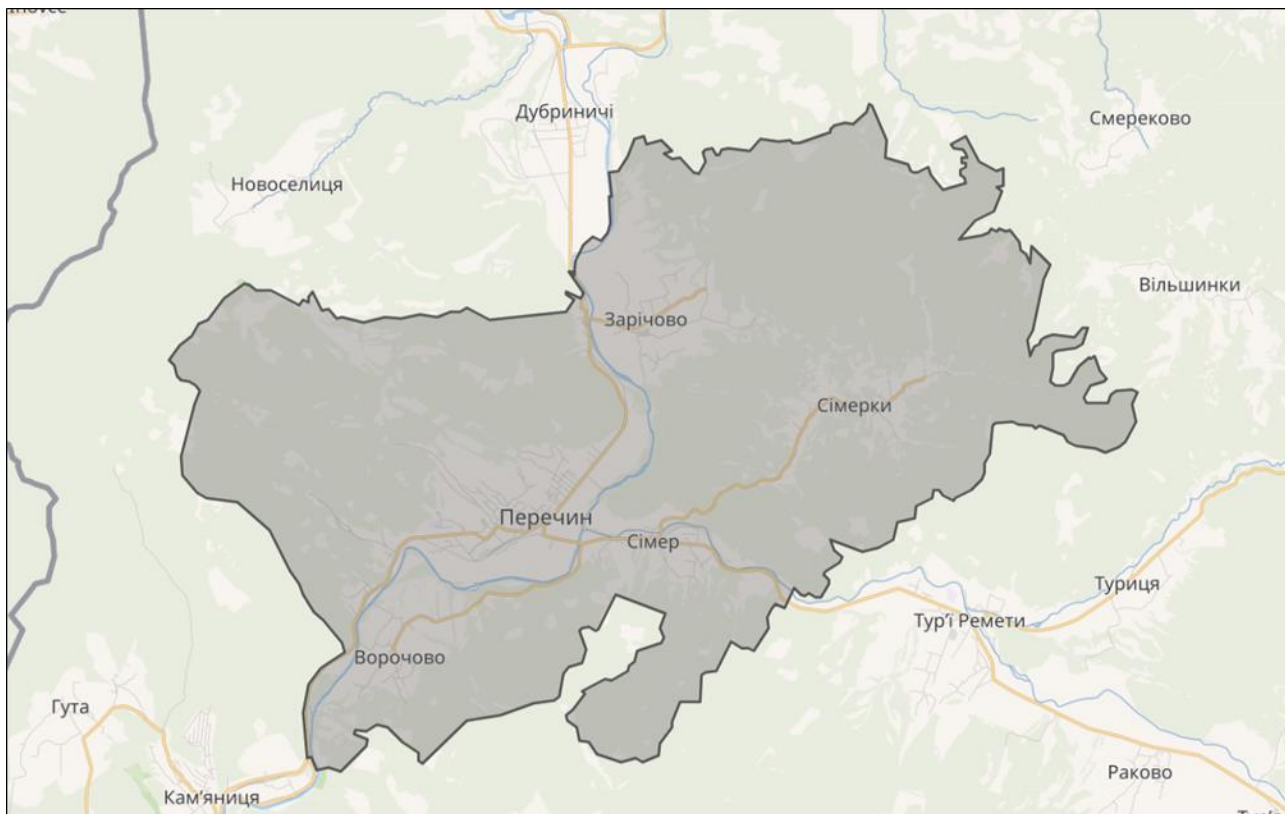
Рисинок 1.1.1. Карта-схема адміністративних районів Закарпатської області

Джерело

інформації:

<https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzQVxHZXJnzWcDVgOCwgggKNGKTj?projector=1&messagePartId=0.1>

До складу Перечинської міської територіальної громади ввійшли п'ять населених пунктів, 1 місто та 4 села: м. Перечин, села Сімер, Сімерки, Ворочово та Зарічово. На рисунку 1.1.2. зображено розташування Перечинської міської територіальної громади.

Рисунок 1.1.2. Карта-схема із розташуванням Перечинської МТГ

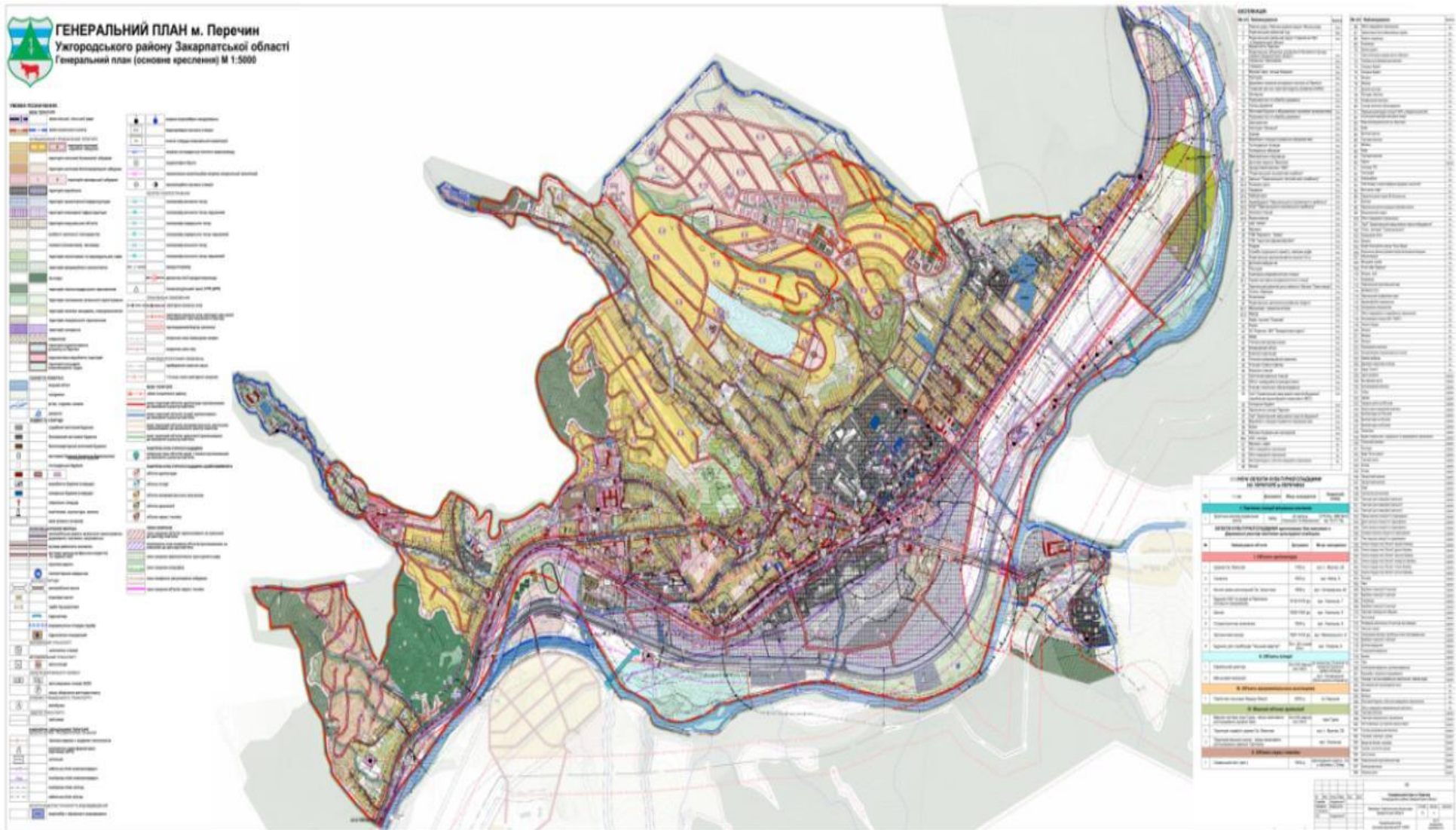
Адміністративний центр МТГ – місто Перечин, Ужгородського району, Закарпатської області.

На рисунку 1.1.3 зображено місто Перечин згідно Генерального плану.

Загальна площа території МТГ – 144,523 км². Площа в межах населених пунктів – 31.713 км², населення – 12 497 мешканців. Перечинська міська територіальна громада розташована на відстані 21,6 км від обласного центру – м. Ужгорода.

За даними Головного управління статистики у Закарпатській області, до повномасштабного вторгнення рф, чисельність населення у Перечинській МТГ становила 12399 осіб, в тому числі міського населення – 6682 особи та сільського населення 5856 осіб.

За інформацією Перечинської МТГ кількість населення у 2023 році збільшилася за рахунок вимушено переміщених осіб і станом на 01.01.2023 року вона становила – 14043 особи, в тому числі міського - 8245 осіб та сільського – 5798 осіб. У таблиці 1.1.1. представлена чисельність населення Перечинської громади за останні 10 років.

Рисунок 1.1.3. Генеральний план забудови міста Перечин

Таблиця 1.1.1. Чисельність населення Перечинської МТГ за період 2014-2023 років

Назва показника	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023**
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Всього, тис. осіб у тому числі	12546	12617	12626	12626	12658	12722	12722	12497	12399	14043
Міське населення, осіб	6682	6682	6691	6691	6683	6743	6743	6624	6701	8245
Сільське населення, осіб	5856	5935	5935	5936	5975	5979	5979	5873	5698	5798

*за даними Головного управління статистики у Закарпатській області

**за інформацією Перечинської МТГ кількість населення у 2023 році збільшилася за рахунок вимушено переміщених осіб

Чисельність населення по населених пунктах Перечинської міської територіальної громади станом на 01.01.2022 року представлена у таблиці 1.1.2.

Таблиця 1.1.2. Чисельність населення по населених пунктах Перечинської МТГ, станом на 01.01.2022 року за даними Перечинської МТГ)

Найменування населених пунктів, що входять до громади	Чисельність населення по населених пунктах, осіб
місто Перечин	6477
село Сімер	1846
село Сімерки	965
село Ворочово	811
село Зарічово	2300

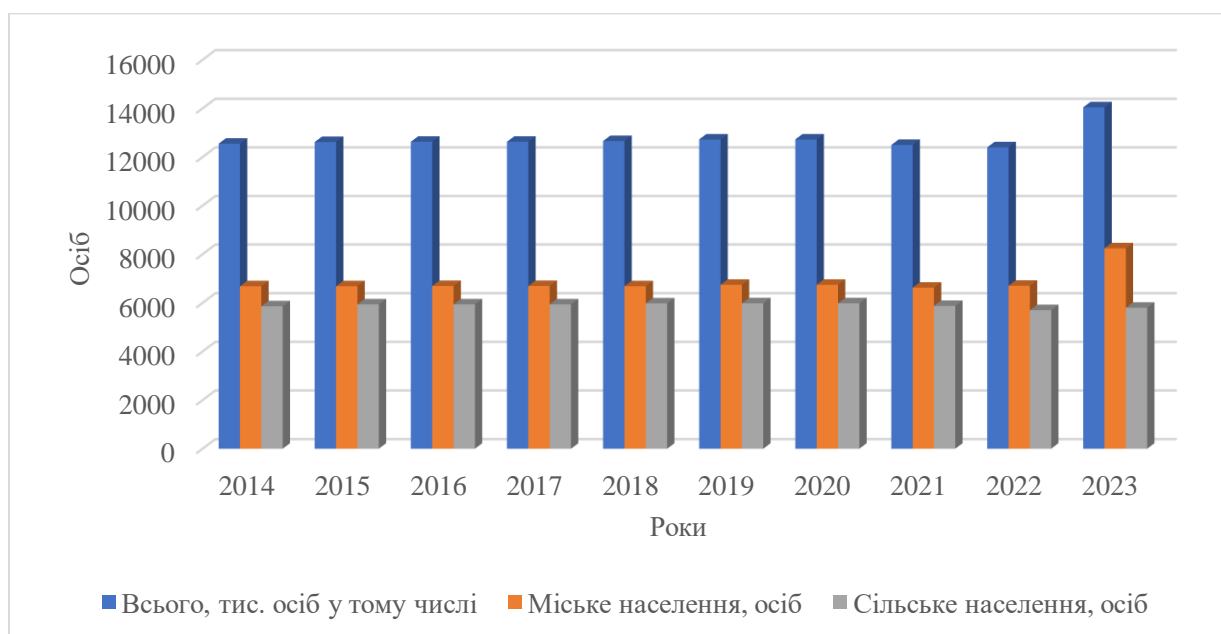
За інформацією Головного управління статистики у Закарпатській області, зокрема в Ужгородському районі проживало 71 624 осіб станом на 1 січня 2021 року. Природний приріст населення у 2020 року становив -276 осіб, що вище порівняно із 2019 роком (186 осіб), кількість живонароджених становила 704 особи, а кількість померлих 980 осіб. Міграційний приріст становив 260 осіб, відповідно, кількість прибулих - 563 та вибулих - 303 особи.

Упродовж 2020 року спостерігалось загальне скорочення населення Закарпатської області вцілому у кількості 3662 особи (2,9 осіб у розрахунку на 1000 наявного населення), у тому числі міського – на 574 особи, сільського – на 3088 осіб. На зменшення чисельності населення області вплинуло як природне, так і міграційне скорочення у кількості 3253 та 409 осіб відповідно.

Таблиця 1.1.3. Демографічна ситуація у Перечинській МТГ протягом 2014-2023 рр.

Назва показника	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023**
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Всього, тис. осіб у тому числі	12546	12617	12626	12626	12658	12722	12722	12497	12399	14043
Міське населення, осіб	6682	6682	6691	6691	6683	6743	6743	6624	6701	8245
Сільське населення, осіб	5856	5935	5935	5936	5975	5979	5979	5873	5698	5798

*за даними Головного управління статистики у Закарпатській області, лист від 28.12.2023 № 05.2-18/2318-23 та інформації з цільової програми охорони та використання земель Перечинської міської територіальної громади на 2024 – 2026 роки

Рисунок. 1.1.4. Динаміка чисельності населення Перечинської МТГ у 2014-2023 рр., осіб

Прогнозована чисельність населення Перечинської МТГ представлена у таблиці 1.1.4. Прогноз чисельності населення Перечинської МТГ

Таблиця 1.1.4. Прогноз чисельності населення Перечинської МТГ

Назва показника/рік	2024*	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чисельність населення,	12399	12391	12385	12379	12373	12367	12360	12354	12348	12342

всього, тис. осіб у тому числі										
міське населення, осіб	6701	6697	6694	6690	6687	6684	6680	6677	6674	6670
сільське населення, осіб	5698	5694	5691	5689	5686	5683	5680	5677	5674	5672

*за даними Головного управління статистики у Закарпатській області, лист від 28.12.2023 № 05.2-18/2318-23 та інформації з цільової програми охорони та використання земель .Перечинської міської територіальної громади на 2024 – 2026 роки

Прогнозована чисельність населення розрахована за реалістичним прогнозом із врахуванням динаміки населення громади з 2014 до 2020 років (без врахування ковідних та років війни), використовуючі дані за даними Головного управління статистики у Закарпатській області та обставин воєнного стану в Україні.

Зрозуміло, що чисельність населення може ще змінюватись як і в позитивну, так і у від'ємну сторону. Проведені прогнозні розрахунки дають підстави зробити такі висновки, що чисельність населення, найбільш імовірно, скоротиться. Про це свідчить показники, подані Мінфіном, що за посиланнм <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/zakarpatskaya/> Середній відсоток скорочення населення розраховано за 2016-2019 роки по Закарпатській області і він становить -0,05%. Незначне зростання чисельності населення є можливим лише за збігу найсприятливіших варіантів за всіма складовими руху населення.

Аналіз статевої структури населення свідчить про стабільну перевагу жінок у його загальній чисельності. У цілому по області кількість чоловіків на 1000 жінок поступово зменшується: у 1989 р. на 1000 жінок припадало 934 чоловіки, у 2001 р. – 929, у 2020 р. – 926 чоловіків.

У загальній чисельності постійного населення станом на 1 січня 2021р. частка жінок склала 51,9%, чоловіків – 48,1%. Перевага чисельності жінок над чоловіками у складі населення області починається у віковому проміжку 35-39 років, а з 45-49 років зберігається в усіх наступних роках життя.

Зміни у віковій структурі населення області показують, що у порівнянні з 2001 р. відбувається зростання частки населення, старшого за 60 років – з 15,5% до 18,3% у 2020 р. та зменшення частки населення, молодшого за працездатний вік, з 23,1% до 20,9%. Зазначене свідчить про старіння населення.

Вікова структура визначає також і демографічне навантаження: станом на 1 січня 2021 р. на 1000 осіб у віці 16-59 років припадало 345 осіб у віці 0-15 років та 301 особа у віці 60 років і старше. Для міського населення відповідні показники склали 343 і 309 осіб, для сільського – 346 і 296 осіб. Загальний показник демографічного навантаження на 1000 осіб працездатного віку в області 1 січня 2021 р. склав 646 осіб непрацездатного віку (для міського населення – 652 особи, для сільського – 642). Для порівняння, в Україні загальне демографічне навантаження склало 682 особи непрацездатного віку (для міського населення – 667 осіб, для сільського – 719).

У порівнянні з 2019 р. кількість живонароджених в області збільшилась на 487 осіб або на 3,7% і склала 13503 особи, з яких 4950 осіб народилися у міській

місцевості, 8553 особи – у сільській. Коефіцієнт народжуваності у розрахунку на 1000 осіб наявного населення склав 10,8 особи, що приблизно відповідає рівню 2001 р. Якщо у періоди з високою народжуваністю (2008–2014рр.) в області в середньому щодня народжувалось 50-52 немовлят, у 2017 р. – 40, у 2018 р. – 38, то у 2019 р. – 36, у 2020 р. – 37.

Важливим при вивченні демографічної ситуації є аналіз тенденцій і особливостей смертності населення, яка є невід’ємним показником процесу відтворення. Кількість померлих в області, порівняно з 2019 р., збільшилася на 1229 осіб або на 7,9% і склала 16756 осіб. Рівень смертності становив 13,4 особи на кожну тисячу населення (в Україні – 15,9 особи) і був одним із найнижчих серед регіонів держави після м. Києва (12,2 особи).

У цілому по Україні у 2020 році, як і у 2019 році, перше місце серед причин смерті посідали хвороби системи кровообігу, друге – новоутворення, третє – зовнішні причини смерті, від коронавірусної інфекції COVID-19 померли 21284 особи.

Зміни у політичному житті країни, а також у соціально-економічній ситуації, що склалася в регіоні, призводять до формування певних міграційних потоків, які є реакцією населення на ці зміни. За наявними адміністративними даними щодо зміни реєстрації місця проживання у 2020 році в область прибуло 5468 осіб, вибуло 5877 осіб, що спричинило міграційне скорочення населення у кількості 409 осіб (3,3 особи на 10 тис. наявного населення). Це було ще одним фактором впливу на зменшення загальної чисельності населення. Негативне міграційне сальдо мало місце в усіх адміністративно-територіальних одиницях області, крім міст Ужгород, Мукачево та Берегово (міськрада). Загалом у 2020 році всіма міграційними потоками в області було охоплено 11345 осіб, у тому числі міждержавною міграцією – 762 особи.

Одним з найважливіших показників, що характеризують рівень економічного і соціального розвитку суспільства є доходи населення, як матеріальні блага та сума грошових коштів, які отримані чи створені громадянами за певний період часу.

Станом на 2019 р. штатна кількість працівників підприємств становила 10709 особи, заробітня плата - 11865, а середньомісячна заробітня плата штатних працівників у 2020 році становила 13534 грн.

1.2. Характеристика природно-географічного стану

Закарпатська область розташована на крайньому заході України. Вона межує з Львівською та Івано-Франківською областями, а також із чотирма державами Європейського Союзу.

Перечин - місто у Закарпатській області з м'яким кліматом, помірно-континентальним із надмірно достатнім зволоженням, нестійкою весною, неспекотним літом, теплою осінню і м'якою зимою.

Географічні координати міста Перечин - 48°44'25" пн. ш. 22°28'22" сх. д.

Геологія та рельєф. Близько двох третин території Закарпаття займають гори з найвищою горою України (г. Говерла, 2061 м.н.р.м.). Область розташована на південно-західних схилах Українських Карпат (Східні Карпати) і на прилеглий до них Закарпатській низовині, яка є частиною Середньо-дунайської низовини. Гірська частина області включає три групи асиметричних хребтів з більш похилими південно-західними схилами, які прорізані численними долинами гірських річок. У центрі – ланцюг Полонинських гір з плоскими вершинами – полонинами, які вкриті гірськими луками і частково використовуються як пасовища. Найбільші полонини: Рівна, Красна, Боржава, Свидовець та ін.

Закарпаття багате на різноманітні корисні копалини. Розвідано близько 220 родовищ, в яких наявні 30 матеріалів, що мають промислове значення, Це: кольорові, рідкісні та дорогоцінні метали (золото, срібло, ртуть, германій, цинк, свинець та ін.), неметали (барит, цеоліт, бентоніт, доломіт, алуніт), сіль, вугілля, газ, будівельні матеріали (мармур, базальт, андезит, керамзит, перліт і ін.), мінеральні і термальні води. Формування більшості родовищ корисних копалин пов'язано з останнім геологічним етапом розвитку Карпат (вулканічні формування). Однак наявні також формування кристалічних сланців, мармурів, кварцитів тощо, які розміщені на великих глибинах, а в Мармароському кристалічному масиві виходять на денну поверхню (Рахівський район).

Місто Перечин лежить у межах Перечинської улоговини. Рельєф міста і його околиць різноманітний, майже 80 % площі становить гірська місцевість, лише 20 % - низовина.

Навколо Перечина - гори. Серед них найбільшими є Плішка (779 м н. р.), Синаторія (776 м н. р.), Новосільська скала (776 м н. р.), Ясіня (654 м н. р.), Кичера (662 м н. р.). Вони вкриті різноманітною рослинністю.

Клімат. Клімат Закарпаття є помірно континентальним з достатнім і надлишковим зволоженням, нестійкою весною, не дуже спекотним літом, теплою осінню і м'якою зимою. Середньорічна швидкість вітру у різних місцях становить 1,2-2,4 м/с. Максимальна швидкість, яка зареєстрована в районі міст Хуст і Міжгір'я та на полонинах досягає близько 40 м/с.

Середньомісячна багаторічна температура січня у горах становить -7,8°C, тоді як у низині (м. Ужгород) тільки - 3,1°C, а влітку 11-14°C у високогір'ї і 20-21°C на низині. В залежності від висотного місцеположення території змінюється кількість опадів. Середньорічні опади в низинній зоні становлять 600-800 мм, а в горах – 1000-1500 мм (у рік високої водності до 2500 мм).

Для Закарпатської області через її специфічне територіальне розташування

та особливі географічні властивості не підходить використання великих полігонів з захоронення відходів (малоземелля, гірська місцевість та слаборозвинена транспортна інфраструктура, розгалужена система водних ресурсів (гірські річки, потічки, мінеральні джерела), вздовж яких розташована велика кількість населених пунктів).

Ґрунти. Ґрунтовий покрив території Закарпатської області сформувався під дією живих організмів на гірські материнські породи в різних умовах клімату, зволоження та рельєфу. Формування сучасних ґрунтів відбувалося протягом всього голоцену. За характером рослинності, рельєфу, клімату та зволоження територія області виразно поділяється на дві частини – гірську й рівнинну.

У гірській частині ґрунтоутворення відбувається за буроземним типом. Основний фактор – гірський рельєф, який перерозподіляє рослинний покрив, тепло і вологу, викликає висотну ґрунтову поясність. Ґрунтоутворення на гірських схилах зумовлює абсолютну та відносну молодість ґрунтів, незначну потужність, розвиток природної денудації, прискорює викликану людською діяльністю площинну та лінійну ерозію.

На рівнинній частині ґрунтоутворення відбувається в умовах теплого та достатньо вологого клімату. Материнські породи тут давні та сучасні алювіальні, меншою мірою делювіальні відклади переважно важкого механічного складу. Рівнинність рельєфу та неглибоке залягання ґрунтових вод спричиняють значне оглеєння ґрунтів, а їх утворення під лісовою рослинністю накладає на ґрунтоутворення ще й підзолистий процес.

Основні типи ґрунтів поширені у Закарпатській області: бурі гірсько-лісові ґрунти (буроземи), дерново-буроземні, буроземно-підзолисті, гірсько-лучно-буроземні ґрунти полонин, лучно-буроземні ґрунти на алювії нижніх терас гірських рік, дерново-підзолисті ґрунти на алювії низьких терас, дернові ґрунти на високих заплавах, дернові ґрунти на сучасному алювії та лучні та болотні ґрунти на алювії. На рисунку 1.2.1 зображено Ґрунтовий покрив Закарпатської області в т.ч. міста Перечин.

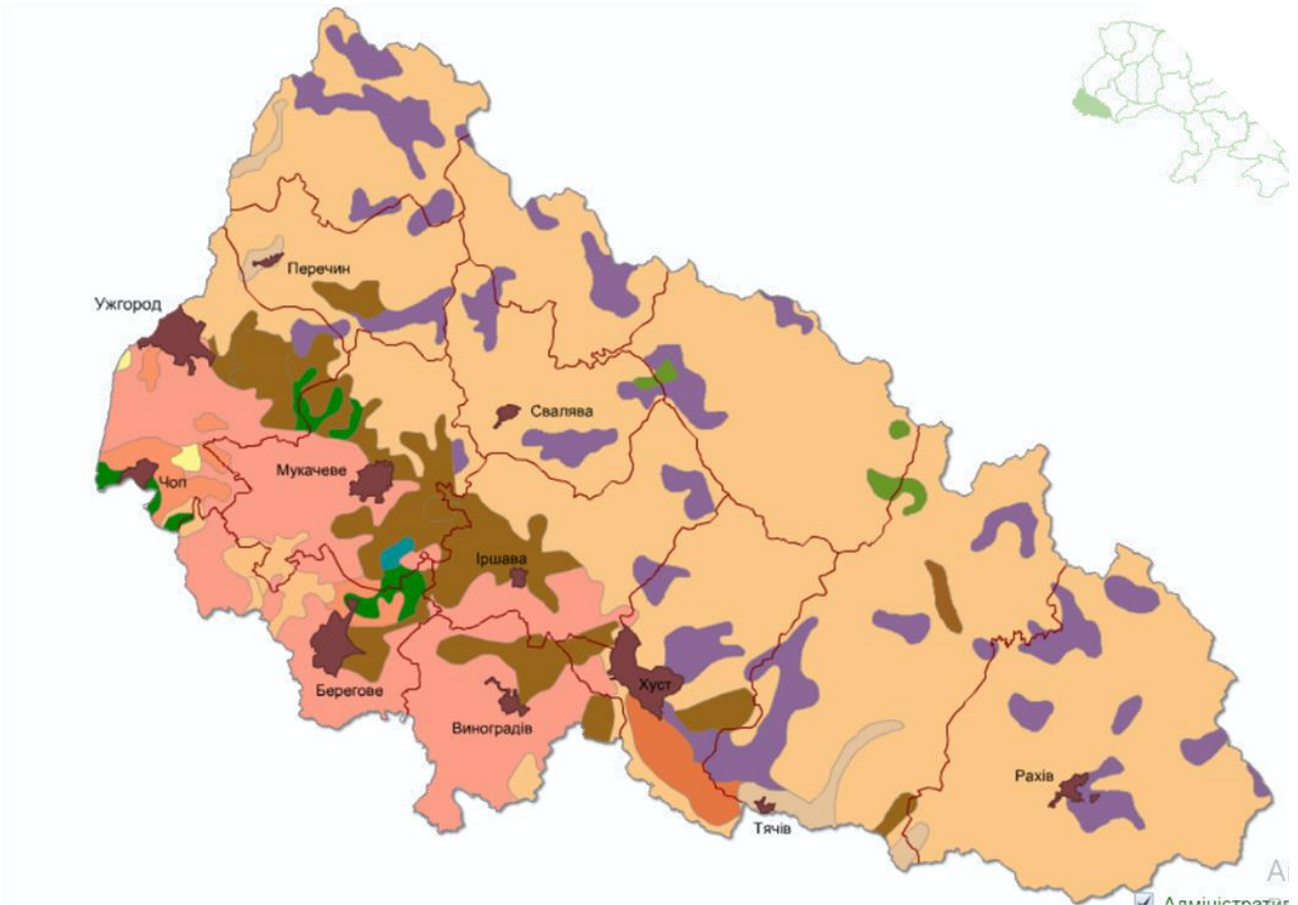
Як видно із рисунку 1.2.1. в межах міста Перечин поширені такі види ґрунтів: дерново-середньо- і сильнопідзолисті глейові супіщані та суглинкові ґрунти, буроземно-підзолисті, дерново-буроземні ґрунти та лучно-буроземні ґрунти.

За наявними даними розподіл земель МТГ є наступний:

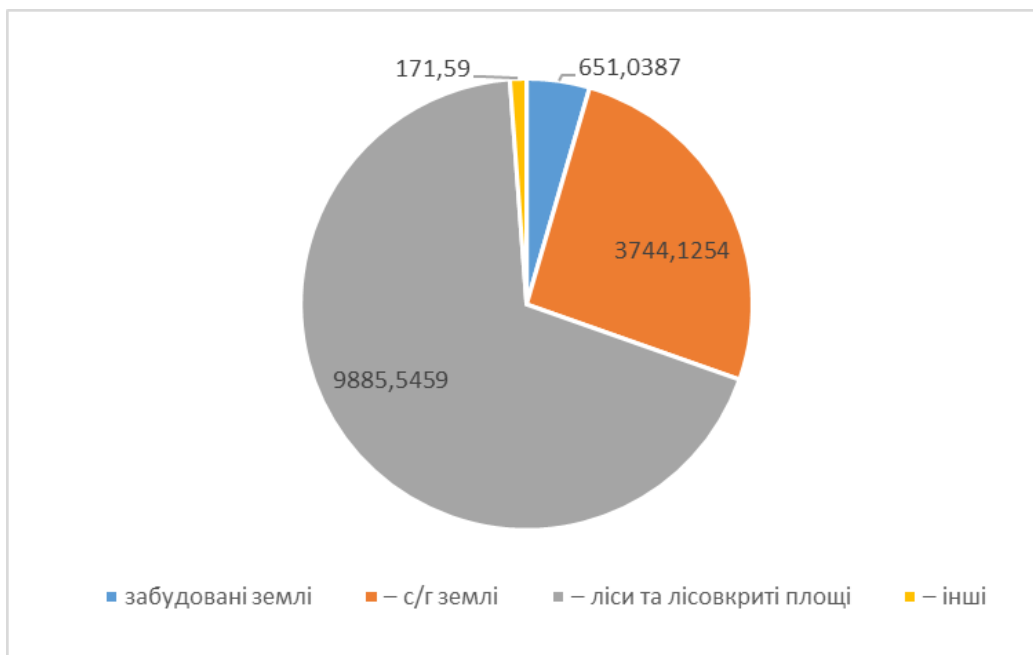
- забудовані землі – 651,0387 га,
- сільськогосподарські землі – 3744,1254 га,
- ліси та лісовкриті площі – 9885,5459 га
- інші землі – 171,59 га.

На рисунку 1.2.2. наведено дані щодо розподілу земель на території Перечинської МТГ.

На території громади розвідане родовище глини бурувато-жовтої, що знаходиться в сел Ворочево. Запаси корисних копалин Ворочівського – 512,0 тис. м/куб. Родовище через відсутність капіталовкладень не освоюється.

Рисунок 1.2.1. Грунтовий покрив Закарпатської області в т.ч. міста Перечин (джерело інформації: <https://geomap.land.kiev.ua/obl-6.html>)

Рисунок 1.2.2. Розподіл земель на території Перечинської МТГ

Гідрографічна мережа. Територія області є водозбірним басейном р. Тиса, яка є притокою р. Дунай. Усі річки та потічки, які формуються у долинах і ущелинах гір, а їх на Закарпатті понад 9 тисяч, є її притоками. Найбільші з них – це річки Тересва, Тересля, Ріка, Боржава, Латориця і Уж. Дві останні впадають у р. Бодрог уже на території Словаччини, яка в подальшому впадає в р. Тиса. Водний режим річок є дуже змінним. Він залежить від погоднокліматичних умов і тісно пов'язаний зі станом лісів Українських Карпат. Область багата на мінеральні джерела, лікувальні води.

Озер у Закарпатті мало. Однак значна їх частина – це цікаві гірські озера. Найбільшим є Синевирське озеро з площею близько 7 га, середньою глибиною 15-16 м. Воно розташоване на висоті 989 м.н.р.м. і є дуже популярним туристичним об'єктом.

Основним водотоком Перечинської МТГ є річка Уж (басейн Дунаю), що протікає по дотичній у південно-східній частині міста на протязі 7,9 км. За класифікацією відноситься до великих річок. Річка бере початок у горах на північному заході Закарпаття, на південних схилах Верховинського Вододільного хребта, неподалік від Ужоцького перевалу. Там на висоті 970 м два потічки Уж та Ужок зливаються в єдину річку, яка спочатку тече в широкій міжгірній улоговині, потім обгинає західні схили Полонинського хребта, перетинає Вулканічний хребет і біля міста Ужгорода виходить на рівнинну територію. Впадає в річку Лаборець на території Словаччини біля Драгньова. У верхній і середній течії має гірський характер, нижче Ужгорода на Потиській низовині – рівнинний. Довжина 133 км, площа басейну 2 750 км² (в межах України 107 км і 1950 км²). Ширина долини зростає від 15 м (у верхів'ї) до 100-300 м, у пониззі сягає 2-2,5 км. Заплава переривиста, часто асиметрична, завширшки 50-500 м, у нижній течії до 1 км. Річище звивисте, помірно розгалужене, у верхній та середній течії порожисте, є невисокі водоспади, багато островів. Ширина річки переважно 15-30 м, біля Ужгорода до 135 м. Похил річки 7,2 м/км. Пересічна витрата води 29 м³/с. Береги круті, заввишки 1-2 м, іноді до 6-8 м, дно у верхній течії кам'янисте, а в місті і нижче побіля берегів — замулене. Живлення переважно снігове. Використовується для водопостачання і як джерело гідроенергії (гідроелектростанції : Ужгородська і Оноківська).

Контроль за гідрологічним режимом проводиться на 4 гідрологічних постах Закарпатського ГМЦ.

В південно-східній частині міста частково протікає мала річка Тур'я, що впадає в межах міста в р. Уж.

Тур'я – річка в межах Ужгородського району Закарпатської області. Ліва притока Ужа (басейн Дунаю).

Бере початок з джерел на північний схід від гірського масиву Полонина Рівна (частина Полонинського хребта). Тече спершу на південь та південний захід. Між селами Тур'я Поляна і Порошково повертає на захід та (частково) північний захід. Впадає до Ужа на схід від міста Перечина. У верхній течії річка носить назву Шипіт.

Притоки: Звур, Туриця, Сімерка (праві); Свалявський, Бистрий, Бистрик, Костилів, Велика Ружа, Клокотива (ліві).

Довжина 46 км, площа водозбірного басейну 467 км². Похил річки 22 м/км. Долина у верхів'ях ущелиноподібна (завширшки 5-20 м), нижче (біля села Раково) ящикоподібна (завширшки до 1 км), далі стає V-подібна, завширшки 0,2-0,5 км. Заплава часто одностороння, завширшки 50—200 м (подекуди до 500 м). Річище слабозвивисте порожисте, на окремих ділянках розгалужене, завширшки від 2 до 35 м (переважна – 10-15 м). Є острови. Використовується на водопостачання.

В північно-західній частині протікає струмок Вульшава, струмок Домарадж та інші струмки, що впадають в р. Уж.

Вульшава, – струмок в Ужгородському районі Закарпатської області. Права притока Ужа (басейн Дунаю).

Бере початок на південному заході від гори Скала (766 м) в урочищі Вульшава. Спочатку тече на південний схід через місто Перечин, там повертає на південний захід і впадає в річку Уж, ліву притоку Лаборцю.

Струмок перетинає автошлях Н13 і залізниця.

Довжина струмка приблизно 7,5 км. Формується з багатьох безіменних струмків.

Домарадж – струмок в Ужгородському районі Закарпатської області. Права притока Ужа (басейн Дунаю).

Бере початок на південному сході від гори Скала (766 м). Спочатку тече на південний схід, потім на південний захід через місто Перечин і впадає у річку Уж, ліву притоку Лаборцю.

Струмок перетинають автошлях Н13 і залізниця. На правому березі струмка розташована станція Перечин.

Довжина струмка приблизно 6,6 км. Формується з багатьох безіменних струмків.

Природно-ресурсний потенціал. У Закарпатті знаходиться декілька заповідників і національних парків. Загальна площа заповідних територій становить близько 193 тис. гектарів. У межах Перечинської МТГ наявні гідрологічні пам'ятки та геологічні пам'ятки природи, пралісові пам'ятками природи місцевого значення ДП «Перечинське лісове господарство», а також прадавній 500-річний дуб та 200-літній дуби.

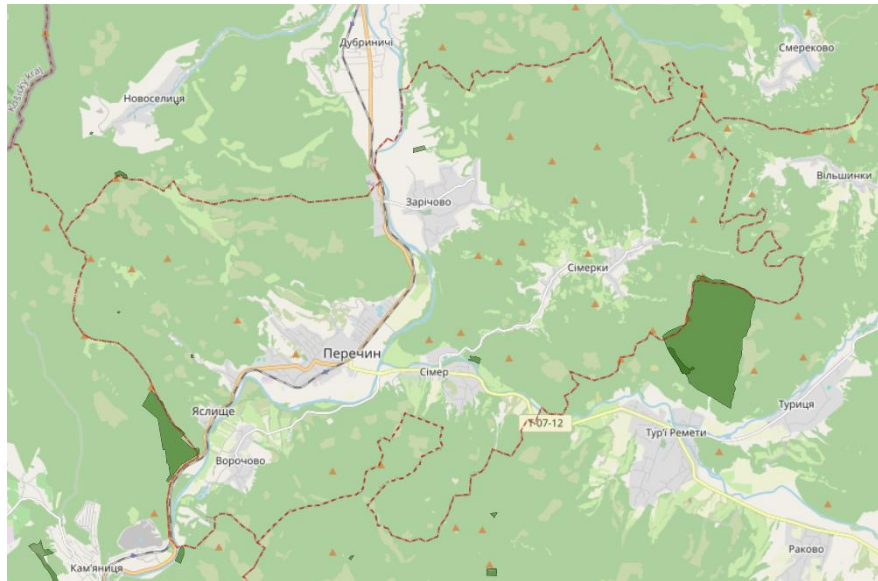
200-літній дуб – це найстаріше дерево міста Перечина. З'явився Дуб на початку ХІХ століття в місцевості, яка на той час була верхньою околицею Перечина.

Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення “Свердловина б/н” розташована у с. Зарічово в урочищі “Лазі-Кадоуб”.

Геологічна пам'ятка природи місцевого значення “Скеля” розташована у Перечинському ЛГ.

Печера Ур – геологічна пам'ятка природи місцевого значення в Україні. Об'єкт природно-заповідного фонду Закарпатської області. Розташована на південний схід від села Ворочово, на схилі гори Анталовецька Поляна, урочище Пастелькові луки. Площа 0,5 га. Має тектонічне походження. Цікава в геоморфологічному плані, має важливе наукове та естетичне значення.

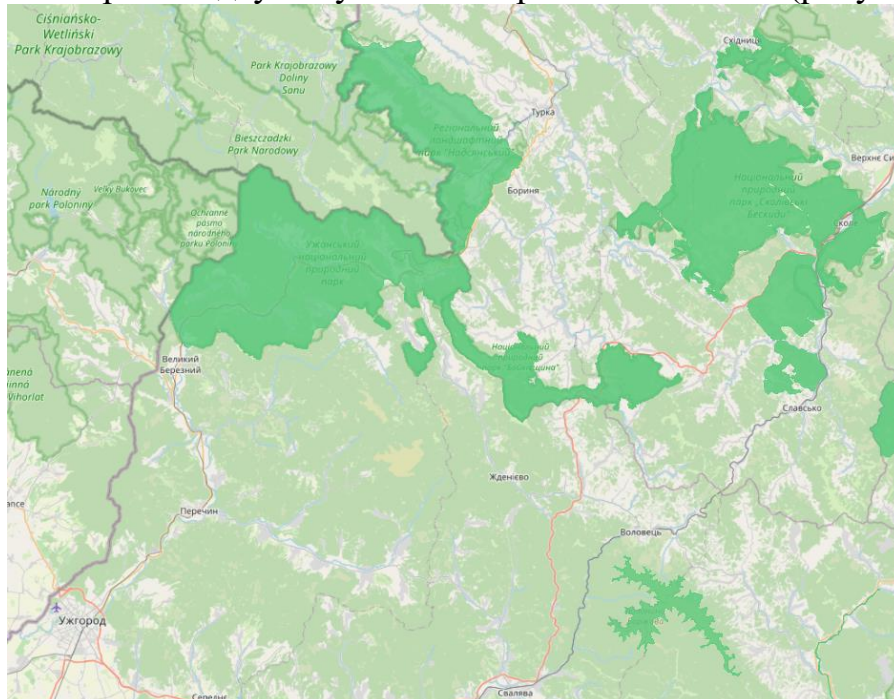
Також присутні природо-заповідні об’єкти на суміжних територіях (рисунок 1.2.3): заповідне урочище місцевого значення “Розтоки” (1), ботанічна пам’ятка природи загальнодержавного значення “Урочище тепла яма” (2) та геологічна пам’ятка природи місцевого значення “Скалка, високий стрімчак, який виник внаслідок тектонічного злому” (3).

Рисунок 1.2.3. Природо-заповідні об’єкти суміжних територій до Перечинської МТГ (Джерело інформації:

https://kadastr.live/?land_polygons=false&dzk_pzf=true&dzk_atu_terhromad_line=true#11.25/48.7562/22.4731)

Смарагдова мережа відсутня у межах Перечинської МТГ (рисунок 1.2.4.).

Рисунок 1.2.4. Смарагдова мережа у межах фрагменту карти, зокрема у Перечинській МТГ (джерело інформації:

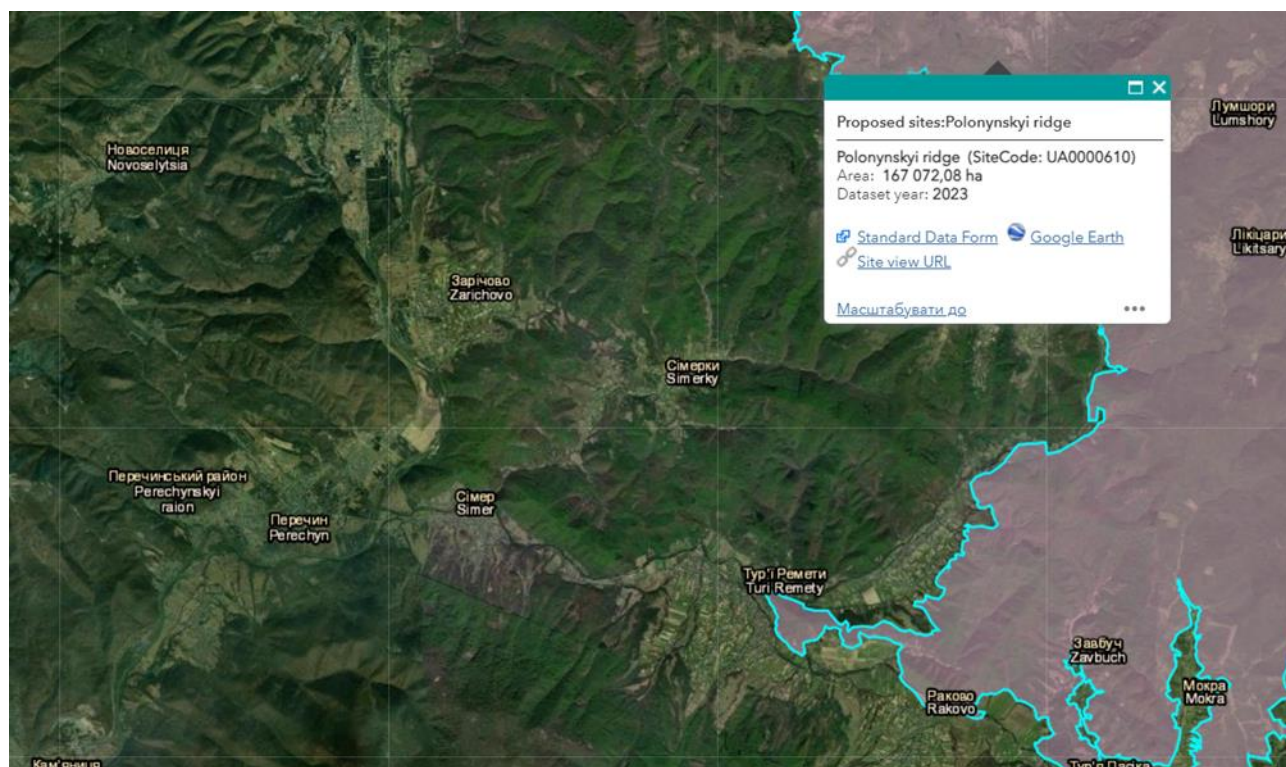
https://kadastr.live/?land_polygons=false&dzk_pzf=false&dzk_atu_terhromad_line=true&water_poly_ramsar=true#11.25/48.7562/22.4731)

На схід від території громади знаходиться територія Тіньового списку Смарагдової мережі України у Закарпатській області – Polonynskyi ridge

(SiteCode: UA0000610) (рисунок 1.2.5).

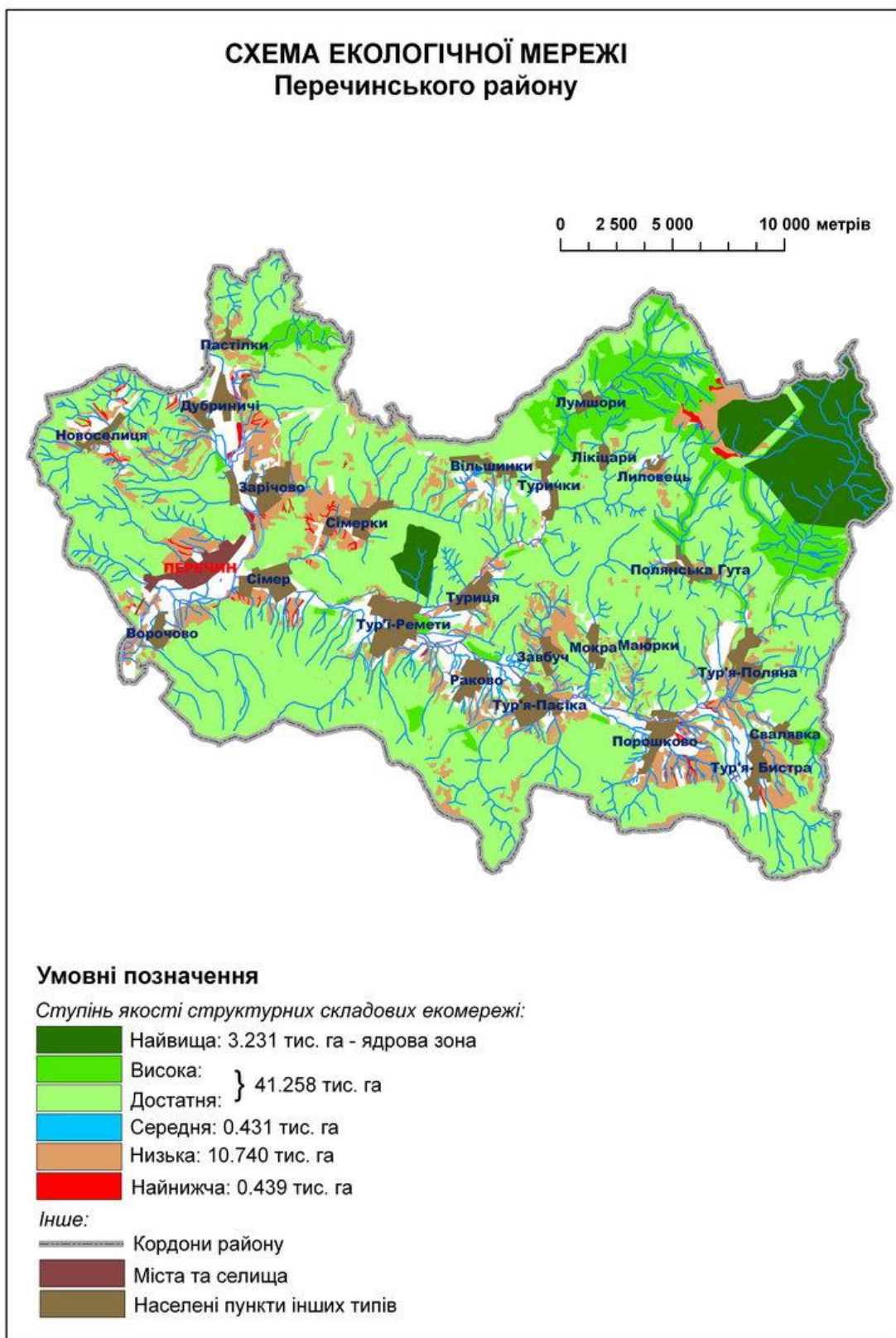
На території громади відсутні території, зарезервовані з метою наступного їх заповідання і водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Діюча Схема екологічної мережі Перечинського району затверджена рішенням Перечинської районної ради від 05.09.2011 №122, до набрання чинності Постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року №807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів».

Рисунок 1.2.5. Положення території Перечинської громади відносно територій Смарагдової мережі України у Закарпатській області

Рисунок 1.2.6. Карта-схема екологічної мережі Перечинського району, затверджена рішенням Перечинської районної ради від 05.09.2011 №122

1.3. Економічна характеристика територіальної громади

Перечинська МТГ не є промисловою зоною. Найбільшим та бюджетоутворюючим підприємством є ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат».

Довготривала експлуатація (протягом 100 років) лісохімікомбінату в місті Перечин призвела до забруднення території підприємства фенольними сполуками, в зв'язку з чим протягом останніх років фіксується постійне вимивання цих сполук з території разом з ґрунтовими водами, що призводить до забруднення поверхневого стоку.

Територіальна громада може стати транспортним та туристичним центром і має всі передумови для успішного розвитку. Поряд з цим, розвивається туристично-рекреаційну сферу.

Дві найвідоміші та найвідвідувані туристичні докації у місті - квіткова Лавандова гора, що займає площу 7 га лаванди вузьколистої і 1 га троянди даманської та Перечинська мануфактура сиру.

Економіка Перечинської міської територіальної громади формується за рахунок підприємств, що представляють різні види економічної діяльності, зокрема: хімічної, швейної, деревообробної, харчової промисловостей тощо. Є три підприємства з іноземними інвестиціями. Станом на початок 2024 року всього на території Перечинської МТГ зареєстровано 441 діючих юридичних і фізичних осіб-підприємців, з них: у м. Перечин – 286; у с. Сімер – 45; у с. Сімерки – 16; у с. Зарічово – 44; у с. Ворочово – 25 (рисунок 1.3.1).

Рисунок 1.3.1. Кількість юридичних та фізичних осіб-підприємців на території Перечинської МТГ, осіб

Перелік промислових підприємств МТГ наведено у таблиці 1.3.1.

Таблиця 1.3.1. Промислові підприємства Перечинської МТГ

№ п/п	Назва підприємства	Адреса підприємства
1.	ТОВ «Самвер»	Закарпатська обл., Ужгородський р-н, м.Перечин, вул.Михайла Кулі, буд. 1а
2.	ТДВ «Перечинський ЛХК»	Закарпатська обл., Ужгородський р-н, м.Перечин, вул.Ужанська, буд. 25
3.	ТОВ «Індустрія деревообробки»	Закарпатська обл., Ужгородський р-н, м.Перечин, пров.Ужанський,бБуд. 6
4.	ДП «Дж.Д.Ф.сервіс ЛТД»	Закарпатська обл., Ужгородський р-н, м.Перечин, вул.Промислова, буд. 5
5.	ТОВ «Перечинська швейна фабрика»	ТОВ "Перечинська Швейна Фабрика"
6.	ТОВ «Джерела Карпат»	Закарпатська обл., Ужгородський р-н, м.Перечин, вул.Богдана Хмельницького, буд. 26

Зайнятість місцевого населення в значній мірі пов'язана саме із місцевою економікою (таблиця 1.3.2). Основними роботодавцями громади є підприємства хімічної та деревообробної промисловостей, в тому числі підприємства з іноземними інвестиціями При цьому діяльність деяких пов'язана, насамперед, із переробкою тієї ж сировини, джерела надходження якої, у більшості випадків, розміщені безпосередньо в межах громади та на сусідніх із нею територіях

Таблиця 1.3.2. Чисельність усіх працюючих на основних підприємствах громади у 2012-2016 рр.

Рік/Підприємство	2012	2013	2014	2015	2016
ТДВ «Перечинський ЛХК», осіб	752	763	781	793	808
ТОВ «Самвер», осіб	220	221	218	226	231
ТОВ «Індустрія деревообробки», осіб	209	144	105	151	145
Перечинська швейна фабрика	89	84	90	95	95
КП «Комунальник»	-	47	40	46	47
Дж.Д.Ф. Сервіс LTD, осіб	43	43	43	43	43
ТОВ «Стеатит»	31	31	20	21	23
ТОВ «Джерела Карпат», осіб	-	-	-	-	21
ТОВ «Карла Україна»	-	18	13	15	15
Всього, осіб	1344	1351	1310	1390	1428

Джерело інформації: <https://pmr.gov.ua/strategiya-rozvytku-perechynskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady-do-2025-roku/>

Найбільшим роботодавцем Перечинської МТГ є підприємство хімічної промисловості ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат». Станом на

01.01.2017 року тут було працевлаштовано 808 осіб. Загалом динаміка чисельності працюючих на основних підприємствах Перечинської МТГ позитивна і зростає з кожним роком. Відповідно найнижчий показник 1344 особи зафіксовано у 2012 році та найвищий – 1428 осіб у 2016 році, проте у 2014 році спостерігалось незначне скорочення працівників (1310 осіб). Абсолютний приріст цього показника у 2016 році порівняно з 2012 роком склав 84 особи, що становить 6,3%. Хоча у 2014 році відбувалося зниження чисельності працюючих у порівнянні з попереднім періодом на 3%.

Проте із початком повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року промислові підприємства були релоковані в основному із східних територій та територій бойових дій у Закарпатську область, зокрема Перечинську МТГ. Список релокованих підприємств наведено у таблиці 1.3.3

Переважна більшість підприємств переміщені із Донецької, Луганської та Київської областей.

Таблиця 1.3.3. Фактичне розміщення об'єктів, які переміщені з інших територій України в Перечинську МТГ

Назва підприємства, яке розміщено	ЄДРПОУ	Адреса розміщення підприємства
3	4	2
ПрАТ "Краматорський завод важкого верстатобудування"	00222999	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А
ТОВ «Стройуком»	40276440	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А
ТОВ "ФВТ-СЕРВІС"	43430601	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А
ТОВ «Фурленедер Віндтехнолоджі»	37011495	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А
ТОВ «Френдлі логістик»	37683680	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А
ТОВ "Перечинський механічний завод"	44664745	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А
ТОВ "Ужгородський машинобудівний завод"	44676724	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А
ТОВ «Френдлі Вінд Технолоджі»	44852382	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, ** А

ТОВ «Управляюча компанія «Вітряні Парки України»	37944343	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, **А
ТОВ «Ужгородський балонний завод»	44824787	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, **А
ТОВ «Твоє рідне місто»	45135574	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, **А
ТОВ «Світ Рослин Закарпаття»	45138963	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, пл. Народна, будинок **
ТОВ «Управляюча Компанія Індустріального Парку Френдлі Віндтехнологі»	45194730	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, **А
ТОВ «Френдлі Енерджі Солюшенс»	45343139	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Промислова, будинок, **А
ТОВ «Компас – Групп»	38310657	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Б. Хмельницького, будинок ** В
ТОВ «Клевер і Компас фабрика передових технологій»	45094366	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Б. Хмельницького, будинок ** В
ТОВ «Є як Євро»	44876377	Україна, 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, місто Перечин, вул. Б. Хмельницького, будинок ** В

Згідно із статистичними даних 53,3% осіб працюють за межами Перечинської МТГ хоча місце їхнього проживання та реєстрації є територіальна громада.

Динаміка показників наявного доходу на одну особу та сукупні ресурси на одне домогосподарство в перечинській МТГ представлена у таблиці 1.3.4.

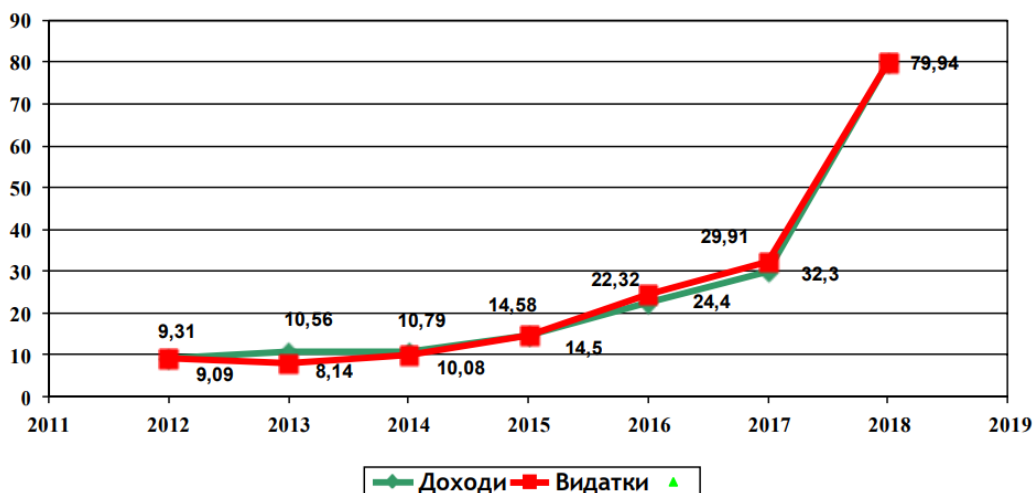
Таблиця 1.3.4. Динаміка показників наявного доходу на одну особу та сукупні ресурси на одне домогосподарство

Назва показника/Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Сукупні ресурси на одне домогосподарство:										
грн. на рік	-	-	-	-	-	-	-	81040,1	13607,4	14466,3
грн. на місяць	-	-	-	-	-	-	-	6753,3	10883,9	12055,5
Наявний дохід на одну особу:										
грн. на рік	860,2	1155,7	1767,4	2369,2	6957,4	7890,4	6877,1	8495,0	13799,2	13495,2
грн. на місяць	71,6	96,3	147,2	197,4	579,7	657,5	573,09	707,9	1149,9	1124,6

Позитивною була бюджетна динаміка Перечинської МТГ разом по всіх населених пунктах за 2012-2017 роки.

За шість років дохідна частка бюджету громади зросла в 3,2 рази: у 2012 році становила 9,3 мільйона гривень, у 2017 році – майже 30,0 мільйона гривень (рисунок 1.3.2).

Аналіз дохідної частини бюджету Перечинської МТГ за 2012-2018 роки в розрізі населених пунктів, що входять до складу Перечинської МТГ, чітко показує диспропорцію між фінансовими показниками міст і сіл за період 2012-2016 років. Крім того, у цей період сільські бюджети переважно фінансувалися за рахунок дотацій, а міські – переважно за рахунок власних доходів.

Рисунок 1.3.2. Динаміка доходів і видатків бюджету Перечинської МТГ у 2012-2018 (прогноз) рр., млн. грн. (джерело інформації: <https://pmr.gov.ua/strategiya-rozvytku-perechynskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady-do-2025-roku/>)

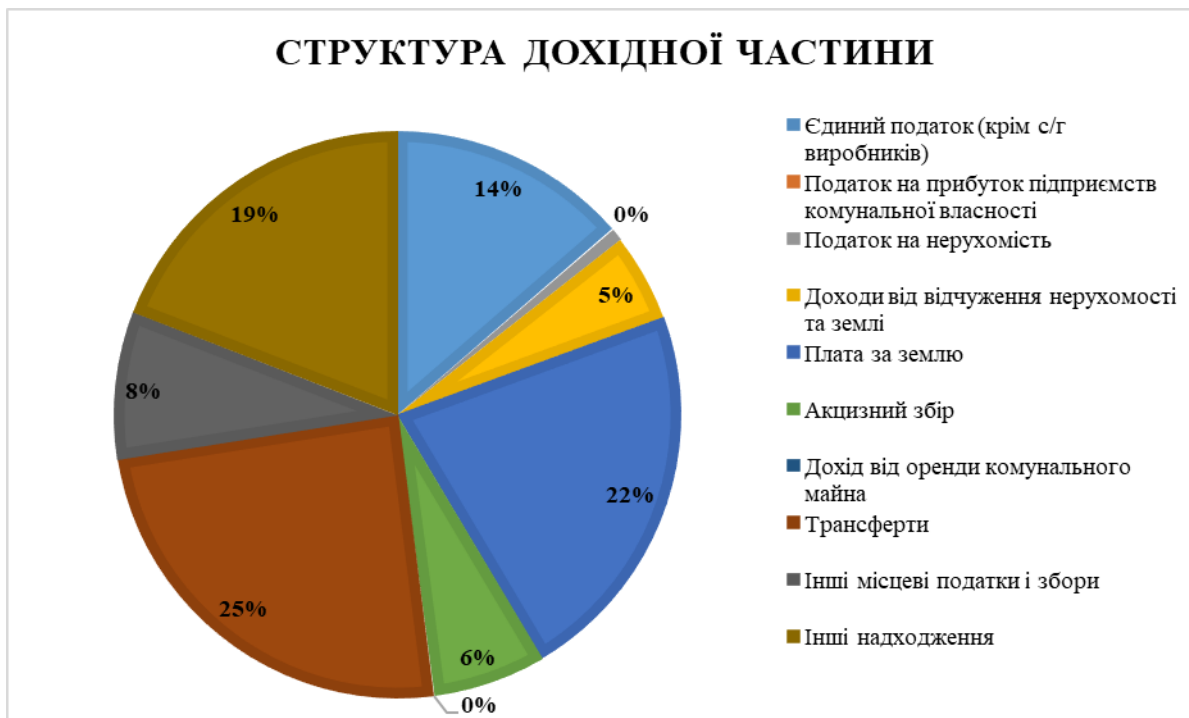
У 2017 році доходи місцевого бюджету (сумарно) на одного жителя МТГ зросли порівняно з 2012 роком і склали 2369,24 грн. Абсолютний приріст цієї суми за період 2012-2017 років склав 1626,13 грн.

Укрупнення домогосподарств у населених пунктах, що входили до Перечинської МТГ, дозволило вирівняти середнє значення доходу домогосподарства МТГ на одного жителя громади.

Структуру дохідної частини вже об'єднаного бюджету громади забезпечили такі джерела надходжень:

- Єдиний податок (крім с/г виробників) – 13,6%
- Податок на прибуток підприємств комунальної власності – 0,1%
- Податок на нерухомість – 0,7%
- Доходи від відчуження нерухомості та землі – 5,0%
- Плата за землю – 22,1%
- Акцизний збір – 6,4%
- Дохід від оренди комунального майна – 0,1%
- Трансферти – 24,5%
- Інші місцеві податки і збори – 8,4%
- Інші надходження – 19,1% (рис. 1.3.3).

Структуру видатків бюджету Перечинської МТГ у 2012-2017 роках формують видатки на дошкільну освіту, органи управління, благоустрій, бюджет розвитку та інші видатки. У 2017 році сума видатків бюджету склала 32,3 млн. грн.

*Інформація щодо доходів Перечинської МТГ подано станом до 2018 р.

Рисунок. 1.3.3. Структура дохідної частини Перечинської МТГ (2017 р.)

Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство у перечинській МТГ на 2024-2026 роки подано у таблиці 1.3.5.

Таблиця 1.3.5. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство

№	Назва показника Рік	2024	2025	2026
1	2	3	4	5
1	Сукупні ресурси на одне домогосподарство			
2	грн. на рік	142748,0	16 7938,9	198473,2
3	грн. на місяць	11895,6	13 994,9	16 539,4
4	Наявний дохід на одну особу			
5	грн. на рік	13099,8	15 411,5	18 213,6
6	грн. місяць	1091,6	1 284,3	1 517,8

Сфера житлового будівництва. Місто складається із 48 вулиць, в тому числі дві площі та шість провулків.

У комунальній власності Перечинської МТГ перебуває 39 будівель та 210 земельних ділянок загальною площею 570,7 га. З них в оренді перебуває 1 будівля та 191 земельна ділянка загальною площею 34,1 га.

Транспорт. У Перечинській МТГ досить розвинута транспортна інфраструктура як пасажирських, так і вантажних перевезень.

Через місто проходить автодорога Ужгород – Самбір – Львів (Н-13), а також знаходиться залізнична станція на лінії Чоп – Самбір – Львів із залізничною зупинкою “Перечин”.

Автошлях Н 13 – автомобільний шлях національного значення на території України, проходить територією Львівської та Закарпатської областей. Починається у Львові, проходить через Рудки, Самбір, Старий Самбір, Турку, Великий Березний, Перечин, і закінчується в Ужгороді. Протяжність автомобільного шляху Н-13 (Львів – Самбір – Ужгород) становить 231,8 км.

Освітній сектор Перечинської МТГ включає 4 загальноосвітніх навчальних закладів, станом на 5 вересня 2024 року навчається 1362 учні та працює 156 педагогів (таблиця 1.3.6). Заклади дошкільної освіти – 4 ЗДО – окремі юридичні особи, 2 ЗДО функціонують у складі філій закладів загальної середньої освіти, які відвідують 284 дошкільнят та працює 40 педагогів (таблиця 1.3.7).

Дитяча музична школа (кількість учнів – 192, педпрацівників - 31), спортивна школа (кількість учнів – 480, педпрацівників – 10), два центри розвитку дитини (таблиця 1.3.8).

Мережа закладів охорони здоров'я становить 3 лікарські амбулаторії загальної практики сімейної медицини та 2 фельдшерсько-акушерські пункти, у яких сумарно працюють 12 лікарів, 23 медсестри та 4 інших працівники.

Таблиця 1.3.6. Мережа закладів середньої освіти, кількість класів та учнів

№ з/п	Повна назва закладу загальної освіти	Кількість учнів	Кількість класів	Середня наповненість	Кількість педагогів/техпрацівників
1	Лицей імені Героїв 68-го батальйону Перечинської міської ради Закарпатської області	643	25	26	57/20
	Філія опорного закладу Початкова школа Лицею імені Героїв 68-го батальйону	227	10	23	24/14
	Філія опорного закладу Ворочівська початкова школа Лицею імені Героїв 68-го батальйону (з дошкільним підрозділом)	33	4	8	6/2
2	Зарічівська гімназія Перечинської міської ради Закарпатської області	128	5	26	17/5
	Філія Початкова школа Зарічівської гімназії (з дошкільним підрозділом)	86	5	17	11/4
3	Сімерська гімназія Перечинської міської ради Закарпатської області	169	9	19	24/11
4	Сімерківська гімназія Перечинської міської ради Закарпатської області	76	8	9	17/3
	Разом	1362	66	22	156/59

Таблиця 1.3.7. Мережа закладів дошкільної освіти, кількість груп та вихованців

№ з/п	Назва ЗДО	Всього дітей відповідно до обліку	Кількість груп	Кількість вихователів	Середня наповнюваність	Кількість місць відповідно до ліцензії	Завантаженість ЗДО, %	Кількість педагогів/техпрацівників
1	Перечинський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Веселка»	379	5	94	19	164	57	7/17
2	Перечинський заклад дошкільної освіти «Теремок» Перечинської міської ради		3	55	18	140	39	16/12
Разом по місту:		379	8	149	19	304	49	23/29
3	Сімерський заклад дошкільної освіти Перечинської міської ради	99	4	60	15	75	80	8/9
4	Сімерківський заклад дошкільної освіти Перечинської міської ради	34	1	19	19	44	43	3/5
5	Дошкільний підрозділ філії Початкова школа Зарічівської гімназії Перечинської міської ради	165	2	35	18	60	58	4/7
6	Дошкільний підрозділ філії Ворочівської початкової школи Перечинського ліцею імені Героїв 68-го батальйону	41	1	21	21	35	60	2/3
Разом по селу:		339	8	135	17	214	63	40/24
Разом по МТГ:		718	16	284	18	518	55	17/53

Таблиця 1.3.8. Мережа закладів позашкільної освіти, кількість гуртків та вихованців

Назва закладу позашкільної освіти	Напрямок (відділення)	Кількість груп	Кількість дітей
Комунальний заклад «Перечинська школа мистецтв» Перечинської міської ради Закарпатської області	Відділ народних інструментів	5	44
	Музично-теоретичний відділ	3	18
	Оркестровий відділ	2	21
	Фортепіанний відділ	8	67
	Відділ духовних та ударних інструментів	2	20
	Разом	20	170
	Хореографічне відділення	3	26
	Художнє відділення	3	39
	Відділення декоративно-ужиткового мистецтва	2	12
	Театральне відділення	3	17

	Разом	11	94
Всього		28	264
Комунальна установа (організація, заклад) «Перечинська дитячо-юнацька спортивна школа»	Футбол	6	93
	Гандбол	2	26
	Волейбол	4	64
	Теніс настільний	2	18
	Гімнастика художня	4	37
	Хоккей на траві	5	64
Разом		23	302

Ліжковий фонд медзакладів МТГ становить 17 шт та 88 відвідувань пацієнтів за зміну.

Для задоволення культурних потреб жителів кожного району у громаді є сільський клуб та філії бібліотеки. Розвинена художня самодіяльність-близько 20 колективів художньої самодіяльності. Діють 2 клуби спортивних танців "Вероніка" та Полонес".

Значна увага приділяється розвитку спорту. Тут добре розвинена спортивна інфраструктура (спортивний комплекс "Зоря", дитячий майданчик, футбольне поле, дитячо-юнацька спортивна школа.

На території громади розташовано два готельно-ресторанні комплекси: «Берізка» і «Турянська долина». Також розвинена мережа закладів громадського харчування - ресторани «Авеню», «Кантіна», «Перечин», «Підкова», «Реторта», «Гостинний двір», велика кількість кафе, кав'ярень, дегустаційний зал сироварні «Перечинська мануфактура». Проте в силу обставин та економічної ситуації в країні окремі підприємства припинили чи реорганізували свою діяльність.

Вагому частку іміджу Перечинської міської територіальної громади складає наявний туристичний потенціал, що включає в себе велику кількість туристичних об'єктів та об'єктів історичної спадщини: Лемківська садиба (збудована у 1902 році, с. Зарічово); Дірявий камінь (с. Сімер); Анталовецька Поляна, Ворочівські озера (с. Ворочово); Хресна дорога; єдиний в Європі пам'ятник листоноші (Федору Фекеті); 200-літній дуб, Римо-католицький храм св. Августина (зведений 1906 року за спонсорської підтримки італійців Ф. Гайотто, С. Комінотто); єврейські кладовища у с. Сімер, Сімерки, Зарічово та у м. Перечин, кладовище загиблих воїнів у I світовій війні (с. Сімер), Старий Сімерський міст (збудований ~1900 року за проектом австрійських інженерів за технологією Ейфелевої вежі). На території МТГ наявні джерела лікувальних вод (мінеральні, термальні води, вода з іонами срібла). Крім того, Перечинська МТГ, зокрема її адміністративний центр місто Перечин, знаходиться в центрі транзитних маршрутів Ужгород-Самбір-Львів, Ужгород-Убля; транзитних туристичних маршрутів на Лумшори та Воєводино. Також тут беруть початок пішохідні маршрути на гори Плішку, Соколув Камінь, Соколець, на гірські хребти Синаторія та Липова Скала.

Перечинська МТГ – це сучасна, соціально відповідальна, екологічна чиста, туристично приваблива та з розвинутою промисловістю на основі високих технологій громада, яка має як і свої сильні сторони, які потрібно максимально використовувати для її подальшого розвитку, так і слабкі.

Відповідно до Стратегії розвитку Перечинської МТГ до 2025 року робочою групою було сформовано та виділено взаємозв'язки сформульованих факторів через матрицю SWOT-аналізу. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору - формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу. SWOT-аналіз Перечинської МТГ було сформовано станом на 2018 р., проте враховуючи сьогоднішню, війну проти російської федерації, звичайно ж таки SWOT-аналіз може отримати певні корективи, які додано у нього.

Таблиця 1.3.9. SWOT-аналіз Перечинської МТГ

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>1. Мала відстань до обласного центру м. Ужгород (~22 км) та двох митних пунктів перетину кордону зі Словаччиною «Ужгород Вишне Німецьке» та «Малий Березний - Убля».</p> <p>2. Наявність джерел мінеральних вод у селах Зарічево, Сімерки, Сімер та джерел води з іонами срібла у с. Сімер Перечинської МТГ.</p> <p>3. Наявність станції залізничного сполучення Ужгород-Львів та станції розвантажування вагонів.</p> <p>4. Наявність вільних земельних ресурсів для громадської забудови та інвестиційної діяльності (залучення інвестицій).</p> <p>5. Наявність підприємства з переробки сільськогосподарської сировини: ТОВ «Джерела Карпат».</p> <p>6. Наявність деревообробних підприємств – ТОВ «Індустрія деревообробки», ТОВ «Самвер», ДП «Дж. Д.Ф. сервіс LTD» та інші.</p> <p>7. Розвинена спортивна інфраструктура (спорткомплекс «Зоря», спортмайданчики, футбольні поля, дитячо-юнацька спортивна школа, спорткомплекс школи-інтернату).</p> <p>8. Наявність закладів розвитку дитини (Центри розвитку дитини «Сонечко» та «Мрія»).</p> <p>9. Перечинська МТГ розташована в центрі транзитних маршрутів Ужгород-Самбір-Львів, Ужгород-Убля; транзитних туристичних маршрутів на Лумшори, на Воєводино. Також тут беруть початок пішохідні маршрути на гори Плішку, Соколув Камінь, Соколець, на гірські хребти Синаторія та Липова Скала.</p> <p>10. Наявність туристичних об'єктів: Лемківська садиба (збудована у 1902 році, с. Зарічево); Дірявий камінь (с.Сімер); Анталовецька Поляна, Ворочівські озера (с.Ворочово); Хресна дорога; єдиний в Європі пам'ятник листоноші (Федору Фекеті); 200-літній дуб, Римо-католицький храм</p>	<p>1. Невідповідність ринку праці наявним вакансіям в МТГ та рівня оплати праці призводить до високого рівня безробіття.</p> <p>2. Промислові викиди хімічного виробництва ТДВ «Перечинський ЛХК».</p> <p>3. Проблема на ринку житла (мала кількість, незадовільний стан).</p> <p>4. Погані дороги.</p> <p>5. Низька енергоефективність будівель в МТГ.</p> <p>6. Незадовільна ситуація у медичних закладах МТГ: необхідність проведення реконструкцій будівель та опалювальних систем, відсутність сучасного медичного обладнання.</p> <p>7. Низька екологічна культура населення.</p> <p>8. Існуючий дисбаланс у рівні розвитку економіки, зайнятості, сфери бюджетних і комунальних послуг, доходів населення, інфраструктури та соціальної сфери у м. Перечин та селах Перечинської МТГ.</p> <p>9. Пропозиція фахівців у Перечинському ПТЛ не відповідає попиту на ринку праці в громаді.</p> <p>10. Відсутність внутрішнього маршрутного сполучення в громаді.</p> <p>11. Відсутність діючих фермерських господарств.</p> <p>12. Запущеність земель с/г призначення.</p> <p>13. Недостатня кількість місць відпочинку, пляжів.</p> <p>14. Невирішеність до кінця екологічних проблем у сфері управління побутовими відходами (збір та оброблення).</p> <p>15. Рівень реальної бюджетної забезпеченості громади дещо покращується внаслідок створення МТГ.</p> <p>16.Через запровадження безвізового режиму та низького рівня заробітних плат відчувається «відтік» робочої сили за кордон</p>

<p>св..Августина (зведений 1906 року за спонсорської підтримки італійців Ф. Гайотто, С. Комінотто); єврейські кладовища у с. Сімер, Сімерки, Зарічово та у м. Перечин, кладовище загиблих воїнів у I світовій війні(с. Сімер), Старий Сімерський міст (збудований ~1900 року за проектом австрійських інженерів за технологією Ейфелевої вежі).</p> <p>11. Готельні комплекси «Берізка», «Турянська долина» (загальна кількість ліжокмісць - 100) та розвинена мережа громадського харчування (ресторани – «Авеню», «Кантіна», «Перечин», «Підкова», «Затишок», «Гостинний двір», велика кількість кафе, кав'ярень, дегустаційний зал сироварні «Перечинська мануфактура»).</p> <p>12. Найкращий загальноосвітній навчальний заклад Закарпаття (за результатами ЗНО 2017 року) - Перечинська гімназія II-III ступенів суспільно-гуманітарного напрямку.</p> <p>13. Наявність у громаді підприємств з іноземними інвестиціями (ДП «Дж.Д.Ф. сервіс LTD», ТОВ «Самвер», ТОВ «Леванте»), які ефективно діють та надають приклад іншим інвесторам.</p> <p>14. Наявність професійно-технічного навчального закладу.</p> <p>15. Наявність активно працюючих громадських організацій, які успішно реалізують проекти розвитку громади (ГО «БФ Центр громадських ініціатив», БФ «Опіка» та інші).</p> <p>16. Забезпечення традицій міжконфесійної та міжнаціональної злагоди та полікультурної толерантності на території громади.</p> <p>19. Відносно безпечна територія для проживання ВПО та віддаленість громади від лінії фронту.</p>	
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<p>1. Завдяки медичній реформі підвищиться рівень надання медичних послуг в Перечинській МТГ.</p> <p>2. Покращення економічної ситуації завдяки євроінтеграційним процесам і вигідному гео економічному розташування Закарпаття, зокрема Перечинської МТГ.</p> <p>3. Будівництво нового міжнародного транспортного коридору, збільшення потоку туристів через Перечин за рахунок відкриття нового пункту перетину на українсько-польському кордоні.</p> <p>4. Реорганізація міжнародної асоціації «Карпатський Єврорегіон» з 2018 року</p>	<p>1. Обмеження самоврядування національною політикою (зміна ЗУ «Про державний бюджет» тощо)</p> <p>2. Непрогнозований термін закінчення воєнного стану</p> <p>3. Відтік за межі громади кваліфікованих кадрів</p> <p>4. Високий рівень корупції нанаціональному рівні.</p> <p>5. Обмеження місцевого самоврядування регіональною політикою (обласна рада, Закарпатська ОДА).</p> <p>6. Нестабільність національної валюти (ризик інфляції, девальвації)</p>

<p>активізує всю систему транскордонного співробітництва між регіонами Словаччини, України, Польщі, Угорщини. Це створить сприятливі можливості розвитку у цій сфері для Перечинської МТГ.</p> <p>5. Продовження євроінтеграційних процесів сприятиме зростанню зацікавленості інвесторів до України</p> <p>6. Реконструкція доріг державного значення (Ужгород-Львів-Самбір, Ужгород-Перечин-Свалява).</p> <p>7. Діяльність в Україні проектів міжнародної технічної допомоги, які підтримуватимуть об'єднані громади</p> <p>8. Державна бюджетна підтримка об'єднаних громад.</p> <p>9. Екологічна ситуація в громаді покращується</p> <p>10. «Відтік» робочої сили за кордон припиняється, внаслідок підвищення заробітної плати, жителі громади починають повертатися з-за кордону</p> <p>11. У громаді покращується підприємницький та інвестиційний клімат – громада стає привабливою для інвесторів.</p> <p>12. Створення привабливих інвестиційних пропозицій у сферах глибокої переробки с/г продукції, високотехнологічних виробництв.</p>	<p>7. Незадовільний демографічний процес (перевага смертністю над народжуваністю).</p> <p>8. Нарощування прихованого або не прихованого спротиву реформі адміністративно-територіального устрою на Всіх рівнях.</p> <p>9. Згорання реформ.</p>
--	--

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу та висновках громада повинна максимально використати свої сильні сторони. Таким чином, були обрані три головні сфери зосередження зусиль на розвиток Перечинської МТГ:

- підвищення економічної спроможності громади;
- покращення інфраструктури в громаді;
- розвиток людського капіталу та підвищення якості життя у громаді.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ПЕРЕЧИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Основною тенденцією розроблених та вже прийнятих нормативно-правових актів у сфері управління відходами є перехід від захоронення сміття на полігонах до максимальної переробки, повторного використання, рециклінгу та відновлення, з метою запобігання негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Місто Перечин – місто в Україні, у Закарпатській області. До складу Перечинської міської територіальної громади ввійшли п'ять населених пунктів, 1 місто та 4 села: м. Перечин, села Сімер, Сімерки, Ворочово та Зарічово. Адміністративний центр МТГ – місто Перечин Закарпатської області.

У Перечині зосереджена основна промислова база, яку представляють лісохімічна, деревообробна, машинобудівна, легка, поліграфічна та харчова галузі.

2.1. Загальна характеристика управління відходами у Перечинській територіальній громаді

2.1.1 Параметри управління відходами та наявна інфраструктура

2.1.1.1. Параметри управління побутовими відходами та наявна інфраструктура.

Утворювачами побутових відходів виступають домогосподарства, підприємства, установи та організації всіх форм власності, якщо утворювані ними відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Керуючись Законом України «Про управління відходами» - побутові відходи - змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картонну, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання, відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Побутові відходи не включають відходи промисловості, сільського і лісового господарства, рибальства та аквакультури, резервуарів для септиків, каналізаційних мереж та відходи їх оброблення, включаючи осад стічних вод, транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився, відходи будівництва та знесення, вуличний змет, медичні відходи.

На Закарпатті є 62 місця видалення відходів, з яких 59 – місця видалення побутових відходів. З них два полігони – в селі Барвінок біля міста Ужгород заповнений на 95,2% та в місті Мукачєво заповнений на 90%.

Централізований збір та видалення відходів здійснюють 36 спеціалізованих підприємств – найбільші з них - ТОВ «АВЕ Ужгород», «АВЕ Мукачєво», «АВЕ Виноградово» та «Берег Вертикал». Вони вивозять побутові відходи зі 199

населених пунктів області, всього ж в Закарпатті централізований вивіз відходів організовано в 491 з 608 населених пунктів, що складає 80,75%.

У Перечинській ТГ збір побутових відходів охоплено на 100%, однак укладено договорів з населенням складає невелику частку – до 30%.

У місті Перечин впроваджено роздільний збір побутових відходів на такі види як скло, пластик, макулатура та металобрухт.

Прибирання території міста здійснюється Комунальним підприємством «Комунальник».

Відповідно до рішення виконавчого комітету Перечинської міської ради № 236 від 14.12.2022 року ФОП Пйоса Василь Михайлович визначено, як виконавця послуги з поводження з побутовими відходами (перевезення сміття).

Комунальним підприємством «Комунальник» здійснюється збір сміття з міста і вивозиться на сортувальний пункт, що знаходиться в м. Перечин, вул. Будівельників, та обслуговується ФОП Пйоса В.М. Згідно договірних відносин ФОП Пйоса В.М. відсортовує корисні компоненти від змішаних відходів та залишки вивозить на сміттєзвалище у с. Барвінок, Ужгородського району на підставі договору з КП «КАТП 077801» м.Ужгород.

Побутові відходи з сіл, які входять до складу Перечинської МТГ, вивозить ФОП Пйоса В.М., який здійснює свою діяльність на договірних засадах з жителями сіл Сімер, Сімерки, Ворочово, Зарічово.

Обсяги утворення побутових відходів в територіальній громаді в 2023 році становили 2980,0 тон. Показник утворення відходів в Україні в середньому становить 250-300 кілограмів на рік на людину і має тенденцію до зростання.

Обсяги утворення та параметрами управління відходами наведені у таблиці 2.1.1.1. та у додатках 1 та 2.

Таблиця 2.1.1.1. Обсяги утворення відходів та управління відходами Перечинської МТГ*

Найменування відходів	2014	2020	2021	2022	2023
Зібрано відходів усього, тонн, в тому числі:	2828,0	1275,0	2075,0	2875,000	2980,0
<i>від домогосподарств</i>	<i>1695,0</i>	<i>780,0</i>	<i>1125</i>	<i>1 550,0</i>	<i>1755,0</i>
<i>сфери послуг</i>	<i>1133,0</i>	<i>495,0</i>	<i>950,0</i>	<i>1 325,0</i>	<i>1225,0</i>
Відновлено ПВ	70,0	70,0	70,0	70,0	70,0
Видалено на полігон	2758,0	1205	2005,0	2 805,0	2910,0

*згідно з інформацією Перечинської МТГ, за 2015-2019 роки інформацію не подано

У місті нараховується 58 контейнерних майданчиків, що розташовані, в місті Перечин (15 одиниць), в селі Ворочово (6 одиниць), в селі Зарічово (9 одиниць), селі Сімер (20 одиниць) та селі Сімерки (8 одиниць).

Полігон куди вивозять побутові відходи розташоване у с. Барвінок, Ужгородського району та знаходиться на відстані 26 км від центру Перечинської МТГ, міста Перечин. Дане місце видалення відходів на сьогодні є перевантажене

і досягає проектної відмітки заповненості, що відповідно потребує прийняття управлінських рішень щодо подальшого розміщення відходів на ньому.

На території Перечинської громади розташований полігон побутових відходів в урочищі «Затова» по вул. Будівельній, Площа полігону – 0,8, накопичено відходів 6200 тон.

Сміттєзвалище також є у с.Зарічево ур. "Тростя", загальною площею 0,2 га, об'єм накопичення відходів 10 тон.

У селі Зарічево розміщено 2 сміттєзвалища - в ур. "Варгуб берег" площею 0,2 га, об'єм накопичення 20 тон, в ур. "Клінкув" площею 0,1 га, об'єм накопичення 7 тон.

Сміттєзвалище с.Ворочево займає площу 0,25 га, об'єм накопичення 6,25 тон.

Сміттєзвалище с.Сімерки ур. "Явус" займає площу 0,25 га, об'єм накопичення 6,25 тон.

Згідно РПУВ в Закарпатській області зазначені сміттєзвалища підлягають закриттю та рекультивациі.

2.1.1.2. Параметри управління небезпечними відходами та наявна інфраструктура.

Основними утворювачами небезпечних відходів в Україні є промислові, сільськогосподарські та транспортні підприємства, заклади охорони здоров'я, домогосподарства, а також інші підприємства, установи та організації всіх форм власності.

Кеуючись Законом України «Про управління відходами», небезпечні відходи - відходи, що мають одну чи більше властивостей, що роблять їх небезпечними, наведених у Переліку властивостей, що роблять відходи небезпечними, що є додоатком до згаданого Закону.

У Перечинській громаді окремий збір небезпечних відходів, утворюваних у домогосподарствах не здійснюється.

Найближчий пункт прийому небезпечних відходів здійснюється в селі с. Тур'ї Ремети. Всеукраїнським екорухом «Батарейки здавайтеся» організовано збір у навчальному ліцеї таких небезпечних відходів, як пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки, акумулятори від телефонів та ноутбуків.

Суб'єкти господарювання – утворювачі небезпечних відходів, зобов'язані обробляти відходи самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл.

Інформація щодо об'ємів утворення та передачі небезпечних відходів на території Перечинської ТГ відсутня.

Відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі.

Стійкі органічні забруднювачі (СОЗ) мають токсичні властивості, виявляють стійкість до розкладання, характеризуються біоаккумуляцією і є об'єктом транскордонного перенесення по повітрю, воді й мігруючими видами,

а також осаджуються на великій відстані від джерела їхнього викиду, нагромаджуючись в екосистемах суші та водних екосистемах.

Джерелами утворення стійких органічних забруднювачів є промисловість, включаючи хімічну промисловість, сільське господарство (пестициди), енергетичний сектор, техніка (електричне та електронне обладнання). Ненавмисне утворення СОЗ (діоксини) відбувається під час термічних процесів спалювання викопного палива та відходів.

Інформація щодо об'ємів утворення, оброблення, передачі чи захоронення даних небезпечних відходів на території Перечинської МТГ відсутня.

Відходи, що містять азбест.

Найбільш широко використовується в будівельній промисловості — припадає 70-80 % всього споживання азбесту. Значні кількості його використовують для виготовлення азбестоцементних труб, шиферу тощо.

Науковці довели, що всі форми азбесту є канцерогенами і кожен контакт з ним має ризики для людини. Небезпека, спричинена впливом хризотилового азбесту, також підтверджена Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ).

В Україні азбест (волокнистий силікат) – під заборону лише з 2022 року. Угода про асоціацію з ЄС зобов'язує Україну заборонити використання азбесту у виробництві. Тож 6 вересня 2022 року Верховна Рада ухвалила Закон №4142 «Про систему громадського здоров'я», що забороняє використання у будівництві азбесту, виробів та матеріалів з його вмістом.

Азбест використовують для виробництва:

- шиферу (для покриття даху),
- азбестових труб (для водопостачання, каналізації, кабельних мереж, димоходів тощо),
- азбестоцементних листів (для теплоізоляції приміщень: в промисловості, в приватних будівлях),
- азбестових шнурів та інших матеріалів (для термоізоляції та гнучкості),
- азбестової тканини (для виготовлення теплозахисного спецодягу),

В Україні азбест застосовувався у виробництві будівельних матеріалів, передусім – шиферу.

Інформація щодо об'ємів утворення, оброблення, передачі чи захоронення даних небезпечних відходів на території Перечинської МТГ відсутня.

Відходи, що містять ртуть.

Найпоширенішим видом приладів, що містять ртуть є лампи та термометри. Усі люмінесцентні лампи та ртутьвмісні вироби відносять до небезпечних відходів, оскільки містять отруйні сполуки ртуті у своєму складі.

До приладів, що містять у своєму складі ртуть, належать:

- лампи люмінесцентні (довгі, короткі, компактні, бактерицидні);
- термометри відпрацьовані ртутні;
- ігнітрони, що використовують у випрямляючих приладах;

- перемикачі з ртутним наповненням (серед них зустрічаються навіть побутові дзвінки);
- терморегулятори;
- ареометри – прилади для вимірювання щільності рідини;
- манометри та барометри (вимірювачі тиску, вологості).

Інформація щодо об'ємів утворення, оброблення, передачі чи захоронення даних небезпечних відходів на території Перечинської МТГ відсутня.

Параметри управління промисловими відходами та наявна інфраструктура.

У Перечинській громаді основними підприємствами утворювачами промислових відходів зазначені у таблиці **2.1.1.1.**

Таблиця 2.1.1.2. Перелік основних підприємств, утворювачів промислових відходів Перечинської МТГ*

№з/п	Назва підприємства	Вид утворюваного відходу	Об'єми*, тонн/рік
1.	ТОВ «Самвер»	Тирса деревинна	90
2.	ДП «Дж.Д.Ф.Сервіс ЛТД (станом на 2024 рік, підприємство не здійснює діяльність)	Відходи деревини	630
3.	ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат»	Відходи деревини	730
4.	ТОВ «Індустрія деревообробки»	Відходи деревини	435

Інформація наведена, згідно даних декларацій про утворення відходів

В місті, як і по всій громаді, відсутні полігони для захоронення високотоксичних відходів, однак є місце видалення відходів тирси деревинної по коду D1 за місцем розташування м. Перечин, вул. Червоноармійська, 25. Власник об'єкта ТДВ Перечинський лісохімічний комбінат. Обсяг накопичення відходів становить 5515 тонн, площа 4,6707 га.

Керуючись Законом України «Про управління відходами», власники, утворювачі або суб'єкти господарювання у сфері управління відходами повинні провести класифікацію відходів, відповідно до умов Порядку класифікації відходів та Національного переліку відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.10.2023 року №1102. Окрім цього, необхідно зареєструватися в інформаційній електронній платформі Еко-Системі та створити обліковий запис свого підприємства, з додаванням майданчиків утворення, розміщення, тимчасового чи постійного зберігання відходів.

Суб'єкти господарської діяльності - утворювачі або власників відходів, діяльність яких призводить до утворення небезпечних відходів, або власники

відходів, що не є небезпечними, річний обсяг утворення яких перевищує 50 тонн, мають подати електронну Декларацію про відходи один раз на рік до 20 лютого року, що настає за звітним.

Окрім цього, отримати дозвіл на оброблення відходів згідно з постановою КМУ від 19.12.2023 №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів».

Параметри управління рослинних відходів сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревних відходів, біовідходів.

Збір даних відходів здійснюється спільно з побутовими відходами, облік об'ємів утворення не ведеться. Вивезення на утилізацію відходів здійснюється на полігон твердих побутових відходів в с.Барвінок, Ужгородський району

Інформація щодо управління деревними відходами наведена у підрозділі Параметри управління промисловими відходами та наявна інфраструктура та у Таблиці 2.1.1.2. Перелік основних підприємств, утворювачів промислових відходів Перечинської МТГ.

ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат» утворені у виробництві відходи використовують для виробництва теплової енергії, що застосовується як у технологічних процесах, так і для обігріву приміщень.

2.1.1.3. Параметри управління відходами упаковки та наявна інфраструктура.

Утворювачами побутових відходів виступають домогосподарства, підприємства, установи та організації всіх форм власності, якщо утворені ними відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств. Відходи упаковки утворюються на всіх рівнях ланцюга постачання продукції.

В Україні облік утворення, відновлення та видалення упаковки та відходів упаковки на державному рівні не проводиться, а управління упаковкою та відходами упаковки є складовою системи управління побутовими відходами і значна частка таких відходів видаляється на звалища та полігони ПВ.

Державний статистичний облік відходів упаковки відсутній, оскільки відсутнє роздільне збирання відходів упаковки.

Законом України «Про управління відходами» запроваджується розширена відповідальність виробника та встановлюються вимоги щодо виробників продукції, у результаті споживання/використання якої утворюються відходи упаковки та запроваджується, у тому числі шляхом створення систем розширеної відповідальності виробника відповідно до вимог та порядку, визначених законом.

Також громадське обговорення проходить законопроект «Про упаковку та відходи упаковки».

В Перечинській МТГ роздільний збір ресурсоцінних відходів, в тому числі упаковки здійснює ФОП Пйоса Василь Михайлович.

2.1.1.4. Параметри управління відходами електричного та електронного обладнання та наявна інфраструктура.

До відходів електронного та електричного обладнання належать:

- великі побутові прилади, наприклад: холодильники, плити, пральні машини;
- мала побутова техніка: пилососи, праски, чайники, тостери;
- IT і телекомунікаційне обладнання: комп'ютери, принтери, копіри, телефони;
- споживча електроніка: телевізори, музичні центри, програвачі, музичні інструменти;
- освітлювальне обладнання: лампи;
- електричні та електронні інструменти (за винятком великих стаціонарних промислових інструментів): дрилі, швейні машини, пили, газонокосарки;
- іграшки, обладнання для відпочинку та спортивне обладнання, що містить електронні компоненти та складові;
- медичне обладнання (за винятком імплантованого та інфікованого): апарати для діалізу, аналізатори, кардіологічне обладнання;
- інструменти автоматизації, моніторингу та контролю: детектори диму, термостати, регулятори опалення;
- торговельні та роздаткові автомати: машини з видачі квитків, напоїв, банкомати.

Відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) одні із найбільш зростаючих видів відходів.

За відсутності законодавства, поводження з відходами електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) здебільшого знаходиться «в тіні». Обробку певних компонентів здійснюють компанії, що мають ліцензії на управління небезпечними відходами або компанії, які вилучають корисні компоненти, чорні та кольорові метали для подальшого використання як сировини, або для продажу в якості сировинних матеріалів. Зазвичай металеві компоненти відходів електричного та електронного обладнання здають до пунктів прийому металобрухту.

В Перечинській громаді відсутні підприємства, що мають ліцензію на управління небезпечними відходами, окремий облік утворення даного виду відходів не ведеться.

2.1.1.5. Параметри управління медичними відходами та наявна інфраструктура.

За визначенням, поданим у Законі України «Про управління відходами», медичні відходи - відходи, що утворюються внаслідок здійснення діяльності з медичного обслуговування або ветеринарної практики, здійснення експертиз та досліджень у сфері охорони здоров'я, ветеринарної медицини, у тому числі наукових або дослідницьких робіт

Наказом Міністерства охорони здоров'я від 08.06.2015 року №325 «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами», в Україні виділяють 4 категорії медичних відходів:

- категорія А - побутові відходи (безпечні відходи);
- категорія В - епідемічно (інфекційно) небезпечні відходи;
- категорія С – токсикологічно небезпечні відходи;
- категорія D – радіологічно небезпечні відходи.

У Перечинській міській територіальній громаді функціонують два комунальні некомерційні підприємства з надання населенню медичних послуг. КПН ПМСД (первинної медико-санітарної допомоги) та КНП «Перечинська лікарня».

1. Комунальний заклад "Перечинський районний Центр первинної медико-санітарної допомоги" включає:

Відділення загальної практики-сімейної медицини міста Перечин;
Амбулаторія загальної практики-сімейної медицини села Зарічево;
Амбулаторія загальної практики-сімейної медицини села Сімер;
Фельдшерсько-акушерських пункт села Ворочево;
Фельдшерсько-акушерських пункт села Сімерки.

2. За інформацією, наданою Перечинською МТГ - КНП «Перечинська лікарня» Перечинської міської ради за період 2020 -2023 рік утворено та передано суб'єктам господарювання 2 650,9 кг медичних відходів.

У Державних санітарно-протиепідемічних правилах і нормах щодо поводження з медичними відходами встановлені загальні вимоги до поводження з медичними відходами в закладах охорони здоров'я з метою попередження їх негативного впливу на життя, здоров'я населення та навколишнє середовище.

На даний час в регіоні відсутні пункти прийому медичних відходів від населення. Відсутні також облік, систематизація та контроль поводження з медичними відходами в громаді.

Зважаючи на те, що на даний момент в Україні не існує затвердженої системи обліку медичних відходів та збору інформації про їх кількість, встановити фактичне утворення медичних відходів в регіоні неможливо.

Об'єкти управління медичними відходами в Перечинській громаді відсутні

2.1.1.6. Параметри управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився та наявна інфраструктура.

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Директивою 2000/53/ЄС Європейського Парламенту та Ради про транспортні засоби, що вийшли з експлуатації, в Україні Законами України «Про управління відходами» та «Про утилізацію транспортних засобів» та іншими нормативно-правовими актами. Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити

утилізацію транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку (Наказ Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 № 63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити утилізацію транспортних засобів власного виробництва»).

Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються регулюється порядком формування та ведення Державного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються, затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 15.08.2013 року.

Закон України «Про управління відходами» передбачає, щодо виробників транспортних засобів застосовуватиметься система розширеної відповідальності виробника.

2.1.1.7. Параметри управління відходами будівництва та знесення та наявна інфраструктура.

Відходи будівництва та знесення утворюються з багатьох видів джерел (або скоріше видів діяльності), таких як: будівництво нових будівель та споруд, їх реконструкція та остаточне знесення. Частково до цієї категорії відносять відходи будівельних матеріалів, що утворюються в результаті транспортування, зберігання та ін. Відходи будівництва та знесення відносяться до відходів, що не є небезпечними і є значним та невикористаним ресурсом. Основна частина відходів будівельно-ремонтних робіт вивозиться на звалища та місця захоронення, що призводить до їх перевантаження, частина відходів використовуються протягом будівельних робіт.

Через повномасштабне вторгнення РФ та ведення бойових дій на території України, до твердих побутових відходів додалися відходи руйнування. Погіршення матеріально-побутових потреб населення в обслуговуванні торкнулося і системи поводження з відходами, через масштаби руйнування інфраструктури внаслідок обстрілів РФ. Проблему становлять також руйнації та пожежі, які виникають через влучання снарядів та ракет.

Загальний обсяг відходів будівництва та знесення на території Перечинської громади не обліковується у статистичних чи звітних матеріалах.

2.1.1.8. Параметри управління осадами стічних вод та наявна інфраструктура

Основним нормативним документом, що регламентує використання осаду стічних вод є «Порядок повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин», затверджений Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 12 грудня 2018 року №341. Згідно з ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» осади, що утворюються в

процесі очищення стічних вод, мають проходити обробку, яка забезпечує їх повторне використання, раціональне використання території, захист ґрунту, ґрунтових вод й атмосфери, можливість утилізації біогазу (для населених пунктів з навантаженням понад 300 000,0 еквівалентних жителів). Осади стічних вод, що використовуються для удобрення, повинні відповідати вимогам ДСТУ 7369:2013 та мати позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

Осади стічних вод, які пройшли необхідні технологічні стадії обробки, можуть використовуватися:

– для удобрення ґрунтів відповідно до Закону України «Про охорону земель» з урахуванням обмежень та особливостей, визначених ст. 39;

– як альтернативний вид палива відповідно до Закону України «Про альтернативні джерела енергії».

Осади стічних вод від комунальних очисних споруд на території Закарпатської області утворюються в 11 водоканалів, зокрема у Перечинській громаді, обсяги утворення осаду стічних вод від комунальних очисних споруд наведені у Таблиці 2.1.1.8. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд

Таблиця 2.1.1.8. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд

Назва водокористувача-забруднювача	Наявність, Потужність (м ³ /добу), Ефективність використання (використання потужності очисних споруд)	2018 рік			2019 рік			2020 рік		
		об'єм скидання зворотних вод, млн. м ³	у тому числі об'єм скидання забруднених (без	Кількість забруднюючих	об'єм скидання зворотних вод, млн. м ³	у тому числі об'єм скидання забруднених (без	Кількість забруднюючих	об'єм скидання зворотних вод, млн. м ³	у тому числі об'єм скидання забруднених (без	Кількість забруднюючих
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
КП «Комунальник», м. Перечин	1200	0,167	0,167	78	0,177	0,177	33	0,164	0,164	152

Рідкі відходи з зон садибної забудови, яка не забезпечена централізованим водовідведенням (каналізацією) із водонепроникних вигребів приймаються на зливній станції КП «Комунальник» та видаляються на каналізаційні очисні споруди для знешкодження шляхом відстоювання та біологічного очищення.

2.1.2. Інституційна структура управління відходами.

Інституційна структура управління відходами – це розподіл повноважень між учасниками системи управління відходами, інформаційне забезпечення управління відходами та особливі умови щодо регулювання окремих категорій відходів.

Для створення ефективної інституційної моделі управління відходами на місцевому рівні, необхідно чітко визначити функції, ролі та відповідальність її суб'єктів.

Суб'єктами системи управління відходами виступають:

- утворювачі відходів (населення, організації);
- суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами;
- органи державної влади та місцевого самоврядування, що приймають управлінські рішення та виконують функції контролю у сфері управління відходами;

- інші зацікавлені сторони.

Утворювачами відходів є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання.

Функції утворювачів відходів визначені законодавством України. Управління відходами здійснюється відповідно до державних норм, стандартів і правил. Власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі джерел утворення відходів укладають договори з виконавцем послуг з вивезення відходів, здійснюють оплату послуг з управління відходами та забезпечують роздільне збирання відходів.

Суб'єктами у сфері управління відходами є громадяни України, іноземці та особи без громадянства, суб'єкти господарювання незалежно від форми власності, діяльність яких призводить до утворення відходів, а також суб'єкти господарювання у сфері управління відходами.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами - юридична особа або фізична особа-підприємець, що здійснює збирання, купівлю, зберігання, перевезення, відновлення та/або видалення відходів відповідно до законодавства;

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

1) дотримуватися вимог щодо збирання, перевезення та оброблення відходів, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;

2) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

3) вести облік відходів, що утворилися у результаті їхньої діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подавати звітність відповідно до закону;

4) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

5) забезпечувати здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

6) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

7) надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

8) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;

9) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;

10) мати ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та/або письмову згоду (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону;

11) забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами;

12) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;

13) виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Виконавця послуг з вивезення побутових відходів визначає орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавець послуг з вивезення побутових відходів укладає договори про надання послуг з поводження з побутовими відходами із споживачами.

Виконавець послуг з вивезення побутових відходів зобов'язаний укласти договори про надання послуг з перероблення та захоронення побутових відходів із суб'єктами господарювання, що надають такі послуги відповідно до правил благоустрою території населеного пункту. Договори про надання послуг з управління з побутовими відходами мають містити інформацію про укладені договори між виконавцем послуг з вивезення побутових відходів та суб'єктами господарювання, що надають послуги з перероблення та/або захоронення побутових відходів.

Згідно із статтею 25 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що споживачі зобов'язані укласти договір про управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами, визначеним у встановленому законодавством порядку.

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, управитель багатоквартирного будинку або інша уповноважена особа, яка укладає колективний договір про надання комунальних послуг, згідно з правилами благоустрою території населеного пункту, розробленими з урахуванням схеми санітарного очищення населеного пункту та затвердженими органом місцевого самоврядування, укладає договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчим органом сільських, селищних, міських рад, згідно з Методикою роздільного збирання побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року №1130.

Для багатоквартирних будинків передбачена контейнерна схема вивезення побутових відходів із затвердженим графіком відповідно до СанПіН 42-128-4690-88 “Санітарні правила утримання територій населених місць”.

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється їх власниками згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Великогабаритні та ремонтні відходи у складі побутових відходів мають збиратися окремо від інших видів побутових відходів.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

Перевезення побутових відходів здійснюється спеціально обладнаними транспортними засобами

Перевезення інших відходів здійснюється на загальних принципах ведення господарської діяльності. Утворювачі інших відходів самостійно приймають рішення щодо варіанту оброблення відходів, що утворюються на їх об'єктах.

Оброблення небезпечних відходів здійснюється суб'єктами господарської діяльності, які мають відповідну ліцензію.

Облаштування та експлуатація полігонів побутових відходів має здійснюватися у відповідності до Правил експлуатації полігонів побутових відходів, затверджений наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 1 грудня 2010 року № 435.

У сфері управління відходами законодавством передбачено наступні документи дозвільного характеру:

- Дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;
- Ліцензія на управління небезпечними відходами.

Не потребує отримання ліцензії на здійснення комплексу операцій з управління небезпечними відходами:

1) діяльність з приймання та зберігання відходів, якщо протягом одного року прийняті чи утворені відходи передаються суб'єкту господарювання, який має ліцензію на здійснення комплексу операцій з управління небезпечними відходами, за умови подання суб'єктом господарювання звітної інформації (декларації) до інформаційної системи управління відходами;

2) діяльність із збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів у порядку визначеному законодавством;

3) діяльність аварійно-рятувальних формувань, пов'язана з ліквідацією надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Уповноваженими органами виконавчої влади у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

Кабінет Міністрів України, до повноважень, згідно із статтею 19 Закону України «Про управління відходами», якого належить,

1) загальне керівництво у сфері управління відходами;

2) затвердження Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

3) затвердження критеріїв, що визначають припинення статусу відходів, порядку оголошення припинення статусу відходів та переліку видів відходів, щодо яких може бути оголошено припинення статусу відходів;

- 4) затвердження критеріїв для віднесення речовин, предметів до побічних продуктів та порядку віднесення речовин та предметів до побічних продуктів;
- 5) затвердження правил надання послуги з управління побутовими відходами;
- 6) затвердження порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів;
- 7) затвердження Національної програми запобігання утворенню відходів;
- 8) затвердження Національного плану управління відходами;
- 9) затвердження порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами;
- 10) затвердження порядку видачі (відмови у видачі, анулювання) дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 11) затвердження порядку створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами;
- 12) затвердження порядку подання декларації про відходи та її форми;
- 13) затвердження порядку надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновку на транскордонне перевезення відходів;
- 14) затвердження порядку виявлення та обліку відходів, власник яких не встановлений;
- 15) затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, до повноважень, згідно статей 20-21 Закону України «Про управління відходами», якого належить:

- 1) забезпечення формування державної політики у сфері управління відходами;
- 2) затвердження порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій;
- 3) затвердження порядку державного обліку відходів та подання звітності;
- 4) затвердження правил технічної експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів;
- 5) затвердження правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивациі та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації;
- 6) затвердження форми та порядку обліку відходів;
- 7) затвердження порядку розроблення програми контролю та моніторингу полігону та вимог до неї;
- 8) укладання в передбаченому законом порядку міжнародних договорів України щодо співробітництва у сфері управління відходами та контролю за транскордонним перевезенням відходів;

9) забезпечення обміну інформацією з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями у сфері управління відходами.

10) реалізація державної політики у сфері управління відходами;

11) організація підготовки фахівців у сфері управління відходами;

12) забезпечення розроблення і виконання стратегій, планів, програм у сфері управління відходами;

13) забезпечення виконання Національної стратегії управління відходами, підготовка звітів про її виконання;

14) забезпечення виконання Національного плану управління відходами та здійснення оцінки ефективності його виконання;

15) погодження регіональних планів управління відходами;

16) забезпечення виконання Національної програми запобігання утворенню відходів та здійснення оцінки ефективності її виконання;

17) здійснення функцій компетентного органу виконавчої влади, який забезпечує виконання положень Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням;

18) видача (відмова у видачі, анулювання) дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів;

19) ліцензування господарської діяльності з управління небезпечними відходами;

20) надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновку на транскордонне перевезення відходів;

21) реєстрація декларацій про відходи;

22) реєстрація організацій розширеної відповідальності виробників;

23) створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами;

24) надання публічного доступу до узагальнених даних у сфері управління відходами та інформування громадськості про управління відходами;

25) забезпечення участі України в міжнародному співробітництві у сфері управління відходами.

Державна екологічна інспекція України, як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, до повноважень якого, згідно статті 23 Закону України «Про управління відходами» та постанови КМУ від 19.04.2017 року №275 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України», належить здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їхніми територіальними органами (у разі утворення), місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади), підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та

особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства щодо:

- 1) збирання, перевезення, оброблення відходів;
- 2) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 3) подання декларацій про відходи;
- 4) ведення обліку відходів та подання звітності;
- 5) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;
- 6) перевезення небезпечних відходів через територію України та транскордонних перевезень небезпечних відходів;
- 7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;
- 8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, до повноважень, згідно статті 22 Закону України «Про управління відходами», якого належить:

- 1) формування та реалізація державної політики у сфері надання послуги з управління побутовими відходами;
- 2) участь у розробленні Національної стратегії управління відходами;
- 3) участь у розробленні Національного плану управління відходами;
- 4) участь у погодженні регіональних планів управління відходами;
- 5) здійснення аналізу, систематизації та оприлюднення інформації у сфері управління побутовими відходами;
- 6) розроблення правил надання послуги з управління побутовими відходами;
- 7) розроблення порядку формування тарифів на послугу з управління побутовими відходами;
- 8) розроблення порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів;
- 9) розроблення типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами;
- 10) затвердження правил визначення норм надання послуги з управління побутовими відходами;
- 11) затвердження правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках;
- 12) затвердження методики розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, порядку та форм надання звітності щодо їх виконання;
- 13) затвердження порядку розроблення, погодження та затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;
- 14) затвердження методик, правил, інструкцій та порядків у сфері надання комунальної послуги з управління побутовими відходами.

Міністерство охорони здоров'я України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, до повноважень якого, згідно статті 24 Закону України «Про управління відходами», належить:

1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров'я людини відходів та об'єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров'я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров'я людини продукції, що виробляється з відходів;

б) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Закарпатська обласна державна адміністрація та Закарпатська обласна рада.

У Закарпатській області розроблено та затверджено «Регіональний план управління відходами у Закарпатській області до 2030 року».

Відповідне розпорядження прийнято головою 21 грудня 2021 року за № 1051. Регіональний план підготовлено з метою створення комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в регіоні, враховуючи принцип співробітництва органів місцевого самоврядування, та сформованих, виходячи з оцінки поточного стану сфери управління відходами й та вже розроблених моделей.

Державна екологічна інспекція у Закарпатській області. Згідно «Положення про Державну екологічну інспекцію у Закарпатській області» затвердженого наказом № 49 від 2 лютого 2021 року.

Державна екологічна інспекція у Закарпатській області (далі - Інспекція) є територіальним органом Державної екологічної інспекції України (далі - Інспекція) та їй підпорядковується. Повноваження Інспекції поширюються на територію Закарпатської області.

Основними завданнями Інспекції є реалізація повноважень Держекоінспекції у межах Закарпатської області.

Інспекція здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням територіальними органами центральних органів виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства:

- з питань поводження з відходами, зокрема щодо: дотримання вимог документів дозвільного характеру на здійснення операцій у сфері поводження з відходами; складення і ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, реєстру місць видалення відходів; перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів; збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення, захоронення відходів (у тому числі недопущення змішування та захоронення відходів, які можуть бути утилізовані); ведення первинного обліку кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються, подання відповідної статистичної звітності в установленому порядку та паспортизації таких відходів; дотримання вимог нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку, під час виробництва продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використанням; дотримання правил і режиму експлуатації установок, виробництв з оброблення та утилізації відходів; дотримання вимог екологічної безпеки під час транспортування, зберігання, використання, знешкодження та захоронення хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних речовин і відходів; своєчасного та повного здійснення заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Головне управління Держпродспоживслужби у Закарпатській області.

Згідно «Положення про Головне управління Держпродспоживслужби у Закарпатській області», затвердженого наказом Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів України від 24 лютого 2020 року № 150, завданням Головного управління є реалізація повноважень Держпродспоживслужби на території Закарпатської області. Головне управління відповідно до покладених на нього завдань забезпечує реалізацію державної політики в тому числі у сфері державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства.

Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Згідно положення «Про Положення про департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації» затвердженого розпорядженням голови Закарпатської ОДА за № 232 від 24 серпня 2018 року, департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації (далі – департамент) є самостійним структурним підрозділом Закарпатської

обласної державної адміністрації (далі – облдержадміністрації), утворюється розпорядженням голови облдержадміністрації.

Основні завдання департаменту:

- Забезпечення реалізації державної політики у сферах охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів (земля, надра, поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, ліси, тваринний і рослинний світ та інші), поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), екологічної безпеки, розвитку заповідної справи, формування, збереження та невиснажливе використання екологічної мережі, збереження водно-болотних угідь міжнародного значення та пралісових екосистем.

- Здійснення регулювання у сферах охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, у сфері поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), пестицидами та агрохімікатами, організації, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, формування, збереження та невиснажливе використання екологічної мережі.

- Інформування населення через засоби масової інформації про стан навколишнього природного середовища на відповідній території, оперативне оповіщення про виникнення надзвичайних екологічних ситуацій та про хід виконання заходів щодо ліквідації її наслідків.

Управління житлово-комунального господарства та енергозбереження Закарпатської обласної державної адміністрації.

. Забезпечує формування та реалізацію державної регіональної політики, зокрема щодо:

- благоустрою населених пунктів;
- поводження з побутовими відходами, забезпечення розроблення та виконання державних програм у сфері поводження з побутовими відходами, планів та заходів у сфері поводження з побутовими відходами;
- координації діяльності місцевих органів виконавчої влади у сфері поводження з побутовими відходами.

Департамент агропромислового розвитку Закарпатської обласної державної адміністрації забезпечує реалізацію на території області державної політики у сфері агропромислового виробництва, в межах своїх повноважень забезпечує розвиток виробництва і використання біодизеля, біосталону, інших альтернативних видів палива та відновлюваних джерел енергії, запровадження енергозберігаючих технологій в галузях агропромислового виробництва.

Департамент та регіонального розвитку, торгівлі, залучення інвестицій, забезпечення виконання державних програм та контролю за їх виконанням Закарпатської обласної державної адміністрації забезпечує реалізацію на території області державної політики економічного і соціального розвитку України, державної регіональної політики, державної політики у сфері

торгівлі та побутових послуг, державної регуляторної політики, зовнішніх зносин, взаємодії з економічними та міжнародними організаціями, розвитку підприємництва, туризму, іміджевої та виставкової діяльності.

Головне управління Держпродспоживслужби в Закарпатській області відповідно до статті 24 Закону України «Про управління відходами», Закону України «Про громадське здоров'я» та Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 13.05.2017 за № 604/30472 здійснює санітарні заходи щодо охорони території України шляхом проведення державного санітарно–епідеміологічного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, медико–санітарного контролю (огляду) з метою запобігання в'їзду на територію України транспортних засобів, ввезення вантажів, товарів та інших предметів, у тому числі лікарських засобів, біологічних, хімічних і радіоактивних речовин, а також матеріалів і відходів, що можуть створювати небезпеку для життя і здоров'я населення (крім заходів, пов'язаних із здійсненням медико–санітарного спостереження (епідеміологічного нагляду (спостереження)), та крім виконання функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників); здійснює державний нагляд (контроль) за організацією роботи зі збору, утилізації та знищення загиблих тварин і відходів тваринного походження та інше.

А також:

1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров'я людини відходів та об'єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров'я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров'я людини продукції, що виробляється з відходів;

6) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Органи місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами, реалізують повноваження згідно з вимогами статті 26 Закону України «Про управління відходами», а саме:

- 1) участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- 2) участь у розробленні та реалізації регіональних планів управління відходами;
- 3) затвердження місцевих планів управління відходами;
- 4) вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;
- 5) створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

- 1) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;
- 2) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;
- 3) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;
- 4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;
- 5) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;
- 6) організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;
- 7) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;
- 8) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;
- 9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;
- 10) визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;
- 11) затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;
- 12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;
- 13) встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);
- 14) укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання відходів побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.

Відповідно статті 25 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», до компетенції сільських, селищних, міських рад входить:

1) надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для управління відходами;

2) вирішення питань управління небезпечними відходами у складі побутових відходів;

3) затвердження місцевих планів управління відходами;

4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;

Відповідно статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

1) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин;

2) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

3) затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами;

4) визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з управління побутовими відходами;

5) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

6) прийняття рішення про початок та закінчення опалювального періоду з урахуванням кліматичних умов згідно з будівельними нормами і правилами, правилами технічної експлуатації теплових установок і мереж, державними санітарними нормами і правилами та іншими нормативними документами;

7) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

8) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

9) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

10) надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

11) встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами та тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів як окремих його складових;

12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами.

Відповідно до статті 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

1) підготовка і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

2) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

3) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами.

За управління відходами, згідно з наданими повноваженнями здійснює **Відділ містобудування, архітектури, житлово - комунального господарства, транспорту та благоустрою Перечинської міської ради:**

- Установлення тарифів на послуги з вивезення побутових відходів.
- Координації роботи суб'єктів господарювання надавачів житлово-комунальних послуг міста.
- Координації за укладанням відповідних договорів на вивіз побутового сміття в місті.
- Координації роботи у сфері благоустрою;
- Інформування про стан виконання місцевих програм у сфері житлово-комунального господарства, а також відповідність якості житлово-комунальних послуг нормативам, стандартам та правилам;
- Надання пропозицій щодо встановлення тарифів на послуги з вивезення побутових відходів;
- Призначення на конкурсних засадах виконавця з поводження з побутовими відходами та укладання відповідних договорів з переможцями конкурсу;
- Установлення одиниці виміру обсягу надання послуг з поводження з побутовими відходами;
- Затвердження норм споживання послуг з поводження з побутовими відходами;
- Укладання договорів із суб'єктами господарської діяльності у сфері управління відходами.

Аналіз інституційної спроможності структур, відповідальних за управління відходами, наявні проблеми, що потребують вирішення.

Основний закон, який регулює систему управління відходами – Закон України «Про управління відходами». Закон імплементує положення Директиви №2008/98/ЄС про відходи, частину положень Директиви №1999/31/ЄС щодо захоронення відходів, положення щодо спалювання відходів Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди, Директив про розширену відповідальність виробника, Базельської конвенції щодо транскордонного перевезення відходів та інших європейських актів).

Закон України «Про управління відходами» є рамковий, на виконання якого необхідна розробка та прийняття ряду суміжних законів, підзаконних актів та порядків, які на сьогодні вступають в дію, або на стадії розробки та проектів (законопроекти «Про упаковку та відходи упаковки», «Про відходи електричного та електронного обладнання», «Про батареї та акумулятори», «Про відходи гірничовидобувної діяльності» тощо).

Виконання заходів, які регулюють питання в частині розширеної відповідальності виробника будуть корегуватись після прийняття вищевказаних законопроектів.

Розробка Місцевого плану управління відходами Перечинської територіальної громади, здійснюється згідно Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.2023 №947, Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля України від 15.03.2024 року №288, з врахуванням завдань та заходів Регіонального плану управління відходами Закарпатської області до 2030 року (далі – Регіональний план).

Розробка Регіонального плану здійснювалась на основі Закону України «Про відходи» та Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, які на сьогодні втратили чинність. Окрім цього, прийнято ряд нормативно-правових актів, положення яких закономірно, що не передбачені у Регіональному плані. Це наприклад, норми, які регулюють і визначають порядок, умови отримання дозвільних документів у сфері управління відходами для суб'єктів господарювання, визначають перелік повноважень у сфері управління відходами для місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Тому, є необхідність оновлення Регіонального плану, відповідно до прийнятих положень.

Отримання дозволів на здійснення діяльності у сфері управління відходами потребує певного часу для підготовки необхідних документів та інформації, які необхідно подати в Міндовкілля для отримання цього дозволу. Ліцензія на управління небезпечними відходами – вимоги до порядку та переліку документів на отримання ліцензії майже не змінилися, однак, нові правила визначають, щодо необхідності пройти обов'язкову перевірку відповідності та наявності матеріально-технічної бази встановленим вимогам заявника. Перевірку проводить Міндовкілля.

У громаді практично не здійснюється окремий облік обсягів відходів інфраструктури та параметрів управління такими відходами. Окремий збір та облік утворення відходів вторинної сировини від побутової сировини не здійснюється.

Інформація стосовно утворення, збирання, відновлення чи видалення рослинних відходів сільського господарства, харчопереробної промисловості, деревних відходів, біовідходів, відходів упаковки, відходів електричного та електронного обладнання, відходи батарей і акумуляторів, транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, відходів, що біологічно розкладаються на момент розроблення місцевого плану була відсутня.

Здійснюється збір пластику, макулатури, скла, однак облік їх об'ємів збору на управління не здійснюється.

Обласна та місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, державні контролюючі органи в межах своїх повноважень мають законодавчо передбачені можливості для реалізації державної політики в

сфері управління з відходами, забезпечення управління з відходами згідно із законодавчими та нормативними вимогами.

Обмеження можливостей по забезпеченню належного управління з відходами пов'язані із недостатністю фінансових ресурсів обласної та місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування по матеріально-технічному забезпеченню системи управління з відходами.

Не зважаючи на існуючі труднощі, органи місцевого самоврядування докладають максимальних зусиль для вирішення проблем, пов'язаних з забезпеченням якісного управління системою управління побутовими відходами. На жаль, за існуючого стану речей неможливо ефективно запобігати утворенню відходів, зменшувати обсяги їх утворення, сприяти підготовці до їх повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання негативному впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище. .

Залучення додаткових фінансових ресурсів, міжнародні гранти, інвестиції, кредити, державна підтримка окремих проектів, є одним з найважливіших напрямів розвитку місцевого самоврядування.

Для органів місцевої влади рекомендується:

- з метою впровадження новітніх наукових розробок та практик у сфері поводження з відходами, необхідне ознайомлення з позитивним практичним досвідом;

- підвищувати обмін інформацією між муніципалітетами з метою вдосконалення процесу прийняття рішень у сфері охорони довкілля та використання природних ресурсів;

- створювати механізми участі громадськості і промислових підприємств під час розроблення та впровадження місцевої екологічної політики;

- інформувати мешканців громади та залучати їх до процесу прийняття рішень.

Головна мета реалізації інституційного забезпечення екологічної політики в умовах децентралізації полягає в досягненні стійкості системи або зниженні рівня її невизначеності шляхом запровадження більш стійких і довготривалих механізмів взаємодії між окремими інститутами та структурними елементами системи. Необхідними передумовами інституційних трансформацій є повнота й узгодженість законодавчої бази, розмежування влади, власності та фінансів.

2.1.3. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами

Джерелами фінансування діяльності у сфері управління відходами є:

- 1) обласний бюджет, у т.ч. обласний фонд охорони навколишнього природного середовища;
- 2) місцеві бюджети, у т.ч. місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища;
- 3) кошти підприємств, установ та організацій;
- 4) кошти, залучені за рахунок інвестицій, кредитів та безповоротної допомоги;

- 5) надходження за надані послуги та реалізовану продукцію;
- 6) фінансування за принципом розширеної відповідальності виробника;
- 7) інші джерела, не заборонені законодавством.

Таблиця 2.1.3.1. Надходження до бюджету громади складають

Роки	Надходження , грн
2018	91 441 376
2019	106 883 957
2020	90 259 839
2021	113 355 553
2022	182 210 298
2023	207 942 314
2024 (9 місяців)	170 196 854

Таблиця 2.1.3.2. Надходження до бюджету територіальної громади по джерелах

Бюджет територіальної громади	роки				
	2019	2020	2021	2021	2022
Загальний бюджет	99 877,5	86 595,9	106 162,5	171 095,7	152 676,3
Бюджет розвитку	1 990,1	1 081,8	3 138,4	2 713,3	829,9
Місцевий фонд охорони навколишнього природного середовища	76,2	78,7	111,6	113,8	65,6

Аналіз програм і фінансування надходження

В області розроблені та діють наступні програми природоохоронного спрямування:

- 1. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року (затверджена рішенням Закарпатської обласної ради від 20.12.2019 №1630)**

Основними напрямками стратегії управління у сфері поводження з відходами є розв'язання проблеми побутових відходів, зокрема через впровадження системи роздільного збирання, утилізації сміття та будівництво нових сучасних полігонів для населених пунктів, у першу чергу, обласного центру.

2. Регіональний план управління відходами Закарпатської області до 2030 року підготовлено з урахуванням вимог Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 820-р, Національного плану управління відходами до 2030 року, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 року № 117-р, положень Рамкової Директиви 2008/98/ЄС про відходи (в частині, що стосується розроблення планів управління відходами) – затверджений розпорядженням Голови Закарпатської обласної державної адміністрації № 1051 від 21 грудня 2021 року

3. Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у Перечинській міській об'єднаній територіальній громаді на період до 2026 року (затверджена рішенням №130 від 12 жовтня 2017 року).

2.2. ОПИС ПОТОЧНОГО СТАНУ ЗА ВИДАМИ ВІДХОДІВ

Нижче наводиться детальний опис поточного стану за кожним із видів відходів.

2.2.1. ПОБУТОВІ ВІДХОДИ

Система управління відходами.

Згідно зі статтею 1 Закону побутові відходи – змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картонну, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО), відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Для класифікації твердих побутових відходів (ТПВ) служить Порядок класифікації відходів та Національний перелік відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2023 р. №1102.

Порядок класифікації відходів визначає процедуру проведення класифікації відходів за видами та властивостями з метою належного управління відходами, запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище або зменшення такого впливу

Класифікація здійснюється відповідно до Національного переліку відходів з урахуванням властивостей, що роблять відходи небезпечними.

У Національному переліку використовується термін «Побутові відходи (відходи домогосподарств та подібні відходи комерційних організацій, промислових підприємств, установ), включаючи окремо зібрані фракції та відходи інфраструктури населених пунктів» (код 20).

Обсяги збирання твердих побутових відходів в Перечинській МТГ в середньому становлять 14,7 тис. м³ на рік.

Збір твердих побутових відходів здійснюється контейнерним та безконтейнерним методами.

За контейнерним методом тверді побутові відходи збираються в:

- стандартні незмінювані контейнери місткістю 0,7 м³ (металеві), 1,1 м³ (пластикові) в зонах багатоквартирної забудови, на території установ, організацій, підприємства;

- стандартні незмінювані контейнери місткістю 120 літрів - в зонах садибної забудови (індивідуальні будинки) та в окремих організаціях.

За безконтейнерним методом збирання твердих побутових відходів проводиться в житловому секторі індивідуальної забудови який ще не повністю забезпечений контейнерами на 120 літрів. Збирання побутових відходів проводиться мешканцями в полімерні пакетах (чи іншу тару) і завантажуються в сміттєзбиральний транспорт який рухається за встановленим маршрутом і графіком і вивозяться на полігон ТПВ.

Для збору твердих побутових відходів застосовується як планово-подвірна так і планово-поквартирна системи збирання побутових відходів.

Планово-подвірна система збирання побутових відходів (контейнерний метод з використанням контейнерів місткістю 1,1 м³) застосовується для збору відходів в зонах багатоповерхової та частково індивідуальної забудови, від організацій, установ і закладів.

Планово-поквартирна системи збирання побутових відходів застосовується для збору відходів в зонах садибної забудови (з використанням контейнерів місткістю 240 літрів), а в селах - безконтейнерним методом збору побутових відходів з використання пакетів для сміття.

По окремих установах, закладах та організаціях, вивіз твердих побутових відходів здійснюється за заявочною системою.

Збирання ремонтних і великогабаритних відходів здійснюється за заявочною системою.

Збирання рідких відходів здійснюється за заявочною системою.

Прибирання території міста здійснюється Комунальним підприємством «Комунальник».

Відповідно до рішення виконавчого комітету Перечинської міської ради № 236 від 14.12.2022 року ФОП Пйоса Василь Михайлович визначено, як виконавця послуги з поводження з побутовими відходами (перевезення сміття).

Комунальним підприємством «Комунальник» здійснюється збір сміття з міста і вивозиться на сортувальний пункт, що знаходиться в м. Перечин, вул. Будівельників, та обслуговується ФОП Пйоса В.М. Згідно договірних відносин ФОП Пйоса В.М. відсортовує корисні компоненти від змішаних відходів та залишки вивозить на сміттєзвалище у с. Барвінок, Ужгородського району на підставі договору з КП «КАТП 077801» м.Ужгород.

Побутові відходи з сіл, які входять до складу Перечинської МТГ, вивозить ФОП Пйоса В.М., який здійснює свою діяльність на договірних засадах з жителями сіл Сімер, Сімерки, Ворочово, Зарічово.

Таким чином від організацій, установ і закладів, жителів багатоквартирної забудови вивезення побутових відходів здійснюється за сучасною планово-регулярною системою при якій утворювачі відходів в зручний для себе час виносять відходи в контейнери, де відходи за графіком завантажуються в сміттєвози і вивозяться для розміщення на полігоні.

Для мешканців садибної забудови вивезення побутових відходів хоча і здійснюється за планово-регулярною системою однак застосування її змушує жителів виносити відходи лише в певний встановлений час (день тижня). Збір твердих побутових відходів здійснюється контейнерним та безконтейнерним методами. Роздільний збір сміття запроваджений у громаді не повністю, тільки на окремих контейнерних майданчиках встановлено контейнери для паперу та ПЕТ-пляшок. Згідно графіку, затвердженого Перечинським міським головою від 18.11.2022 р., вивіз сміття у місті Перечин на відрізьку від автомийки 24/7 по вулиці Ужгородській до автобусної станції по вулиці Ужанській здійснюється наступним чином:

Понеділок – макулатура та пластик (ПЕТ тара).

Середа – усі види відходів (відсортоване від корисних компонентів, а саме макулатура, ПЕТ тара, скло).

П'ятниця – макулатура та пластик.

Графік стосується усіх підприємств, підприємців та установ, що знаходяться у м. Перечин на відрізку – від автомийки 24/7 по вул. Ужгородській до автобусної станції по вул. Ужанській.

Макулатуру виставляти із зменшеним об'ємом у спресованому вигляді, зв'язану мотузками.

Пластик (ПЕТ тара) із зменшеним об'ємом попередньо скрутивши та помістивши у пакети для сміття.

До даного графіка у понеділок і в п'ятницю, під часбуде вивозитись макулатура та пластик (ПЕТ-тара) можуть під'єднуватись жителі приватного сектору, мешканці багатоповерхівок та суб'єкти господарювання, які на відрізку – від автомийки 24/7 по вул. Ужгородській до автобусної станції по вул. Ужанській. У таблиці 2.2.1.1 наведено графіки збирання та вивезення ПВ на території м. Перечин .

**Таблиця 2.2.1.1. Графіки збирання та вивезення ПВ
на території м. Перечин**

Графік №1

№	Об'єкт, вулиця	Години	Дні
1	Ужанська	8-10	Кожної суботи
2	Лісовий провулок	9-00	Кожної суботи
3	Марії Химинець	9-30	Кожної суботи
4	Весняна. Перемоги	10-00	Кожної суботи
5	Возз'єднання	10-30	Кожної суботи
6	Горького	11-00	Кожної суботи
7	М. Підгірнянки	11-30	Кожної суботи
8	Михайла Кулі	12-30	Кожної суботи
9	1-го Травня	13-30	Кожної суботи
10	Заводська	14-30	Кожної суботи
11	Шевченка	15-30	Кожної суботи
12	Про. Шевченка, Вулшава, Будівельників	16-10	Кожної суботи

Графік №2

№	Об'єкт, вулиця	Дні	Примітка
1	М-н «Яслище», вул. Підгірна (навпроти буд. 7, вул. Сонячна (навпр. Буд. 28), пров. Суворова (навпр. Буд. 9), вул.ж Суворова (навпр. Буд. 38)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
2	М-н «Поташня», вул. 8-го березня (напр. складу), вул. Партизанська (навпр. Буд. 24 та 2)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
3	Вул. Партизанська (Маковище)	Кожного понеділка	Майданчик для відходів
4	Пл. Незалежності	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
5	Вул. Вишнева	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
6	Вул. Ужгородська (буд. 39,41)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
7	Вул. І. Франка – нижній територія кладовища «Гурка»	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
8	Духновича (навпр. Буд 6)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів

9	Пл. Народна (буд. 19-22)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
10	Ужанська (буд. 2,4)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
11	Вул. Борканюка (навпр. Буд. 1), вул. Лермонтова (навпр. Буд 7)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
12	Вул. Садова (навпр. Каплички Миколая)	Кожного понеділка, середи та п'ятниці	Майданчик для відходів
13	Вул. Садова (на повороті біля школи-інтернату)	Кожного вівторка	Майданчик для відходів
14	Вул. Ломоносова (навпр. Буд 13)	Кожного понеділка та п'ятниці	Майданчик для відходів
15	Пл. Народна, 11-13	Щовівторка	Майданчик для відходів
16	Вул. Толстого (район ромського поселення)	Кожної п'ятниці	Майданчик для відходів
17	Вул. Ужанська 26-27 (гуртоиток ЛХК)	Кожної суботи	Майданчик для відходів

Графік №3

№	Об'єкт, вулиця	Години	Дні
1	Ужгородська (буд. 78-164)	8-10	Кожної суботи
2	Богдана Хмельницького	8-45	Кожної суботи
3	Маяковського	9-00	Кожної суботи
4	Івана Франка	10-00	Кожної суботи
5	Духновича	11-00	Кожної суботи
6	Мала	11-40	Кожної суботи
7	Івана Бабича	13-00	Кожної суботи
8	Панаса Мирного	14-30	Кожної суботи
9	Гуменська	15-30	Кожної суботи
10	Академіка Корольова	16-00	Кожної суботи
11	Ратів Кедюличів	16-10	Кожної суботи
12	Яцка	16-20	Кожної суботи

Контейнерні майданчики для збору побутових відходів знаходяться в зонах багатоповерхової забудови, як на прибудинковій території так і на узбіччі вулиць.

Кількість встановлених контейнерів комунального підприємства на території міста Перечин становить 44 шт. Станом на 31 грудня 2023 року встановлено 5 металевих баків та 19 контейнерів для збору ПЕТ-пляшок, усі вони розташовані у житлових зонах або зонах спільного коритсування, а також окремі контейнери розташовуються поблизу кладовища. Також встановлено контейнерні майданчики у селах Ворочово та Сімерки у кількості 7 та 21 штук відповідно.

У подальшому їх кількість коригуватиметься в залежності від потреб громади. У таблиці 2.2.1.2. наведено Перелік місць розміщення контейнерних майданчиків для збору побутових відходів Перечинської МТГ.

Таблиця 2.2.1.2. Перелік місць розміщення контейнерних майданчиків для збору побутових відходів Перечинської МТГ

Назва населеного пункту	Місцерозташування контейнерного майданчика
м.Перечин	Пл. Народна, 19, 20, 21
м.Перечин	Пл. Народна, 11, 13
м.Перечин	вул.Незалежності , 1,2,3,4
м.Перечин	вул.Лермонтова,7
м.Перечин	вул.Борканюка,1
м.Перечин	вул.Садова біля каплички Миколая
м.Перечин	вул.Садова біля Перечинської школи-інтернат
м.Перечин	вул.Ломоносова,13
м.Перечин	вул. Партизанська,2
м.Перечин	вул.Партизанська,25
м.Перечин	вул.Підгірна,27
м.Перечин	вул.Суворова,37
м.Перечин	вул.Мікрорайон «Яслище» біля кладовища
м.Перечин	Біля кладовища «Полякова»
м.Перечин	вул.І.Франка, біля кладовища
с.Зарічево	вул.Миру,автобусна зупинка
с.Зарічево	вул.Ужанська, «Ромський табір»
с.Зарічево	вул.Ужанська, автобусна зупинка
с.Зарічево	вул.Шевченка,5
с.Зарічево	вул.Гагаріна, біля стадіону
с.Зарічево	вул.Дружби,1
с.Зарічево	Перехрестя вул.Колгоспна та вул.Партизанська
с.Зарічево	вул.Перемоги, біля магазину
с.Зарічево	вул.Колгоспна,33
с.Сімер	вул.Карпатська,,1
с.Сімер	вул.Карпаська, біля клубу села
с.Сімер	вул.Карпатська, біля Укрпошти
с.Сімер	вул.Карпатська, 184
с.Сімер	вул.Карпатська, біля кочегарки Сімерської ЗОШ
с.Сімер	вул.Коцюбинського,18
с.Сімер	вул.Молодіжна,5
с.Сімер	вул.Партизанська,61
с.Сімер	вул. Партизанська, магазин «Диканька»
с.Сімер	вул. Партизанська,49 а

с.Сімер	вул.Проектна
с.Сімер	вул.Нова, урочище «РОСТОВКА»
с.Сімер	вул.Нова,5
с.Сімер	вул.П.Тичини,23
с.Сімер	вул.Сонячна,35
с.Сімер	вул.Зарічна,28
с.Сімер	вул. Зарічна,58
с.Сімер	вул. Зарічна, біля будівель колишнього колгоспу
с.Сімер	вул. Партизанська,біля кладовища
с.Сімер	вул. Партизанська,біля кладовища
с.Ворочово	Біля будинку №1
с.Ворочово	Біля будинку №30В
с.Ворочово	Біля будинку №89
с.Ворочово	Біля будинку №136А
с.Ворочово	Біля будинку №147
с.Ворочово	Біля кладовища
с.Сімерка	вул.Центральна, біля автобусної зупинки
с.Сімерка	вул. Центральна,82
с.Сімерка	вул. Центральна,магазин «Смерічка»
с.Сімерка	вул. Центральна, біля автобусної зупинки
с.Сімерка	вул. Центральна,
с.Сімерка	вул. Центральна,
с.Сімерка	вул.Садова
с.Сімерка	Біля кладовища

Надання послуг по управлінню відходами включають збирання, сортування та перевезення змішаних відходів та захоронення їх на сміттєзвалищі у с. Барвінок Ужгородського району.

З 2022 року Перечинська громада охоплена послугами збирання та перевезення ПВ 100%, однак договірні відносини і відповідно сплата на надані послуги здійснюється орієнтовно 30% населення.

Керуючись Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом України «Про житлово-комунальні послуги», Постанови Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2023 року №1031 «Про затвердження Порядку формування середньозваженого тарифу на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів», наказу Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 30 липня 2010 року «Про затвердження Правил визначення норм надання послуги з управління побутовими відходами», а також у зв'язку із зростанням цін на матеріально технічні ресурси, електроенергію, зміни рівня мінімальної заробітної плати, виконавчий комітет Перечинської

міської ради вирішив затвердити тарифи на послуги з управління побутовими відходами по КП станом на 2024 рік.

Рішенням Перечинською міською радою від 30 листопада 2023 року № 256, затверджені тарифи з 1 січня 2024 року. В таблиці 2.2.1.3 зазначено інформацію щодо затверджених тарифів на послуги з управління побутовими відходами у Перечинській МТГ.

Таблиця 2.2.1.3. Інформація щодо діючих тарифів на послуги з управління побутовими відходами у Перечинській МТГ.

№ з/п	Назва населеного пункту	Встановлений тариф грн./м ³
1	м.Перечин	264,47
2	с.Сімерки	289,93
3	с.Ворочово	292,07

Норма споживання для населення на рік – 1,6 м³, на місяць – 0,133 м³.

Динаміка вивезення ПВ за 6 років відображає періодичне то зростання, то спадання кількості абонентів та об'ємів вивезення ПВ в зазначених групах населення. У той же час об'єми вивезення ПВ від юридичних осіб зменшуються після 2014 року, а від населення – збільшуються.

Необхідно зазначити, що в Перечинській МТГ частина сільського населення з приватних будинків передає на вивезення ПП Пйоса В.М. не всі відходи, а частину спалює (папір) та компостує на присадибних ділянках (рослинні відходи та харчові залишки).

На території Перечинської МТГ у місті Перечині біля сміттєзвалища в урочищі «Затова» знаходиться станція перевантаження сміття, на якій вручну частково відсортовуються ПВ. Необхідно зазначити, що 75% всіх ПВ складають ті, що можуть оброблятися.

КП «Комунальник» періодично перевіряє, корегує, розробляє тарифи за послуги з перевезення побутових відходів та подає у Перечинську міську раду на затвердження. Динаміка тарифів на послуги по перевезенню побутових відходів по м. Перечин наведені у таблиці 2.2.1.4

Таблиця 2.2.1.4. Динаміка тарифів на послуги по перевезенню побутових відходів по м. Перечин

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
населення	101,30	101,30	124,80	165,07	231,28	307,24	264,47
бюджет	116,50	116,50	142,08	165,07	231,28	307,24	264,47
Інші споживачі	122,58	122,58	148,27	165,07	281,28	307,24	264,47

Динаміка фінансових надходжень (у %) за послуги по перевезенню ПВ від населення та юридичних осіб наведена у таблиці 2.2.1.5.

Таблиця 2.2.1.5. Динаміка вивезення побутових відходів м.Перечин та

Фінансових надходжень від юридичних осіб та населення

Показник/ рік	2014		2015		2016		2017	
	Юридичні особи	Населення	Юридичні особи	Населення	Юридичні особи	Населення	Юридичні особи	Населення
Вивезення ПВ, % від загального обсягу вивезених відходів	124,8	115,8	95,3	89,01	100,5	71,6	99,2	95,3
Оплата за послуги, % від загальної суми	124,8	115,8	95,3	89,01	100,5	71,6	99,2	95,3

Наведена інформація у таблицях свідчить про те, що населення та юридичні особи боргують підприємству за надані послуги. Тільки у 2014 році сплата за послуги по вивозу ПВ покрила заборгованість у 2013 та у 2015 роках. У 2016 році юридичні особи сплатили за надані послуги в повному обсязі. У 2017 році 99,2% сплати за вивіз ПВ від юридичних осіб та 95,3% - від населення.

Як вже зазначалось вище, збір та вивіз ПВ у м. Перечин здійснює місцева комунальна служба КП «Комунальник». На підприємстві працює 50 осіб. Збиранням та вивезенням відходів зайнято 7 чоловік (3 водії, 4 підсобники).

Для збирання та перевезення побутових відходів використовується спеціалізований автотранспорт комунальної організації. Один сміттєвоз із функцією бокового завантаження, один – використовується для ручного збору у приватному секторі, трактор – також використовується для ручного збору.

На балансі підприємства також машина для вивезення рідких відходів (асенізаційна машини) та Трактор ДТЗ-454, ГАЗ-3307-КО-413 та ГАЗ-53 (рисунок 2.2.1). Машини потребують заміни оскільки зношеність становить 100%. Наявні вантажні машини використовуються для перевезення відходів з несанкціонованих сміттєзвалищ, великогабаритних та ремонтних відходів.

Рисунок 2.2.1.1. Наявна техніка КП «Комунальник» Перечинської громади

Джерела утворення та обсяги відходів

Проблема управління ПВ у Закарпатській області загалом, та у Перечинській МТГ зокрема, є однією із найважливіших. Існуюча система управління відходами є низькоефективною.

Керуючись Методичними рекомендаціями з визначення морфологічного складу твердих побутових відходів, затверджених наказами Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 16 лютого 2010 року №39, та від 03 травня 2024 року за № 409, морфологічний склад побутових відходів рекомендується визначати за трьома джерелами їх утворення:

- 1) домогосподарства – багатоквартирні житлові будинки;
- 2) домогосподарства – одноквартирні житлові будинки.;
- 3) інші джерела утворення побутових відходів (підприємства, установи та організації),

та визначати за такою класифікацією:

- папір та картон;
- скло;
- пластик (пластмаси та інші полімери);
- деревина;
- текстиль;
- метали (чорні та кольорові);
- комбінована упаковка (упаковка, яка може містити в собі різні поєднання, наприклад картон та метали);
- біовідходи (харчові відходи, овочі, фрукти, відходи садівництва, відходи від зелених насаджень тощо);
- відходи електричного та електронного обладнання (телефони, комп'ютери, телевізори, холодильники, праски, радіопристрої тощо);
- відходи батарей та акумуляторів (пальчикові, автомобільні, тощо) ;
- небезпечні відходи (тара від розчинників, фарб, ртутні лампи, прострочені ліки, отрута, хімікати, гербіциди та пестициди, засоби гігієни, памперси, тощо);
- великогабаритні побутові відходи (меблі, матраци, тощо);

- ремонтні побутові відходи (цегла, штукатурка, шпалери, тощо);
- залишок побутових відходів (кістки, шкіра, гума (шини, гумові рукавички тощо), каміння, вуличний змет тощо).

Морфологічний склад сучасних побутових відходів значно відрізняється від того, що був кілька десятиліть тому. Останнім часом почалось інтенсивне використання пакувального матеріалу і напівфабрикатів, що призводить до накопичення все більшої кількості не тільки паперу, а й полімерів. Основними факторами, які впливають на зміни у складі відходів є кліматичні умови, рівень життя населення і рівень розвитку ринку вторинної сировини. Крім того, морфологічний склад побутових відходів також залежить від джерела їх утворення. Морфологічний склад відходів значно змінюється не тільки з часом, але і залежить від того, на якій конкретній території він збирається (регіон, місто, сільська місцевість тощо).

Сезонні зміни складу відходів характеризуються збільшенням вмісту харчових відходів та пластику у теплу пору року до 40 %, що пов'язано з великим вживанням овочів і фруктів в раціоні харчування населення. У холодну пору року скорочуються відходи деревини та листя з 20 до 7 %.

З урахуванням 90–100 % вологості, відходи можуть містити: органічні відходи – 30 %; макулатуру – 20 %; пластмаси – 18 % відповідно до пори року.

Побутові відходи утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, крім відходів, пов'язаних з виробничою діяльністю підприємств) і не використовуються за місцем їх накопичення.

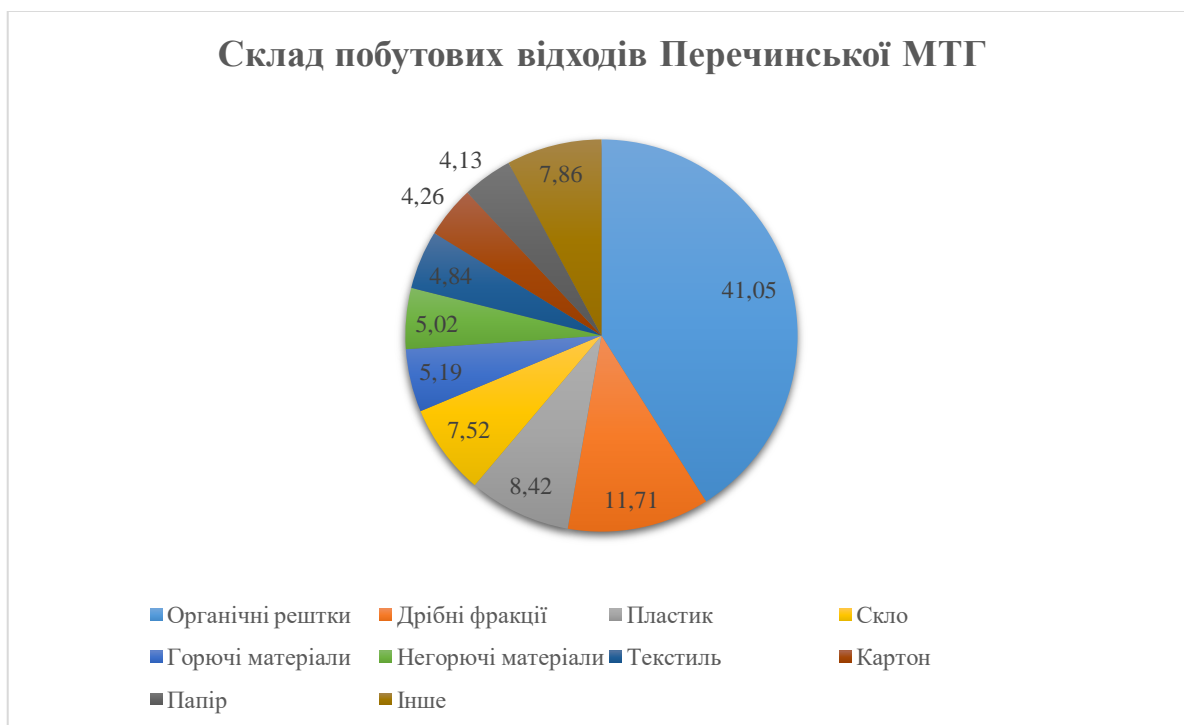
До джерел утворення побутових відходів належать об'єкти, на яких утворюються побутові відходи (житловий будинок, підприємство, установа, організація, земельна ділянка). Кількісні та якісні характеристики побутових відходів не є постійними та залежать від джерел їх утворення.

Припущення щодо морфологічного складу побутових відходів в Перечинській МТГ наведено у таблиці 2.2.2.6 та рисунку 2.2.2.2 у відсотковому відношенні.

Таблиця 2.2.2.6. Морфологічний склад побутових відходів в Перечинській МТГ

Назва	Значення
Органічні рештки	41,05
Дрібні фракції	11,71
Пластик	8,42
Скло	7,52
Горючі матеріали	5,19
Негорючі матеріали	5,02
Текстиль	4,84
Картон	4,26
Папір	4,13
Інше	7,86

В складі побутових відходів жителів Перечинської МТГ наявна значна кількість харчових відходів (41%) та відходів які придатні для вторинного використання - до 40%. При цьому виявлено що до 10% харчових відходів можливо переробляти при запровадженні домашнього компостування в зонах садибної забудови. Також велику частину у складі побутових відходів займають дрібні частки, пластик та скло. Найнижчий відсоток у складі побутових відходів складають відходи паперу.

Рисунок. 2.2.2.2. Склад побутових відходів Перечинської МТГ

Нормативно-правове забезпечення управління відходами на території Перечинської МТГ визначається чинними законодавчими та нормативно-правовими документами:

- Закон України «Про управління відходами»;
- «Правила благоустрою Перечинської МТГ» затверджені рішенням Перечинської міської ради на 1 пленарному засіданні 12 сесії VII скликання від від 05 грудня 2019 року № 678;
- «Державні санітарні норми та правила утримання територій населених місць» (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011 р. №145).

Збирання та перевезення побутових відходів у межах певної території здійснюються суб'єктом господарювання, який уповноважений на це Перечинською міською радою на конкурсних засадах відповідно до Порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2023 року № 918.

Збирання та перевезення побутових відходів здійснюється згідно з вимогами Державних санітарних норм та правил утримання територій населених

місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 березня 2011 року № 145, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 05 квітня 2011 року за № 457/19195, та Методики роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 13 грудня 2023 року № 1130. Роздільне збирання побутових відходів, включаючи небезпечні відходи у їх складі, здійснюється власниками таких відходів з дотриманням вимог.

Обсяги збирання побутових відходів в Перечинській МТГ в середньому становлять 14,7 тис. м³ на рік.

Для збору побутових відходів застосовується як планово-подвірна так і планово-поквартирна системи збирання побутових відходів. Рівень охоплення планово-регулярною системою санітарного очищення становить в місті 100%, в селах близько 80%. Планово-подвірна система збирання побутових відходів (контейнерний метод з використанням контейнерів місткістю 1,1 м³) застосовується для збору відходів в зонах багатоповерхової та частково індивідуальної забудови, від організацій, установ і закладів.

Планово-поквартирна системи збирання побутових відходів застосовується для збору відходів в зонах садибної забудови (з використанням контейнерів місткістю 240 літрів), а в селах - безконтейнерним методом збору побутових відходів з використання пакетів для сміття.

По окремих установах, закладах та організаціях, вивіз побутових відходів здійснюється за заявочною системою.

Збирання ремонтних і великогабаритних відходів здійснюється за заявочною системою.

Збирання рідких відходів здійснюється за заявочною системою.

На території Перечинської МТГ рішенням виконавчого комітету №236 від 14 грудня 2022 року визначено виконавця щодо управління побутовими відходами на території населених пунктів Перечинської МТГ, зокрема:

- в м. Перечин, с. Ворочово та с. Сімерки – КП «Комунальник»,
- с. Зарічово та с. Сімер – ФОП Пйоса В. М.

На даний час проводиться часткове сортування відходів, а саме: в м. Перечин відсортовується пластик, макулатура, скло.

КП «Комунальник» вивозить ПВ на сортувальну станцію в м. Перечин, вул. Будівельників згідно з договором з ФОП Пйоса В. М.

ФОП Пйоса В. М. відсортовує корисні компоненти від змішаних відходів, залишки вивозить на сміттєзвалище у с. Барвінок, Ужгородського району на підставі договору з КП «КАТП 077801».

Інфраструктура управління відходами.

Сортування відходів здійснюється на сортувальному пункті за адресою м. Перечин, вул. Будівельників, що виконує функцію сміттєперевантажувальної станції. Обслуговує даний об'єкт інфраструктури ФОП Пйоса В. М.

Експлуатація полігонів побутових відходів має здійснюватися згідно з Правилами експлуатації полігонів побутових відходів, затверджених наказом

Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.12.2010 № 435 та Правил експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами, затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.05.2012 № 196.

Зазначене сміттєзвалище у с. Барвінок, Ужгородського району розташоване на відстані 26 км від центру Перечинської МТГ, м. Перечин. Полігон функціонує вже 19 років, і, попри плановий розрахунок на 25 років, через велику кількість пластикового сміття (період розпаду якого 200 років), термін використання сміттєзвалища суттєво зменшився. На даний час об'єкт вже становить загрозу для навколишнього природного середовища та здоров'я людей. Основні проблеми – перевантаженість, ризик самозагорання сміття. Тут вже облаштовано 75 свердловин для збирання метану з метою усунення ризику самозагорання сміття. Тому, постає необхідність запровадження системи роздільного збору ПВ. Метою такого заходу є зменшення навантаження на існуючий полігон, охорона навколишнього природного середовища. Відсортовані відходи заплановано передавати на оброблення ліцензованим суб'єктам господарювання.

Також на території Перечинської громади розташований полігон побутових відходів в урочищі «Затова» по вул. Будівельній. Рік початку експлуатації – 1989 р. Згідно з паспортом – це діючий полігон з можливістю видалення відходів до 18,7 тис. м³ та 6,2 тис тонн відходів (паспорт від 6 червня 2000 р.). Площа полігону – 0,8 га із розрахованим терміном експлуатація – 12 років. Полігон громади має статус діючого, проте використав усю свою потужність і, відповідно, підлягає закриттю та рекультивациі.

Згідно з паспортом МВВ власником місця видалення відходів є Перечинське управління житлово-комунального господарства у підпорядкуванні Державного комітету будівництва та житлово-комунальної політики України, яке на час написання МПУВ є ліквідоване. Земельна ділянка знаходиться у комунальній власності Перечинської міської ради..

При подальшому опрацюванні інформації з паспорту МВВ встановлено, що дотримано норм віддаленості полігону ПВ від населеного пункту (0,35 км), водотоків та водойм (1,3 км) та водозабірних споруд (2,8 км). Основна геоморфологічна прив'язка – котловани (4 шт). Щодо якості підземних вод, що знаходяться в межах полігону ПВ можна сказати, що вони лише умовно захищені і потребують додаткової уваги. Санітарно-захисна зона, що встановлена дотримана і складає 350 м. Моніторингу за якістю підземних та поверхневих вод, атмосферного повітря та ґрунтів не здійснюється.

За техніко-технологічними характеристиками місця видалення відходів полігон насипний, відкритий із заглибленням у землю, з донним та бортовими глинистими ізоляційним екранами.

Щодо захоронення відходів, то використовується технологія ущільнення відходів та присипка ґрунтово-глиниста поверхнева. До полігону ПВ веде під'їзний шлях з твердим покриттям.

З метою впорядкування механізму управління побутовими відходами, зменшення навантаження на діюче сміттєзвалище та забезпечення сприятливого

екологічного стану довкілля Перечинською міською радою виготовлено проектну документацію: «Рекультивация території існуючого сміттєзвалища в урочищі «Затова» в м. Перечин, вул. Будівельників, б/н, будівництво».

Метою робочого проекту є та рекультивация існуючого сміттєзвалища після завершення терміну експлуатації.

У громаді розроблена Схема санітарної очистки населених пунктів Перечинської МТГ станом на 2020 рік, погоджена відділом земельних відносин Перечинської міської ради, Головним Управління Дежспоживслужби в Закарпатській області, Державною екологічною інспекцією України в Закарпатській області та Державною службою України з надзвичайних ситуацій в Закарпатській області.

Основні показники схеми розраховані на етап 20 років, у складі схеми, відповідно до технічного завдання, додатково виділено розрахунковий етап 5 років з визначенням орієнтовної вартості щодо його реалізації.

Збір побутових відходів здійснюється контейнерним та безконтейнерним методами. Роздільний збір сміття запроваджений у громаді не повністю, тільки на окремих контейнерних майданчиках встановлено контейнери для паперу та ПЕТ-пляшок.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Наявність несанкціонованих сміттєзвалищ внаслідок недостатнього рівня контролю або відсутності належної системи управління побутовими відходами	Неможливість визначення фактичних об'ємів утворення побутових твердих та рідких відходів
Низькі тарифи на управління побутових відходів не забезпечують стимулювання роздільного збирання і сортування. Витрати, пов'язані з майбутнім закриттям полігонів і їх рекультивациєю також не включені в тариф на захоронення відходів. Заборогованість населення та суб'єктів господарювання за надання послуг по вивезенню відходів. Незначний відсоток укладення договорів на вивіз побутових відходів.	Низька фінансова забезпеченість населення, яка в разі підвищення тарифів загрожує низьким рівнем платежів за послуги у сфері управління побутовими відходами
Низький рівень залучення органами місцевого самоврядування інвестицій у розвиток сфери управління побутовими відходами, у тому числі в частині впровадження інноваційних технологій.	Незначний залишковий період експлуатації наявних полігонів.
Населення має нестачу обізнаності та небажання сортувати свої відходи	Перемішування відходів різної морфології на полігонах ПВ.

2.2.2. Небезпечні відходи в складі побутових

Система управління відходами

Вимоги до управління небезпечними відходами регламентуються Законом України «Про управління відходами» та іншими галузевими підзаконними актами.

Напрямки управління небезпечними відходами – комплекс операцій із збирання та оброблення, збирання та зберігання для подальшого експорту з метою оброблення та видалення відходів – підлягають ліцензуванню.

Не потребує отримання ліцензії діяльність з утворення, приймання та зберігання небезпечних відходів, якщо протягом 1-го року вони передаються суб'єкту господарювання, що має відповідну ліцензію; збирання небезпечних відходів в складі побутових у порядку, визначеному законодавством; діяльність аварійно-рятувальних формувань, пов'язана з ліквідацією надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Суб'єкти господарювання, діяльність яких призводить до утворення небезпечних відходів у порядку, визначеному законодавством, один раз на рік подають декларацію про відходи.

Небезпечні відходи, зокрема у складі побутових відходів, згідно з вимогами екологічного законодавства України, збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері управління з небезпечними відходами.

До небезпечних відходів що утворюються на території Перечинської громади

відносяться наступні категорії відходів:

- відпрацьовані нафтопродукти;
- відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі;
- відходи, що містять ртуть;
- відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли.

Статистичні дані щодо кількості небезпечних відходів що утворюються на території Перечинської громади відсутні.

Джерела утворення та обсяги відходів

У Перечинській МТГ небезпечні відходи утворюються:

- домогосподарствами;
- об'єктами соціальної інфраструктури;
- медичними закладами;
- підприємствами утримання та обслуговування транспорту;
- промисловими підприємствами.

Збір небезпечних відходів у складі побутових відходів організовано за кошти міського бюджету шляхом облаштування пунктів збору відпрацьованих

батареєк та енергозберігаючих ламп. В подальшому зібрані небезпечні відходи передаються на утилізацію спеціалізованим підприємствам.

Також за ініціативою громадських організацій і приватних підприємств та підприємців здійснюється збір використаних батарейок в картонні коробки в магазинах окремих торгових мереж, аптеках, магазинах електротоварів та в пунктах продажу мобільних телефонів. В подальшому зібрані небезпечні відходи знову ж таки передаються на оброблення спеціалізованим підприємствам.

Інфраструктура оброблення відходів

На теперішній час у громаді немає підприємств, що отримали ліцензії на управління небезпечними відходами.

Наразі Міндовкілля України (<https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnomu-vidkhodamy>) видано ліцензії на управління небезпечними відходами двадцяти суб'єктам господарювання, які мають матеріально-технічну базу, що відповідає встановленим вимогам та правилам технічної експлуатації і технологічним регламентам.

На території Закарпатської області є 1 суб'єкт господарювання, що здійснюють діяльність у сфері поводження з небезпечними відходами на території регіону (таблиці 2.2.2.1)

Таблиця. 2.2.2.1. Суб'єкти осподарювання, що здійснюють діяльність у сфері управління небезпечними відходам

№ з/п	Назва	Місцезнах одження	Спеціалізація (операції та види небезпечних відходів)
1	2	3	4
	ТОВ „Нью Екосвіт”, 38629116	вул. Доманинська, 336, м. Ужгород	Управління небезпечними відходами на комплекс операцій із збирання та оброблення небезпечних відходів (D10, D13, D15, R1, R12, R13) 1. А4040 03 02 01* Негалогеновані органічні засоби захисту деревини 2. А4040 03 02 02* Хлорорганічні засоби захисту деревини 3. А4040 03 02 03* Металоорганічні засоби захисту деревини 4. А4040 03 02 04* Неорганічні засоби захисту деревини 5. В3050 03 01 04* Тирса, стружка, обрізки, деревина, ДСП і шпон, що містять небезпечні речовини 6. А4040 03 02 05* Інші засоби захисту деревини, що містять небезпечні речовини 7. А4010 07 05 01* Водні промивальні рідини та маточні розчини 8. А4010 07 05 03* Органічні галогеновані розчинники, миючі рідини та маточні розчини 9. А4010 07 05 04* Інші органічні розчинники, миючі рідини та маточні розчини 10. А4010 07 05 07* Галогеновані кубові залишки та

			<p>залишки від проведення реакцій</p> <p>11. А4010 07 05 08* Інші кубові залишки та залишки від проведення реакцій</p> <p>12. А4010 07 05 09* Галогеновані фільтрувальні кеки, відпрацьовані абсорбенти</p> <p>13. А4010 07 05 10* Інші фільтрувальні кеки, відпрацьовані абсорбенти</p> <p>14. А4070 08 01 13* Шлами від фарб, лаків, що містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини</p> <p>15. А4070 08 01 15* Водні шлами, що містять фарби, лаки із органічними розчинниками або іншими небезпечними речовинами</p> <p>16. А4070 08 01 17* Відходи від видалення фарб, лаків, що містять органічні розчинники та інші небезпечні речовини</p> <p>17. А4070 08 01 19* Водні суспензії, що містять фарбу, лак із органічними розчинниками або іншими небезпечними хімічними речовинами</p> <p>18. А4070 08 01 21* Відходи видалення фарби або лаку</p> <p>19. А4070 08 03 12* Відходи фарб (чорнил), що містять небезпечні речовини</p> <p>20. А4070 08 03 14* Шлами фарб (чорнил), що містять небезпечні речовини</p> <p>21. А4070 08 03 16* Відходи травильних розчинів</p> <p>22. А4070 08 03 17* Відходи друкарських фарб (чорнил), що містять небезпечні речовини</p> <p>23. А4070 08 03 19*</p> <p>Дисперсні оливи</p> <p>24. А3050 08 04 09* Відходи клеїв і герметиків, які містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини</p> <p>25. А3050 08 04 11* Шлами від клеїв і герметиків, що містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини</p> <p>Управління небезпечними відходами на комплекс операцій із збирання та оброблення небезпечних відходів (D10, D13, D15, R1, R12, R13)</p> <p>1. А4040 03 02 01* Негалогеновані органічні засоби захисту деревини</p> <p>2. А4040 03 02 02* Хлорорганічні засоби захисту деревини</p> <p>3. А4040 03 02 03* Металоорганічні засоби захисту деревини</p> <p>4. А4040 03 02 04* Неорганічні засоби захисту деревини</p> <p>5. В3050 03 01 04* Тирса, стружка, обрізки, деревина, ДСП і шпон, що містять небезпечні речовини</p> <p>6. А4040 03 02 05* Інші засоби захисту деревини, що містять небезпечні речовини</p> <p>7. А4010 07 05 01* Водні промивальні рідини та маточні розчини</p> <p>8. А4010 07 05 03* Органічні галогеновані розчинники,</p>
--	--	--	---

			<p>миючі рідини та маточні розчини</p> <p>9. А4010 07 05 04* Інші органічні розчинники, миючі рідини та маточні розчини</p> <p>10. А4010 07 05 07* Галогеновані кубові залишки та залишки від проведення реакцій</p> <p>11. А4010 07 05 08* Інші кубові залишки та залишки від проведення реакцій</p> <p>12. А4010 07 05 09* Галогеновані фільтрувальні кеки, відпрацьовані абсорбенти</p> <p>13. А4010 07 05 10* Інші фільтрувальні кеки, відпрацьовані абсорбенти</p> <p>14. А4070 08 01 13* Шлами від фарб, лаків, що містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини</p> <p>15. А4070 08 01 15* Водні шлами, що містять фарби, лаки із органічними розчинниками або іншими небезпечними речовинами</p> <p>16. А4070 08 01 17* Відходи від видалення фарб, лаків, що містять органічні розчинники та інші небезпечні речовини</p> <p>17. А4070 08 01 19* Водні суспензії, що містять фарбу, лак із органічними розчинниками або іншими небезпечними хімічними речовинами</p> <p>18. А4070 08 01 21* Відходи видалення фарби або лаку</p> <p>19. А4070 08 03 12* Відходи фарб (чорнил), що містять небезпечні речовини</p> <p>20. А4070 08 03 14* Шлами фарб (чорнил), що містять небезпечні речовини</p> <p>21. А4070 08 03 16* Відходи травильних розчинів</p> <p>22. А4070 08 03 17* Відходи друкарських фарб (чорнил), що містять небезпечні речовини</p> <p>23. А4070 08 03 19*</p> <p>Дисперсні оливи</p> <p>24. А3050 08 04 09* Відходи клеїв і герметиків, які містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини</p> <p>25. А3050 08 04 11* Шлами від клеїв і герметиків, що містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини</p> <p>57. А4020 18 02 02* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції</p> <p>58. А4020 18 02 05* Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини</p> <p>59. А4020 18 02 07* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати</p> <p>60. А4070 20 01 27* Фарби, чорнила, клеї та смоли, які містять небезпечні речовини</p> <p>61. А4020 20 01 31* Цитотоксичні та цитостатичні медикаменти</p> <p>62. В3050 20 01 37* Деревина, що містить небезпечні речовини</p>
--	--	--	--

2.2.2.1. Відпрацьовані нафтопродукти

Система управління відходами

Порядок управління відпрацьованими нафтопродуктами регламентований положеннями Закону України «Про управління відходами» в частині небезпечних відходів та постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2012 р. №1221 «Деякі питання збирання, видалення, знешкодження та утилізації відпрацьованих мастил (олив)».

Внаслідок відсутності в місті системи роздільного збору, відпрацьовані нафтопродукти та відходи, що містять нафтопродукти, від населення збираються разом з побутовими відходами та вивозяться на полігони відходів.

Управління відпрацьованими нафтопродуктами на промислових підприємствах здійснюється на засадах управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються, тобто утримуються на об'єктах збирання і протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Первинне збирання відпрацьованих нафтопродуктів, зокрема відходів, що містять нафтопродукти, повинно здійснюватися роздільно від інших відходів у спеціально призначені ємності. Ємності для збирання та зберігання відходів можуть знаходитися як в ремонтній зоні, так і поза нею. У разі якщо ємності встановлюються на прилеглій території, майданчик для первинного збирання повинний мати тверде покриття і навіс, що виключає потрапляння води і сторонніх предметів.

У основі оброблення відпрацьованих нафтопродуктів та відходів, що містять нафтопродукти, покладені технології, які дозволяють максимально виділити відходи і шлами, і використовувати їх для отримання альтернативних видів палива.

Джерела утворення та обсяги відходів

Утворювачами відходів, що містять нафтопродукти є населення (власники транспортних засобів), підприємства з технічного обслуговування транспортних засобів (СТО), автозаправні станції (АЗС), автосалони, зони обслуговування автопарку, автотранспортні підприємства, промислові підприємства.

На території Перечинської МТГ відсутня система централізованого поводження з відходами транспортних засобів (моторні та інші масла, акумулятори, шини, тощо). Підприємства що займаються експлуатацією, ремонтом та обслуговуванням транспортних засобів і в яких утворюються дані відходи, заключають договори безпосередньо з організаціями, які займаються збиранням та утилізацією відходів. Відходи транспортних засобів від приватних осіб, на жаль, часто вивозяться на полігон разом з ПВ.

Інфраструктура оброблення відходів

У Перечинській громаді відсутні підприємств та організацій, що отримали ліцензії на управління небезпечними відходами.

На сьогодні підприємства, що мають право на проведення операцій з управління відпрацьованими нафтопродуктами це: ТОВ «Герком Екосервіс» м. Київ,

ТОВ «Кіровоградська нафтова компанія» м. Київ, ТОВ «Центр управління відходами» м. Київ, ТОВ «Хадо-Технологія» м. Харків, ТОВ «А-Енерго» сел. Відрадне Запорізька обл., ТОВ «Вітабуд» с. Пришиб Полтавська обл., ТОВ «Втормаг» с. Семиполки Київська обл., ТОВ «Нью Екосвіт» м. Ужгород, МПП «Рада» м. Ірпінь Київська обл., ТОВ «Український центр поводження з відходами» м. Київ, ТОВ «НВО «Нікос» м. Новомосковськ Дніпропетровська обл., ТОВ «Еко Енкргопром м. Запоріжжя.

2.2.2.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі

Система управління відходами

Стійкі органічні забруднювачі (СОЗ) – це органічні сполуки стійкі до розкладання за допомогою хімічних, біологічних і фотолітичних процесів, мають токсичні властивості, мають потенціал біоаккумуляції та біозбільшення і є об'єктом транскордонного перенесення вітром, водою, мігруючими видами тварин і птахів.

В 2001 році Програмою ООН з довкілля (ЮНЕП) була прийнята Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі, метою якої є «захист здоров'я людини та навколишнього середовища від стійких органічних забруднювачів». Попередньо Стокгольмською конвенцією як СОЗ було класифіковано 12 хімічних речовин, названих «брудною дюжиною». Згодом до списку було внесено ще 9 речовин.

Більшість СОЗ є пестицидами або інсектицидами; можуть також бути віднесені деякі розчинники, фармацевтичні препарати, промислові хімікати.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення СОЗ, здебільшого, є промисловість, включаючи хімічну промисловість, сільське господарство (пестициди), енергетичний сектор, техніка (електричне та електронне обладнання). Ненавмисне утворення СОЗ (діоксини) відбувається під час термічних процесів спалювання викопного палива та відходів.

Крім того, потрапляння СОЗ в навколишнє природне середовище відбувається при використанні в домогосподарствах трансформаторів, генераторів, компресорів, спалювання викопного палива, застосуванні пестицидів та інсектицидів при обробці городньої та садової рослинності.

Відсутність ефективної системи контролю та недостатність інформації про рівні та види застосовуваних небезпечних речовин та обладнання, на сьогоднішній день не дає можливості визначити справжні, фактичні обсяги утворення СОЗ від діяльності населення.

Промислові підприємства в своїй виробничій діяльності використовують обладнання – електричні трансформатори і конденсатори, що містять поліхлоровані дифеніли (ПХД), які відносяться до стійких органічних забруднювачів.

Статистичні дані щодо об'ємів відходів, що містять стійкі органічні забруднювачі що утворюються на території Перечинської громади відсутні.

Інфраструктура оброблення відходів

На даний час в Україні відсутні промислові потужності для повного відновлення та видалення відходів, що містять СОЗ.

Збір та зберігання здійснюється компаніями, що мають ліцензії на управління небезпечними відходами

2.2.2.3. Відходи, що містять ртуть

Система управління відходами

Ртуть – одна найнебезпечніших і отруйних речовин, рідкий метал при температурі вище (-)38,8°C. Ртуть, а також більшість її сполук (сулема, каломель, ціанід ртуті) є летючими. Пари ртуті, а також металева ртуть, дуже отруйні, можуть викликати важке отруєння з летальним результатом.

До приладів, які містять у своєму складі ртуть, належать:

– лампи люмінесцентні (довгі, короткі, компактні (КЛЛ – лампи спіральної форми, що застосовують у побуті), бактерицидні, типу ЛБ (двоцокольні люмінесцентні) та ДРЛ (дугові ртутні люмінесцентні);

– термометри ртутні;

– ігнітрони, що використовують у випрямляючих приладах;

– перемикачі з ртутним наповненням (серед них зустрічаються навіть побутові дзвінки);

– терморегулятори;

– ареометри (прилади для вимірювання щільності рідин), гігрометри (прилади для вимірювання вологості), тонометри, манометри, барометри (прилади для вимірювання тиску);

– електронне та електричне обладнання (ЕТП-монітори, деяка комп'ютерна техніка тощо).

Система управління відходами, що містять ртуть, на промислових підприємствах здійснюється у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами», щодо управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених приміщеннях, на стелажах в один шар в заводській упаковці, або в спеціальних контейнерах та протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів, що містять ртуть в громаді є домогосподарства, організації, установи, малі підприємства державної, комунальної та приватної власності, промислові підприємства.

Найбільш широко в побуті та господарській діяльності використовуються люмінесцентні лампи і ртутні термометри. Проте з появою світлодіодних ламп та електронних термометрів, спостерігається тенденція, до зменшення використання населенням люмінесцентних ламп і ртутних термометрів у побуті.

Із даних наданих Перечинською міською радою встановлено, що із небезпечних відходів, які збираються на території громади облаштовані пункти збору для відпрацьованих батарейок та енергозберігаючих ламп. Інформації по відходах, що містять ртуть (наприклад, термометр) немає.

Інфраструктура оброблення відходів

У громаді відсутні підприємств та організацій, що отримали ліцензії на управління небезпечними відходами.

На теперішній час підприємства, які мають право на проведення операцій з управління відходами, що містять ртуть, це: ДП «Боднарівка» Львівського КП «Зелений Львів» м. Львів, ТОВ «НВК «Укрекопром» м. Одеса.

2.2.2.4. Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли

Система управління відходами

Система управління відходами, що містять ПХД, на промислових підприємствах регламентована Законом України «Про управління відходами», в частині управління з небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених приміщеннях і протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Джерела утворення відходів

Джерелами утворення відходів, що містять ПХД є промислові підприємства. Відходи що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли що утворюються при ремонті виробів побутового призначення збираються та обробляються сервісними центрами ремонту побутової техніки та автомобілів, а відходи які утворюються на промислових підприємствах – такими підприємствами.

Інфраструктура оброблення відходів

Ліцензії на оброблення відходів, що містять ПХД, наразі мають ТОВ «Тарком Екосервіс» м. Київ, ТОВ «Втормаг» с. Семиполки Київська обл.

2.2.2.5 Інші небезпечні відходи

Джерела утворення та обсяги відходів

На промислових підприємствах міста утворюються відходи, які за властивостями, згідно з Додатком 3 Закону України «Про управління відходами», визначаються як «небезпечні». До них відносять:

- батареї акумуляторні свинцево-кислотні відпрацьовані, група **16**, підгрупа **16 06**, код **16 06 01*** Батареї та акумулятори свинцеві;
- батареї акумуляторні лужні відпрацьовані, група **16**, підгрупа **16 06**, код **16 06 02*** Батареї та акумулятори нікелево-кадмієві;
- батарейки відпрацьовані, група **20**, підгрупа **20 01**, код **20 01 33*** Батареї

і акумулятори включені в 16 06 01, 16 06 02, 16 06 03, та невідсортовані батареї і акумулятори, що містять ці батареї;

– відходи лакофарбових матеріалів (ЛФМ), група **08**, підгрупа **08 01**, код **08 01 11*** Відходи фарб та лаків, які містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини;

– тара з-під лакофарбових матеріалів, група **15**, підгрупа **15 01**, код **15 01 10*** Упаковка, що містить залишки або забруднена небезпечними речовинами.

Система управління відходами

На промислових підприємствах управління небезпечними відходами здійснюється у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами», щодо управління небезпечними відходами. Відходи збираються роздільно, зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених місцях та протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Відходи, які можна віднести до категорії інші небезпечні відходи на території Перечинської МТГ відсутні.

Інфраструктура оброблення відходів

У Перечинській громаді відсутні підприємства та організацій, що отримали ліцензії на управління небезпечними відходами.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
<p>Не врегулювання на законодавчому рівні проблем управління небезпечними відходами.</p>	<p>Послаблений контроль за діяльністю утворювачів небезпечних відходів, повільне впровадження системи розширеної відповідальності виробника.</p>
<p>Відсутність ефективно діючої системи управління небезпечними відходами в складі побутових: централізованої схеми роздільного збирання; потужностей сортування, відновлення та/або видалення.</p>	<p>Змішування небезпечних відходів з побутовими, потрапляння їх на полігони ТПВ і, як наслідок, збільшення негативного впливу на складові довкілля.</p>
<p>Відсутність системи первинного обліку небезпечних відходів в складі побутових</p>	<p>Неможливість отримання об'єктивних даних щодо фактичних обсягів утворення відходів, формування відповідних баз даних, обґрунтування подальших кроків щодо системи управління небезпечними відходами в складі побутових.</p>
<p>Відсутність в області ліцензіатів з управління небезпечними відходами.</p>	<p>Неможливість проведення операцій з відновлення небезпечних відходів, насамперед відходів, що мають теплотворну здатність.</p>
<p>Відсутність в країні потужностей з екологічно безпечного відновлення відходів, що містять СОЗ.</p>	<p>Збільшення обсягів накопичення відходів, що призводить до збільшення негативного впливу на навколишнє природне середовище та веде к погіршенню здоров'я населення.</p>
<p>Наявність випадків порушення суб'єктами господарювання вимог чинного законодавства в сфері управління небезпечними відходами.</p>	<p>Соціальна напруга в громаді щодо погіршення стану навколишнього природного середовища та здоров'я населення.</p>
<p>Відсутність дієвих економічних важелів заохочення суб'єктів господарювання та населення щодо активної участі у вирішенні екологічних проблем міста.</p>	
<p>Низький рівень свідомості, обізнаності та поінформованості населення та суб'єктів господарювання щодо системи управління небезпечними відходами.</p>	

2.2.3. Відходи промисловості

Згідно з Методичними рекомендаціями розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.03.2024 №288, у розділі «Відходи промисловості» доцільно розглядати «Промислові відходи», «Відходи видобувної промисловості» та відходи «Будівництва та знесення».

2.2.3.1. Промислові відходи

Система управління відходами

Система управління промисловими відходами у Перечинській громаді здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Основною метою у сфері управління відходами є збільшення обсягів їх повторного використання та відновлення, що передбачено Національною стратегією управління відходами в Україні на період до 2030 року.

Впровадження технологій переробки та відновлення промислових відходів дозволяють значно зменшити обсяги відходів, що видаляються у навколишнє природне середовище.

Законом України «Про управління відходами», що визначає правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, встановлено обов'язки до суб'єктів господарювання у сфері управління відходами. Зокрема, суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

- запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;
- класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;
- обробляти відходи самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл;
- у разі утворення побутових відходів укласти договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем відповідної послуги та вносити плату за надання такої послуги відповідно до встановлених тарифів;
- не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;
- вести облік відходів, що утворилися в результаті їхньої діяльності, та подавати відповідну звітність;
- розробляти та виконувати плани управління відходами підприємств, установ, та організацій у встановленому порядку;
- забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання

правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

- надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність тощо.

Джерела утворення та обсяги відходів

Перечинська МТГ не є промисловою зоною. Проте окремі види відходів продукує «Перечинський лісохімічний комбінат», зокрема батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані, масла гідравлічні відпрацьовані, матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені, брухт чорних металів дрібний інший, шини, зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації, обладнання електронне загального призначення зіпсоване, відпрацьоване чи неремонтнопридатне, а також відходи будівництва та знесення будівель і споруд (таблиця 2.2.3.1.1).

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

У громаді відсутні потужності з переробки та відновлення промислових відходів.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Недостатність інфраструктури управління промисловими відходами (відсутність/зношеність технологічного обладнання для відновлення (рециклінгу) різних видів промислових відходів)	Загроза виникнення надзвичайних ситуацій в місцях складування відходів промисловості Загроза забруднення підземних вод і поверхневих водотоків
Втрата цінних мінеральних та енергетичних ресурсів внаслідок низького рівня рециклінгу промислових відходів	Забруднення компонентів довкілля (повітря, ґрунту, поверхневих та підземних вод) внаслідок складування промислових відходів

2.2.3.2. Відходи видобувної промисловості

Система управління відходами

Система управління відходами видобувної промисловості у громаді здійснюється на загальних засадах управління відходами видобувної промисловості.

Виконання зобов'язань щодо дотримання вимог у сфері управління відходами покладається безпосередньо на суб'єктів господарювання – утворювачів відходів та тих, які використовують відходи видобувної промисловості для виробництва продукції з неї.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними утворювачами відходів видобувної промисловості є підприємства гірничовидобувної галузі, проте відходи видобувної промисловості на території Перечинської громади відсутні по причині відсутності підприємств видобувної промисловості.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

Напрямами управління відходами видобувної промисловості є їх переробка (повторне використання) та видалення у спеціальні місця для відходів видобувної промисловості.

Використання найкращих доступних технологій та методів управління при здійсненні управління відходами видобувної промисловості, дозволяє зменшити обсяги відходів, що розміщуються у навколишньому природному середовищі.

Таблиця 2.2.3.1.1. Об'єкти утворення відходів

№ з/п	Регістраційний номер	Дата реєстрації	Назва, ідентифікаційний код за ЄДПРОУ	Код за підпорядкуванням за СПОДУ	Адреса населений пункт, район, код за КОАТУУ	Форма власності, код за КФВ	Характеристика відходів (найменування, код за класифікатором відходів, група небезпеки)	Загальний обсяг утворення відходів за класами небезпеки				Показник загального утворення відходів (Пзув)
								1 кл., т	2 кл., т	3 кл., т	4 кл., т	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
8.	02/22	21.07.22	ТДВ „Перечинський лісохімічний комбінат”		89200, вул. Ужанська, 25, м. Перечин, Ужгородський р-н UA2110013001 0027304	Товариство з додатковою відповідальністю	Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані, 6000.2.9.04 Масла гідравлічні відпрацьовані, 6000.2.8.07 Залишки кубові виробництва ацетатних розчинників (оцтова кислота), 2414.2.9.31 Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені, 7730.3.1.05		0,312	25,312	2215,3	3641,4
							Матеріали пакувальні пластмасові зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені, 7730.3.1.02					
							Брухт чорних металів дрібний інший, 7710.3.1.08					
							Відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн, 7720.3.1.01					
							Шини, зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації,					
							Макулатура паперова та картонна, 7710.3.1.01					

						<p>Матеріали обтиральні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені, 7720.2.1.06</p> <p>Тирса деревини. 2000.2.2.17</p> <p>Зола летка. 9010.2.9.04</p> <p>Обладнання електронне загального призначення зіпсоване, відпрацьоване чи</p> <p>Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд, 4510.2.0.00</p> <p>Тара скляна використана та бій скла (за винятком відходів тари, що утворилися під час</p> <p>Продукти хімічні неорганічні (у т.ч. лабораторні), н.в.і.у., 7760.2.1</p> <p>Засоби захисту від хімічних або бактеріальних аерозолів зіпсовані або відпрацьовані</p>				
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.2.3.3. Відходи будівництва та знесення

Система управління відходами

Згідно з пунктом 7 статті 13 Закону України «Про управління відходами» суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Система управління відходами будівництва та знесення діє на рівні фіксації статистичних даних, що подаються суб'єктами господарювання у щорічній звітності (форма державного статистичного спостереження №1 – відходи (річна)).

Розчищення територій від руйнувань здійснюється після виконання комплексу підготовчих заходів у складі невідкладних робіт з ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд, відповідно до пунктів 5 та 8 Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. №473.

У разі виявлення під час виконання робіт з розчищення територій небезпечних предметів, вибухових пристроїв, останків загиблих, запаху газу або інших характерних запахів, пробою електричного струму, а також пов'язаного з цим погіршення самопочуття роботи слід негайно припинити та невідкладно повідомити про це територіальним органам ДСНС та правоохоронним органам.

Матеріали будівництва та знесення складаються з відходів, що утворюються під час будівництва, реконструкції та знесення будівель, споруд, доріг і мостів та часто містять громіздкі, важкі матеріали, такі як: бетон, деревина (з будівель), асфальт (з доріг і черепиці), гіпс (основний компонент гіпсокартону), метали, цегла, скло, пластмаси, врятовані будівельні елементи (двері, вікна та сантехніка), дерева, пні, земля та каміння з місць розчищення.

На сьогоднішній день в Україні, лише у кількох містах є полігони для будівельних відходів. Найбільший знаходиться в Києві. Полігон №6 вже переповнений, тому використовувати його не рекомендується. Тому необхідно терміново шукати місця та облаштовувати нові полігони для будівельних відходів, згідно з ДБН України. Але існуюче не досконале законодавство не дозволить місцевим органам влади оперативно виділити необхідну землю під полігон. Швидше за все, відходи відвозитимуться на існуючі звалища для твердих побутових відходів або на тимчасові майданчики для збереження.

Джерела утворення та обсяги відходів

Одним джерелом утворення відходів будівництва та знесення є чисельні організації та приватні особи, що здійснюють ремонти окремих будівель та приміщень. Їх діяльність, як правило, не контролюється системою управління відходами будівництва та знесення.

Також до відходів будівництва і знесення слід віднести відходи від руйнувань.

Відходи від руйнувань - частини (уламки) пошкоджених (зруйнованих) об'єктів, а також матеріали, предмети, які були всередині або поряд з такими об'єктами у момент пошкодження (руйнування) та/або виконання робіт з демонтажу та які повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не можуть у подальшому використовуватись за місцем їх утворення чи виявлення.

Основним джерелом утворення відходів від руйнувань на території Перечинської громади є відходи, що утворюються внаслідок збройної агресії РФ (влучання ракет, шахедів).

Загальний обсяг відходів будівництва та знесення на території Перечинської громади не обліковується у статистичних чи звітних матеріалах.

Інфраструктура оброблення відходів

Згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 №473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд», від 19.04.2022 №474 «Про затвердження Порядку виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів» передбачено, що управління відходами від руйнувань, що утворились під час виконання робіт з демонтажу, здійснюється відповідно до Порядку поводження з відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків (надалі – Порядок), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 №1073.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Наявність великої кількості неврахованих джерел утворення відходів будівництва та знесення (приватні підприємства, що здійснюють будівництво і ремонт будинків і приміщень).	Неможливість визначення фактичних об'ємів утворення відходів будівництва та знесення в регіоні.
Включення відходів будівництва і знесення в потоки ПВ, що утворюються населенням (великогабаритні відходи)	Перемішування відходів різної морфології та відсутність в місцях складування окремих карт під складування відходів будівництва та знесення
	Збільшення кількості відходів

Низька якість даних щодо утворення та методів управління відходами будівництва та знесення	руйнувань, утворених внаслідок воєнних дій
Відсутність стандартів та вимог сортування матеріалів відходів будівництва та знесення ускладнює їх реалізацію і повторне використання	Утворення стихійних звалищ будівельних відходів

2.2.4. Рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи

Рослинні відходи сільського господарства – це сільськогосподарські відходи та побічні продукти. Як правило це те, що залишилося від вилучення корисної частини сільськогосподарських культур. Вони поділяються на сільськогосподарські (бадилля овочів, солома, стебла кукурудзи, соняшнику і т.д.) та відходи переробної промисловості (лушпиння, солома і т.п.).

Відходи лісового господарства – це відокремлені частини зелених насаджень, що утворюються у процесі проведення лісгосподарських робіт та заходів, переробки деревини, лісозаготівлі тощо.

Відходи деревини – це матеріали або продукти, що втрачають свою первинну цінність, призначення та вважаються непотрібними або непридатними для подальшого використання. Це можуть бути залишки після обробки деревини, такі як тирса, обрізки, а також залишки деревини після виготовлення меблів, дерев'яних конструкцій, упаковки тощо. Також до відходів деревини можуть відноситися старі меблі, стовпи та балки з руйнування будівель, або навіть дерева, які були заготовлені у зв'язку з будівництвом або ландшафтними роботами.

Відходи харчових продуктів - це продукти харчування, які повністю або частково втратили свої первинні споживчі властивості в процесах їх виробництва, переробки, застосування або зберігання.

Біовідходи – відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному (без доступу кисню) або аеробному (з доступом кисню) розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Система управління відходами

На території громади суб'єктами господарювання виконуються наступні операції з управління відходами сільського та лісового господарства, садівництва, мисливства, рибальства, виробництва та переробки харчових продуктів:

- збирання - операція, що полягає у вилученні, купівлі, накопиченні та зберіганні відходів суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, включаючи роздільне збирання, з метою подальшого

перевезення відходів на об'єкти оброблення відходів.

- перевезення - операція, що полягає у транспортуванні відходів від місця їх утворення до об'єкта оброблення відходів, а також від одного місця/об'єкта до іншого.
- відновлення - операція, у результаті якої відходи використовуються для корисних цілей, замінюючи матеріали, які мали бути використані для виконання певної функції або які підготовлені для виконання цієї функції на підприємстві чи в іншій господарській діяльності.
- видалення - операція, що не є відновленням відходів, навіть якщо одним із наслідків такої операції є використання речовин або енергії.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів харчових продуктів є заклади громадського харчування (ресторани, кафе, їдальні, піцерії, тощо), заклади готельного господарства, гуртожитки, ринки, магазини з продажу продовольчих товарів, дитячі дошкільні установи, заклади освіти (вищі навчальні заклади, заклади передвищої та професійно-технічної освіти, школи та ліцеї), лікувальні заклади, мешканці багатоквартирних та приватних будинків.

У межах Перечинської громади рослинні відходи сільського господарства використовуються в сільському господарстві як матеріали для виробництва сільськогосподарської продукції (як органічні добрива в рослинництві) та на корм тварин в тваринництві.

Відходи зеленого господарства збираються в місцях утворення (при виконанні робіт працівниками комунальних підприємств, наприклад при підстриганні газонів) або накопичуються на контейнерних майданчиках, після чого транспортуються на захоронення.

Змет та сміття із прибудинкових територій багатоквартирної забудови збирається і складається у спеціально відведених місцях і вивозиться на полігон ПВ.

Змет та сміття із вулично-дорожньої мережі збирається періодично по мірі накопичення і необхідності (значний рівень накопичення) механізованим способом (окремі вулиці) або вручну і вивозиться на полігон ПВ спеціалізованим транспортом.

Рослинні відходи лісового господарства на території громади використовуються як паливо в твердопаливних котлах на виробничих підприємствах.

Відходи харчопереробної промисловості на території громади захоронюються на полігоні побутових відходів.

Деревні відходи утворюються при обрізанні дерев як в комунальному господарстві так і в приватних домоволодіннях та використовуються як паливо в твердопаливних котлах на виробничих підприємствах або в приватних домоволодіннях [Схема санітарної очистки].

У Перечинській громаді основними підприємствами утворювачами промислових відходів зазначені у таблиці 2.2.4.1.

У Перечинській громаді основним підприємством накопичувачем промислових відходів є Перечинський лісохімічний комбінат (станом на 2020 р.).

Таблиця 2.2.4.1. Підприємство-накопичувач промислових відходів

№ з/п	назва	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2020 рік (звітний), т	Накопичено відходів станом на кінець звітного періоду, т	Місце накопичення відходів
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат», м. Перечин, вул. Ужанська, 25	Тирса дерева	IV-й клас небезпек	4775,0	106,4	4775,0	На власній території

Джерелами утворення відходів тваринного походження є організації, сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, що здійснюють свою діяльність на території громади.

Інфраструктура оброблення відходів

Збиранням та вивезенням рослинних відходів, відходів деревини зокрема на території Перечинської громади займається ФОП Пйоса Василь Михайлович (таблиця 2.2.4.2).

Таблиця 2.2.4.2 Суб'єкт господарювання, що здійснює збирання відходів як вторинної сировини

№ з/п	Назва	Місцезнаходження	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4
1	ФОП Пйоса Василь Михайлович	вул. Толстого, 60, м. Перечин, Ужгородський район (Юридична і фактична адреса)	Збирання, відходів пластмасових, скла, макулатури, металобрухту, гуми, деревини, сортування побутових відходів

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Спалювання залишків відходів від рослинництва та їх захоронення	Забруднення атмосферного повітря, шкода здоров'ю людини, зниження

	родючості ґрунтів, зміна клімату, збіднення видового складу рослинності та тварин, небезпека виникнення пожеж
Відсутність нормативно-правових актів регулювання питання управління відходами сільського господарства всіма суб'єктами господарської діяльності у сфері сільськогосподарського виробництва	

2.2.5. Відходи упаковки

Відходи упаковки – це упаковка чи пакувальний матеріал, що належить до відходів, за винятком відходів виробництва упаковки, згідно з розробленим проектом Закону України «Про упаковку та відходи упаковки» № 0066-2 від 04.10.2023, та на сьогодні проходить громадське обговорення.

Система управління відходами.

Стаття Закону України «Про управління відходами» містить вимогу до запровадження системи розширеної відповідальності виробника для виробників товарів, зокрема товарів в упаковці.

Законопроект «Про упаковку та відходи упаковки» імплементує в українське законодавство європейські підходи, а саме директиви: 94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки»; 2018/852/ЄС про внесення змін до директиви щодо упаковки та відходів упаковки в рамках сприяння переходу ЄС до економіки замкненого циклу.

Відповідно до Директиви №94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки» Європейського парламенту і Ради до 2030 року визначено, що 70% від ваги всіх відходів пакування буде перероблено (55% пластику, 85% паперу та картонну, 30% деревини, тощо).

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року визначає обов'язкові до виконання виробниками та імпортерами норми підготовки для повторного використання та перероблення відходів упаковки, зокрема:

- до 31 грудня 2023 р. - до 60% маси відходів упаковки;
- до 31 грудня 2025 р. - не менше як 60% маси відходів упаковки, 40% пластику; 45% деревини; 50% чорних металів; 50% алюмінію; 50% скла; 50% паперу і картонну;
- до 31 грудня 2030 р. – 65% маси відходів упаковки, 60% пластику; 65% деревини; 75% чорних металів; 75% алюмінію; 75% скла; 75% паперу і картонну.

Передумовою виконання вищезазначених норм є прийняття Закону України «Про упаковку та відходи упаковки», що дозволить:

- урегулювати питання щодо поводження з відходами упаковки;

- розподілити обов'язки між компетентними органами та учасниками процесу управління відходами упаковки;
- встановити вимоги до роздільного збирання та зберігання відходів упаковки на основі найкращих європейських практик та конкретних місцевих вимог;
- забезпечити розвиток конкуренції у сфері поводження з відходами упаковки та заборона встановлення будь-яких монополій у зазначеній сфері.

Для зменшення обсягу використання пластикових пакетів, обмеження їх розповсюдження з метою поліпшення стану навколишнього природного середовища та благоустрою територій, в Україні з початку 2023 року діє Закон України «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України».

Законом забороняється використання в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та надання послуг усіх надтонких, тонких та надтонких пластикових пакетів, у тому числі для пакування льоду, сипучих продуктів, м'яса, свіжої риби. Альтернативою їм мають стати біорозкладні.

Державний контроль за дотриманням законодавства у сфері розповсюдження пластикових пакетів в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та надання послуг здійснюється Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів України та його територіальними органами на місцях.

Джерела утворення та обсяги відходів

Відходи упаковки які утворюються в домогосподарствах та організаціях чи установах Перечинської громади збираються в контейнери для змішаних відходів і вивозяться для захоронення на полігон.

Одним із об'єктів утворення відходів упаковки є також ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат».

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами.

З метою просування принципів запобігання утворенню відходів, відповідального споживання, повторного використання, роздільного збирання, оброблення та перероблення відходів упаковки, органам місцевого самоврядування на місцях важливо постійно проводити роз'яснення законодавства, надання інформації та проведення інформаційних кампаній для громадськості щодо управління відходами упаковки та створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до роздільного збирання відходів упаковки.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Управління упаковкою та відходами упаковки є складовою частиною системи управління побутовими	Забруднення довкілля відходами, які є ресурсоцінною сировиною, використання яких знижує затрати на

відходами і здійснюється переважно шляхом видалення таких відходів на полігонах та звалищах	споживання енергоресурсів, (природного газу, електроенергії) та води.
---	---

2.2.6. Відходи електричного та електронного обладнання

Система управління відходами

Відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) - будь яке електричне та електронне обладнання яке його власник позбувається, має намір або повинен позбутися, включаючи всі компоненти, вузли та витратні матеріали які є складовими обладнання на момент позбування.

Відходи електричного та електронного обладнання – прилади, що працюють за допомогою електроенергії або електромагнітного поля, строк експлуатації яких закінчився або власник має намір їх позбутися шляхом відновлення чи видалення. Такі відходи мають у своєму складі різноманітні матеріали, а також небезпечні компоненти, що містять токсичні речовини, здатні забруднити навколишнє природне середовище і поставити під загрозу здоров'я людей у разі їх належного видалення.

До ВЕЕО відносять також усі компоненти, вузли та витратні матеріалами, які є частиною електричного та електронного обладнання на момент, коли його позбуваються, згідно з Директивою 2012/19/ЄС «Про відходи електронного та електричного обладнання».

Застосування нових технологій, функцій, зміни дизайну призводить до скорочення життєвого циклу продуктів і прискорення виведення із використання застарілих електричних та електронних приладів та різкого зростання кількості їх відходів.

Згідно з Національним переліком відходів, відходи електричного та електронного обладнання відносяться до:

- підгрупи 16 02 Відходи електричного та електронного обладнання; код 16 02 14 Відходи обладнання інші, ніж зазначено за кодами з 16 02 09 по 16 02 13.
- підгрупи 16 12 відходи, що утворились у зв'язку з порушенням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації її наслідків; код 16 12 39* Електричне і електронне обладнання, що містить небезпечні компоненти, код 16 12 40 Електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначене в 16 12 39.
- підгрупи 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01); код 20 01 35* Списане електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначено в 20 01 21 та 20 01 23; код 20 01 36 Списане електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначено в 20 01 21, 20 01 23 та 20 01 35.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелом утворення відходи електричного та електронного обладнання являються: домогосподарства, комерційні, промислові, державні та інші

установи.

У даний час не існує методики обліку відходів електричного та електронного обладнання.

На території Перечинської громади відсутні підприємства, які здійснюють діяльність у сфері управління відходами електричного та електронного обладнання.

Спеціальних контейнерів для збирання відходів електричного та електронного обладнання у власності комунального підприємства громади немає.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами
У Перечинській громаді відсутні об'єкти для оброблення ВЕЕО.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Відсутність на державному рівні єдиного обліку утворення відходів електричного та електронного обладнання, у тому числі від населення	Неможливість сформувати об'єктивну базу даних щодо відходів електричного та електронного обладнання та неможливість залучити технології та інвестиційні кошти для вирішення проблеми.
Низький рівень обізнаності та поінформованості суб'єктів господарювання та громадян – утворювачів небезпечних відходів щодо подальшого поводження з ними	Наявність у складі відходів електричного та електронного обладнання небезпечних компонентів, що містять токсичні речовини, які у разі їх належного видалення, здатні забруднити навколишнє природне середовище і поставити під загрозу здоров'я людей
Збільшення обсягів використання електронної техніки серед населення сприятиме збільшенню обсягів утворення таких відходів	

2.2.7. Відходи батарей і акумуляторів

Система управління відходами

Батареї та акумулятори - небезпечні відходи, які підлягають рециклінгу відповідно до законодавства України. Відходи батарей та акумуляторів містять у собі токсичні хімічні елементи: кадмій, ртуть, свинець, сірчана кислота, а також небезпечний електроліт.

Згідно з Національним переліком відходів, відходи батарей і акумуляторів відносяться до груп:

- 16 06 Батареї та акумулятори;
- 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01).

Зібрані небезпечні відходи передаються на утилізацію спеціалізованим підприємствам. Також за ініціативою громадських організацій і приватних підприємств та підприємців здійснюється збір використаних батарейок в картонні коробки в магазинах окремих торгових мереж, аптеках, магазинах електротоварів та в пунктах продажу мобільних телефонів. В подальшому зібрані небезпечні відходи знову ж таки передаються на оброблення спеціалізованим підприємствам.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів в громаді є юридичні та фізичні особи, які у своїй діяльності використовують хімічні джерела струму для електричних приладів побутового чи промислового значення.

Одним із об'єктів утворення даного виду відходів є також ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат».

Інфраструктура оброблення відходів

Управління небезпечними відходами здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Системою управління передбачено роздільний збір у спеціально відведених місцях, тимчасове зберігання та подальшу передачу суб'єктам господарювання, що мають відповідні ліцензії на управління небезпечними відходами.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Відсутність єдиної обґрунтованої системи обліку відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів	Неможливість сформувати об'єктивну базу даних щодо відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів та неможливість залучити технології та інвестиційні кошти для вирішення проблеми.
Недостатність розповсюдження інформації для громадськості щодо можливостей задачі обладнання на рециклінг	Збільшення об'ємів утворення відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів
Потрапляння відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів на полігони ПВ	Змішування батарейок, батарей та акумуляторів з побутовими відходами

2.2.7. Медичні відходи

Медичні відходи - відходи, що утворюються в лікувально-профілактичних установах та інших закладах охорони здоров'я, що проводять медичні процедури, незалежно від форми власності, в установах і лікувально-

профілактичних закладах санаторного лікування, аптеках, науково-дослідних інститутах і навчальних медичних закладах.

Медичні відходи поділяються на такі категорії¹:

категорія А - побутові відходи (безпечні відходи);

категорія В - епідемічно (інфекційно) небезпечні відходи;

категорія С - токсикологічно небезпечні відходи;

категорія D - радіологічно небезпечні відходи.

Система управління відходами в закладі складається з таких етапів:

1) сортування відходів;

2) нейтралізація або дезактивація відходів (за потреби);

3) збирання відходів;

4) маркування відходів;

5) перенесення відходів у корпусні/міжкорпусні (накопичувальні) місця тимчасового зберігання в межах закладу (за потреби);

6) оброблення або знешкодження відходів (за потреби та в разі наявності Ліцензії у закладу);

7) транспортування відходів до об'єктів поводження з відходами, окрім відходів категорії D, поводження з якими регулюється законодавством України щодо поводження з радіоактивними відходами і нормами радіаційної безпеки.

Згідно з Національним переліком відходів, медичні відходи відносяться до груп:

▪ 18 Відходи пов'язані з медичним обслуговуванням людей і тварин та/або проведенням відповідних досліджень (за винятком кухонних та ресторанних відходів, не пов'язаних безпосередньо з медичним обслуговуванням);

▪ 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01).

18	Відходи, пов'язані з медичним обслуговуванням людей і тварин та/або проведенням відповідних досліджень (крім кухонних та ресторанних відходів, не пов'язаних безпосередньо з медичним обслуговуванням)
18 01	Відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей
18 01 01	Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 01 03)
18 01 02	Частини тіла та органи, включаючи посудини з кров'ю та консервовану кров (крім зазначених за кодом 18 01 03)
18 01 03*	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 01 04	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції (наприклад, перев'язувальний матеріал, гіпсові пов'язки, простирадла, одноразовий одяг, підгузки тощо)
18 01 06*	Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини

18 01 07	Хімічні препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 06
18 01 08*	Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати
18 01 09	Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 08
18 01 10*	Відходи амальгам для стоматологічних цілей
18 02	Відходи, пов'язані з дослідженнями, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань, включаючи тварин
18 02 01	Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 02 02)
18 02 02*	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 02 03	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 02 05*	Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини
18 02 06	Хімічні речовини інші, ніж зазначені за кодом 18 02 05
18 02 07*	Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати
18 02 08	Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 02 07

Система управління відходами

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними закладами, де утворюються відповідні відходи.

Поводження з медичними відходами складається з наступних етапів:

- збір всередині закладів;
- сортування відходів при збиранні;
- маркування; знезараження;
- транспортування і перенесення відходів у накопичувальні контейнери в межах закладу та їх тимчасове зберігання;
- транспортування відходів транспортом спеціалізованих організацій, з якими укладено договори, у місця утилізації.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення медичних відходів у Перечинській громаді є лікувальні, лікувально-профілактичні заклади.

У Перечинській міській територіальній громаді функціонують два комунальні некомерційні підприємства з надання населенню медичних послуг. КПН ПМСД (первинної медико-санітарної допомоги) та КНП «Перечинська лікарня».

1. Комунальний заклад "Перечинський районний Центр первинної медико-санітарної допомоги" включає:

- Відділення загальної практики-сімейної медицини міста Перечин;
- Амбулаторія загальної практики-сімейної медицини села Зарічево;
- Амбулаторія загальної практики-сімейної медицини села Сімер;
- Фельдшерсько-акушерських пункт села Ворочево;
- Фельдшерсько-акушерських пункт села Сімерки.

2. КНП «Перечинська лікарня» Перечинської міської ради

Таблиця 2.2.7.1. Інформація щодо утворення медичних відходів у КНП «Перечинська лікарня» Перечинської міської ради.

роки	Об'єми утворюваних відходів, кг
2020	513,4
2021	301,5
2022	837,0
2023	999,0
всього	2 650,9

Медичні відходи що утворюються в закладах охорони здоров'я громади передаються на оброблення за договорами із спеціалізованими підприємствами, що мають ліцензію на управління небезпечними відходами.

Інфраструктура оброблення

Станом на сьогодні управління медичними відходами регламентується Законом України «Про управління відходами», Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, Національним планом управління відходами до 2033 року, Наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами» від 08 червня 2015 року № 325 та іншими нормативно-правовими документами у цій сфері.

Відповідно до Національного плану управління відходами Міністерство охорони здоров'я, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України обласні та Київська міська держадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою) є відповідальними за створення інфраструктури у сфері управління медичними відходами.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Проблема контролю за ліцензіатами, наявністю у них ліцензії відповідних дозволів та належного виконання ними робіт з перевезення та оброблення медичних відходів	Викидання у посадки і утворення несанкціонованих звалищ

2.2.8. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився

Система управління відходами

Згідно з Національним переліком відходів, відходи транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, відноситься до груп:

16 01 транспортні засоби різних видів (включаючи машини позадорожнього призначення), зняті з експлуатації, відходи від демонтажу транспортних засобів, знятих з експлуатації, і від обслуговування транспортних засобів.

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Директивою 2000/53/ЄС Європейського Парламенту та Ради про транспортні засоби, що вийшли з експлуатації, в Україні Законами України «Про управління відходами» та «Про утилізацію транспортних засобів» та іншими нормативно-правовими актами. Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити утилізацію транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку (Наказ Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 № 63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити утилізацію транспортних засобів власного виробництва»).

Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються регулюється порядком формування та ведення Державного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються, затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 15.08.2013 року.

Закон України «Про управління відходами» передбачає, що до виробників транспортних засобів застосовуватиметься система розширеної відповідальності виробника.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними утворювачами відходів транспортних засобів, що були зняті з експлуатації виступають:

автовиробники та дистриб'ютори – компанії, що виробляють та реалізують транспортні засоби, відповідальні за життєвий цикл своєї продукції, включаючи етап зняття з експлуатації;

власники транспортних засобів – фізичні та юридичні особи, які експлуатують транспортні засоби та приймають рішення про їх зняття з експлуатації;

страхові компанії – юридичні особи, що можуть ініціювати процес зняття з експлуатації транспортних засобів у випадку їхнього значного пошкодження.

На території Перечинської МТГ відсутня система централізованого поводження з відходами транспортних засобів (моторні та інші масла, акумулятори, шини, тощо). Підприємства що займаються експлуатацією, ремонтом та обслуговуванням транспортних засобів і в яких утворюються дані відходи, заключають договори безпосередньо з організаціями, які займаються збиранням та утилізацією відходів. Відходи транспортних засобів від приватних осіб часто вивозяться на полігон разом з ТПВ.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

Утилізація транспортних засобів може відбуватися лише за бажанням самого власника. Закон України «Про утилізацію транспортних засобів» не встановлює ні критеріїв до транспортних засобів, що підлягають утилізації, ані вимог коли такі транспортні засоби повинні бути утилізовані. Проблемою є відсутність в чинному законодавстві України норм та вимог, які б запровадили механізми стимулювання утилізації, які допоможуть спрямувати власників до утилізації своїх автомобілів.

Проблема утилізації транспортних засобів в Україні сягає величезних масштабів. Однак, на сьогодні Україні відсутні організаційно-економічні механізми забезпечення оброблення транспортних засобів, знятих з експлуатації.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Положення Закону України «Про утилізацію транспортних засобів» не можливо реалізувати через відсутність економічних інструментів стимулювання оброблення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації	Накопичення необроблених транспортних засобів

2.2.9. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд

Система управління відходами

Поводження з осадом стічних вод здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами».

Осади стічних вод – осади, що утворюються на очисних спорудах систем водовідведення в процесі очищення стічних вод.

Згідно з Національним переліком відходів, осад стічних вод від комунальних очисних споруд відноситься до груп:

- 20 03 Інші побутові відходи.

Згідно з ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» осади, що утворюються в процесі очищення стічних вод, мають проходити обробку, яка забезпечує їх повторне використання, раціональне використання території, захист ґрунту, ґрунтових вод й атмосфери, можливість утилізації біогазу.

Джерела утворення та обсяги відходів

Управління осадами та відведення стічних вод в Перечинській МТГ є вкрай важливим питанням. На даний час громада не має повного покриття системами

водовідведення та водопостачання, а тому дане завдання буде реалізовуватися через розширення та удосконалення системи водовідведення й водопостачання.

У районах населених пунктів, де виключена можливість підключення до мереж централізованої або децентралізованої господарсько-побутової каналізації, не можна застосовувати введення водопроводу у будинок, внутрішньобудинкову та зовнішню каналізацію з подальшим відведенням стічних вод у вигрібні ями.

Очищення вигребів із використанням асенізаційних машин допускається здійснювати за схемами очищення цього населеного пункту на зливальні станції.

Перевозити рідкі відходи з вигребів на території приватних володінь і використовувати їх як добрива у сільському господарстві не можна.

Обладнання внутрішньодомової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб забороняється.

Умови приймання та сплати за очищення таких стічних вод необхідно визначати місцевими правилами приймання. Приймання стічних вод споживачів до системи централізованого водовідведення або безпосередньо на каналізаційні очисні споруди необхідно здійснювати виключно за договорами.

Згідно з санітарними правилами і нормами перевезення рідких відходів повинно здійснюватися не пізніше ніж через дві доби після прийняття замовлення.

До систем централізованого водовідведення допускається приймати стічні води споживачів, які не призводять до порушення роботи каналізаційних мереж та очисних споруд, безпеки їх експлуатації та можуть бути очищені на КОС виробників відповідно до вимог Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1999 року № 465. [Схема санітарного очищення Перечинської МТГ]

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

На даний час Перечинська МТГ не має повного покриття системами водовідведення та водопостачання тому оптимальним рішенням МПУВ є підвищення рівня очищення стічних вод у м. Перечин, реконструкція діючої системи каналізаційно-очисних споруд, будівництво системи очисних споруд глибокої біологічної очистки з подальшою можливістю скиду очищеної води в річку Уж або використання її для поливу пасовищ, миття доріг та використання для будь-яких інших технологічних потреб та покращення стану екології в громаді. [Стратегія розвитку Перечинської МТГ до 2025 року]

\

Проблеми	Загрози
<p>Погіршення якості стічної води (господарсько-побутових та наближених до них за складом виробничих стічних вод), у т.ч. внаслідок погіршення якості питної води, може призвести до невідповідності вимогам ДСТУ органо-мінеральної суміші, що виготовляється у процесі очищення стічних вод з осадів стічних вод</p>	<p>Накопичення та збільшення площ під складування осаду стічних вод</p> <p>Загроза забруднення навколишнього природного середовища (ґрунтів, підземних вод, атмосферного повітря)</p>

2.2.10. Відходи, що біологічно розкладаються

Відповідно до статті 1 Закону України «Про управління відходами» біовідходи – відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному (без доступу кисню) або аеробному (з доступом кисню) розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Система управління відходами.

Рамкова директива про відходи 2008/98/ЕС від 19.11.2008 р. визначає, що біовідходи - це біорозкладні садові та паркові відходи, харчові та кухонні відходи домогосподарств, установ, ресторанів, гуртової торгівлі, їдалень, закладів громадського харчування і роздрібною торгівлі, а також аналогічні відходи харчопереробних підприємств.

Вони поділяються на два основних потоки:

зелені відходи з парків і садів, які містять близько 50-60% вологи;
деревні і кухонні відходи, де вміст вологи досягає до 80%, природні добрива, осад стічних вод або інші біологічно розкладні відходи такі як натуральний текстиль, папір або оброблена деревина.

Відповідно до Рамкової Директиви про відходи 2008/98/ЕС, країни-члени повинні вживати заходів і заохочувати:

- а) роздільне збирання біовідходів з метою компостування та анаеробної деградації біовідходів;
- б) оброблення біовідходів у спосіб, який забезпечує високий ступінь захисту навколишнього середовища;
- в) використання екологічно безпечних матеріалів виробництва органічних відходів.

Українське законодавство, яке регулює питання управління із відходами та матеріалами, що біологічно розкладаються:

Закон України «Про управління відходами» визначає термін «біовідходи». Відповідно до вимог Закону, для вдосконалення підготовки відходів до

повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню.

Закон України «Про альтернативні джерела енергії» - визначає правові, економічні, екологічні та організаційні засади використання альтернативних джерел енергії (біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів) та сприяння розширенню їх використання у паливно-енергетичному комплексі. Регулювання питання встановлення «зеленого тарифу».

Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» - визначає організаційні та правові засади діяльності фізичних та юридичних осіб, пов'язаної з утворенням, збиранням, перевезенням, зберіганням, обробленням, переробкою, утилізацією, видаленням побічних продуктів тваринного походження.

Наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках» (далі – Правила), до біовідходів відносять:

- Змішані органічні відходи;
- Скошена трава, листя, сіно, солома;
- Рослинні відходи, квіти;
- Деревна кора, деревина, обрізки дерев і кущів, відходи від оброблення деревини (тирса, стружка тощо), які не були оброблені хімічними речовинами;
- Крупи, фрукти та фруктові соки, овочі, варення;
- Листя чаю, гуща та зерна кави, харчові спеції;
- Прострочені продукти харчування (продукти рослинного походження);
- Харчові відходи (окремо зібрані біовідходи);
- Корм для тварин;
- Насіння, відходи від олійних культур (осад від миття, очищення, луцення, центрифугування тощо), ячменю, хмелю, які не були оброблені біологічними або хімічними реагентами;
- Ціле та подрібнене зерно;
- Підводні рослини, водорості;
- Паперова та картонна упаковки для продуктів харчування та кормів для тварин.

Правила визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами.

Відповідно до Правил утворювачі біовідходів мають право самостійно організувати їх компостування на присадибних, дачних і садових ділянках з

метою отримання компосту та його використання для власних потреб або передавати їх на пункти компостування.

Пункти компостування утворюються за рішенням керівних органів дачних або садівничих кооперативів (товариств) з метою організації централізованого компостування біовідходів, що утворилися на загальних територіях таких кооперативів (товариств) з метою отримання компосту та його використання для благоустрою їх територій.

Пункти компостування, утворені керівними органами дачних або садівничих кооперативів (товариств) мають відповідати вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Джерела утворення та обсяги відходів

Харчові відходи які утворюються населенням видаляються утворювачами таких відходів в контейнери для змішаних відходів і вивозяться на захоронення на полігон.

Відходи зеленого господарства збираються в місцях утворення або накопичуються на контейнерних майданчиках, після чого транспортуються на захоронення.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами.

Управління відходами, здійснюється відповідно до Схеми санітарної очистки Перечинської громади та Правил благоустрою території.

2.3. Аналіз ефективності управління відходами територіальної громади

З 2017 року в країні існує чітка національна політика щодо поводження з відходами, відображена й зафіксована у Національній стратегії управління відходами до 2030 року. Національна стратегія базується на принципі ієрархії поводження з відходами, де пріоритет має попередження їх утворення, повторне використання, сортування і вторинна переробка, й лише після цього – утилізація, яка включає компостування, отримання біогазу й добування енергії зі сміття шляхом сміттеспалювання та захоронення відходів. Національна стратегія повністю відповідає сучасному уявленню про стале управління відходами і концептуально тяжіє до моделі Zero Waste та до принципів Європейського Зеленого Курсу. Для реалізації національної політики у Закарпатській області у 2021 році було розроблено та затверджено розпорядженням голови Закарпатської ОДА від 21 грудня 2021 р. № 1051 Регіональний план управління відходами до 2030 року. Цей документ розроблявся в рамках проєкту APENA 3, який фінансується Представництвом Європейського Союзу в Україні для надання довгострокової підтримки у сферах поводження з відходами та адаптації до зміни клімату. У зв'язку з воєнною агресією Росії проти України, розпочатою 24 лютого 2022 року та різким збільшенням чисельності населення Закарпатської

області на 30 % за рахунок внутрішньо переміщених осіб, проєкт APENA 3 розпочав процедуру перегляду Регіонального плану, оскільки швидкість утворення та кількість ТПВ в області збільшилась також приблизно на 25-30 %.

Регіональний план управління відходами у Закарпатській області до 2030 року є не першим стратегічним та операційним документом у сфері поводження з відходами. В області з 2012 року існувала розроблена протягом 2011 року та затверджена Закарпатською обласною радою Стратегія поводження з відходами у Закарпатській області на 15-ти річний період. Цей документ розроблявся у рамках проєкту «Управління відходами – ЄІСП Схід» (Європейський інструмент сусідства і партнерства (Східний регіон)), де область була пілотною територією. Ця Стратегія також базувалася на принципі ієрархії поводження з відходами, вона передбачала співпрацю між громадами у рамках створення Асоціації органів місцевого самоврядування задля спільного вирішення проблем з ТПВ та мала чітко прорахований фінансовий компонент – скільки і що коштує та гнучку тарифну політику для населення. Ця стратегія передбачала 100 % налагодження системи селективного збору ТПВ від населення, будівництво 4-х заводів МБО ТПВ, які включають в себе утилізацію органічної фракції ТПВ та «зелених» відходів через компостування або виробництво біогазу. Для зручної логістики також передбачалися 2 сміттеві перевантажувальні майданчики. Також ця стратегія передбачала поступове закриття усіх сміттєзвалищ в області та їх рекультивацію. Однак ця стратегія не передбачала будівництва сміттєспалювальних заводів, зокрема і заводів із застосуванням технологій піролізу та газифікації, як нерентабельний захід, оскільки, за обрахунками, після відсортування усіх фракцій ТПВ, які піддаються переробці, на 4-х заводах МБО, для сміттєспалювання залишалось би дуже мало відходів. Після гіпотетичного спалення усього сміття з усіх сміттєзвалищ, за обрахунками фахівців, сміттєспалювальний завод відчував би хронічну нестачу сировини для спалювання та потребу імпортувати її з інших територій України та із-за кордону. Такий сценарій на час розробки стратегії вважався неприйнятним, оскільки спрямований не на скорочення утворення відходів, а на збільшення їх продукування.

Відповідно до нової державної політики України у сфері управління відходами, відображеної у Національній стратегії управління відходами до 2030 року та ЗУ «Про управління відходами» (який набув чинності у липні 2023 року), основним документом стратегічного характеру щодо управління відходами в області є Регіональний план управління відходами. Цей документ розробляється на період 10 років та підлягає перегляду кожні чотири роки з дати набрання чинності. Також він є основою для розроблення місцевих планів управління відходами, зокрема також і для Перечинської МТГ.

Регіональний план управління відходами у Закарпатській області до 2030 року (далі План) затверджено розпорядженням голови Закарпатської ОДА у грудні 2021 року. План розроблений з урахуванням стану економіки й перспектив соціально-економічного розвитку Закарпатської області станом на 2021 рік (ситуація змінилася з березня 2022 року у зв'язку з масовим прибуттям в область внутрішньо переміщених осіб), вимог Угоди про асоціацію, законів

України «Про відходи» від 05.03.1998, «Про охорону навколишнього природного середовища», розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 р «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року», розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року», а також «Стратегії поводження з відходами у Закарпатській області на 15-річний період», затвердженої відповідним рішенням від 16.11.2012 № 537.

Враховуючи усі перелічені документи у сфері поводження та управління відходами в межах Перечинської громади прийнято Стратегію поводження з твердими побутовими відходами у Перечинській міській об'єднаній територіальній громаді на період до 2026 р. та розробляється Місцевий план управління відходами.

Згідно вимог щодо управління відходами на національному, регіональному рівнях та вище згаданої стратегії в межах Перечинської МТГ виділено основні цілі та заходи, які потрібно реалізувати:

1. Результативно впровадити роздільний збір ПВ, ефективно використовуючи фінансові ресурси.
2. Забезпечити на регулярній основі збирання та вивезення 100% відходів, що утворюються у всіх населених пунктах Перечинської МТГ.
3. Впровадити роздільне збирання та відправку на переробку відходів, що переробляються, біологічно розкладаються, а також небезпечних відходів.
4. Забезпечити експлуатацію полігону ПВ у с. Барвінок у спосіб, що не спричиняє негативного впливу на навколишнє середовище.
5. Зменшити обсяг утворення із розрахунку на душу населення небезпечних відходів та тих, що не переробляються.
6. Реалізувати комплексну освітньо-інформаційну складову.

Однак однією із ключових проблем є недостатнє фінансування з боку держави та місцевих органів влади, що обмежує можливості для впровадження сучасних технологій переробки та утилізації відходів. Для подолання цих труднощів необхідно залучати приватні інвестиції, створювати стимули для бізнесу та розробляти інноваційні фінансові механізми, які б підтримували екологічні ініціативи.

Розвиток інфраструктури для управління відходами також потребує значних капіталовкладень. Це включає створення сучасних сміттепереробних заводів, впровадження системи роздільного збору відходів та забезпечення ефективної логістики. Такий підхід не лише зменшить обсяги сміття, але й сприятиме енергетичній незалежності регіону.

Окрім фінансових аспектів, важливою складовою ефективного управління відходами є підвищення рівня екологічної свідомості населення. Проведення інформаційних кампаній, освітніх програм та залучення громади до процесів сортування та переробки відходів можуть суттєво підвищити ефективність усіх заходів. Синергія між державним, приватним секторами та громадою є

запорукою успішного фінансово-економічного забезпечення управління відходами у Перечинській МТГ.

Аналізуючи ситуацію з управлінням відходами в громаді можна зробити декілька важливих висновків. По-перше, у громаді існує значна проблема зі збором та утилізацією відходів. Незважаючи на наявність законодавчих актів і нормативів, що регулюють управління відходами, їх дотримання залишається на низькому рівні. Основна частина відходів направляється на захоронення, що погіршує екологічний стан регіону та створює додаткові ризики для здоров'я населення. По-друге, багато звалищ та полігонів для відходів функціонують з численними порушеннями, що призводить до неконтрольованого накопичення відходів та їх негативного впливу на довкілля. Відсутність належного фінансування та інвестицій також є критичною проблемою, яка заважає впровадженню ефективних заходів. По-третє, для покращення ситуації необхідно впроваджувати сучасні технології та підходи до управління відходами, розвивати систему роздільного збору та переробки відходів, а також активно співпрацювати з міжнародними організаціями для залучення грантів і інвестицій. Підвищення обізнаності населення щодо важливості правильної утилізації відходів також може сприяти зменшенню обсягів відходів та покращенню екологічної ситуації в громаді.

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу громада повинна максимально використати свої сильні сторони. Таким чином, були обрані три головні сфери зосередження зусиль на розвиток Перечинської МТГ: підвищення економічної спроможності громади, покращення інфраструктури в громаді та розвиток людського капіталу та підвищення якості життя у громаді.

3. ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯМ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Цілі та цільові показники

Цілі місцевого плану та його цільові показники визначаються на основі аналізу поточного стану управління відходами, а також з урахуванням Національного і Регіонального планів управління відходами.

Цільові показники, встановлені Регіональним планом управління відходами (далі – РПУВ), є обов'язковими для перенесення до місцевого плану і можуть бути скориговані лише на підставі обґрунтування, наведеного в місцевому плані.

Під час визначення цільових показників місцевим планом застосовується принцип локалізації цільових показників та планів вищого рівня, тобто перенесення їх значень на рівень територіальної громади за часовими періодами, що збігаються із встановленими Національним планом управління відходами (далі – НПУВ).

Цільові показники з управління побутовими відходами також встановлені Законом України «Про управління відходами» (п. 1 Статті 37).

Цілі та цільові показники МПУВ представлені у додатку 3 та цільові показники РПУВ, прийняті для МПУВ – у додатку 4.

Органи місцевого самоврядування забезпечують виконання цільових показників щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Законодавчо визначені цільові показники з управління побутовими відходами

Законом України «Про управління відходами» (п. 1 Статті 37. Цільові показники з управління побутовими відходами) встановлюються такі цільові показники щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:

- 1) до 2025 року – не менше 10 % їх маси;
- 2) до 2030 року – не менше 20 % їх маси;
- 3) до 2035 року – не менше 25 % їх маси;
- 4) до 2040 року – не менше 35 % їх маси.

Наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27 червня 2024 року № 581 затверджено Методику розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів та Порядку подання звітності щодо виконання цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів Основні цілі та принципи державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами, яка є обов'язковою для використання під час здійснення розрахунків цільових показників з підготовки до повторного

використання та рециклінгу побутових відходів виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

У Методиці термін «цільові показники» - це співвідношення матеріалів, що були підготовлені до повторного використання та/або надійшли на рециклінг до загальної кількості утворених побутових відходів.

Цільові показники з підготовки до повторного використання та/або рециклінгу побутових відходів розраховуються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад за результатами діяльності суб'єктів господарювання у сфері управління відходами, що здійснюють операції з відновлення побутових відходів, в межах системи управління побутовими відходами територіальної громади.

Розрахунок цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів здійснюється щорічно за результатами діяльності з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад формують Звіт щодо виконання цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів відповідною формою, за відповідною територіальною громадою та у розрізі суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення та відновлення побутових відходів в межах відповідної територіальної громади, у термін до 01 лютого року, що настає за звітним роком, оприлюднюють Звіт на своєму вебсайті.

Основними цілями державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

- 1) захист здоров'я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів;
- 2) здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів;
- 3) дотримання ієрархії управління відходами;
- 4) запровадження розширеної відповідальності виробника.

Основними принципами державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

- 1) запобігання – утворювач або власник відходів вживає заходів для запобігання утворенню відходів, а також для уникнення, зменшення або усунення негативного впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;
- 2) "забруднювач платить" – утворювач або власник відходів покриває витрати на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення та оброблення, включаючи витрати на створення та утримання об'єктів оброблення відходів;
- 3) територіальної наближеності – оброблення відходів здійснюється на найближчій споруді або установці з оброблення відходів, або в місці захоронення

відходів, враховуючи їх екологічну та економічну ефективність, відповідно до регіональних та місцевих планів управління відходами;

4) формування конкурентного середовища у сфері управління відходами - суб'єкти господарювання, органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не повинні вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію у сфері управління відходами.

Цілями розробки та впровадження Регіонального плану управління відходами у Закарпатській області є:

- зменшення забруднення навколишнього природного середовища, а також покращення санітарного та епідеміологічного стану регіону, шляхом створення та впровадження сучасної системи ефективного управління у сфері управління відходами у Закарпатській області, враховуючи економічні та ресурсні можливості області, територіальних громад і суб'єктів господарювання – утворювачів відходів;

- визначення пріоритетних напрямів діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель;

- сприяння втіленню вимог європейських директив та впровадження провідних світових екологічних стандартів у сфері поводження з відходами;

- прискорення впровадження найкращих доступних технологій з оброблення, переробки та утилізації відходів на регіональному і загальнодержавному рівні;

- забезпечення сталого розвитку Закарпатської області шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку під час експлуатації об'єктів поводження з відходами і зниження рівня соціальної напруги;

- зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій у сфері поводження з відходами;

- підтримка суб'єктів господарювання щодо провадження виробничої діяльності з використанням безвідходних та екологічно безпечних технологій;

- стимулювання розробки новітніх екологічних проектів та залучення капітальних інвестицій зі створенням сучасної інфраструктури у сфері поводження з відходами;

- підвищення ефективності цільового використання коштів державного та місцевих бюджетів щодо реалізації природоохоронних заходів у сфері поводження з відходами;

- сприяння створенню та розбудови регіональної системи моніторингу, інформаційного забезпечення сфери поводження з відходами, удосконаленню порядку ведення державного обліку відходів, інформування про розташування місць чи об'єктів поводження з відходами, їх вплив на стан навколишнього природного середовища і здоров'я людини. [РПУВ у Закарпатській області]

Ієрархія управління відходами

Ієрархія управління відходами впроваджується центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями з метою (у порядку пріоритетності):

- 1) запобігання утворенню відходів;
- 2) підготовки відходів до повторного використання;
- 3) рециклінг;
- 4) відновлення відходів (у тому числі виробництво енергії);
- 5) видалення відходів.

Підприємства, установи та організації, діяльність яких призводить до утворення відходів, забезпечують дотримання ієрархії управління відходами шляхом:

1) планування та здійснення своєї діяльності таким чином, щоб запобігати утворенню відходів, зменшувати їх утворення, запобігати їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище під час проектування продукції, її виробництва, під час і після використання продукції;

2) здійснення відновлення відходів, утворенню яких не вдалося запобігти, забезпечуючи підготовку відходів до повторного використання, рециклінг або проведення інших операцій з відновлення, включаючи виробництво енергії;

3) видалення лише тих відходів, що непридатні з технологічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів.

Запобігання утворенню відходів

Запобігання утворенню відходів досягається реалізацією таких заходів:

1) заохочення та підтримка сталого виробництва і споживання продукції;

2) заохочення проектування, виробництва та використання ресурсоефективної та більш довговічної продукції, у тому числі подовження строку її використання, а також продукції, придатної до ремонту, повторного використання та модернізації;

3) виділення з відходів сировини, яка може бути використана повторно;

4) забезпечення доступності запасних частин, інструкцій з експлуатації, технічної інформації чи інших інструментів, обладнання або програмного забезпечення, що дозволяють проводити ремонт і забезпечують повторне використання продукції без зниження рівня її якості та безпечності функціонування;

5) зменшення обсягів утворення відходів з урахуванням впровадження найкращих доступних технологій і методів управління у процесі промислового виробництва;

6) зменшення вмісту небезпечних речовин у продукції відповідно до технічних регламентів;

7) зменшення утворення відходів, непридатних з технічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів;

8) визначення продукції, яка є основним джерелом засмічення навколишнього природного середовища, та вжиття відповідних заходів для запобігання та зменшення утворення відходів такої продукції;

9) проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності громадськості з питань запобігання утворенню відходів та забрудненню навколишнього природного середовища;

10) створення суб'єктами господарювання, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування відповідно до компетенції та забезпечення діяльності пунктів приймання відходів продукції для ремонту та підготовки їх до повторного використання;

11) зменшення обсягів утворення відходів харчових продуктів у роздрібних та інших торговельних мережах, закладах громадського харчування та домогосподарствах.

Підготовка відходів до повторного використання, рециклінг та інші операції з відновлення відходів

Забезпечення підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів здійснюється шляхом створення та діяльності об'єктів оброблення відходів, запровадження економічних інструментів та встановлення цільових показників із збирання, підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів, а також інших заходів.

Для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення відходи підлягають роздільному збиранню та не повинні змішуватися з іншими відходами або матеріалами, що мають різні властивості.

Роздільно зібрані відходи, призначені для підготовки до повторного використання та рециклінгу, не можуть видалятися шляхом спалювання чи в інший спосіб, крім відходів, що утворюються внаслідок сортування або інших операцій з оброблення роздільно зібраних відходів та відходів, непридатних до повторного використання та рециклінгу.

Цільові показники щодо збирання, підготовки до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення відходів, необхідні для досягнення цілей, встановлених частиною першою статті 3 Закону України «Про управління відходами», визначаються законами України щодо продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника, та Кабінетом Міністрів України (щодо інших видів відходів).

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року

Дії стосовно управління відходами відповідно до «Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» [*Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>*] слід виконувати

відповідно до встановленої ієрархії управління відходами у такій послідовності (рис. 3.1.1):

- запобігання утворенню відходів з метою оптимізації процесів проектування видобутку ресурсів, виробництва товарів (екодизайн) та утворення відходів;
- підготовку до повторного використання – створення цілої галузі для проведення перевірки, очищення чи визначення придатності продуктів або їх компонентів для повторного їх використання без попередньої обробки;
- перероблення відходів – утилізація з поверненням у виробничий цикл різних матеріалів, що містяться у відходах;
- інші види утилізації відходів, у тому числі енергетична утилізація, використання відходів як вторинних енергетичних ресурсів;
- видалення відходів – захоронення їх у спеціально обладнаних місцях/об'єктах та знищення (знешкодження) на установках, що відповідають екологічним нормативам, лише у разі відсутності можливості виконати попередні ступені ієрархії.

Рис. 3.1.1 Ієрархія пріоритетів управління відходами

Відповідно до «Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» одним із важливих елементів реалізації місцевого плану управління відходами (далі МПУВ) має стати проведення поетапної контейнеризації населених пунктів громади, яка передбачає визначення необхідної кількості контейнерів за умови повного унітарного (змішаного) збору побутових відходів (далі ПВ) та поступового впровадження роздільного збору відходів.

«Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року» передбачаються спеціальні заходи у сфері управління побутовими відходами, виконання яких покладено на органи місцевого самоврядування:

1) створення органами місцевого самоврядування в населених пунктах з чисельністю більш як 50 тис. осіб спеціалізованих пунктів збирання відходів з

урахуванням площі, густоти та кількості населення населеного пункту, які забезпечуватимуть збирання та приймання таких видів відходів:

- небезпечних відходів у складі побутових;
- великогабаритних відходів (меблів, великих речей домашнього вжитку тощо);
- вторинної сировини;
- відходів електричного та електронного обладнання, відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів;
- садових та паркових відходів біологічного походження (трави, листя, гілок тощо);
- відходів будівельно-ремонтних робіт;

2) створення до 2030 року в обласних центрах мережі пунктів збирання для повторного використання меблів, побутової техніки, одягу та інших товарів, які були у вжитку.

«Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року» передбачається:

– у сфері відходів будівельно-ремонтних робіт забезпечити функціонування централізованих потужностей для оброблення відходів будівельно-ремонтних робіт та створення регіональних об'єктів, призначених для приймання та зберігання відходів будівельно-ремонтних робіт;

– у сфері відходів електричного та електронного створення власних пунктів збирання, де буде організовано прийом різних фракцій роздільно зібраних відходів електричного та електронного обладнання;

– у сфері відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів створення власних, у тому числі мобільних, пунктів збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів, де буде організовано прийом різних роздільно зібраних їх фракцій;

– у сфері медичних відходів передбачається запровадження роздільного збирання медичних відходів як мінімум на три потоки: безпечні відходи, аналогічні побутовим відходам; інфекційні відходи і гострі предмети; фармацевтичні відходи з можливістю їх ідентифікації (збереженням упаковок).

3.2. Управління потоками відходів

На місцевому рівні здійснюється управління відходами за наступними потоками відходів:

- побутові відходи;
- небезпечні відходи (окремо зазначаються відпрацьовані нафтопродукти, відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі, відходи, що містять ртуть, а також відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли);
- відходи промисловості (промислові відходи, відходи видобувної промисловості, відходи будівництва та знесення);
- рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи;
- відходи упаковки;

- відходи електричного та електронного обладнання;
- відходи батарей і акумуляторів;
- медичні відходи;
- транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився;
- осади стічних вод від комунальних очисних споруд;
- відходи, що біологічно розкладаються.

Побічні продукти

Речовини, предмети, що утворюються при виробництві основної продукції і не є метою даного виробництва, але придатні як сировина в іншому виробництві чи для використання як готова продукція, розглядаються як побічні продукти, а не відходи, у разі дотримання сукупності таких умов:

- 1) визначено подальше використання речовини або предмета;
- 2) речовина, предмет можуть бути використані в тому вигляді, в якому вони утворилися, без подальшого оброблення, крім нормальної виробничої практики, передбаченої галузевими стандартами;
- 3) речовина, предмет утворюються як невід'ємна складова виробничого процесу;
- 4) речовина, предмет відповідають всім встановленим вимогам до продукції, а також вимогам щодо захисту здоров'я людей і охорони навколишнього природного середовища, їх використання не становить небезпеки для здоров'я людей та навколишнього природного середовища.

Загальні вимоги до управління відходами

Відходи збираються, перевозяться та оброблюються залежно від їх виду, складу і властивостей у спосіб, що:

- 1) сприяє їх подальшому відновленню;
- 2) є безпечним для здоров'я людини та не завдає шкоди навколишньому природному середовищу, у тому числі:
  - не становить загрози забруднення води, атмосферного повітря, ґрунту, для рослин і тварин, не спричиняє негативного впливу (незручностей) через шум і запах;
  - не спричиняє негативного впливу на землі сільськогосподарського призначення, природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні;
- 3) відповідає встановленим стандартам або нормативам шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів та найкращим доступним технологіям і методам управління.

Для сприяння відновленню відходів забезпечується їх роздільне збирання. Змішування відходів з іншими відходами чи матеріалами, якщо такі дії ускладнюють операції з відновлення, **забороняється.**

Утворювачі або власники відходів, які не є суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, зобов'язані забезпечувати зберігання відходів у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного

середовища, та передавати відходи суб'єктам господарювання у сфері управління відходами протягом одного року з моменту їх утворення.

Передача суб'єктам господарювання у сфері управління відходами відходів (крім побутових відходів) з метою збирання, перевезення та оброблення здійснюється на підставі договору, укладеного відповідно до законодавства, в якому зазначається код відходів згідно з Національним класифікатором відходів, їх обсяг, найменування та код операції з відновлення та/або видалення відходів.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Цільові показники щодо підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу, іншого матеріального відновлення, включаючи зворотне заповнення, та порядок їх виконання затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Ввезення в Україну відходів з метою їх видалення **забороняється**.

Управління окремими видами відходів, що утворилися внаслідок виникнення надзвичайної ситуації техногенного, природного або воєнного характеру, здійснюється відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

3.2.1. Управління побутовими відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами територіальної громади

Запобігання утворенню відходів

Методичними рекомендаціями з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами, затвердженими наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 20.06.2024 року № 551, передбачено заходи, що спрямовані на зростання рівня обізнаності громадськості щодо сучасного управління побутовими відходами та підвищення ефективності впровадження у територіальних громадах сучасних методів та технологій управління побутовими відходами.

Під час підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами рекомендується використовувати наступні методи, які визнано найбільш ефективними у розвинутих країнах, а саме:

метод стимулювання - полягає у роз'ясненні громадськості у процесі інформування переваг від здійснення певних вчинків, наприклад мінімізації утворення та роздільного збирання побутових відходів відповідно до прийнятої технологічної схеми їх збирання, скорочення використання кількості пластику, компостування біовідходів замість спалювання або захоронення побутових відходів;

метод переконання - передбачає логічний доказ якогось поняття, правової чи моральної оцінки дій. При цьому на свідомість громадян може впливати не

стільки поняття та міркування, скільки їх доказовість - закони, штрафи, статистика, факти про шкоду для здоров'я. Особа, оцінюючи отриману інформацію, або стверджується у своїх поглядах або коригує їх. Переконаючись у правоті, особа як правило формує свою систему поглядів на проблему;

метод впливу - вплив на людину з метою спонукання її до певних дій, наприклад правильного управління побутовими відходами. Ефективній реалізації цього методу може сприяти використання художніх образів, інфографік, ілюстрацій, відео, перфомансів, виставок, кінопоказів тощо.

Для проведення інформаційно-комунікаційної роботи рекомендується також активно використовувати онлайн-медіа та соціальні мережі. Рекомендується створення в територіальній громаді інформаційного порталу - вебсайту, або сторінки на платформах спільного доступу до інформації, групи в популярній соціальній мережі, яка буде адмініструватися представниками територіальної громади з метою інформування громадськості щодо управління побутовими відходами. Також на цих сторінках може бути розміщено інформацію про виконавців послуги управління побутовими відходами, адміністратора (у разі його наявності), наявні системи збирання різних видів побутових відходів, основні проблеми сучасного управління побутовими відходами в територіальній громаді, шляхи їх вирішення, основні заходи органів місцевого самоврядування із впровадження сучасних методів та технологій, рішень органів місцевого самоврядування в сфері управління побутовими відходами, ціни на послуги та штрафи щодо порушення екологічного законодавства.

Організація системи збирання відходів.

Відповідно до положень Закону України «Про управління відходами», органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчим органом міських рад згідно з Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 р. №1130, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 2 лютого 2024 р. №168/41513.

Послуга з управління побутовими відходами є комунальною послугою і надається відповідно до законодавства про житлово-комунальні послуги та правил, встановлених Кабінетом Міністрів України, з урахуванням регіональних та місцевих планів управління відходами.

Виконавцем послуги з управління побутовими відходами є суб'єкт господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку.

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється з метою зменшення їх кількості що захоронюється на полігонах побутових відходів, одержання вторинної сировини та вилучення небезпечних відходів, що є у складі побутових

відходів, поліпшення екологічного стану довкілля. [Схема санітарного очищення Перечинської МТГ]

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється за такими системами збирання побутових відходів:

контейнерною - система, що передбачає регулярне (за графіком) перевезення побутових відходів, зібраних в контейнери, на об'єкти відновлення чи видалення;

безконтейнерною - система, що передбачає регулярне (за графіком) перевезення побутових відходів, зібраних в пластикові пакети, на об'єкти відновлення чи видалення;

у пунктах роздільного збирання побутових відходів (зокрема мобільні, оснащені транспортними засобами);
за заявкою споживача.

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється з метою сприяння підготовці побутових відходів до повторного використання, рециклінгу для зменшення кількості побутових відходів, що захоронюються на полігонах, запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Системи роздільного збирання побутових відходів визначаються виконавчим органом сільських, селищних, міських рад для кожного виду побутових відходів з урахуванням норми надання послуги з управління побутовими відходами, економічної доцільності використання вторинних матеріальних та енергетичних ресурсів, органічних добрив, інших економічних факторів та вимог.

Роздільне збирання відходів в межах території територіальних громад здійснюється для таких видів відходів, як папір і картон, пластик, скло, метал. При цьому створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню, зокрема відходів деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів.

Великогабаритні та ремонтні відходи збираються окремо в контейнерах місткістю 5 м³ і більше, які розташовуються на контейнерних майданчиках та пунктах роздільного збирання побутових відходів, а також за заявкою споживача.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів за такими системами збирання побутових відходів: контейнерною системою, у пунктах роздільного збирання побутових відходів (в тому числі мобільних - оснащених транспортних засобах), або за заявкою споживача, і передаються суб'єктам господарювання, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Маркування зібраних небезпечних відходів у складі побутових відходів здійснюється суб'єктом господарювання у сфері управління відходами протягом 1 доби після їх збирання.

Роздільно зібрані побутові відходи, призначені для підготовки до повторного використання та рециклінгу, не можуть видалятися шляхом спалювання чи в інший спосіб, крім побутових відходів, що утворюються внаслідок сортування або інших операцій з оброблення роздільно зібраних побутових відходів і є непридатними до повторного використання та рециклінгу. На рисунку 3.2.1.1. зображено принципову схему логістики управління побутовими відходами.

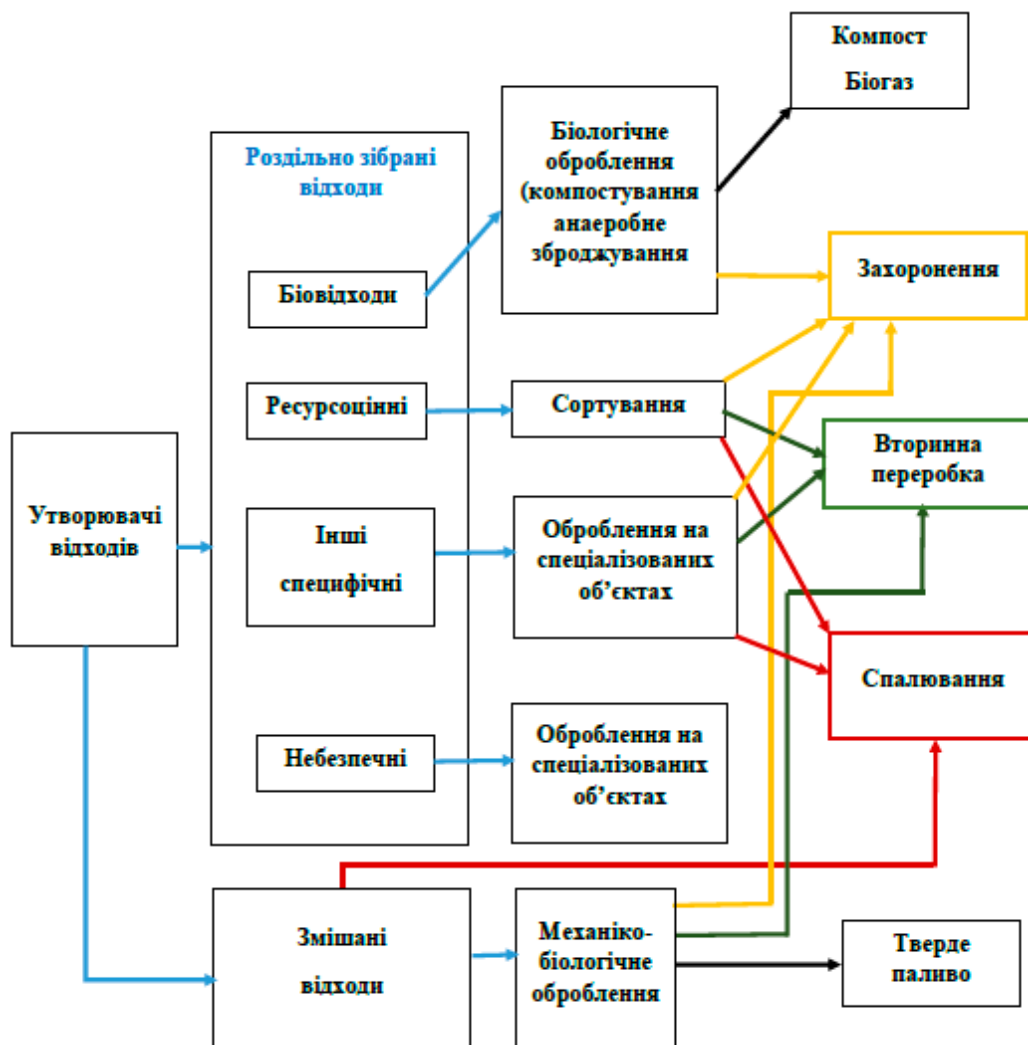

Рис. 3.2.1.1 Принципова схема логістики управління побутовими відходами

Проектне рішення МПУВ

МПУВ передбачає впровадження планово-регулярної системи збирання побутових відходів на території всіх населених пунктів Перечинської міської територіальної громади за двома Сценаріями.

По Сценарію №1 пропонується у зонах багатоквартирної забудови та в громадських, адміністративних центрах міста збирання побутових відходів забезпечити за № 2 технологічною схемою.

В зонах садибної забудови м. Перечин та сільських населених пунктів застосування технологічної схеми № 1 - на два типи контейнерів/пластикових пакетів.

Контейнери та пластикові пакети для різних видів побутових відходів мають бути пофарбовані у відповідного кольору (або мати пофарбовану основну частину чи кришку, або наліпку розмірами 150 × 450 мм) .

При організації роздільного збирання побутових відходів за технологічною схемою № 1 встановлюється два типи контейнерів/пластикових пакетів, а саме:

перший - блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», який призначений для збирання ресурсоцінних відходів, окрім біовідходів;

другий - сірого кольору, який призначений для збирання змішаних побутових відходів, у тому числі біовідходів.

Технологічна схема № 1 передбачає перевезення зібраних ресурсоцінних відходів на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування. Перевезення змішаних побутових відходів здійснюється на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх відновлення.

При організації роздільного збирання побутових відходів за технологічною схемою № 2 використовується:

1) один контейнер/пластиковий пакет відповідного кольору для збирання одного виду ресурсоцінних відходів, зокрема:

жовтий з написом «Пластик» - для збирання пластику; або

зелений з написом «Скло» - для збирання скла; або

синій з написом «Папір» - для збирання паперу та картону;

2) один контейнер/пластиковий пакет блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», призначений для збирання видів ресурсоцінних відходів, які не збираються у перший контейнер/пластиковий пакет;

3) один контейнер/пластиковий пакет сірого кольору, призначений для збирання змішаних побутових відходів.

Технологічну схему № 2 використовують у разі, коли в одному контейнері/пластиковому пакеті, збирається один вид ресурсоцінних відходів з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування або відновлення.

Ресурсоцінні відходи, які збираються в контейнері/пластиковому пакеті блакитного кольору, перевозяться на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування.

У третьому контейнері/пластиковому пакеті збираються змішані побутові відходи з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення.

По Сценарію №2 пропонується у зонах багатоквартирної забудови та в громадських, адміністративних центрах міста збирання побутових відходів забезпечити за № 4 технологічною схемою.

За технологічною схемою № 4 роздільне збирання побутових відходів здійснюється в такі окремі контейнери/пластикові пакети:

жовтий з написом «Пластик» - для збирання пластику;

зелений з написом «Скло» - для збирання скла;

синій з написом «Папір» - для збирання паперу та картону;

коричневий з написом «Біовідходи» - для збирання органічної складової побутових відходів;

сірий з написом «Змішані відходи» - для збирання змішаних побутових відходів.

В зонах садибної забудови м. Перечин та сільських населених пунктів застосування технологічної схеми № 3.

При організації роздільного збирання побутових відходів за технологічною схемою 3 на контейнерному майданчику встановлюють:

1) перший та другий контейнери/пластикові пакети для збирання двох видів ресурсоцінних відходів окремо, а саме:

жовтий з написом «Пластик» - для збирання пластику;

зелений з написом «Скло» - для збирання скла;

2) один контейнер/пластиковий пакет блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», призначений для збирання видів ресурсоцінних відходів, які не збираються у перший та другий контейнери/пластикові пакети;

3) один контейнер/пластиковий пакет сірого кольору, призначений для збирання змішаних побутових відходів.

За технологічною схемою 3 у двох окремих контейнерах/пластикових пакетах, збирається два види ресурсоцінних відходів з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування або відновлення.

Ресурсоцінні відходи, які збираються в контейнері/пластиковому пакеті блакитного кольору перевозяться на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування.

Перевезення змішаних побутових відходів здійснюється на об'єкти відновлення.

В зонах садибної забудови м. Перечин та сільських населених пунктів організувати компостування органічних відходів, згідно Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, затверджених наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України 13 червня 2023 року № 489.

МПУВ рекомендовано впровадження роздільного збирання ПВ слід оцінювати з урахуванням наступних факторів:

- можливість використання корисних властивостей компонентів ПВ;

- наявність підприємств, які можуть переробляти окремі компоненти ПВ та відстань їх перевезення на ці підприємства;

- капітальні та інші початкові витрати на впровадження роздільного збирання ПВ;

- експлуатаційні витрати на роздільне збирання ПВ з урахуванням повернених сум вартості продуктів перероблення компонентів ТПВ.

Роздільне збирання ПВ здійснюється за компонентами, що входять до складу відходів, які визначають за такою класифікацією: органічна складова побутових відходів, що легко загниває; папір та картон; полімери; скло; побутовий металобрухт; текстиль; дерево; небезпечні відходи у складі побутових відходів; кістки, шкіра, гума.

Впровадження роздільного збирання ПВ доцільно проводити за такими етапами:

- визначення обсягів надання послуг з вивезення побутових відходів;
- визначення компонентів, що входять до складу твердих побутових відходів, та
- проведення розрахунків середньодобового та середньорічного утворення відходів
- як вторинної сировини у складі ПВ (далі - відходи як вторинна сировина);
- визначення споживачів вторинної сировини та/або обґрунтування необхідності
- будівництва спеціальних установок з перероблення відходів як вторсировини;
- визначення вимог споживачів вторинної сировини до якості відходів як вторинної
- сировини та вартості їх приймання на перероблення;
- вибір технологічної схеми роздільного збирання ПВ;
- вибір типів і розрахунок кількості контейнерів для збирання відходів як вторинної
- сировини, придбання контейнерів;
- вибір раціональної схеми розташування контейнерів та будівництво у разі необхідності контейнерних майданчиків;
- визначення системи та режиму перевезення відходів як вторинної сировини;
- вибір типів і кількості спеціально обладнаних транспортних засобів для перевезення відходів як вторинної сировини.

Впровадження роздільного збирання ПВ має супроводжуватись проведенням постійної агітаційної роботи щодо безпечного в санітарно-епідемічному та екологічному відношеннях поводження з ТПВ та необхідності свідомої активної участі усіх верств населення у впровадженні роздільного збирання компонентів ПВ. [Схема санітарного очищення Перечинської МТГ]

Будівництво та облаштування контейнерних майданчиків для роздільного збирання побутових відходів, урн для збирання побутових відходів передбачається під час проектування житлових масивів.

Контейнерні майданчики повинні відповідати ДСТУ-Н Б Б.2.2-7:2013 «Настанова з улаштування контейнерних майданчиків».

Контейнерними майданчиками для роздільного збирання побутових відходів, урнами для збирання побутових відходів обладнуються: житлові масиви і внутрішньодворові території, дороги загального користування, зупинки громадського транспорту та інші об'єкти благоустрою населених пунктів, а також місця проведення масових заходів.

Контейнерні майданчики необхідно встановлювати на облаштовані відповідно до вимог нормативних документів контейнерні майданчики, а саме: мати водонепроникне покриття з обов'язковим облаштуванням його навісом та

сітчастою огорожею для обмеження доступу тварин до цих об'єктів та за можливості огороженим зеленими насадженнями.

Таблиця 3.2.1.1. Потреба у контейнерах для збирання відходів, шт (станом на 2024 р.)

Призначення контейнерів/ Населений пункт	Органічні відходи, штук	Папір, штук	Пластик, штук	Скло, штук	Батарейки, штук
Частота збирання	Згідно з графіком	Згідно з графіком	Згідно з графіком	Згідно з графіком	Згідно з графіком
Перечин	47	47	47	47	20
Сімер	40	10	10	10	7
Сімерки	14	14	14	14	10
Ворочово	20	7	7	7	5
Зарічово	20	11	11	11	8
Усього, шт	141	89	89	89	50

МПУВ передбачається придбання сміттєвих баків: 402 сміттєвих баків для майданчиків ПВ, 56 різнокольорових баків для закладів загальної середньої освіти. МПУВ передбачається будівництво 78 майданчиків для роздільного збору ПВ у Перечинській МТГ.

Технічне забезпечення збирання побутових відходів наведено у додатку 8.

МПУВ Перечинської МТГ передбачає:

1. встановлення наземних контейнерних майданчиків з розміщенням сучасних контейнерів місткістю 1,1 м³, обладнаних кришками та механізмами відкривання кришок, що дозволить попередити попадання опадів в сміттєзбірники, для змішаних та роздільно зібраних відходів;

2. контейнери ємністю до 0,24 м³ рекомендується розміщувати у районах індивідуального житлового будівництва на присадибних ділянках одноквартирних житлових будинків, де існуючі умови вулично-дорожньої мережі ускладнюють можливість розміщення габаритних контейнерних майданчиків.

3. у разі застосування планово-поквартирної системи збирання побутових відходів споживачі самостійно завантажують відходи у сміттєвоз, що прибуває за графіком. Забороняється виставляти та складувати відходи за межами присадибної ділянки завчасно (раніше однієї години) до прибуття сміттєвозу. Планово-поквартирну систему збирання побутових відходів можна застосовувати виключно на території садибної забудови. [Схема санітарного очищення Перечинської МТГ]

Облаштування пунктів роздільного збирання побутових відходів

«Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року» передбачаються спеціальні заходи у сфері управління побутовими відходами, виконання яких покладено на органи місцевого самоврядування.

Кількість, розташування, а також спосіб організації діяльності пунктів роздільного збирання побутових відходів та джерела фінансування витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів у межах територіальної громади визначаються місцевим планом управління відходами.

Пункти роздільного збирання побутових відходів можуть створювати органи місцевого самоврядування.

Збирання небезпечних відходів у складі побутових може здійснюватися мобільним пунктом збирання – еко-бусом.

У пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється роздільне збирання відходів текстилю, деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, небезпечних відходів у складі побутових відходів, відходів паперу, картону, металу, пластику, скла, електронного та електричного обладнання, батарей та акумуляторів, інших видів відходів.

У разі запровадження розширеної відповідальності виробника щодо певного виду продукції збирання (приймання) відходів такої продукції у пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється на підставі договорів з організаціями розширеної відповідальності виробника та за рахунок таких організацій.

У відповідності до п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» (ДБН, 2019) у населених пунктах слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання відходів паперу, пластику, скла, відходів упаковки, відпрацьованих батарейок, батарей і акумуляторів, електричного і електронного обладнання та шин. Згідно ДБН Б.2.2-12:2019 пункт площею 30 м² призначений для обслуговування 10 тис. осіб населення. За умови дотримання відповідних ліцензійних умов такі пункти можуть використовуватися також для збирання небезпечних відходів у складі побутових. Передбачається, що органами місцевого самоврядування у межах їх компетенції та з урахуванням вимог законодавства (у т.ч. тих, що будуть прийняті в майбутньому) щодо управління специфічними відходами, будуть створені об'єкти зі збирання таких відходів на території відповідних населених пунктів [Регіональний план управління відходами Закарпатської області до 2030 року].

У оновленому плані РПУВ Закарпатської області надано пропозиції щодо запланованих до будівництва об'єктів інфраструктури збирання муніципальних відходів, які передбачені РПУВ. Для Перечинської ТГ запропоновано створення:

- Комунального пункту збирання відходів ;
- Пункту збирання для повторного використання товарів, які були у вжитку;
- Центру із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання;
- Пункту приймання небезпечних відходів;
- Пункт приймання медичних відходів;
- Пункт приймання будівельних відходів.

Доцільність будівництва, типи, кількість та місця розміщення об'єктів оброблення відходів буде встановлено за результатами ТЕО.

Проектне рішення МПУВ

На території Перечинської МТГ, чисельність населення якої складає більше 12 тис. осіб, передбачається організація одного пункту роздільного збору побутових відходів з наступною передачею небезпечених відходів на оброблення суб'єктам господарювання, які мають ліцензію на управління відходами, відсортовані побутові відходи – на реалізацію, залишки невідсортованих відходів – вивіз у місце виділення відходів, що знаходиться у с.Барвінок, Ужгородський район.[Схема санітарного очищення Перечинської МТГ]

Перелік суб'єктів, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини наведений у додатку 10.

Обсяги утворення побутових відходів на території Перечинської МТГ

Рівень охоплення послугами з вивезення побутових відходів у громаді повинен складати 100 % під час реалізації МПУВ.

Перечинська МТГ включає 5 населених пунктів: м. Перечин, села Сімер, Сімерки, Ворочово, Зарічово. На даний час на території Перечинської МТГ рішенням виконавчого комітету №236 від 14 грудня 2022 року визначено виконавця щодо управління побутовими відходами, зокрема:

- в м. Перечин, с. Ворочово та с. Сімерки – КП «Комунальник»,
- с. Зарічово та с. Сімер – ПП Пйоса В. М.

КП «Комунальник» вивозить ПВ на сортувальну станцію в м. Перечин, вул. Будівельників згідно з договором з ПП Пйоса В. М.

ПП Пйоса В. М. відсортовує корисні компоненти від змішаних відходів, залишки вивозить на сміттєзвалище у с. Барвінок, Ужгородського району на підставі договору з КП «КАТП 077801»[Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у Перечинській міській об'єднаній територіальній громаді на період до 2026 року].

РПУВ у Закарпатській області зазначено, що місце видалення відходів розташоване у с. Барвінок, Ужгородського району завантажене на 95 %. Є доцільність розглянути питання щодо розширення даного об'єкту і продовжувати захоронення відходів або розглянути питання щодо будівництво нового регіонального полігону побутових відходів

Розрахункова кількість утворення побутових відходів по Перечинській МТГ в 2023 році становить 22 413,6 м³.

Розрахунковий об'єм утворення ПВ від житлової забудови та сміття з доріг складає 4,3 тис. т/рік (чисельність населення – 12,728 тис. чол., норма утворення ПВ на 1 особу – 300 кг/рік, невраховані – 10%).

Таблиця 3.2.1.2. Середня кількість утворення відходів у населених пунктах Перечинської МТГ станом на 2023 р. (м³/на одну особу)

Щорічний обсяг утворення	Перечин	Сімер	Сімерки	Ворочово	Зарічово
--------------------------	---------	-------	---------	----------	----------

Відходів, м ³ /на одну особу	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
---	-----	-----	-----	-----	-----

Структура побутових відходів

Морфологічний склад побутових відходів Перечинської МТГ відображено на рис. 3.2.1.2. В складі побутових відходів наявна значна кількість харчових відходів (41%) та відходів які придатні для вторинного використання – до 40%. При цьому виявлено що до 10% харчових відходів можливо переробляти при запровадженні домашнього компостування в зонах садибної забудови. [Схема санітарного очищення]

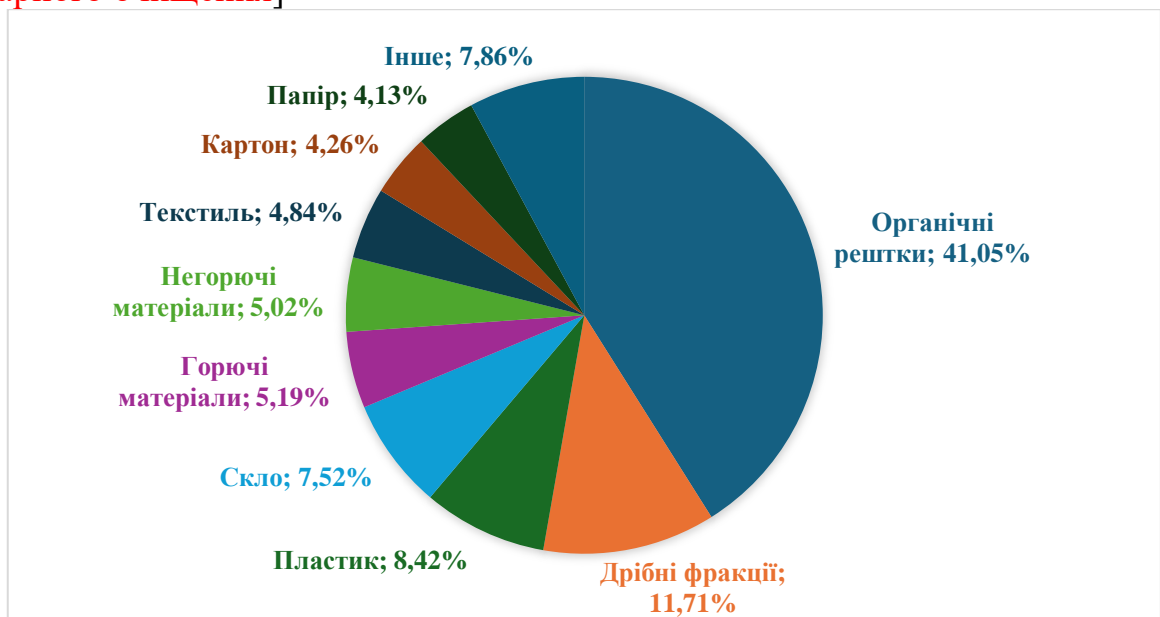

Рисунок. 3.2.1.2. Склад побутових відходів Перечинської МТГ

Оновленим РПУВ у Закарпатській області здійснено наступний прогноз морфологічної структури обсягів утворення побутових відходів для Перечинської ТГ:

- Папір, картон - 476,53 тон або 10,6%;
- Кухонні та садові відходи - 1438,57 тон або 32%;
- Деревина - 17,98 тон або 0,4 %;
- Текстиль - 112,39 тон або 2,5 %;
- Метал - 98,90 тон або 2,2 %
- скло - 449,55 тон або 10%;
- пластмаса - 539,46 тон або 12%;
- Мінеральні відходи - 521,48 тон або 11,6 %;
- Великогабаритні відходи - 94,41 тон або 2,2%;
- Відходи з декількох матеріалів - 71,93 тон або 1,6 %;
- Небезпечні відходи - 22,48 тон або 0,5 %;
- Інші відходи - 202,30 тон або 4,5%.

Прогноз обсягів утворення відходів

Норми з управління побутовими відходами на облікову одиницю в значній мірі залежать від рівня купівельної спроможності населення.

Відповідно до звіту Національної комісії з питань регулювання в галузях електроенергетики та комунальних послуг опублікованого на офіційному сайті відомства, з 2010 до 2015 року темпи приросту побутових відходів становили 10-15% за обсягом та вагою відповідно.

Прогнозні розрахунки утворення відходів на території Перечинської МТГ на період 2024-2033 рр.) наведено у таблиці 3.2.1.3.

Таблиця 3.2.1.3. Прогнозна кількість ПВ на території Перечинської громади, тонн

	2024	2026	2030	2033
Населення Перечинської МТГ	12399	12385	12360	12342
Прогнозна кількість ПВ	5430,76	5412,8	5413,68	5405,79

Вибір способів оброблення відходів

З метою досягнення нормативно визначених цільових показників щодо управління відходами:

- зменшення обсягу захоронення побутових відходів - до 30% до 2030 року;
- підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:
  - до 2025 року - не менше 10% їх маси,
  - до 2030 року - не менше 20% їх маси,
  - до 2035 року - не менше 25% їх маси,
  - до 2040 року - не менше 35% їх маси,

та на підставі аналізу технологічного потенціалу заходів, спрямованих на зменшення обсягу захоронення побутових відходів, при управлінні відходами на території громади необхідно запроваджувати:

- системи роздільного збирання побутових відходів (вторинної сировини);
- вилучення на сміттесортувальній лінії із «змішаних відходів» окремих фракцій відходів придатних для повторного використання, в т.ч. для виготовлення твердого палива;
- компостування органічної частини і спалювання побутових відходів.

Для Перечинської громади, враховуючи обсяги утворення відходів, фінансово-економічні фактори, можливості залучення інвестиційних коштів оброблення побутових відходів можливе шляхом:

- будівництва сміттесортувальної лінії;
- створення невеликих установок для оброблення органічних відходів методом компостування як на підприємствах, так і у приватних садибах.

Створення об'єктів оброблення та захоронення побутових відходів

Регіональним планом управління відходами Закарпатської області до 2033 року, у Перечинській МТГ передбачено створення спеціалізованого пункту роздільного збору побутових відходів з наступним використанням і обробленням. Розрахунковий об'єм відходів передбачається сортувати на збудованій сміттесортувальній лінії, ресурсоцінні компоненти передавати підприємствам заготівельникам для подальшої переробки. Залишки змішаних побутових відходів передбачається захоронювати на існуючому полігоні у с. Барвінок Ужгородського району, згідно з укладеною угодою та до завершення терміну експлуатації полігону.

Нормативна величина забезпечення населеного пункту об'єктами заготівлі вторинної сировини становить 1 об'єкт з розрахунку на 20 тис. жителів. Розміри земельних ділянок становлять 0,01 га на об'єкт. Пункти прийому вторсировини слід розміщувати у житловій забудові при окремо розташованих житлово-експлуатаційних організаціях або на межі селітебних та промислових зон.

Для Перечинської МТГ, з чисельністю населенням більше 12 тис. осіб, достатньо одного такого пункту. [Схема санітарного очищення Перечинської МТГ]

Створення об'єктів оброблення побутових відходів

До пунктів приймання відходів продукції для ремонту та підготовки їх до повторного використання повинні надходити відходи, які були у вжитку, але за своїм станом або після ремонту придатні до повторного використання.

Це можуть бути меблі, посуд, дрібна та велика побутова техніка, офісна техніка та гаджети, товари для дітей, одяг, косметичні товари та побутова хімія, у яких не вийшов термін придатності, та інші товари.

Місце приймання вищеназваних відходів модливо створити у пункті роздільного збору та сортуванні побутових відходів.

Необхідні інвестиційні витрати на створення пунктів збирання відходів для підготовки до повторного використання (у тому числі ремонту) будуть визначатися відповідним техніко-економічним обґрунтуванням.

Сортувальні лінії

Враховуючи прогнозні об'єми утворення відходів, зазначені у таблиці 3.2.1.3. Прогнозна кількість ПВ на території Перечинської громади, сортувальну лінію для обробки та сортування сміття, зібраного з території Перечинської ТГ доцільно придбати до 5 тисяч тонн.

В оновленому РПУВ у Закарпатській області розглянуто кілька варіантів кластерування області. Формування кластерів здійснювалось на основі наданих пропозицій від територіальних громад та районів.

По одному з сценаріїв РПУВ Перечинську ТГ віднесено до кластеру Полянський, субкластер Перечинський, куди входять наступні громади:

- Ставненська ТГ;
- Костринська ТГ;
- Великоберезнянська ТГ;
- Тур'є-Ременівська ТГ;

- Дубриницько-Малоберезнянська ТГ;
- Перечинська ТГ.

Кластер Полянський, субкластер Перечинський, передбачає створення у місті Перечин об'єкту оброблення відходів для всього субкластеру із загальною кількістю обслуговування населення 59 499 тисяч та прогнозованими об'ємами продукування сміття до 2030 року – 20 106,95 т/рік.

По іншому із сценаріїв РПУВ Перечинську ТГ віднесено до кластеру Ужгородський, субкластер Перечинський, куди входять наступні громади:

- Ставненська ТГ;
- Костринська ТГ;
- Великоберезнянська ТГ;
- Тур'є-Ременівська ТГ;
- Дубриницько-Малоберезнянська ТГ;
- Перечинська ТГ.

Кластер Ужгородський, субкластер Перечинський, передбачає створення у місті Перечин об'єкту оброблення відходів для всього субкластеру із загальною кількістю обслуговування населення 59 500 тисяч та прогнозованими об'ємами продукування сміття до 2030 року – 20 106,95 т/рік.

При прийнятті рішення щодо створення вищеописаного кластеру, закупівля і облаштування сміттесортувальної лінії для субкластеру Перечинський доцільно закупити на 20 тисяч тон обробки відходів на рік.

Таблиця 3.2.1.4. Розрахункові показники для сортувального конвеєра продуктивністю на 20 та 40 тис.т на рік*

Назва показника	Величина	
Річна продуктивність сортувальної лінії, тис. т	20	40
Маса відходів, що надходить на сортувальний конвеєр, тис. т	14	28
Маса вторинної сировини, що вилучається за рік, тис. т	4,2	8,4
Маса вторинної сировини, що вилучається за зміну, т	12,7	25,5

*ГБН В.2.2-35077234-001:2011

Створення сортувальних ліній потребує істотних інвестиційних витрат, а функціонування таких об'єктів є достатньо чутливим до коливань обсягів відходів, їх складу, вартості вторинної сировини, витрат на оплату праці тощо.

Окрім самої сміттесортувальної лінії на території майданчику мають знаходитись приміщення та споруди за функціоналом.

Мінімальні вимоги до споруд сміттесортувального комплексу:

- ✓ Контрольно-пропускний пункт;
- ✓ Дільниця приймання відходів;
- ✓ Виробниче приміщення (цех);
- ✓ Склад для зберігання вторинної сировини;

Мінімальні вимоги до обладнання сміттесортувального комплексу (окрім лінії):

- ✓ Приймальний бункер;
- ✓ Контейнери для зберігання відсортованих відходів;
- ✓ Преси для ущільнення паперу та пластику;
- ✓ Навантажувач;
- ✓ Ваги.

Також необхідно передбачити окремі накопичувальні бункери для тимчасового накопичення відходів.

Поточні витрати на утримання та експлуатацію сміттесортувальної лінії включають:

- прямі матеріальні витрати (витрати на споживання електроенергії; витрати на планові ремонти і обслуговування основного технологічного обладнання);
- прямі витрати з оплати праці (заробітна плата виробничого персоналу, діяльність якого безпосередньо пов'язана з відповідним технологічним процесом);
- єдині соціальні внески для виробничого персоналу;
- загальновиробничі витрати:
  - адміністративні витрати;
  - витрати зі збуту послуг (інформаційна компанія, відрядження тощо);
  - податки, збори (обов'язкові платежі).

Додаткові, не передбачені поточні витрати приймаються в обсязі 10%.

Джерела доходу

Фінансово-економічні показники розраховані за наступних умов:

- в якості єдиного джерела доходу сортувальних ліній розглядається продаж вилученої вторинної сировини;
- можливе отримання доходу за схемою «розширеної відповідальності виробника» не враховується;
- покриття витрат на сортування за рахунок включення відповідних складових в тариф на послуги не передбачається.

Створення об'єктів управління відходами.

Для Перчинської громади, враховуючи обсяги утворення відходів, фінансово-економічні фактори, можливості залучення інвестиційних коштів оброблення побутових відходів можливе шляхом:

- будівництва сміттесортувальної лінії та пункту прийому побутових відходів;
- створення невеликих установок для оброблення органічних відходів методом компостування як на підприємствах, так і у приватних садибах.

Дані щодо оброблення відходів, будівництво і реконструкція яких планується у період планування МПУВ наведені у додатку 7. Перелік пунктів роздільного збирання побутових відходів наведено у додатку 9.

Припущення щодо розміщення регіональних полігонів побутових відходів.

В оновленому РПУВ у Закарпатській області зазначено, що використовуваний містом полігон у с. Барвінку Ужгородського району знаходиться на етапі практичного вичерпання функціонального ресурсу, саме тому пропонується створити новий комплекс переробки відходів у с. Ірлява Середнянської ТГ. Він буде включати сортування, перероблення, обслуговуючий полігон у складі переробного комплексу.

Припинення експлуатації, а також рекультивації та догляду за місцями захоронення відходів після припинення їх експлуатації.

На території Перечинської громади розташований полігон побутових відходів в урочищі «Затова» по вул. Будівельній, Площа полігону – 0,8, накопичено відходів 6200 тон.

Рік початку експлуатації – 1989 р. Згідно з паспортом – це діючий полігон з можливістю видалення відходів до 18,7 тис. м³ та 6,2 тис тонн відходів (паспорт від 6 червня 2000 р.). Полігон громади має статус діючого, проте використав усю свою потужність і, відповідно, підлягає закриттю та рекультивації.

Сміттєзвалище також є у с.Зарічево ур. "Тростя", загальною площею 0,2 га, об'єм накопичення відходів 10 тон.

У селі Зарічево розміщено 2 сміттєзвалища - в ур. "Варгув берег" площею 0,2 га, об'єм накопичення 20 тон, в ур. "Клінкув" площею 0,1 га, об'єм накопичення 7 тон.

Сміттєзвалище с.Ворочево займає площу 0,25 га, об'єм накопичення 6,25 тон.

Сміттєзвалище с.Сімерки ур. "Явус" займає площу 0,25 га, об'єм накопичення 6,25 тон.

Згідно РПУВ в Закарпатській області зазначені сміттєзвалища підлягають закриттю та рекультивації. Дані щодо припинення експлуатації місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) наведені у додатку 5. Дані щодо продовження експлуатації місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) наведені у додатку 6.

З метою впорядкування механізму управління побутовими відходами, зменшення навантаження на діюче сміттєзвалище та забезпечення сприятливого екологічного стану довкілля Перечинською міською радою виготовлено проектну документацію: «Рекультивація території існуючого сміттєзвалища в урочищі «Затова» в м. Перечин, вул. Будівельників, б/н, будівництво». У таблиці 3.2.1.6. зазначена кошторисна вартість рекультивації полігону згідно з розробленим проектом.

Метою робочого проекту є технічна та біологічна рекультивація існуючого полігону побутових відходів..

Таблиця 3.2.1.6. Кошторисна вартість рекультивації полігону згідно з проектом

Показники	Од.вим.	Вартість
Загальна кошторисна вартість будівництва у поточних цінах станом на 06 березня 2024 р. складає	тис. грн.	15397,147

у тому числі: - будівельні роботи	тис. грн.	11746,678
- інші витрати	тис. грн.	3650,469

Рекультивация проводиться після завершення стабілізації закритого сміттєзвалища – процесу зміцнення звалищного ґрунту, досягненням ним постійного стійкого стану. Процес рекультивации складається із двох стадій: технічної та біологічної, після чого землі будуть використовуватись у сільськогосподарських цілях.

Вимоги до проведення рекультивации полігонів твердих побутових відходів регулюються Законом України «Про управління відходами» та ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування».

Статтю 40 Закону України «Про управління відходами», власник (балансоутримувач) полігона або суб'єкт господарювання, що здійснює управління полігоном, забезпечує проведення рекультивации полігона після припинення його експлуатації, а також догляд за ним після його рекультивации протягом 30 років. Догляд за полігоном після припинення його експлуатації включає дії, пов'язані з утриманням полігона після припинення його експлуатації, із здійсненням контролю і моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів полігона на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з побутовими відходами

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з побутовими відходами досягається шляхом реалізації комплексу заходів з дотриманням ієрархії методів управління відходами.

Ієрархія передбачає наступну послідовність дій з побутовими відходами:

- **Запобігання утворенню відходів.** Оскільки обсяги утворення побутових відходів та їх склад визначаються переважно структурою споживання населення, основним управлінським механізмом, що застосовується в цій сфері є інформаційно-просвітницька діяльність, спрямована на пропаганду ощадливого споживання та застосування відповідних методів та підходів.

В якості запобігання утворенню відходів, від яких необхідно позбавлятися, розглядається запровадження (або розширення використання) індивідуального компостування біовідходів у приватних домогосподарствах та садових кооперативах міста.

Підготовка до повторного використання відходів. Діяльність за напрямом включає запровадження у місті роздільного збирання відходів, які придатні до повторного використання, створення об'єктів інфраструктури для збирання для повторного використання меблів, побутової техніки, одягу та інших товарів, які були у вжитку, а також організацію та проведення інформаційно-просвітницької діяльності, спрямованої на пропаганду розширення повторного використання товарів, які були у вжитку.

Перероблення відходів. Діяльність за напрямом включає:

- запровадження та розширення роздільного збирання побутових відходів, включаючи створення об'єктів інфраструктури збирання відходів;

- створення та забезпечення функціонування об'єктів інфраструктури сортування побутових відходів та підготування вторинної сировини для її подальшого перероблення;

- створення та забезпечення функціонування об'єкту централізованого біологічного оброблення біовідходів;

- організацію та проведення інформаційно-просвітницької діяльності, спрямованої на підвищення рівня участі населення в роздільному збиранні відходів.

Інші види рециклінгу, у тому числі отримання енергії. Діяльність за напрямом включає створення та забезпечення функціонування об'єкту поглибленого перероблення побутових відходів, спрямованого на використання енергетичного потенціалу відходів (RDF/SRF-палива).

Видалення відходів. Діяльність за напрямом включає зменшення кількості місць для видалення побутових відходів, що не відповідають санітарним та екологічним вимогам.

Інформаційне забезпечення системи управління побутовими відходами

Інформаційне забезпечення системи управління побутовими відходами є важливим елементом в сфері управління відходами оскільки наявність оперативної, повної та достовірної інформації є запорукою прийняття ефективних управлінських рішень.

Така інформація має включати дані про:

- утворення та управління побутовими відходами та окремих технологічних операцій;

- стан довкілля та впливи на нього, спричинені утворенням побутовими відходами чи технологічними операціями з їх оброблення (у т.ч. захоронення), а також потенційні загрози;

- методи вирішення завдань в сфері управління побутовими відходами;

- вимоги чинного законодавства в сфері управління відходами;

- управлінські рішення, що приймаються в сфері управління відходами та їх наслідки.

Інформаційний механізм включає:

- системне спостереження за станом навколишнього природного середовища, а також об'єктами управління побутовими відходами;

- забезпечення належного обліку та звітності у сфері управління побутовими відходами, в тому числі обсягу відсортованих побутових відходів в місцях прийому вторинної сировини;

- комплексне оброблення та аналіз даних спостережень та обліку;

- забезпечення доступу до інформації відповідних зацікавлених сторін (органів влади, підприємств та населення тощо).

На сьогодні в МТГв цій сфері існують наступні проблеми:

- відсутність економічних стимулів, скерованих на мотивування мешканців міста сортувати побутові відходи та здавати їх до приймальних пунктів;

- відсутня інформація про фактичні обсяги відсортованої вторинної сировини (пластику, скла, паперу/картону, побутового металу) місцевим населенням;

- низька екологічна свідомість населення щодо роздільного збирання відходів;

- низьке охоплення надання послуг у сфері управління побутовими відходами населених пунктів громади, як наслідок утворення **несанкціонованих сміттєзвалищ**.

Реалізація завдань та заходів МПУВ дозволить вирішити поточні проблеми в сфері управління побутовими відходами в громаді.

3.2.2 Управління небезпечними відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління небезпечними відходами

Система управління небезпечними відходами міста визначена з урахуванням завдань та заходів щодо небезпечних відходів «Регіонального плану управління відходами у Закарпатській області» (РПУВ):

– створення та забезпечення функціонування схем роздільного збору;
– створення та забезпечення функціонування пунктів збирання специфічних потоків відходів;

– інвентаризація утворювачів небезпечних відходів (промислових підприємств, медичних закладів, СТО тощо), ведення відповідних реєстрів;

– розроблення процедур впровадження розширеної відповідальності виробника (після прийняття законодавчих вимог); в рамках цього: повернення відходів електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) у місцях продажу нового обладнання, повернення прострочених та не використаних медикаментів до медичних закладів, які передаватимуть їх на оброблення суб'єктам господарювання, які мають ліцензію на оброблення небезпечних відходів.

На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію з управління небезпечними відходами. <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

Загальні вимоги до управління небезпечними відходами

Небезпечні відходи у складі побутових відходів необхідно збирати окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері управління небезпечними відходами.

До компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів можуть бути віднесені матеріали, які утворюються при роздільному збиранні побутових відходів, що містять будь-який із складових (елементів) потенційно небезпечних відходів, передбачених в Інструкції з отримання

міжнародного коду ідентифікації відходів, затвердженій наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16 жовтня 2000 р. N165.

Підприємства, організації та установи, які є виробниками небезпечних відходів, зобов'язані вести облік об'ємів утворення таких відходів, забезпечити їх видалення через спеціалізовані підприємства [Схема санітарного очищення]

Небезпечні речовини, суміші та складові (компоненти) видаляються з відходів до або у процесі відновлення.

Утворення, збирання, перевезення та оброблення небезпечних відходів здійснюються у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища.

Під час здійснення будь-якої операції з управління небезпечними відходами забезпечуються заходи обліку, звітності та контролю відповідно до законодавства.

Утворювачі та власники небезпечних відходів, крім небезпечних відходів у складі побутових відходів, зобов'язані:

1) зберігати небезпечні відходи окремо від інших видів відходів у спосіб, що не становить загрози для здоров'я людини та навколишнього природного середовища;

2) забезпечувати збирання, перевезення, оброблення відходів самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, або шляхом укладення договору з суб'єктом господарювання у сфері управління відходами;

3) не допускати передачі небезпечних відходів суб'єктам господарювання, які не мають дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Утворювачам та власникам небезпечних відходів, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами забороняється змішувати:

1) різні види небезпечних відходів або небезпечні відходи з відходами, що не є небезпечними;

2) небезпечні відходи, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені.

Зміна класу небезпечних відходів не повинна досягатися шляхом розбавлення або змішування відходів для зниження початкової концентрації небезпечних речовин до рівня, що є нижчим за порогові значення для визнання відходів небезпечними.

Якщо небезпечні відходи були змішані з іншими видами небезпечних відходів або іншими відходами, речовинами чи матеріалами, утворювач, власник відходів або суб'єкт господарювання у сфері управління відходами зобов'язані розділити змішані відходи якщо це технічно можливо і не призведе до заподіяння шкоди здоров'ю людини або навколишньому природному середовищу.

Планування управління небезпечними відходами на території громади

МПУВ Перечинської МТГ в залежності від категорії небезпечних відходів передбачає збирання відходів:

1. власне небезпечні відходи у складі побутових, які містять ртутні лампи, хімічні джерела струму, вироби електричних і електронних приладів та деталі машин з важкими металами (так зване високотехнологічне сміття), тару із залишками фарб, лаків, чорнил, барвників, клеїв, мастил, нафтопродуктів, неідентифікованих хімічних речовин, які утворюються населенням у житловому секторі, ріжучі, колючі та інші травмонебезпечні предмети тощо;

2. відходи електричних та електронних приладів (високотехнологічне сміття);

3. відпрацьовані нафтопродукти – на станціях технічного обслуговування транспортних засобів;

4. відходи транспортних засобів (високотехнологічне сміття, мастильні матеріали, охолоджуючі рідини тощо).

4. медичні відходи, які містять анатомічні відходи, інфіковані перев'язувальні матеріали, разові шприци, системи переливання крові, невикористані ліки тощо. [Схема санітарного очищення]

Відпрацьовані паливно-мастильні матеріали, автомобільні шини, акумулятори, відпрацьоване електричне та електронне обладнання, інші небезпечні відходи слід збирати у спеціально відведених і обладнаних місцях для обов'язкової наступної утилізації відповідно до чинного законодавства. [Схема санітарного очищення]

Зібрані небезпечні відходи на комунальному пункті вторинної сировини та з спеціалізованих контейнерів передаються спеціалізованим організаціям (в яких наявні відповідні ліцензії) для знешкодження.

Контейнери для небезпечних відходів

Встановлення контейнерів для небезпечних відходів здійснюється з метою забезпечення збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів та уникнення забруднення інших видів побутових відходів.

Встановлення окремих контейнерів, призначених для небезпечних відходів, забезпечують органи місцевого самоврядування (та організації розширеної відповідальності виробників – у випадку прийняття відповідного закону).

Для збору небезпечних відходів в Перечинській МТГ необхідно встановити контейнери для батарейок та інших небезпечних відходів в спеціалізованих комунальних пунктах збирання відходів які необхідно організувати відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні. Також доцільно розширити збір небезпечних відходів за допомогою пересувних пунктів збору небезпечних відходів які вже організовано. [Схема санітарного очищення]

Для підвищення результативності роздільного збирання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів та дієвості агітаційної роботи на контейнерах для збирання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти, та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упакувці, за якими можливо ідентифікувати компоненти

(складові) небезпечних відходів у складі побутових. [Схема санітарного очищення]

Управління небезпечними відходами у складі побутових відходів

У сфері управління небезпечними відходами у складі побутових необхідно забезпечити:

- мінімізацію утворення небезпечних відходів у складі побутових відходів;
- організацію системи роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів для передачі на подальше оброблення.

Запобігання утворенню небезпечних відходів у складі побутових відходів забезпечується шляхом включення відповідних питань до постійної інформаційної компанії.

Усі зібрані небезпечні відходи будуть передаватися спеціалізованим організаціям для їх оброблення на установках, що розташовані за межами області. За наявності розташованих в області установок з оброблення небезпечних відходів, на які можуть передаватися зібрані відходи, такий варіант також може мати місце.

Варіанти технічних рішень з організації збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів:

- створення стаціонарних пунктів приймання небезпечних відходів у складі побутових відходів;
- організація приймання небезпечних відходів у складі побутових відходів у «мобільні пункти приймання».

Остаточне рішення щодо кількості комунальних пунктів збирання відходів приймається органами місцевого самоврядування.

У відповідності до п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» в населених пунктах слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання відходів паперу, пластику, скла, відходів упаковки, відпрацьованих батарейок, батарей і акумуляторів, електричного і електронного обладнання та шин.

В цілому такі пункти можуть застосовуватися у т.ч. для приймання окремих небезпечних відходів у складі побутових.

Площа земельних ділянок для одного пункту приймання вторинної сировини повинна становити 15-30 м². Для узагальнених розрахунків площі земельної ділянки, для організації пункту приймання вторинної сировини слід приймати 3 м² на 1000 осіб населення.

Для Перечинської МТГ, із населенням більше 12 тис. осіб, достатньо одного такого пункту.

Для перевезення небезпечних відходів у складі побутових необхідно застосування спеціалізованих транспортних засобів. Ці машини можуть також застосовуватися для організації збирання небезпечних відходів в якості «мобільних пунктів приймання».

Слід враховувати, що надання послуг у сфері управління (поводження) небезпечними відходами відноситься до ліцензованих видів діяльності. Для організації діяльності зі збирання небезпечних відходів у складі побутових

відходів надавач послуг повинен отримати відповідні ліцензії (на перевезення небезпечних відходів та на управління (поводження) небезпечними відходами).

Цільове створення об'єктів орієнтованих на оброблення небезпечних відходів у складі побутових відходів в Перечинській МТГ в МПУВ не передбачається.

Управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання

Управління небезпечними відходами, що утворюються на промислових підприємствах, здійснюється у відповідності до встановлених законодавчих вимог (Закон України «Про управління відходами»).

Ефективне функціонування системи управління промисловими відходами, зокрема небезпечними, можливо лише у випадку повного і достовірного обліку відомостей про відходи та їх джерел утворення на всіх стадіях життєвого циклу відходів. Первинний облік утворення та управління відходами повинен забезпечуватися нормативно-технічним, технологічним, планово-економічним, оперативно-технічним та бухгалтерським супроводом з використанням типової та спеціалізованої документації.

У технологічній документації на процеси або роботи, в результаті яких відбувається утворення небезпечних відходів, повинні бути відображені:

- перелік відходів, що утворюються, із зазначенням їх найменувань, кодів та класу небезпечності згідно Національного переліку відходів і Порядку класифікації відходів з урахуванням Переліку властивостей, що роблять відходи небезпечними;

- чинні нормативи утворення небезпечних відходів і вихідні дані для їх розрахунку;

- регламенти роздільного збору та зберігання небезпечних відходів;

- особливості кінцевого управління небезпечними відходами (рециклінг/відновлення на власних об'єктах, передача на оброблення ліцензованим організаціям).

Небезпечні відходи, що утворилися на підприємстві, вилучаються з місць утворення з подальшим їх сортуванням за заданими ознаками на однорідні складові та в спеціальній тарі доставляються у місця їх зберігання з дотриманням наступних вимог:

- відходи, що містять речовини 1-го класу небезпеки (ртуть) зберігаються в заводській або закритій тарі у приміщеннях з обмеженим доступом, що добре вентилуються та мають ізолююче покриття;

- відходи, що містять речовини 2-го (кислоти, електроліти) та 3-го (нафтопродукти) класу небезпеки зберігаються, виходячи з їх фізичного стану, в поліетиленових мішках, пакетах, бочках та інших спеціальних видах тари, що перешкоджають попаданню та розповсюдженню шкідливих речовин в навколишнє середовище або робочу зону; тара повинна забезпечувати безпечне ведення вантажно-розвантажувальних і транспортних робіт.

Небезпечні відходи на території підприємства зберігаються протягом не більше одного року з моменту їх утворення, а потім передаються

спеціалізованим організаціям на оброблення, або відновлюються на власних об'єктах.

Транспортування відходів здійснюється в непошкодженій тарі при використанні транспортних засобів, призначених для небезпечних відходів, з урахуванням наступних вимог:

- при транспортуванні ртутних ламп або інших ртутьвмісних відходів необхідно забезпечити цілісність і герметичність колб, в яких знаходиться металева ртуть;

- усі процеси, пов'язані з перевантаженням, перевезенням небезпечних відходів повинні бути максимально механізовані;

- контейнери, призначені для перевезення небезпечних відходів, повинні представляти собою міцну й надійну конструкцію; у верхній частині повинні бути розміщені завантажувальні люки, які надійно закриваються і фіксуються в закритому положенні;

- транспортні засоби повинні бути спеціально обладнані таким чином, щоб при їх експлуатації можливість втрат відходів і забруднення ними навколишнього природного середовища була виключена.

Для зменшення навантаження на навколишнє середовище та здоров'я населення, покращення умов проживання, стану інфраструктури міста суб'єкти господарювання повинні вживати заходи для зменшення обсягів утворення відходів, зокрема небезпечних. Для промислових підприємств ці заходи можуть включати:

- впровадження у виробництво найкращих доступних, ресурсозберігаючих та маловідходних технологій;

- вдосконалення операційних процесів, технічного обслуговування обладнання;

- вдосконалення системи управління небезпечними відходами, технологій і способів рециклінгу та відновлення;

- підвищення рівня технічної дисципліни та відповідальності при організації системи управління небезпечними відходами;

- моніторинг і контроль за системою управління небезпечними відходами; Управління небезпечними відходами – здійснення операцій із збирання, перевезення, оброблення (відновлення та видалення) – підлягає ліцензуванню на підставі вимог Закону України «Про управління відходами» та в порядку, встановленому Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Основними задачами реалізації *системи управління небезпечними потоками відходів* є:

- проведення заходів щодо мінімізації утворення відходів;
- проведення інвентаризації місць утворення і зберігання відходів;
- проведення оцінки місць зберігання на відповідність встановлених вимог;
- ведення суб'єктами господарювання первинного обліку та звітності щодо небезпечних відходів;

- ведення обліку обладнання, матеріалів та відходів, що містять СО₂, зокрема ПХД;

– дотримання вимог чинного законодавства щодо управління небезпечними відходами: здійснення операцій з оброблення на власних об'єктах за наявності відповідної ліцензії або передача їх спеціалізованим організаціям – ліцензіатам управління небезпечними відходами;

– проведення операцій з оброблення небезпечних відходів за технологіями, що забезпечують мінімізацію негативного впливу і захист довкілля та здоров'я населення.

Діяльність з управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання, передбачена МПУВ полягає у наданні інформаційної підтримки та організаційного сприяння суб'єктам господарювання щодо запровадження систем екологічного менеджменту у відповідності до стандарту ISO 14001, «методології більш чистого виробництва» у т.ч. створення та функціонування регіонального центру запровадження більш чистих виробництв (технологій) для мінімізації обсягів утворення відходів.

На території міста Перечин діє ТДВ “Перечинський лісохімічний комбінат”, на території якого розміщене місце видалення відходів тирси, зазначене з категорією В, як небезпечні, обсяг накопичення – 5 515 тон, площа 4,6707 га.

Відпрацьовані нафтопродукти

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відпрацьований нафтопродукт (ВНП) - нафтопродукт, під час експлуатації якого відбулися зміни деяких властивостей, регламентованих нормативною документацією.

До відходів, що містять нафтопродукти, відносяться:

- відпрацьовані масла, мастила моторні, трансмісійні;
- фільтри (масляні, паливні, повітряні тощо);
- мул автомийок;
- пісок промаслений;
- суміші масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії;
- змащувально-охолоджувальні рідини (ЗОР, МОР);
- обтиральні матеріали промаслені (ганчір'я).

Перелік відпрацьованих мастил (олив), що підлягають збиранню, перевезенню, зберіганню, обробленню (переробленню), утилізації та/або знешкодженню визначений відповідним Порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2012 р. № 1221.

Відповідно до Порядку, для всіх суб'єктів господарювання – виробників, імпортерів мастил (олив), переробників відпрацьованих мастил (олив) та споживачів мастил (олив) встановлюються норми збирання відпрацьованих мастил (олив):

- на 2020-2024 роки – 50 відсотків загального обсягу мастил (олив);
- на 2025-2029 роки – 60 відсотків загального обсягу мастил (олив);
- на 2030-2035 роки – 70 відсотків загального обсягу мастил (олив).

У сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами необхідно забезпечити:

- повну передачу відпрацьованих нафтопродуктів спеціалізованим організаціям, що мають відповідні ліцензії;
- кінцеве оброблення відходів в спосіб, що гарантує захист довкілля у відповідності до вимог законодавства.

Надання послуг у сфері управління небезпечними відходами (у т.ч. відпрацьованими нафтопродуктами) відноситься до ліцензованих видів діяльності.

У сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами діяльність полягає у забезпеченні дотримання суб'єктами господарювання відповідних вимог законодавства з врахуванням можливості застосування управлінських важелів впливу.

Однією з проблем у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами є низька якість інформації про фактичні обсяги утворення відпрацьованих нафтопродуктів в області (дані існуючих систем обліку є неповними).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

У МПУВ Перечинської МТГ передбачається вдосконалення системи узагальнення даних обліку відпрацьованих нафтопродуктів.

Усі суб'єкти господарювання повинні здійснювати первинний облік відходів і подавати декларації про відходи відповідно до вимог законодавства і формування єдиної відомчої бази даних щодо управління відпрацьованими нафтопродуктами.

Узагальнені дані щодо відпрацьованих нафтопродуктів використовуються для забезпечення контролю щодо передачі цих відходів ліцензованим суб'єктам господарювання, а також в якості інструменту системи моніторингу.

Інформаційне забезпечення

Однією з проблем у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами є низька якість інформації про фактичні обсяги утворення відпрацьованих нафтопродуктів в області, а також інформації про фактичний рух небезпечних відходів після їх передачі власниками спеціалізованим організаціям.

МПУВ передбачається вдосконалення системи узагальнення даних обліку відпрацьованих нафтопродуктів.

Управління відходами, що містять стійкі органічні забруднювачі

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Наказом Міндовкілля України від 12.10.2021 року №668 затверджено методичні рекомендації щодо визначення територій, що містять стійкі органічні забруднювачі та пропонують єдиний підхід визначення територій, які можуть бути забруднені:

хімічними засобами захисту рослин, що містять стійкі органічні забруднювачі;

поліхлорованими дифенілами;

іншими стійкими органічними забруднювачами в місцях утворення або накопичення відходів,

та на об'єктах утилізації або видалення відходів.

Формування переліку територій, що містять СОЗ, рекомендується починати з виявлення об'єктів, які містять:

накопичені непридатні ХЗЗР, що містять стійкі органічні забруднювачі;

відпрацьовані оливи та нафтопродукти, які містять ПХД;

інші відходи у місцях їх утворення або накопичення, та на об'єктах утилізації або видалення відходів.

На сьогодні в Україні відсутні промислові потужності для повного відновлення та видалення відходів, що містять СОЗ. Збирання та зберігання здійснюються компаніями, що отримали ліцензії з управління небезпечними відходами, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2023 року № 1278 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами».

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами.

Більшість відходів СОЗ які утворюються в домогосподарствах приватного сектору є непридатні до використання пестициди та отрутохімікати.

Схема управління цими відходами передбачає збирання у населення небезпечних відходів мобільними установами приймання, передачу їх на оброблення організаціям, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Виходячи з небезпечних властивостей стійких органічних забруднювачів, основною задачею з управління відходами, що містять СОЗ, є запобігання забруднення СОЗ інших потоків відходів та недопущення їх потраплянню у навколишнє природне середовище.

Управління відходами, що містять СОЗ, необхідно здійснювати у відповідності до Технічних настанов, встановлених Конференцією учасників Базельської конвенції «Про контроль за транскордонним переміщенням небезпечних відходів та їх видаленням», згідно яких:

– операціями з оброблення відходів, що містять СОЗ можуть бути: сорбція, змішування, зневоднення, сушіння, механічне розділення, мембранна фільтрація, масляно-водна сепарація, седиментація, вимивання розчинниками, стабілізація та затвердіння, випаровування, демонтаж обладнання, компонентів або вузлів для розділення матеріалів з метою подальшого проведення операцій з їх оброблення;

– відходи, що містять СОЗ, можуть бути піддані деструкції та незворотній трансформації, тобто спалені оброблені у фізико-хімічний спосіб;

– відходи, що містять СОЗ, можуть бути видалені на полігон, який спроектовано з дотриманням жорстких екологічних вимог; в підземні шахти і виробки.

Управління непридатними та забороненими до використання ХЗЗР

Управління непридатними та забороненими до використання ХЗЗР полягає у виявленні, обліку, обробленні таких відходів та забезпеченні екологічної та санітарної безпеки на всіх етапах управління такими відходами.

Обстеження місць складування непридатних та заборонених ХЗЗР здійснюється відповідно до вимог Порядку проведення комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України від 18 жовтня 2001 року № 315/376/412, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 листопада 2001 р. за № 951/6142.

У Перечинській МТГ відсутні місця зберігання непридатних або заборонених до використання ХЗЗР.

Слід звернути увагу, що непридатні до використання ХЗЗР, тара та пакувальні матеріали з-під них відносяться до небезпечних речовин. Управління відходами, що відносяться до небезпечних, розглядається в підрозділі «Небезпечні відходи».

На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію з управління небезпечними відходами. <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

На даний час в Україні відсутні промислові потужності для повного відновлення та видалення ХЗЗР. Збір та зберігання здійснюється компаніями, що мають ліцензії на управління небезпечними відходами. Відповідно до чинного законодавства, підприємства, які мають намір працювати у цій сфері, повинні не лише збирати та зберігати небезпечні відходи, а й здійснювати їх оброблення (операції з відновлення або видалення).

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 1996 №354 вилученню, утилізації, знищенню та знешкодженню підлягають непридатні або заборонені до використання пестициди і агрохімікати та тара від них, які визнані такими на основі результатів досліджень установ, які проводять токсиколого-гігієнічні (медико-біологічні) дослідження пестицидів і агрохімікатів, визначених Держпродспоживслужбою.

При імовірному утворенні відходів ХЗЗР у майбутньому управління даними відходами здійснюватиметься згідно з Планом управління відходами суб'єктів підприємницької діяльності, який розробляється відповідно до частини першої статті 53 Закону України «Про управління відходами», та в яких будуть визначені конкретні заходи з управління даними відходами.

Крім того, управління ХЗЗР буде здійснюватися відповідно до Порядку вилучення, утилізації, знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 1996 року №354, згідно з яким:

- оброблення непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них здійснюються підприємствами, на яких вони виготовлені, а також іншими підприємствами, що мають ліцензію Міндовкілля на здійснення операцій у сфері управління небезпечними відходами, позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи, на договірних умовах;

- металева та поліетиленова тара від пестицидів без знезараження, зовні чиста та щільно закрита, повертається підприємству-виробнику для повторного її використання, паперова та дерев'яна - знищується відповідно до санітарних правил, затверджених МОЗ.

Управління відходами, що містять ртуть

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Схема управління відходами, що містять ртуть визначається у відповідності до джерел їх утворення.

З організацією роздільного збору небезпечних відходів в складі побутових зіпсовані і ті, що вийшли з ладу люмінесцентні лампи, ртутні термометри, інші прилади, які містять в своєму складі ртуть, зібрані від населення та об'єктів соціальної інфраструктури у спеціалізованих пунктах та мобільними пунктами приймання передаватимуться до спеціалізованих організацій, що ліцензовані на управління небезпечними відходами.

На промислових підприємствах управління відходами, що містять ртуть, здійснюється у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання та протягом звітного року передаються на оброблення організаціями, що мають відповідну ліцензію на управління небезпечними відходами.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами.

Для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати змінні герметичні металеві контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерних майданчиках.

Контейнери для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, у загальному випадку рекомендується виготовляти з холоднокатаної сталі товщиною від 0,45 до 1,5 мм з конструкцією завантажувального пристрою контейнера, а також його конструкцією усередині, що може забезпечувати цілісність під час завантаження, транспортування та вивантаження компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю (забезпечується виробником). Якщо компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, будуть пошкоджені у контейнері під час завантаження, транспортування або вивантаження, проводиться демеркуризація контейнера.

На змінних контейнерах для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується також наносити відповідний знак.

При облаштуванні контейнерних майданчиків, на яких розміщуються контейнери для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, необхідно враховувати вимоги Державних санітарних норм

та правил утримання території населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011р. №145.

Інформаційне забезпечення.

З метою ефективного роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується одночасно розпочинати агітаційну роботу щодо впровадження системи роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, у тому числі шляхом проведення експериментів в окремих районах населеного пункту. Під час агітаційної роботи рекомендується застосовувати етапи та використовувати засоби агітаційної роботи щодо безпечного в санітарно-епідемічному та екологічному значенні поводження з твердими побутовими відходами. Для підвищення результативності роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів та дієвості агітаційної роботи на контейнерах для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти (складові), та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упакуванні, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів. Приклад рекомендованого переліку товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти (складові), та знаків, що нанесені на цих товарах або їх упакуванні, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, наведено у додатку до Методичних рекомендацій щодо безпечного поводження з компонентами (складовими) небезпечних відходів у складі побутових відходів, затверджених Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.08.2013р. №423.

Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

З 2001 року Стокгольмською конвенцією про стійкі органічні забруднювачі було заборонено виробництво сполук поліхлорованих дифенілів і поліхлорованих терфенілів та продукції з їх вмістом.

На теперішній час деякі промислові підприємства міста ще мають на своєму балансі обладнання (трансформатори, конденсатори), що містить поліхлоровані дифеніли (ПХД).

На виконання законодавчих вимог, природоохоронними заходами в сфері управління відходами промислових підприємств передбачається списання зазначеного обладнання в повному обсязі та передача відходів, що містять ПХД, спеціалізованим організаціям, які мають ліцензію на цей вид операцій з управління небезпечними відходами.

Оскільки поліхлоровані дифеніли (ПХД) Стокгольмською конвенцією 2001 року віднесено до стійких органічних забруднювачів (СОЗ) управління

небезпечними відходами, що містять ПХД здійснюється за операціями управління відходами, що містять СОЗ.

Мобільний пункт збирання небезпечних відходів - Екобус

Використання мобільних пунктів збирання небезпечних відходів є найбільш економічно вигіднішим. Найпоширенішим мобільним пунктом для збору небезпечних відходів є формат Екобуса - автобуса, що курсує населеним пунктом, зупиняється у наперед затверджених точках, куди мешканці можуть безкоштовно здати визначену кількість небезпечних відходів, що є у складі побутових (відпрацьованих батарейок, люмінесцентних ламп та ртутних термометрів, медичних відходів). Для бізнесу ця послуга платна. Середня вартість відновлення небезпечних відходів, що включають акумуляторні батареї, ртутні прилади, тару з лакофарбових матеріалів та масел становить – 6000 грн/т.

Такий формат роботи передбачає попереднє інформування населення про те, що можна приносити, а що ні.

Основний принцип роботи мобільних пунктів збирання небезпечних відходів від населення – їхня мобільність. Такі мобільні пункти є ефективним рішенням, тому що утворювані окремі види небезпечних відходів становлять невелику кількість (наприклад, відпрацьовані батарейки та акумулятори, люмінесцентні лампи та ртутні термометри, медичні відходи).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з небезпечними відходами

Управління небезпечними відходами має забезпечити мінімізацію навантаження на довкілля, пов'язаного з ними, що досягається за рахунок:

- зменшення обсягів утворення небезпечних відходів, зменшення рівня безпеки відходів;
- впровадження системи збирання небезпечних відходів, які утворюються у домогосподарствах, окремо від побутових, що мінімізує їх потрапляння на полігони ПВ і, як слідство, зменшить негативне навантаження на складові довкілля (грунти, ґрунтові та поверхневі води) та здоров'я населення;
- екологічно безпечне зберігання відходів на спеціально відведених та спеціально обладнаних місцях;
- проведення оцінки ризику місць зберігання небезпечних відходів з визначенням місць, що повинні бути приведені в відповідність до встановлених законодавством вимог;
- закриття місць зберігання небезпечних відходів, що не відповідають встановленим вимогам і проведення їх очищення та рекультивациі;
- забезпечення передачі небезпечних відходів в максимальному обсязі спеціалізованим організаціям – ліцензіатам з управління небезпечними відходами (відновлення, рециклінгу, видалення);
- забезпечення оброблення небезпечних відходів за технологіями, що гарантують захист довкілля та здоров'я населення згідно вимог чинного законодавства;

– проведення постійного контролю утворювачів небезпечних відходів щодо дотримання законодавчих вимог в сфері управління небезпечними відходами (укладання договорів на передачу небезпечних відходів спеціалізованим організаціям, дотримання умов зберігання небезпечних відходів тощо).

Зменшенню впливу на довкілля при управлінні небезпечними відходами сприятимуть заходи, направлені на запобігання утворення відходів, що містять СОЗ; запобігання неконтрольованого розбирання відходів електричного і електронного обладнання та видалення кислот та електролітів з відпрацьованих акумуляторів; заборону заміни відпрацьованих нафтопродуктів (моторних масел) у місцях загального користування та на необладнаних для цього місцях; заборона незаконного спалювання нафтопродуктів тощо.

Забезпечення запобігання та мінімізації негативного впливу небезпечних відходів при їх утворення, зберіганні та управлінні покладається на власників небезпечних відходів.

Органи місцевого самоврядування повинні забезпечити координацію діяльності за виконанням власниками відходів, а також організаціями, що здійснюють діяльність у сфері управління небезпечними відходами, власних повноважень та/або умов договорів з надання послуг, що стосуються управління небезпечними відходами.

Інформаційне забезпечення

Місцевим планом управління відходами передбачається ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня інформаційного забезпечення системи управління небезпечними відходами, зокрема:

– створення та забезпечення функціонування та вільного доступу до баз даних щодо утворювачів небезпечних відходів з розрізі суб'єктів господарювання різних форм власності з наявністю інформації щодо обсягів, видів, напрямків управління небезпечними відходами, насамперед СТО, АЗС, приватних медичних кабінетів та лабораторій, ФОП, потенційними утворювачами небезпечних відходів тощо;

– створення та забезпечення функціонування і вільного доступу до реєстрів суб'єктів господарювання в сфері управління небезпечними відходами, що здійснюють збирання, купівлю, зберігання, перевезення, оброблення (відновлення та/або видалення) небезпечних відходів;

– інформування утворювачів відходів про заходи для запобігання утворення відходів, про придатність до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збору відходів, що утворились внаслідок використання продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника;

– розміщення інформаційних матеріалів на сайтах органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, подання інформації на місцевих телеканалах, інформаційних табло в комунальному громадському транспорті, на

дошках оголошень житлових будинків, гаражних кооперативів, садових товариств щодо:

- системи роздільного збору відходів, насамперед небезпечних відходів в складі побутових;

- місць розташування пунктів прийому небезпечних відходів від населення, зокрема батарейок, акумуляторів від телефонів та ноутбуків, ртутьвмісних ламп та термометрів, зіпсованого та відпрацьованого електронного та електричного обладнання;

- графіків роботи і маршрутів руху мобільних установок прийому небезпечних відходів;

- місць розташування підприємств і організацій, що приймають небезпечні відходи в рамках розширеної відповідальності виробника;

- створення та забезпечення функціонування системи моніторингу об'єктів оброблення та захоронення відходів, зокрема небезпечних;

- проведення інформаційно-просвітницьких заходів на місцевих теле- і радіоканалах, засобах масової інформації з метою підвищення свідомості населення щодо системи управління небезпечними відходами.

3.2.3. Управління відходами промисловості

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості

В загальному управління відходами промисловості здійснюється відповідно до норм Закону України «Про управління відходами».

Промислові відходи можна класифікувати за двома категоріями:

- небезпечні промислові відходи;

- безпечні промислові відходи.

Щодо управління небезпечних відходів слід керуватися положеннями викладеними в розділі присвяченому небезпечним відходам, де наведено детальну інформацію про рішення щодо небезпечних відходів.

Що стосується безпечних промислових відходів, то надаються наступні рекомендації:

- відстежуваність: як і у випадку небезпечних відходів, компанії несуть повну відповідальність за належне управління відходами, починаючи від зберігання на місці та до остаточного видалення на відповідний об'єкт по принципу від «колиски до могили». Збирання повинно проводитися лише уповноваженими компаніями, з аркушем відстеження від збирання до остаточного видалення відходів;

- оброблення: безпечні промислові відходи обробляються відповідно до тих самих рішень, що застосовуються для побутових відходів. Однак потік безпечних промислових відходів часто має кращу якість порівняно з комунальними відходами з погляду рішень для відновлення: рециклінг, компостування, виробництво палива RDF тощо.

Таким чином, можуть бути розроблені конкретні рішення для окремих потоків:

- компостування або метанізація безпечних промислових біовідходів,
- виробництво RDF-палива (Refuse-Derived Fuel) за рахунок потоків безпечних промислових відходів із високою теплотворною здатністю, таких як картон, папір чи пластик тощо;
- розділення відходів у джерела утворення: для відновлення значної частки безпечних промислових відходів рекомендованим рішенням є впровадження розділення відходів у джерелі утворення на органічні відходи та ресурсоцінні компоненти відходів.

Істотними проблемами в управлінні промисловими відходами регіону є складність контролю за процесами утворення, накопичення, оброблення та видалення (захоронення) промислових відходів. Оскільки ці процеси частіше відбуваються на території та місцях видалення промислових відходів, що знаходяться у власності суб'єктів господарювання – утворювачів відходів, доволі проблематично отримати достовірну інформацію про санітарно-екологічні умови їх проведення, ступінь дотримання законодавчих вимог, дотримання технології оброблення та утилізації.

Загальна схема управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості передбачає здійснення операцій із збирання, перевезення, відновлення (оброблення, зворотне заповнення тощо) та видалення.

Ефективне функціонування системи управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості включає:

- ведення обліку відходів, що утворилися у результаті діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подання звітності відповідно до закону;

- здійснення класифікації відходів відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

- забезпечення здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

- утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечення дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

наявність дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, відповідно до Відповідно до чинного законодавства даному суб'єкту господарювання Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2023 р. № 1328;

- подачі декларації про відходи;

- розробка планів управління відходами. з прогнозними показниками утворення відходів, та найменуванням, заходи, яких планується вжити для запобігання утворенню та зменшення обсягів відходів, їх належного збирання, перевезення, оброблення, виконання інших зобов'язань, відповідно Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 09 серпня 2024 року N 1003;

- недопущення змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

- забезпечення зберігання промислових відходів у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища, та передача небезпечних промислових відходів суб'єктам господарювання у сфері управління відходами протягом одного року з моменту їх утворення на підставі договору, укладеного відповідно до законодавства, в якому зазначається код відходів згідно з Національним класифікатором відходів, їх обсяг, найменування та код операції з відновлення та/або видалення відходів;

- вжиття всіх необхідних заходів для запобігання або зменшення будь-якого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей, що виникає в результаті управління промисловими відходами та відходами видобувної промисловості;

- проведення рекультивації та догляду полігонів/місць розміщення відходів промисловості та відходів видобувної промисловості після досягнення ними своєї проектної потужності та виведення з експлуатації, та здійснення контролю і моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів місць розміщення відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;

- моніторинг об'єктів оброблення та видалення відходів для спостереження за станом навколишнього природного середовища та обсягами його ймовірного забруднення в результаті здійснення на установці, інженерній споруді або іншому об'єкті операцій з відновлення або видалення відходів тощо.

Для зменшення навантаження на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, покращення умов проживання, стану інфраструктури міста суб'єкти господарювання повинні вживати заходи для зменшення обсягів утворення промислових відходів та зокрема відходів видобувної промисловості.

Для промислових підприємств ці заходи можуть включати:

- впровадження у виробництво найкращих доступних, ресурсозберігаючих та маловідходних технологій;

- використання найкращих доступних технологій та методів управління при здійсненні управління відходами видобувної промисловості;

- вдосконалення операційних процесів, технічного обслуговування обладнання;

- вдосконалення системи управління промисловими відходами, технологій і способів рециклінгу та відновлення;

- підвищення рівня технічної дисципліни та відповідальності при організації системи управління відходами;

- контроль за системою управління відходами та моніторинг за станом навколишнього природного середовища в результаті експлуатації, закриття чи рекультивації об'єктів з оброблення чи видалення відходів тощо.

Перелік першочергових проектних заходів РПУВ у сфері управління промисловими відходами та мета їх реалізації наведені у табл. 3.2.3.1.

Таблиця 3.2.3.1.Перелік першочергових заходів РПУВ у сфері управління промисловими відходами [Регіональний план управління відходами Закарпатської області, проект]

Назва заходу	Мета
1) Проведення інвентаризації об'єктів утворення промислових відходів	- створення реєстру утворювачів промислових відходів задля організації системи моніторингу у сфері поводження з промисловими відходами;
2) Створення та підтримання бази даних суб'єктів господарювання-утворювачів промислових відходів	<ul style="list-style-type: none"> - проведення об'єктивної та достовірної оцінки з визначенням фактичних та потенційних обсягів утворення промислових відходів; - ведення державного обліку та моніторингу найбільших суб'єктів-утворювачів промислових відходів; - отримання об'єктивної та актуальної інформації щодо фактичних джерел утворення промислових відходів; - проведення об'єктивної та достовірної оцінки з визначенням фактичних та потенційних обсягів утворення промислових відходів
3) Проведення інвентаризації об'єктів оброблення промислових відходів	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка стану існуючих об'єктів оброблення промислових відходів для розробки заходів з рекультивації, модернізації та/або їх закриття; - постійний облік усіх об'єктів оброблення промислових відходів задля об'єктивної та оперативної оцінки санітарно-екологічної ситуації в регіоні;
4) Створення та підтримання бази даних об'єктів оброблення промислових відходів	<ul style="list-style-type: none"> - організація ефективної системи моніторингу; - отримання об'єктивної та актуальної інформації щодо обсягів оброблення та видалення промислових відходів
5) Проведення оцінки ризику об'єктів оброблення промислових відходів	- визначення ступеню санітарно-екологічної безпечності об'єктів, для прийняття управлінських рішень щодо рекультивації, модернізації та/або закриття
6) Підготовка та затвердження переліку об'єктів оброблення промислових відходів, експлуатація яких повинна бути припинена, та переліку об'єктів оброблення промислових відходів, що повинні бути	і розробки додаткових важелів контролю з боку органів державної влади

приведені у відповідність із встановленими вимогами	
7) Розроблення та затвердження планів заходів щодо приведення об'єктів оброблення промислових відходів у відповідність із встановленими вимогами	- створення санітарно безпечних об'єктів обробки промислових відходів; - зняття соціально-екологічної напруги в регіоні; - зменшення забруднення територій промисловими відходами;
8) Приведення об'єктів оброблення промислових відходів у відповідність із встановленими вимогами	- підвищення туристичної привабливості області
9) Припинення експлуатації/закриття об'єктів оброблення промислових відходів, які не відповідають встановленим вимогам	
10) Розроблення проектів рекультивації полігонів промислових відходів, які не відповідають встановленим вимогам	
11) Проведення рекультивації полігонів промислових відходів, які не відповідають встановленим вимогам	
12) Розроблення техніко-економічних обґрунтувань для визначення доцільності створення нових об'єктів оброблення промислових відходів	- створення сучасних безпечних для довкілля та населення інфраструктурних об'єктів, які стануть основою побудови ефективної системи управління промисловими відходами

Перечинська МТГ не є промисловою зоною. Основними накопичувачами промислових відходів (тирса, деревинна) на території громади за статистичними даними є:

- ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат» (730 т/рік відходів деревини),
- ДП «Дж.Д.Ф.Сервіс ЛТД» (630,0 т/р відходів деревини);
- ТОВ «Індустрія деревообробки» (435 т/рік відходів деревини);
- ТОВ «Самвер» (90 т/рік тирси деревинної).

У процесі лісозаготівель і деревообробки утворюється велика кількість відходів деревини. МПУВ Перечинської МТГ передбачається утилізувати відходи деревини шляхом застосування систем автоматичного спалювання (САС) і водяного або парового котла, а також виготовлення із них екологічно чистого палива паливних брикетів або гранул (пеллет)

Впровадження комплексу заходів, які сприятимуть зменшенню промислових відходів є надзвичайно важливим завданням для подальшого успішного розвитку громади. [Стратегія розвитку Перечинської МТГ до 2025 року]

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з промисловими відходами

Управління промисловими відходами має забезпечувати мінімізацію на довкілля та здоров'я людини, що досягається за рахунок :

- запобігання утворенню відходів або зменшення їх та їхньої шкідливості, беручи до уваги зокрема:
- управління відходами на етапі проектування та у виборі методу, використовуюваного для видобування мінералів та їх оброблення;
- повернення верхнього шару ґрунту на місце після закриття об'єкту розміщення відходів або, якщо це практично неможливо, повторне використання верхнього шару ґрунту в іншому місці;
- використання менш небезпечних речовин для оброблення мінеральних ресурсів;
- заохочення до відновлення промислових відходів шляхом рециклінгу, повторного використання або рекуперації таких відходів, якщо це є екологічно раціональним відповідно до чинних екологічних стандартів;

Зменшенню впливу на довкілля при управлінні промисловими відходами сприятимуть заходи:

- переробки та вторинного використання ресурсоцінних відходів;
- утримання і рекультивация місць видалення відходів.
- пошук інноваційних технологічних рішень щодо рециклінгу (відновлення) відходів;
- упровадження та використання найкращих доступних технологій та методів управління при здійсненні управління відходами;
- розробка Розроблення та виконання планів приведення місць розміщення відходів промисловості їх об'єктів оброблення у відповідність з вимогами законодавства;
- моніторинг параметрів навколишнього природного середовища, усунення можливих негативних впливів об'єкта для промислових відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людей.

Інформаційне забезпечення

Інформаційне забезпечення системи управління промисловими відходами є важливим елементом в сфері управління цими відходами, оскільки наявність оперативної, повної та достовірної інформації є запорукою прийняття ефективних управлінських рішень.

Така інформація має включати дані про:

- утворення та управління промисловими відходами та окремих технологічних операцій;
- стан довкілля та впливи на нього, спричинені утворенням промислових відходів чи технологічними операціями з їх оброблення (у т.ч. захоронення), а також потенційні загрози;
- методи вирішення завдань в сфері управління відходами;
- вимоги чинного законодавства в сфері управління відходами;
- управлінські рішення, що приймаються в сфері управління відходами та їх наслідки.

Інформаційний механізм включає:

- системне спостереження за станом навколишнього природного середовища, а також об'єктами управління відходами;
- забезпечення належного обліку та звітності, в тому числі обсягу повторно використаних та захоронених відходів;
- комплексне оброблення та аналіз даних спостережень та обліку;
- забезпечення доступу до інформації відповідних зацікавлених сторін (органів влади, підприємств та населення тощо).

3.2.4. Управління відходами будівництва та знесення

Відходи будівництва та знесення повинні вважатися першою категорією відходів за кількістю, навіть якщо це не відображено в офіційній статистиці. Ця невідповідність пояснюється труднощами відстеження виробників відходів будівництва та знесення та місць остаточного видалення.

Відповідно до європейського законодавства, відходи будівництва та знесення розглядаються як інертні матеріали. Тому немає необхідності видаляти їх на полігони.

Спеціалізовані полігони без влаштування геомембранних бар'єрів, без збирання та оброблення фільтрату та біогазу рекомендуються як перше рішення, принаймні, один полігон на кластер.

Проте рішення з переадресації відходів з полігонів також можуть бути розглянуті з метою валоризації інертних матеріалів, наприклад, подрібнення бетону та каміння та перетворення на сировину для будівельних цілей, наприклад, для будівництва доріг.

Такі рішення з відновлення інколи реалізують самі ж будівельні компанії.

Інші типи відходів, які можуть утворюватися в ході будівельної діяльності та знесення, також слід відправляти на відповідні об'єкти оброблення:

- на полігони - кінцеві відходи та змішані безпечні відходи,
- на рециклінг - метали, картон, пластик.

Розділення у джерела утворення необхідно заохочувати із залученням гравців сектору. Європейський союз оприлюднив настанову 178 з виконання аудиту відходів перед знесенням та виконанням робіт з реконструкції будівель, які можна адаптувати до умов України.

Відходи будівництва та знесення підлягають роздільному збиранню, обліку та передачі суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх

оброблення що зобов'язані забезпечити суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд.

Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Створення системи управління відходами

МПУВ не включає окремих заходів щодо управління відходами будівництва та знесення.

Середньостатистично обсяг відходів будівництва та знесення складає на рівні 0,02% від обсягу утворення відходів.

Проблеми та загрози, пов'язані з відходами будівництва та знесення на території Перечинської громади не виявлені.

МПУВ включає діяльність, спрямовану на реалізацію вимог та забезпечення досягнення результатів передбачених Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, у сфері управління відходами будівництва та знесення.

Важливим є розширення використання відходів будівельно-ремонтних робіт для зворотного засипання.

У Перечинській МТГ МПУВ рекомендується створити спеціалізовані пункти збирання великогабаритних відходів.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами будівництва та знесення

З метою мінімізації навантаження на довкілля, відходи будівництва та знесення підлягають роздільному збиранню, обліку та передачі суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення що зобов'язані забезпечити суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд.

Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Інформаційне забезпечення

Стратегія підвищення рівня переробки відходів будівництва та знесення вимагає багатостороннього підходу за участю всіх зацікавлених сторін в ланцюжку створення вартості відходів будівництва та знесення. Для цих сторін необхідно організувати навчання, обмін знаннями та підготовку.

Стратегія комунікації з цих питань може включати, серед іншого, такі заходи:

- підготовка довідників і брошур з найважливіших питань, таких як небезпечні відходи, наприклад, азбест;
- підготовка інформації та керівних принципів на всіх рівнях: Власник будівлі, підрядник, орган влади і працівник;

- трансляція новин на телебаченні, публікації у соціальних мережах тощо про успішні проекти зі знесення та переробки;
- підготовка інформації для будівельної галузі про використання перероблених матеріалів/вторинних ресурсів;
- залучення та обговорення з відповідальними особами, такими як політики, керівники відповідних галузевих організацій, а також керівники відповідних державних органів;
- створення відеороликів для інформації та навчання;
- організація публікацій доповідей, статей у засобах масової інформації;

Управління відходами від руйнувань

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами від руйнувань

У час війни з'являється ще одна категорія відходів – відходи від руйнування будівель та споруд, об'єктів інфраструктури, що спричиняє значний негативний вплив на навколишнє середовище.

Обґрунтовано, що небезпечні військові відходи потребують безпечної утилізації військовими та Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Відходи від пошкодження будівель і промислових об'єктів можна поділити на безпечні, які частково можливо повторно використовувати у будівництві, та небезпечні, які потребують утилізації.

Особливу небезпеку становлять нерозірвані снаряди і міни, фрагменти збитих ППО ракет, що не вибухнули. Підрозділами Державної служби надзвичайних ситуацій України знешкоджуються вибухонебезпечні предмети по усій території нашої держави.

Будівельні відходи, що почали масово утворюватися після обстрілів окупантами, наразі можна використати повторно при відбудові житлових об'єктів та критичної інфраструктури. Але для цього важливою є сепарація небезпечних складових цих відходів (наприклад азбесту). При руйнування промислових об'єктів утворюються різноманітні відходи: будівельні, залишки пошкоджених технологічних ліній, великогабаритні відходи, скло, відходи від речей домашнього вжитку.

Крім того, такі відходи можуть включати великі обсяги уламків та важкі матеріали, які важко транспортувати та захоронювати.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами від руйнувань

Відходи від руйнувань зазвичай включають будівельні матеріали, такі як бетон, цегла, метал, скло, деревина, пластик, та інші елементи інфраструктури, які можуть негативно впливати на екосистеми при неналежному поводженні. Для мінімізації цього впливу необхідно застосовувати комплексні підходи:

- Сортування будівельних матеріалів ще на етапі демонтажу чи після руйнування дозволяє ефективніше їх переробляти. Наприклад, бетон, метал, цегла та інші матеріали можуть бути розділені і піддані різним видам обробки.

- Відходи будівництва можуть бути перероблені для повторного використання. Бетон і асфальт можна подрібнювати і використовувати як наповнювач для нових доріг або будівель. Metали можуть бути переплавлені, а скло та деревина можуть знайти повторне застосування у будівництві.
- Руйнування будівель може призвести до утворення токсичних відходів, таких як азбест, ртуть, свинець та інші небезпечні речовини. Необхідно вживати заходів для їх безпечної оброблення з мінімальним ризиком для довкілля та здоров'я людей.
- У руїнах можуть міститися електронні відходи або хімікати, які потребують спеціальної оброблення відповідно до екологічних стандартів.
- Використання сучасних технологій, таких як мобільні установки для подрібнення будівельних відходів, сприяє їх більш ефективній переробці на місці.
- Підтримка ринків для вторинних матеріалів, таких як перероблений бетон або метал, що зменшує потребу у видобутку нових ресурсів і зменшує навантаження на довкілля.

Ці заходи допоможуть зменшити екологічні наслідки від руйнувань, сприятимуть повторному використанню матеріалів і мінімізують обсяги відходів, що потрапляють на звалища або в природу.

Інформаційне забезпечення

Підготовка будівельників та підрядників до відповідального поводження з відходами допоможе мінімізувати кількість сміття та підвищить екологічну ефективність будівельних процесів. Іформувати будівельні компанії, громадськість про сучасні методи управління відходами від руйнувань.

3.2.5 Управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Створення і забезпечення функціонування системи управління відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Рослинні відходи сільського господарства

Управління відходами сільського господарства рослинного походження здійснюється на загальних засадах управління відходами.

Наказом Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках» (далі – Правила) до біовідходів відносять:

- Змішані органічні відходи;
- Скошена трава, листя, сіно, солома;
- Рослинні відходи, квіти;
- Деревна кора, деревина, обрізки дерев і кущів, відходи від оброблення деревини (тирса, стружка тощо), які не були оброблені хімічними

- речовинами;
- Крупи, фрукти та фруктові соки, овочі, варення;
  - Листя чаю, гуща та зерна кави, харчові спеції;
  - Прострочені продукти харчування (продукти рослинного походження);
  - Харчові відходи (окремо зібрані біовідходи);
  - Корм для тварин;
  - Насіння, відходи від олійних культур (осад від миття, очищення, лущення, центрифугування тощо), ячменю, хмелю, які не були оброблені біологічними або хімічними реагентами;
  - Ціле та подрібнене зерно;
  - Підводні рослини, водорості;
  - Паперова та картонна упаковки для продуктів харчування та кормів для тварин.

Правила визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами.

Відповідно до Правил утворювачі біовідходів самостійно організують їх компостування на присадибних, дачних і садових ділянках з метою отримання компосту та його використання для власних потреб або передають їх на пункти компостування.

Пункти компостування утворюються за рішенням керівних органів дачних або садівничих кооперативів (товариств) з метою організації централізованого компостування біовідходів, що утворилися на загальних територіях таких кооперативів (товариств) з метою отримання компосту та його використання для благоустрою їх територій.

Пункти компостування, утворені керівними органами дачних або садівничих кооперативів (товариств) мають відповідати вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Проблеми та загрози, пов'язані з відходами сільського господарства рослинного походження в громаді не виявлені.

Рослинні відходи лісового господарства

Загальним напрямком управління рослинними відходами лісового господарства є їх використання в якості твердого палива.

Як правило дане питання вирішується в межах співпраці окремих господарюючих суб'єктів і не потребує спеціального управління на рівні територіальної громади.

За інформацією з реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів Закарпатської області у Перечинській МТГ наявні наступні об'єкти, що наведені в таблиці 3.2.4.1.

Таблиця 3.2.4.1.Об'єкти оброблення та утилізації відходів

Регістраційний номер	Дата реєстрації	Назва, ідентифікаційний код за ЄДПРОУ	Код підприємства за СПОДУ	Адреса, населений пункт, район, код за КОАТУУ	Форма власності, код за КФВ	Характеристика відходів, що оброблюються чи утилізуються (найменування, код за класифікатором відходів, група, клас)	Обсяг відходів, що оброблюються чи утилізуються тонн/рік
01/22	21.07.22	ТДВ „Перечинський лісохімічний комбінат”		89200, вул. Ужанська, 25 м. Перечин, Ужгородський р-н UA21100130010027304	10 Приватна	1. Залишки кубові виробництва ацетатних розчинників (оцтова кислота), 2414.2.9.31, група 24, 3 клас небезпеки. 2. Тирса деревинна, 2000.2.2.17, група 20, 4 клас небезпеки. 3. Зола летка, 9010.2.9.04, група 90, 4 клас небезпеки.	2 634,07

Деревні відходи

Загальними напрямком управління деревними відходами є їх використання в якості палива або для виготовлення компосту.

Деревні відходи від домогосподарств можуть використовуватися в якості твердого палива або піддаватися компостуванню в цих же домогосподарствах.

Деревні відходи комунального походження можуть використовуватися в якості палива в комунальній теплоенергетиці або піддаватися компостуванню на компостних полях спеціально облаштованих в громаді.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489

Біовідходи

Біовідходи – це відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному або аеробному розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489.

Управління відходами харчопереробної промисловості

Для відходів харчової промисловості рішення щодо переадресації відходів зі звалищ є легко застосовними. Існують добре перевірені рішення для оброблення біологічних відходів на місці утворення або поза ним:

- компостування;
- метанізація.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 №489

Відходи тваринного походження

Організаційні та правові засади діяльності фізичних та юридичних осіб, пов'язаної з утворенням, збиранням, перевезенням, зберіганням, обробленням, переробленням, видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених або визнаних непридатними для споживання людиною, продуктів оброблення, перероблення побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною визначені Законом України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» (7 квітня 2015 року № 287-VIII). [Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»]

Вимоги щодо управління відходами тваринного походження визначено в Законі України «Про управління відходами».

Побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною – це туша або частини туш забитих, загиблих тварин, сировина та продукти тваринного походження, що не призначені або визнані непридатними для споживання людиною (далі - побічні продукти тваринного походження).

У сфері управління відходами тваринного походження необхідно забезпечити:

1. Дотримання вимог екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки в місцях зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження);

2. Можливість оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) з отриманням цільових продуктів шляхом розвитку відповідної інфраструктури;

3. Можливість видалення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження), таких, що не підлягають обробленню (утилізації), шляхом розвитку відповідної інфраструктури.

Дотримання вимог екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки в місцях зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) забезпечується наступним чином:

1.Забезпечення обліку відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження);

2.Складання/уточнення реєстрів об'єктів утворення та зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) - окремо розглядаються місця зберігання тваринних екскрементів (у т.ч. пташиного посліду) та інші відходи тваринного походження (у т.ч. побічні продукти тваринного походження);

3. Аналізу місць зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) щодо забезпечення екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки, усунення невідповідностей, за потреби;

4. Забезпечення контролю вимог законодавства з боку Державної екологічної інспекції у Закарпатській області та Головного управління Держпродспоживслужби у Закарпатській області.

Власники відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) повинні мати можливості для оброблення відповідних відходів.

Такі можливості забезпечуються наявністю відповідних об'єктів інфраструктури або у власних господарствах або у сторонніх суб'єктів господарювання, що надають відповідні послуги.

Розвиток системи управління відходами тваринного походження вимагає рішень на обласному рівні:

1. Створення/уточнення обласного реєстру об'єктів оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження). У разі прийняття на державному рівні відповідної нормативної та методичної бази, передбачається проведення інвентаризації об'єктів оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження).

2. Проведення досліджень щодо визначення потреби у збільшенні потужності наявних та створенні додаткових об'єктів з оброблення відходів тваринного походження.

Особлива увага приділяється забезпеченості території області потужностями санітарно-ветеринарних заводів та надійному функціонуванню системи збирання та транспортування відповідних відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) від місць їх утворення до об'єктів з оброблення.

Стале функціонування системи управління відходами тваринного походження також потребує наявності діючих організаційних механізмів, що забезпечують наявність відповідних послуг, а також системи контролю на державному рівні.

Видалення побічних продуктів тваринного походження можливо наступними способами:

- спалювання відкритим способом або в спеціалізованому обладнанні;
- захоронення в худобомогильниках;
- захоронення в біотермічних ямах.

Побічні продукти тваринного походження, що належать до категорії I, підлягають виключно видаленню. [Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»]

Спалювання відкритим способом застосовується, як вимушена міра за відсутності альтернатив. В МПУВ такі рішення не передбачаються.

В населених пунктах Перечинської МТГ люди тримають домашніх тварин і наявна певна популяція бездомних тварин. Потребує вирішення завдання щодо забезпечення можливостей позбавлення від трупів домашніх та безпритульних тварин.

Крім іншого існують ризики інфекційних спалахів, що можуть призводити до утворення значної кількості трупів тварин/птиці, що потребують знищення.

На території Перечинської громади відсутні діючі худобомогильники та біотермічні ями, а будівництво нових забороняється чинним законодавством – тому використання худобомогильників та біотермічних ям на території громади виключається.

МПУВ передбачається створення мобільного пункту спалювання медичних та тваринних відходів (пропозиція в проєкті РПУВ: пропонується заснувати у кожному кластері по одному такому пункту), але доцільність та безпечність таких об'єктів оброблення відходів буде визначена за результатами ТЕО.

Окремі установки зі спалювання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження категорії І та трупів домашніх та безпритульних тварин) можуть бути використані для спалювання медичних відходів категорії В.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами сільського господарства, лісового господарства, харчової промисловості, деревини та біовідходів, є важливим завданням для сталого розвитку та захисту природних ресурсів.

Зменшити вплив цих видів відходів на довкілля можна за допомогою реалізації наступних заходів:

1. Компостування біовідходів: органічні відходи, такі як залишки харчових продуктів і біомаса, можуть бути перетворені на компост, що зменшує кількість відходів на звалищах і покращує родючість ґрунтів.

2. Біоенергетика: використання біомаси, включаючи деревні відходи, сільськогосподарські залишки та біовідходи, для виробництва енергії через біогазові установки або спалювання з відновленням тепла.

3. Вторинне використання відходів деревини: відходи лісового господарства можуть бути перероблені в будівельні матеріали, паперову продукцію, меблі або використані в енергетичних процесах.

4. Раціональне управління аграрними відходами: залишки сільськогосподарських культур, які традиційно спалюються, можуть бути використані для корму тварин, компостування або як біоенергетичний ресурс.

5. Інноваційні технології переробки харчових відходів: використання технологій для перетворення залишків харчової промисловості в корм для тварин або виробництво добрив.

6. Зменшення використання шкідливих хімікатів: уникнення надмірного використання пестицидів і хімічних добрив, які можуть стати частиною відходів, що забруднюють довкілля.

Запровадження цих заходів сприятиме зменшенню навантаження на екосистеми та підвищенню ефективності використання ресурсів.

Інформаційне забезпечення

Доступ до інформації про оброблення відходів, можливості повторного використання та технології управління ними.

Платформи для обміну знаннями між фермерами, лісовими господарствами, підприємствами харчової промисловості та іншими зацікавленими сторонами.

Проведення тренінгів для підприємців, фермерів та працівників галузей, пов'язаних з відходами, для підвищення рівня обізнаності щодо екологічних стандартів та технологій управління відходами.

Консультації щодо впровадження ефективних методів оброблення відходів та їх вторинного використання.

3.2.6 Управління відходами упаковки

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами упаковки

На час підготовки Плану в Україні відсутня окрема система управління відходами упаковки.

Управління відходами упаковки здійснюється на загальних засадах управління побутовими і промисловими відходами в залежності від джерел утворення цих відходів.

Зобов'язання щодо управління відходами упаковки покладено на суб'єктів господарської діяльності у сфері управління відходами, а саме:

- забезпечувати приймання та оброблення використаних пакувальних матеріалів і тари, в яких знаходилася продукція цих підприємств, установ та організацій-суб'єктів господарської діяльності, або укласти угоди з відповідними організаціями на їх збирання та оброблення;

- передбачати при укладанні угод на поставку в Україну товарної продукції відновлення/оброблення чи вивезення з України використаних пакувальних матеріалів і тари.

Відходи тари та упаковки можуть бути оброблені/відновлені як ресурсоцінні компоненти. В останню чергу їх можна направляти на спалювання для відновлення енергії.

Однак із запровадженням розширеної відповідальності виробника передбачається підтримка збирання та спрямування на перероблення відходів упаковки виробниками продукції в упаковці.

Розширена відповідальність виробника (далі - РВВ) є концептуальною основою для формування системи управління відходами упаковки.

Згідно із Законом України «Про управління відходами», РВВ - це комплекс економічних, фінансових, адміністративних та організаційних заходів для забезпечення відповідальності виробників певних видів продукції за управління стадією відходів у життєвому циклі продукції.

Розширена відповідальність виробника - це фінансовий і організаційний механізм спрямований на підтримку розробки та виробництва товарів, що повністю враховують та полегшують ефективне використання ресурсів впродовж усього їхнього життєвого циклу, включаючи їх відновлення, повторне використання без шкоди для вільного обігу товарів на внутрішньому ринку. Основна мета РВВ збільшити кількість та ступінь відновлення продукту та мінімізувати вплив відходів на довкілля.

Політика РВВ вперше почала застосовуватися на початку 1990-х років серед низки європейських держав, особливо стосовно відходів упаковки, і в подальшому поширилася у країнах ЄС та за його межами. З того часу система РВВ сприяла значному збільшенню темпів переробки відходів та допомогла зекономити державні кошти

Відповідно до ст.10 Закону, розширена відповідальність виробника встановлюється щодо виробників продукції, у результаті споживання/використання якої утворюються відходи упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей і акумуляторів, транспортних засобів, знятих з експлуатації, мастил (олив), шин, текстилю тощо, та запроваджується, у тому числі шляхом створення систем розширеної відповідальності виробника відповідно до вимог та порядку, визначених законом.

Натомість виробники можуть виконувати свої зобов'язання, як колективно (через організацію колективної розширеної відповідальності виробників), а також індивідуально (через організацію індивідуальної розширеної відповідальності виробника).

Система розширеної відповідальності виробника повинна включати:

– приймання та/або збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції, а також подальше управління цими відходами та фінансову відповідальність за таку діяльність;

– інформування утворювачів відходів від продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника, про заходи, яких вони можуть вживати для запобігання утворенню відходів, про придатність відходів до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції;

– здійснення заходів для розроблення продукції та її складових (компонентів) з урахуванням мінімізації негативного впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, запобігання та зменшення обсягів утворення відходів у процесі виробництва та використання продукції, виробництва довговічної продукції, придатної для ремонту та повторного використання, а також максимального залучення у виробництво вторинної сировини.

РОЗШИРЕНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИРОБНИКА

Рисунок 3.2.5.1. Основні принципи РВВ

Організація, яка виконуватиме зобов'язання з розширеної відповідальності від імені виробника (далі - організація розширеної відповідальності виробника):

1) забезпечує утворювачів відходів послугами з приймання та збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції;

2) забезпечує досягнення встановлених законодавством цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення відходів;

3) повинна мати достатню фінансову та організаційну спроможність для виконання таких зобов'язань;

4) забезпечує щорічне проведення зовнішнього незалежного аудиту фінансової звітності відповідно до законодавства та оприлюднює відповідні аудиторські звіти;

5) оприлюднює інформацію про стан досягнення цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення;

6) оприлюднює інформацію про своїх засновників та членів, розмір фінансових внесків, сплачених виробниками на одиницю або на тону виробленої продукції, введеної в обіг, процедуру відбору суб'єктів господарювання, що надають послуги із збирання та оброблення відходів;

7) проводить роз'яснювальну та просвітницьку роботу серед населення, у тому числі в закладах освіти, щодо управління відходами від продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника.

Фінансові внески, сплачені виробником організації розширеної відповідальності виробника для виконання своїх зобов'язань, забезпечують у тому числі, покриття таких витрат:

1) на організацію приймання, роздільного збирання, перевезення та оброблення відходів, включаючи оброблення, необхідне для досягнення

встановлених законодавством цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення, з урахуванням прибутку, отриманого від підготовки відходів до повторного використання, продажу відходів або вторинної сировини та невикористаних депозитних внесків;

2) адміністративні витрати;

3) вартість надання інформації, визначеної законодавством, громадськості, утворювачам та власникам відходів;

4) на ведення обліку, підготовку звітності та проведення аудитів.

Організації розширеної відповідальності виробника утворюються виробниками як неприбуткові організації та виконують зобов'язання з розширеної відповідальності від імені виробників.

За недосягнення цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення виробники несуть адміністративно-господарську відповідальність, встановлену законом.

Окремі розрахунки щодо кількості відходів упаковки у загальному потоці відходів, що утворюються у межах громади, відсутні.

Оскільки МПУВ формується на основі РПУВ, слід врахувати, що проектом Регіонального плану управління відходами у Закарпатській області до 2030 року запропоновано Рішення у сфері управління відходами упаковки, які потребують реалізації, зокрема:

- розробка систем роздільного збору та сортування побутових відходів, включаючи відходи упаковки в кожному кластері;

- встановлення обов'язкових вимог щодо роздільного збору відходів упаковки комерційними та промисловими утворювачами відходів;

- підписання угод між об'єднаними громадами та ОРВВ (організаціями) щодо відходів упаковки (після прийняття законодавчих вимог щодо розширеної відповідальності виробників та створення ОРВВ);

- впровадження інформаційно-просвітницьких кампаній, орієнтованих на нові моделі сталого споживання та участь у схемах роздільного збору;

Станом на час розробки Плану проект Закону «Про упаковку та відходи упаковки» перебуває на стадії обговорення. З цією метою створено Робочу групу. Ключове завдання – регулювання РВВ упаковки має повністю відповідати європейським вимогам, бути дієвим та сприяти досягненню кінцевої цілі.

Враховуючи процес імплементації українського законодавства у сфері управління відходами до законодавства ЄС, при плануванні заходів доцільно враховувати вимоги Директива 94/62/ЄС про упаковку та відходи упаковки. Ця директива є однією з найперших у сфері управління відходами в Європейському Союзі. Вона прийнята ще у 1994 році. Перша модель РВВ в Європі була також пов'язана саме із цим видом відходів. Сьогодні ж відходи упаковки мають вагомe значення у круговій економіці Євросоюзу.

Україна на сьогодні такий підхід не впровадила. При цьому, відходи упаковки складають від третини до майже половини побутових відходів, які продукують українці.

Тому впровадження РВВ є важливою складовою загальної реформи управління відходами в Україні. Її реалізація дозволить покрити всю країну системою роздільного збирання упаковки та відновлення цих відходів, а отже перейти до економіки замкненого циклу. Відтак мільйони тонн ресурсоцінних матеріалів, таких як папір, картон, пластик, скло, метали, деревина, не захоронуватимуться на полігонах, а отримуватимуть “друге життя”. Вони ставатимуть сировиною для вироблення нових продуктів.

За різними експертними оцінками, систему розширеної відповідальності виробника цілком можливо повністю впровадити за 5 - 7 років.

З метою підвищення ефективності роздільного збору відходів, зокрема відновлення/оброблення упаковки Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України затверджено Методику роздільного збирання побутових відходів, наказ від 13.12.2023 року №1130.

Впровадження ефективної системи роздільного збору відходів та їх сортування допоможе розпочати ефективне управління системою відновлення/видалення відходів упаковки.

Відповідно до міжнародної класифікації визначено маркування основних типів відходів. У розділі управління побутовими відходами передбачено заходи роздільного збору відходів, які є ефективним інструментом для управління відходами упаковки, у тому числі.

Впровадження ефективної системи роздільного збору відходів, згідно вищезазначеної методики дозволять підвищити якість зібраної вторсировини та забезпечити збільшення частки рециклінгу.

МПУВ передбачається ряд заходів спрямованих на роздільне збирання побутових відходів, виділення з них ресурсоцінних компонентів, вторинної сировини та забезпечення їх подальшого перероблення та повторного використання.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами упаковки

Відходи упаковки, особливо з пластику, паперу, скла і металу, становлять значну частину побутових і промислових відходів, які можуть забруднювати довкілля, якщо їх не переробляти належним чином.

Основні заходи для мінімізації впливу відходів упаковки включають зменшення обсягів використання упаковки, розвиток екологічних матеріалів, переробку, повторне використання та підвищення свідомості споживачів.

1. Зменшення кількості упаковки: виробники можуть розробляти упаковку, яка використовує менше матеріалу, має меншу вагу та об'єм, але при цьому залишається функціональною. Компактна упаковка зменшує споживання ресурсів і транспортні витрати.

2. Скорочення використання одноразової упаковки та перехід на багаторазові альтернативи допоможе зменшити кількість відходів. Це може стосуватися як споживчих товарів, так і пакування для транспортування.

3. Використання упаковки з природних матеріалів, які можуть швидко розкладатися в природних умовах, таких як кукурудзяний крохмаль, целюлоза, або картон, значно зменшує екологічне навантаження. Такі матеріали не

накопичуються у навколишньому середовищі та не створюють проблем із забрудненням.

4. Упаковка, що підходить для компостування, може бути використана як ресурс для створення органічних добрив, що сприяє круговій економіці.

5. Організація збору та сортування відходів: Важливим кроком є забезпечення належної інфраструктури для збирання й сортування упаковки. Відокремлення пластику, скла, металу та паперу на рівні домогосподарств і підприємств дозволяє збільшити обсяги переробки.

6. Розвиток технологій для переробки різних типів упаковки є важливою умовою для зменшення кількості відходів, що потрапляють на звалища. Виробництво нової упаковки з перероблених матеріалів значно знижує потребу у видобутку первинних ресурсів.

7. Відходи пластику, які важко переробити механічними методами, можуть бути перероблені хімічним шляхом на вторинну сировину для виготовлення нових продуктів.

8. Впровадження системи багаторазової тари для продуктів харчування, напоїв та інших товарів дозволяє значно зменшити кількість одноразових відходів. Наприклад, багаторазові пляшки або контейнери можуть бути використані замість одноразових пластикових упаковок.

9. Підтримка використання вторинних матеріалів у виробництві упаковки стимулює ринок перероблених ресурсів. Це сприяє зниженню попиту на нові ресурси та зменшує кількість відходів, що потрапляють на звалища.

10. Постійне вдосконалення технологій переробки дозволяє ефективніше використовувати ресурси і створювати нові екологічні продукти з відходів упаковки.

Для мінімізації навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами упаковки, необхідно впроваджувати екологічно орієнтовані підходи на всіх етапах життєвого циклу упаковки: від розробки і виробництва до оброблення та повторного використання. Важливими елементами є розвиток системи оброблення, підтримка екодизайну та підвищення обізнаності споживачів.

Інформаційне забезпечення

Інформування про важливість переробки: освітні кампанії, спрямовані на підвищення свідомості споживачів щодо екологічних наслідків неправильного поводження з упаковкою, допоможуть змінити поведінку громадян і сприятимуть підвищенню рівня оброблення.

Заохочення споживачів купувати товари в екологічно чистій упаковці або приносити власну багаторазову тару сприяє зменшенню кількості відходів.

3.2.7 Управління відходами електричного та електронного обладнання

Створення та забезпечення функціонування системи управління ВЕЕО

Відходи електричного та електронного обладнання вважаються небезпечними відходами.

Детальна інформація щодо рішень для відходів електричного та електронного обладнання викладена в розділі «Небезпечні відходи».

У сфері управління відходами електричного та електронного обладнання необхідно забезпечити організацію роздільного збирання відходів електричного та електронного обладнання для передачі на подальше оброблення.

Надання послуг у сфері управління відходами електричного та електронного обладнання відноситься до ліцензованих видів діяльності.

МПУВ не включає окремих заходів щодо управління відходами електричного та електронного обладнання, окрім заходів за напрямом управління побутовими відходами, які спрямовані на організацію роздільного збирання таких відходів у складі побутових, а також створення пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання).

Управління відходами електричного та електронного обладнання, що утворюються у суб'єктів господарювання здійснюється на загальних засадах управління відходами.

Як і у випадку будь-яких небезпечних відходів, рішення щодо оброблення відходів електричного та електронного обладнання є дуже специфічними та вимагають спеціальних дорогих об'єктів та обладнання.

Рішення про створення об'єктів оброблення відходів електричного та електронного обладнання необхідно узгоджувати в масштабах країни з державними або приватними операторами.

Рішення про створення об'єктів оброблення відходів електричного та електронного обладнання на рівні громади не є фінансово життєздатним.

Створення об'єктів з оброблення відходів електричного та електронного обладнання за МПУВ не передбачається.

При цьому такі об'єкти можуть бути створені суб'єктами господарювання, як частина їх особистої стратегії розвитку власної комерційної діяльності.

Збирання відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів, рекомендується здійснювати на майданчиках, призначених для збирання великогабаритних побутових відходів, або у пунктах збирання цих відходів від населення, або за мобільною (пересувною) системою. На майданчику для збирання великогабаритних відходів рекомендується виділити окремий сектор для складування відходів електричного та електронного обладнання, який у разі відсутності огорожі на майданчику рекомендується огородити з чотирьох боків металевою або пластиковою сітчастою огорожею та обладнати дверима, що зачиняються та табличкою з написом про види великогабаритних відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів, а також часу, протягом якого будуть відкриті двері сектора для збирання цих відходів. Передавати зібрані відходи електричного та електронного обладнання необхідно спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері управління небезпечними відходами.

Пункти збирання відходів рекомендується розташовувати із розрахунку 1 приймальний пункт на 20 тис. мешканців, тобто для МТГ достатньо одного такого пункту в м. Перечин. [Схема санітарного очищення]

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з ВЕЕО

ВЕЕО містять небезпечні речовини, такі як свинець, ртуть, кадмій та хімічні сполуки, які можуть забруднювати довкілля. Водночас, електронні відходи містять цінні ресурси, зокрема метали (золото, срібло, мідь), які можна повторно використовувати.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з ВЕЕО, потребує комплексного підходу, що включає зменшення утворення таких відходів, підвищення рівня оброблення, повторне використання компонентів та належне поводження з небезпечними матеріалами.

Основні заходи для мінімізації впливу відходів електричного та електронного обладнання на довкілля:

1. Зменшення утворення електронних відходів.
2. Підвищення довговічності пристроїв, модульний дизайн: Пристрої з можливістю легкої заміни компонентів (наприклад, акумуляторів, екранів) допомагають подовжити термін служби обладнання, оскільки споживачі можуть замінити окремі частини замість покупки нового пристрою.
3. Створення умов для ремонту електроніки та підтримка інфраструктури для ремонту, наприклад, через сертифіковані сервісні центри, дозволяє продовжити термін використання обладнання.
4. Підтримка вторинного ринку електроніки: Стимулювання продажу вживаного електронного обладнання дозволяє значно скоротити кількість відходів. Багато електронних пристроїв залишаються функціональними, і їх можна використовувати повторно замість того, щоб їх утилізувати.
5. Збір і сортування електронних відходів: Створення системи пунктів збору для населення та підприємств дозволить відокремити небезпечні матеріали від інших відходів. Це запобігає потраплянню токсичних речовин у довкілля.
6. Стимулювання використання вторинних матеріалів у виробництві нових пристроїв допомагає замкнути цикл матеріалів та знизити потребу в первинних ресурсах.
7. Оренда електроніки замість її купівлі може зменшити утворення відходів, оскільки пристрої залишаються у власності виробників, які забезпечують їхнє обслуговування, ремонт і переробку після завершення терміну служби.

Мінімізація впливу електронних відходів на довкілля вимагає скоординованих зусиль на рівні виробників, споживачів, держави та переробних підприємств.

Інформаційне забезпечення

Інформування населення про важливість правильної оброблення електронних відходів та доступні можливості оброблення може суттєво зменшити негативний вплив на довкілля.

Стимулювання бізнесів та організацій до належного оброблення електроніки через спеціалізовані компанії, що займаються обробленням є важливим для зменшення обсягів відходів на звалищах.

3.2.8 Управління відходами батарей і акумуляторів

Такі відходи як відпрацьовані батарейки та акумулятори вважаються небезпечними відходами.

Детальна інформація щодо рішень для відпрацьованих батарей та акумуляторів викладена в розділі «Небезпечні відходи».

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відносини в сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами регулюються Законом України «Про хімічні джерела струму» (від 23 лютого 2006 року № 3503-IV).

До моменту набрання чинності змін в законодавстві щодо управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами дані відходи розглядаються, як специфічні відходи суб'єктів господарювання або побутових відходів.

Управління цими відходами будується на загальних принципах чинного законодавства та запланованої діяльності щодо управління відходами відповідних джерел утворення.

У сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами необхідно забезпечити організацію роздільного збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів для передачі на подальше оброблення.

Надання послуг у сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами, які відносяться до небезпечних відходів, відноситься до ліцензованих видів діяльності.

Як і у випадку будь-яких небезпечних відходів, рішення щодо оброблення відпрацьованих батарейок та акумуляторів є дуже специфічними та вимагають спеціальних дорогих об'єктів та обладнання.

За станом на 2023 рік в Україні успішно здійснюється вивезення батарейок на оброблення (утилізацію) за кордон. Вартість оброблення однієї тонни батарейок складає близько 400 євро. Заводи з оброблення використаних батарейок існують не у всіх країнах ЄС.

Тому МПУВ пропонується здійснювати збирання відпрацьованих батарейок з подальшою їх передачею на оброблення за кордон через відповідні компанії, які мають ліцензії на знешкодження батарейок і акумуляторів та відповідний досвід.

МПУВ не включає окремих заходів щодо управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами, окрім заходів за напрямом управління побутовими відходами, які спрямовані на організацію роздільного збирання таких відходів мобільними пунктами. Детальний опис мобільного пункту – екобус описаний в розділі 3.2.2.1.

Фінансування зазначених заходів до впровадження на національному рівні відповідного законодавства може здійснюватися або на основі домовленостей з найбільшими постачальниками на ринок Закарпатської області батарейок в рамках впровадження пілотних проектів, або за рахунок місцевих бюджетів.

В Перечинській МТГ необхідно створити пункти збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів поблизу житлових районів та підприємств торгівлі і промисловості та забезпечити організацію збирання таких відходів Екобусом.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами батарей і акумуляторів

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами батарей і акумуляторів, є важливою задачею, оскільки ці відходи містять токсичні метали та хімічні речовини, які можуть забруднювати ґрунти, водні ресурси та повітря. Основні стратегії для зменшення негативного впливу цих відходів включають переробку, належне управління, зменшення утворення відходів та застосування екологічно чистих технологій.

Основні заходи для мінімізації впливу батарей і акумуляторів на довкілля:

1. Організація системи збору відпрацьованих батарей: створення пунктів збору для населення та підприємств допоможе зменшити кількість батарей, що потрапляють на звалища. Це може включати спеціальні контейнери в громадських місцях, магазинах електроніки та супермаркетах.

2. Оброблення батарей і акумуляторів: сучасні технології дозволяють вилучати цінні метали, такі як літій, кобальт, нікель і свинець, з використаних батарей. Це знижує потребу у видобутку нових ресурсів та зменшує кількість небезпечних відходів, що потрапляють у довкілля.

3. Використання менш токсичних матеріалів: виробники можуть розробляти батареї з меншим вмістом важких металів, таких як свинець, кадмій і ртуть, або взагалі без них. Перехід на літій-іонні батареї та інші екологічніші технології зменшує негативний вплив на довкілля.

4. Підвищення довговічності батарей: виробники можуть розробляти батареї з більш тривалим терміном служби, що зменшить кількість відпрацьованих акумуляторів і відповідно зменшить обсяг відходів.

5. Перезарядні батареї: перехід на використання акумуляторів, які можна перезаряджати, замість одноразових батарей, допоможе зменшити кількість відходів.

Інформаційне забезпечення

Поширення інформації серед населення про шкоду від неправильного поводження з батареями та важливість їхньої належної утилізації є ключовим елементом зменшення екологічного навантаження. ОМС повинні створювати умови для заохочення людей здавати батареї у спеціальні пункти збору замість того, щоб викидати їх разом із побутовими відходами.

3.2.8. Управління медичними відходами

Утворювачами медичних відходів є заклади, які в установленому порядку отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Вимоги до організації управління медичними відходами визначаються «Державними санітарно-протиепідемічними правилами і нормами щодо поводження з медичними відходами» (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.06.2015 р. № 325 «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами»), а також іншими нормативно-правовими актами.

Нормативні вимоги до управління медичними відходами визначені в нормативних документах:

- «Державні санітарно-протиепідемічні правила і норми щодо поводження з медичними відходами» затверджені Наказом Міністерства охорони здоров'я України 08.06.2015 р. № 325 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 06.09.2022 р. № 1602 зареєстровані в Міністерстві юстиції України 08.11.2022 р. за №1387/38723);

- «Правила утилізації та знищення лікарських засобів» затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.04.2015 р. №242, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 18.05.2015 р. за № 550/26995

Створення та забезпечення функціонування системи управління медичними відходами

Система управління відходами в медичному закладі складається з таких етапів:

- 1) сортування відходів;
- 2) нейтралізація або дезактивація відходів (за потреби);
- 3) збирання відходів;
- 4) маркування відходів;
- 5) перенесення відходів у корпусні/міжкорпусні (накопичувальні) місця тимчасового зберігання в межах закладу (за потреби);
- 6) оброблення або знешкодження відходів (за потреби та в разі наявності ліцензії у закладу);
- 7) транспортування відходів до об'єктів оброблення відходів, окрім відходів категорії D, управління (поводження) якими регулюється законодавством України щодо управління (поводження) радіоактивними відходами і нормами радіаційної безпеки.

На кожен з етапів системи управління відходами відповідальною особою розробляється стандартна операційна процедура, що затверджується керівником закладу.

Сортування медичних відходів здійснюється механічним розподілом відходів відповідно до категорії (A, B, C, D) та/або придатності до вторинного перероблення.

Медичні відходи поділяються на такі категорії:

- категорія А - побутові відходи (безпечні відходи);
- категорія В - епідемічно (інфекційно) небезпечні відходи;
- категорія С - токсикологічно небезпечні відходи;
- категорія D - радіологічно небезпечні відходи.

Змішування відходів різних категорій **не допускається**.

Захоронення допускається лише для відходів категорії А.

Медичні відходи, які небезпечні для здоров'я людини, не можуть накопичуватися, тимчасово зберігатися, транспортуватися, знищуватися разом з іншими відходами.

У місцях первинного утворення відходів повинні бути запасні ємності (пакети або контейнери) для збирання відходів. Наповнені пакети або контейнери після первинного збирання герметизуються, позначаються біркою для маркування, переміщуються в накопичувальні контейнери, що закриваються кришкою.

До відходів категорії А належать: харчові відходи всіх відділень закладу, крім інфекційних, у тому числі венерологічних та фтизіатричних, відходи, що не мали контакту з біологічними рідинами пацієнтів, інфекційними та шкірно-венерологічними хворими, побутові відходи (тверді, великогабаритні, ремонтні) всіх відділень закладу, крім інфекційних, у тому числі венерологічних та фтизіатричних.

До відходів категорії В належать інфіковані та потенційно інфіковані відходи, які мали контакт з біологічними середовищами інфікованого матеріалу. Ці відходи підлягають обов'язковому знезараженню (дезінфекції) фізичними методами а після знезараження передаються на підприємства, що мають ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами та мають відповідне сертифіковане обладнання.

До відходів категорії С належать відходи що можуть становити загрозу хімічного характеру (лікарські, діагностичні, дезінфекційні засоби, елементи живлення, предмети, що містять ртуть, прилади і обладнання, що містять важкі метали, відходи експлуатації обладнання, транспорту, систем освітлення) - передаються спеціалізованим підприємствам, що мають ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

До відходів категорії D належать всі матеріали, що утворюються в результаті використання радіоізотопів у медичних та/або наукових цілях у будь-якому агрегатному стані, що перевищують допустимі рівні, встановлені нормами радіаційної безпеки. Збирання, зберігання, транспортування та видалення відходів категорії D здійснюються відповідно до вимог законодавства України щодо поводження з радіоактивними відходами, нормами радіаційної безпеки.

МПУВ Перечинської МТГ необхідно передбачити запровадження роздільного збирання медичних відходів як мінімум на три потоки: безпечні відходи, аналогічні побутовим відходам; інфекційні відходи і гострі предмети; фармацевтичні відходи з можливістю їх ідентифікації (збереженням упаковок).

Багаторазові контейнери для транспортування медичних відходів підлягають миттю і дезінфекції не рідше 1 разу на тиждень, для небезпечних - після кожного спорожнення [Схема санітарного очищення Перечинської МТГ].

Знезараження та знешкодження медичних відходів здійснюється в залежності від категорій за спеціалізованими методами:

- дезактивація - сукупність методів, спрямованих на видалення радіоактивних речовин з поверхні/середовища або зниження їхньої кількості до допустимих концентрацій фізичними чи хімічними засобами;

- дезінфекція - хімічний метод, спрямований на знищення патогенних та умовно патогенних збудників;

- інсинерація - контрольований процес спалювання медичних відходів у спеціальній печі (інсинераторі);

- кремація - контрольований процес спалювання органічних медичних відходів у спеціальній печі (крематорі);

- нейтралізація відходів - сукупність методів, спрямованих на усунення токсичності відходів або її зниження до допустимих норм.

Управління медичними відходами категорії А здійснюється на загальних принципах управління відходами суб'єктів господарювання.

Управління медичними відходами категорії С здійснюється на загальних принципах управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання.

МПУВ не включає окремих заходів щодо управління медичними відходами категорії А та категорії С.

У сфері управління медичними відходами категорії В необхідно забезпечити:

- вдосконалення системи управління медичними відходами категорії В;

- знешкодження медичних відходів категорії В у відповідності до вимог чинного законодавства, що включає: необхідність розвитку інфраструктури оброблення медичних відходів категорії В та дотримання вимог, щодо ліцензування господарської діяльності у сфері управління небезпечними відходами (у т.ч. медичними відходами категорії В).

Медичні відходи, що утворюються в лікувально-профілактичних закладах міста Перечин передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають ліцензії на оброблення небезпечних відходів.

Вдосконалення системи управління медичними відходами, зокрема категорії В: у МПУВ передбачається:

- вдосконалення системи первинного обліку утворення медичних відходів, зокрема категорії В, звітності та узагальнення даних обліку;

- забезпечення дотримання вимоги законодавства щодо передачі медичних відходів категорії В на оброблення виключно тим суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на здійснення операцій у сфері управління небезпечними відходами та мають відповідне сертифіковане обладнання.

Для забезпечення виконання зазначених вимог законодавства у МПУВ передбачається проведення цільових семінарів для медичних закладів з питань управління відходами.

Забезпечення дотримання вимоги законодавства щодо передачі медичних відходів категорії В на оброблення виключно тим суб'єктам господарювання, що мають відповідні ліцензії здійснюється шляхом:

- роз'яснення медичним закладам відповідних вимог законодавства;
- здійснення відомчого контролю щодо дотримання відповідних вимог;
- здійснення контролю Держекоінспекції України (відповідного територіального органу).

Знешкодження медичних відходів категорії В: проектом РПУВ у Закарпатській області передбачається шляхом розвитку інфраструктури термічного знешкодження цієї категорії відходів.

Термічне знешкодження медичних відходів категорії В у спеціалізованих установках можливо організувати:

- децентралізованим способом;
- централізованим способом шляхом створення окремих установок для спалювання медичних відходів категорії В та/або створення установок для спільного спалювання медичних відходів категорії В, відходів тваринництва (у т.ч. побічними продуктами тваринного походження) та трупів домашніх і безпритульних тварин. Можливо також спалювання окремих видів небезпечних відходів.

Допускається застосування комбінованого підходу з використанням усіх або декількох з наведених варіантів термічного знешкодження відходів.

Передача відходів категорії В сторонній організації потребує фінансування з розрахунку орієнтовно 30 тис. грн./тонну (вартість орієнтовна станом на 2023 рік).

На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію з управління небезпечними відходами: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

МПУВ передбачається створення мобільного пункту утилізації (спалювання) медичних та тваринних відходів (пропозиція в проекті РПУВ: пропонується заснувати у кожному кластері по одному такому пункту), але доцільність та безпечність таких об'єктів оброблення відходів буде визначена за результатами ТЕО.

Надання послуг з термічного знешкодження медичних відходів інших медичних закладів можливо лише після отримання відповідної ліцензії.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з медичними відходами

Управління з медичними відходами в Україні регламентують Державні санітарно-протиепідемічні правила й норми щодо поводження з медичними відходами, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 8 червня 2015 року №325.

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними установами, де вони і утворюються. Необхідно суворо відстежувати медичні відходи, як будь-які інші небезпечні відходи.

Для медичних відходів, що утворюються домогосподарствами або медичним персоналом, передбачено два рішення:

- для медичних відходів домогосподарств: спеціалізовані пункти збирання у аптеках або медичних закладах;
- для медичних відходів закладів охорони здоров'я: медпрацівник відповідає за належне зберігання та збирання відходів.

Заклади охорони здоров'я можуть укладати договори зі спеціалізованими суб'єктами господарювання на перевезення та оброблення відходів або укладати договори з більшими медичними закладами.

Перевезення та оброблення небезпечних медичних відходів може здійснюватися лише ліцензованими компаніями. Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами» затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2023 року №1278, ліцензію на оброблення, збирання, зберігання, перевезення медичних небезпечних відходів компаніям видає Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. [Реєстр ліцензіатів з управління небезпечними відходами](https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymi-vidkhodamy) за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymi-vidkhodamy>

При роздільному збиранні медичних відходів найбільша частка припадає на відходи категорії А (75-90%), які не мають контакту з біологічними рідинами пацієнтів, інфекційними хворими, наближені за складом до побутових відходів та видаляються на полігони. Медичним закладам необхідно укласти угоди з спеціалізованою організацією, що здійснює збір та перевезення відходів, що не є небезпечними.

Об'єкти управління медичними відходами в Перечинській МТГ відсутні.

Аналіз інформації про обсяги відходів показав, що добова кількість відходів на одне лікарняне ліжко складає близько 0,5 кг. Однак ця цифра, як і базовий склад МВ суттєво відрізняється у залежності від місцевих умов¹ (¹ *Організаційно-економічні засади формування систем управління відходами в регіонах України: науково-аналітична доповідь / наук. ред. д.е.н., с.н.с. Колодійчук І. А. Львів, ІРД НАНУ. 2022. 170 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»*).

Пандемія коронавірусу, що розпочалась у 2020 році і триває донині, викрила велику кількість недоліків, що віддавна існували у сфері управління медичними відходами, але яким не приділялась достатня увага.

За інформацією ВООЗ, із загальної кількості відходів медико-санітарної діяльності близько 85% є звичайними безпечними відходами, а решта 15% можуть бути інфекційними, хімічними або радіоактивними.

За інформацією Перечинської МТГ, усі заклади охорони здоров'я, що у своїй діяльності здійснюють утворення клінічних відходів мають укладені угоди із суб'єктами господарювання, які здійснюють транспортування медичних відходів, категорії А, В та С.

Перечинській МТГ забезпечити:

1) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів і установ охорони здоров'я та закладів громадського здоров'я з організації управління медичними відходами;

2) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів громадського здоров'я з організації та проведення моніторингу дотримання вимог управління медичними відходами.

3.2.10 Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Законом України «Про утилізацію транспортних засобів» (від 4 липня 2013 року № 421-VII) та іншими нормативно-правовими актами.

Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення (утилізацію) транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку згідно Наказу Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 № 63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити утилізацію транспортних засобів власного виробництва».

Основними безпечними компонентами транспортних засобів які можна відновити є:

- метал (легко піддається рециклінгу);
- пластик (за наявності ринку) можна піддати рециклінгу або використати як продукт із високою теплотворною здатністю для виробництва палива RDF або спалювання (після подрібнення через обмеження розміру спалюваних відходів);
- шини - можна подрібнити та повторно використати для деяких будівельних робіт, або використати як паливо RDF на цементних заводах та/або теплових станціях.

На сьогоднішній день в Україні середній термін експлуатації транспортних засобів становить в середньому 12 років.

Таким чином в розрахунках допустимо прийняти щорічну кількість транспортних засобів які підлягають обробленню (утилізації) в кількості 1,0 тис. одиниць на рік.

Господарська діяльність щодо оброблення транспортних засобів не відноситься до компетенції органів місцевого самоврядування.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

У сфері управління знятими з експлуатації транспортними засобами в МПУВ не передбачені спеціальні заходи щодо створення додаткових об'єктів з приймання та розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів.

Інформаційне забезпечення

Недостатня ефективність системи обліку знятих з експлуатації транспортних засобів ускладнює контроль за їхнім рухом та утилізацією. За браком наявної інформації є небезпека у накопиченні неутілізованого транспорту.

Проводити дієву інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення та суб'єктів господарювання щодо впроваджуваної системи обліку знятих з експлуатації транспортних засобів, за їхнім рухом та утилізацією.

3.2.10 Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Створення та забезпечення функціонування системи у правління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Вдосконалення системи управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд включає:

- забезпечення екологічно безпечного функціонування місць видалення відходів (розміщення осаду стічних вод) [Порядок ведення реєстру місць видалення відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 р. № 1216], з урахуванням вимог ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування»;

- повторне використання осадів стічних вод, склад яких відповідає нормативним вимогам [Порядок повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, затверджений Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 12 грудня 2018 року № 341]

Для забезпечення повторного використання осадів стічних вод передбачається проведення аналізу їх складу щодо можливостей їх повторного використання у відповідності до вимог ДСТУ 7369:2013. Після чого розробляються рішення щодо повторного використання осадів стічних вод від комунальних очисних споруд, склад яких відповідає відповідним вимогам ДСТУ 7369:2013.

Повторне використання очищених стічних вод та осаду здійснюється відповідно до наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 12 грудня 2018 року №341 «Про затвердження Порядку повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин».

Осад стічних вод від комунальних очисних споруд КП «Комунальник» зберігаються на спеціально призначених мулових майданчиках шляхом накопичення з подальшим вивезенням на місця захоронення або використовуються в якості добрива.

Оброблення осадів стічних вод від комунальних каналізаційних очисних споруд здійснюється на мулових картах (майданчиках) шляхом обезводнення та біологічним методом, що відбувається шляхом розкладання органічних відходів під впливом ґрунтових бактерій. Утилізація осадів підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства здійснюється шляхом зберігання їх на мулових площадках. [Регіональний план управління відходами Закарпатської області до 2030 року]

Проблеми та загрози управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд характеризуються наступним:

- складування осадів стічних вод, які мають різний хімічний склад та фізико-механічні властивості, а також мають різний ступінь небезпечності (клас небезпеки) на мулових полях фільтрації, що спричиняє негативний вплив на навколишнє природне середовище;

- непопулярність концепції використання відповідних осадів суміжно із мікробіологічними препаратами (концентратами) з метою отримання цінної продукції, що може бути використана в агрокультурі;

- недостатність впровадження перспективних технологічних рішень та альтернативних технологічних методів утилізації мулових осадів як на регіональному, так і на державному рівнях.

Управління осадами та відведення стічних вод в Перечинській МТГ є вкрай важливим питанням. На даний час громада не має повного покриття системами водовідведення та водопостачання, а тому дане завдання буде реалізовуватися через розширення та удосконалення системи водовідведення й водопостачання.

У районах населених пунктів, де виключена можливість підключення до мереж централізованої або децентралізованої господарсько-побутової каналізації, не можна застосовувати введення водопроводу у будинок, внутрішньобудинкову та зовнішню каналізацію з подальшим відведенням стічних вод у вигрібні ями.

Очищення вигребів із використанням асенізаційних машин допускається здійснювати за схемами очищення цього населеного пункту на зливальні станції. Перевозити рідкі відходи з вигребів на території приватних володінь і використовувати їх як добрива у сільському господарстві не можна.

Обладнання внутрішньодомової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб забороняється.

Умови приймання та сплати за очищення таких стічних вод необхідно визначати місцевими правилами приймання. Приймання стічних вод споживачів до системи централізованого водовідведення або безпосередньо на каналізаційні очисні споруди необхідно здійснювати виключно за договорами.

Для збирання та перероблення рідких відходів доцільно використовувати біотуалети та локальні очисні споруди, призначені для сумісного перероблення (компостування) органічної речовини, що є у складі побутових відходів, зібраної роздільно, та рідких відходів.

Згідно з санітарними правилами і нормами перевезення рідких відходів повинно здійснюватися не пізніше ніж через дві доби після прийняття замовлення.

До систем централізованого водовідведення допускається приймати стічні води споживачів, які не призводять до порушення роботи каналізаційних мереж та очисних споруд, безпеки їх експлуатації та можуть бути очищені на КОС виробників відповідно до вимог Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1999 року № 465. [Схема санітарного очищення Перечинської МТГ]

На даний час Перечинська МТГ не має повного покриття системами водовідведення та водопостачання тому оптимальним рішенням МПУВ є підвищення рівня очищення стічних вод у м. Перечин, реконструкція діючої системи каналізаційно-очисних споруд, будівництво системи очисних споруд глибокої біологічної очистки з подальшою можливістю скиду очищеної води в річку Уж або використання її для поливу пасовищ, миття доріг та використання для будь-яких інших технологічних потреб та покращення стану довкілля в громаді. [Стратегія розвитку Перечинської МТГ до 2025 року]

Осади стічних вод, що використовуються для удобрювання, повинні відповідати вимогам ДСТУ 7369:2013 та мати позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

Осади стічних вод, які пройшли необхідні технологічні стадії обробки, можуть використовуватися:

- для удобрювання ґрунтів відповідно до Закону України «Про охорону земель» з урахуванням обмежень та особливостей, визначених ст. 39;
- як альтернативний вид палива відповідно до Закону України «Про альтернативні джерела енергії».

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з осадами стічних вод

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з осадами стічних вод (шламами) від комунальних очисних споруд, є важливим аспектом екологічної безпеки та раціонального використання ресурсів. Осади стічних вод можуть містити органічні та неорганічні сполуки, патогени, важкі метали та інші забруднювачі, що вимагає належного управління для запобігання їхньому негативному впливу на довкілля.

Для зменшення цього впливу застосовуються різні технологічні, екологічні та управлінські підходи:

1. Підвищення ефективності очисних споруд: оновлення технологій очистки стічних вод, що зменшують кількість осадів, таких як біологічні методи або мембранні біореактори, дозволяє знизити утворення шламів.
2. Аерація та стабілізація осадів: процеси аерації та стабілізації зменшують обсяги органічних речовин в осадах та допомагають знизити рівень шкідливих речовин.
3. Компостування та виробництво добрив: осади стічних вод можуть бути використані як органічне добриво після стабілізації та знезараження, особливо якщо вони не містять надмірної кількості важких металів або інших токсичних речовин. Компостування дозволяє перетворити осади на корисний ресурс для сільського господарства.

4. Виробництво біогазу: анаеробне зброджування осадів стічних вод може стати джерелом біогазу, який використовується як відновлюваний енергоносіє. Це зменшує кількість осадів і одночасно сприяє виробництву енергії.

5. Спалювання осадів: осадки можна спалювати у спеціальних установках для зменшення їх обсягу та знищення небезпечних патогенів. Спалювання може супроводжуватися виробництвом енергії (електрики або тепла), але вимагає ретельного контролю за викидами, щоб уникнути забруднення повітря.

6. Хімічне або термічне знезараження: обробка осадів із застосуванням хімічних речовин (наприклад, вапна) або високих температур дозволяє знищувати патогенні мікроорганізми, роблячи осадки безпечнішими для подальшого використання або захоронення.

7. Контрольоване захоронення: якщо осадки стічних вод не можуть бути перероблені або використані, їх можна захоронювати на спеціальних полігонах, які забезпечують належну ізоляцію від ґрунту і підземних вод для запобігання забрудненню.

8. Попереджувальні заходи: сучасні полігони для осадів повинні мати системи збору фільтрату і газу (метан та інші), щоб мінімізувати викиди шкідливих речовин у довкілля.

9. Використання осадів для відновлення деградованих земель: оброблені та знезаражені осадки можуть використовуватися для рекультивації порушених земель,

У результаті впровадження таких комплексних підходів можна значно знизити екологічне навантаження від осадів стічних вод та сприяти їх раціональному використанню.

Інформаційне забезпечення

Інформувати громадськість та залучати її до активного обговорення з метою пошуку шляхів вирішення наявних проблем у роботі системи водовідведення та проводити дієву інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення.

Забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців шляхом цільового навчання і формування кадрового резерву інженерно-технічних працівників, здатних впроваджувати нову техніку, сучасне технологічне обладнання, освоювати нові автоматизовані системи управління технологічними процесами на підприємствах водопостачання та водовідведення, де відбуваються процеси з переробки та оброблення осадів стічних вод від комунальних очисних споруд.

3.2.11 Управління відходами, що біологічно розкладаються

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами, що біологічно розкладаються

Відходи зелених насаджень та харчові відходи можуть перероблятися аеробними (компостування в присутності кисню) методами. В результаті

компостування в валках, критих траншеях або у спеціальних ємностях виробляється компост, який може потенційно використовуватися в садових і паркових господарствах, а також для ландшафтного будівництва.

Термін «компостування» означає біологічне розкладання відходів у контрольованих аеробних умовах. Відходи розкладаються на CO₂, воду та власне компост.

Процес компостування може бути організований різними засобами.

Крім компостування в валках на відкритих і закритих майданчиках можливе компостування в тунелях, бункерах та реакторах, що обертаються.

Органічна фракція побутових відходів має великий потенціал використання продукту компостування як вторинної сировини. Результатом компостування залежно від чистоти відходів може бути:

- компост, що використовується як добриво,
- технічний ґрунт або інший цінний ресурс для ізоляції відходів на полігонах, їхньої рекультивациі та з іншою метою.

Доцільно надати основну увагу компостуванню відходів домогосподарств у місцях їхнього утворення та валковому компостуванню зелених та інших органічних відходів (наприклад, садових та паркових відходів).

Центри валкового компостування мають бути розташовані спільно із з центрами оброблення/захоронення відходів, а також поруч із регіональними центрами оброблення відходів.

Питома вартість компостування залежить від кількості відходів та застосованої технології. Для компостування у валках інвестиційні витрати можуть бути у межах від 50 до 200 €/т органічних відходів на рік.

Для регіонального об'єкта перероблення відходів, розташованого на території кластера, розглянуто компостування зелених і органічних відходів у валках з отриманням товарного компосту. Використовувалися такі припущення:

- капітальні витрати на реалізацію проекту становлять 50€ на тонну оброблених відходів протягом року;
- експлуатаційні витрати становлять 15% від капітальних витрат;
- тариф на перероблення становить 15–20 €/т.
- обсяг компосту щодо початкового обсягу побутових відходів дорівнює 30%;
- вартість реалізації компосту 0–10 €/т;
- вартість реалізації вторинних матеріалів, отриманих в процесі попереднього сортування, не враховується.

Основні компоненти капітальних витрат:

- облаштування майданчика компостування;
- вартість обладнання (аератор, перегрібач, навантажувач).

Основні компоненти експлуатаційних витрат:

- споживання електроенергії і палива;
- витрати на ремонт і технічне обслуговування;
- оплата персоналу.

Джерела надходжень:

- плата за оброблення відходів;

- можливий продаж компосту.

МПУВ Перечинської громади передбачає:

- впровадження роздільного збирання та відправку на переробку відходів, що переробляються, біологічно розкладаються;
- створення компостних полів для компостування органічної фракції побутових відходів.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами, що біологічно розкладаються

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами, що біологічно розкладаються детально описана у підрозділі розділу 3.2.5.

Інформаційне забезпечення

Доступ до інформації про оброблення відходів, можливості повторного використання та технології управління ними.

Платформи для обміну знаннями між фермерами, лісовими господарствами, підприємствами харчової промисловості та іншими зацікавленими сторонами.

Проведення тренінгів для підприємців, фермерів та працівників галузей, пов'язаних з відходами, для підвищення рівня обізнаності щодо екологічних стандартів та технологій управління відходами.

Консультації щодо впровадження ефективних методів оброблення відходів та їх вторинного використання.

3.3 Інструменти забезпечення виконання МПУВ

3.3.1 Інституційна структура управління відходами

Загальні положення

У загальному вигляді інституційна структура управління відходами на регіональному рівні включає учасників системи управління (їх обов'язки та повноваження), принципи їх взаємодії, у т.ч. інформаційного обміну.

Особливості інституційної структури управління конкретними видами відходів визначаються чинним нормативно-правовим регулюванням, що визначає обов'язки та повноваження учасників системи.

Суб'єктами системи управління відходами є:

- утворювачі відходів (населення, організації, установи);
- суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами;
- органи державної влади та місцевого самоврядування, що приймають управлінські рішення та виконують функції контролю у сфері управління відходами.

3.3.1.1 Органи місцевого самоврядування

До повноважень **міських рад** у сфері управління відходами належить (стаття 26. Закону України «Про управління відходами»):

- участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;
- створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень **виконавчих органів міських рад** у сфері управління відходами належить:

- організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;
- визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;
- визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;
- запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;
- організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;
- забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;
- передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

- надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;
  - визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;
  - затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;
  - затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;
  - встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);
  - укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання видів побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.
- Органи місцевого самоврядування здійснюють й інші повноваження у сфері управління відходами відповідно до закону.

Органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчими органами органів місцевого самоврядування згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Житлові масиви і внутрішньодворові території, дороги загального користування, зупинки громадського транспорту та інші об'єкти благоустрою населених пунктів, а також місця проведення масових заходів обладнуються контейнерними майданчиками для роздільного збирання побутових відходів, урнами для збирання побутових відходів.

Територіальні громади на засадах співробітництва можуть спільно фінансувати будівництво, реконструкцію та/або утримання об'єктів оброблення побутових відходів, реалізовувати спільні проекти, спільно фінансувати (утримувати) підприємства, установи та організації комунальної форми власності, утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації, спільний орган управління.

Проектування, будівництво, реконструкція та обслуговування об'єктів оброблення побутових відходів може здійснюватися органами місцевого самоврядування на засадах державно-приватного партнерства відповідно до Закону України "Про державно-приватне партнерство".

Виконавчі органи місцевих рад визначають комунальне підприємство - адміністратора послуги з управління побутовими відходами у строк не більше шести місяців з дня набрання чинності Закону України «Про управління відходами».

Норми надання послуги з управління побутовими відходами визначаються органом місцевого самоврядування відповідно до правил, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

З метою забезпечення оброблення небезпечних відходів у складі побутових відходів відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» та уникнення забруднення інших видів побутових відходів органи місцевого самоврядування та організації розширеної відповідальності виробників забезпечують встановлення окремих контейнерів, призначених для небезпечних відходів.

Тариф на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифи на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів встановлюються органом місцевого самоврядування окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні, відходи зелених насаджень).

3.3.1.2 Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами

Суб'єкти господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавчий орган місцевої ради на конкурсних засадах може визначити декількох суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів, на території територіальної громади за територіальним принципом та/або за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні).

Суб'єкти господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування відповідно до регіонального та місцевих планів управління відходами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Суб'єкти господарювання, визначені виконавцями послуг з вивезення побутових відходів, що на момент набрання чинності Законом України «Про управління відходами» мають чинний договір на надання відповідних послуг з органами місцевого самоврядування, повинні переукласти такий договір з адміністратором (у разі його визначення). Договір про надання послуги з управління побутовими відходами переукладається на той самий строк, на який він був укладений з органом місцевого самоврядування.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами для провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами зобов'язаний:

1) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами;

2) провадити діяльність на об'єктах оброблення відходів, які відповідають вимогам законодавства. Види відходів, що підлягають обробленню на таких об'єктах, повинні відповідати дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів.

Маркування зібраних небезпечних відходів у складі побутових відходів здійснюється суб'єктом господарювання у сфері управління відходами після їх збирання.

Розрахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами здійснює виконавець послуги.

Розрахунок тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів здійснюють суб'єкти господарювання, які здійснюють відповідні операції.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами мають право:

1) зберігати відходи на об'єктах оброблення відходів до проведення операцій з оброблення строком до одного року;

2) брати участь у розробленні Національного плану управління відходами, регіональних, місцевих планів управління відходами та програми запобігання утворенню відходів у встановленому порядку;

3) брати участь у встановленому законодавством порядку в конкурсах на набуття права виконання операцій із збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів на певній території.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

1) дотримуватися вимог щодо збирання, перевезення та оброблення відходів, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;

2) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

3) вести облік відходів, що утворилися у результаті їхньої діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подавати звітність відповідно до закону;

4) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

5) забезпечувати здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

6) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

7) надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

8) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;

9) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;

10) мати ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та/або письмову згоду (повідомлення) на транскордонне

перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону;

11) забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами;

12) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;

13) виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

3.3.1.3 Утворювачі побутових відходів

Утворювачі відходів

Утворювачами побутових відходів є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання.

Функції утворювачів побутових відходів (первинних) визначені законодавством.

Утворювачі побутових відходів **зобов'язані** (пункт 2 статті 31. Права та обов'язки утворювачів побутових відходів Закону України «Про управління відходами»):

1) укладати договори з виконавцем послуги з управління побутовими відходами та вносити у встановленому порядку плату за послугу з управління побутовими відходами;

2) забезпечувати передачу побутових відходів до системи управління побутовими відходами, а побутові відходи, на які поширюється розширена відповідальність виробника, - до системи приймання або роздільного збирання, створеної організаціями розширеної відповідальності виробників;

3) забезпечувати у встановленому порядку роздільне збирання відходів за наявності об'єкта оброблення відходів.

Утворювачі побутових відходів мають права та обов'язки споживачів житлово-комунальних послуг, передбачені Законом України "Про житлово-комунальні послуги".

Утворювачі відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств

Утворювачі відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств, **зобов'язані** (пункт 2 статті 16. Права та обов'язки утворювачів відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств Закону України «Про управління відходами»):

1) запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;

2) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

3) обробляти відходи самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл;

4) у разі утворення побутових відходів укладати договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем відповідної послуги та вносити плату за надання такої послуги відповідно до встановлених тарифів;

- 5) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;
- 6) вести облік відходів, що утворилися в результаті їхньої діяльності, та подавати відповідну звітність;
- 7) розробляти та виконувати плани управління відходами підприємств, установ та організацій у встановленому порядку;
- 8) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані місць утворення та зберігання відходів, а також забезпечувати дотримання встановлених правил техніки безпеки та пожежної безпеки у таких місцях;
- 9) надавати органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;
- 10) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;
- 11) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;
- 12) подавати декларацію про відходи, якщо діяльність такого утворювача відходів призводить до утворення небезпечних відходів або річний обсяг утворення відходів, що не є небезпечними, перевищує 50 тонн.

Плани управління відходами підприємств, установ та організацій

Утворювачі відходів, які подають декларацію про відходи відповідно до Закону України «Про управління відходами», суб'єкти господарювання у сфері управління відходами розробляють плани управління відходами.

У планах зазначаються прогностичні показники утворення відходів, їх код та найменування, заходи, яких планується вжити для запобігання утворенню та зменшення обсягів відходів, їх належного збирання, перевезення, оброблення, виконання інших зобов'язань, визначених Законом України «Про управління відходами».

Порядок розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Суб'єкти господарювання, які в результаті господарської діяльності є утворювачами та/або власниками відходів, зобов'язані вести облік за обсягом, кодом і найменуванням, джерелами утворення відходів, здійсненням операцій з управління відходами.

3.3.1.4 Інструменти які застосовуються для управління системою

Інструменти які застосовуються для управління системою

Для управління відходами застосовуються передбачені чинною нормативно-правовою базою інструменти такі як:

- правила благоустрою території населених пунктів,

- місцеві плани управління відходами,
- приписи органів державного контролю за дотримання законодавства в сфері управління (поводження) відходами та дотримання вимог санітарного законодавства,
- передбачені законодавством заходи для припинення порушення санітарного законодавства та законодавства про відходи.

Головне управління Держпродспоживслужби у Закарпатській області

Головне управління Держпродспоживслужби у Закарпатській області є територіальним органом Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів України, який здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль за збиранням, утилізацією та знищенням загиблих тварин і відходів тваринного походження.

Державна екологічна інспекція у Закарпатській області

Державна екологічна інспекція у Закарпатській області є територіальним органом Державної екологічної інспекції України який здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням органами центральних органів виконавчої влади (територіальними), місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства, зокрема у сфері управління відходами щодо:

- дотримання вимог документів дозвільного характеру на здійснення операцій у сфері поводження з відходами;
- складення і ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, реєстру місць видалення відходів;
- перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів;
- збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення, захоронення відходів (у тому числі недопущення змішування та захоронення відходів, які можуть бути утилізовані);
- ведення первинного обліку кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються, подання відповідної статистичної звітності в установленому порядку та паспортизації таких відходів;
- дотримання вимог нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку, під час виробництва продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використанням;
- дотримання правил і режиму експлуатації установок, виробництв з оброблення та утилізації відходів;

- дотримання вимог екологічної безпеки під час транспортування, зберігання, використання, знешкодження та захоронення хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних речовин і відходів;

- своєчасного та повного здійснення заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами. [Державна екологічна інспекція у Закарпатській області <https://zak.dei.gov.ua/post/479>]

Повноваження, обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами

До повноважень обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами належить:

- 1) участь у формуванні та реалізації державної політики управління відходами;
- 2) розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання;
- 3) сприяння створенню об'єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад;
- 4) забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів;
- 5) створення умов для організації та будівництва об'єктів оброблення відходів;
- 6) взаємодія з органами місцевого самоврядування;
- 7) облік несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;
- 8) ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;
- 9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи з населенням щодо управління відходами;
- 10) погодження місцевих планів управління відходами.

Установи та відомства обласної адміністрації у сфері управління відходами

В складі Закарпатської обласної державної адміністрації наявні структурні підрозділи у функціональних обов'язках яких передбачена діяльність в сфері управління (поводження) відходами:

- Управління житлово-комунального господарства - функції з управління твердими побутовими відходами на рівні області;
- Департамент екології та природних ресурсів - функції з управління іншими відходами на рівні області.

Управління житлово-комунального господарства Закарпатської обласної державної адміністрації

Основним завданням управління є забезпечення реалізації державної політики у галузі житлово-комунального господарства, енергозбереження, енергоефективності, житлової політики, благоустрою населених пунктів, поводження з твердими побутовими відходами у цій галузі на території області.

Управління відповідно до визначених галузевих повноважень здійснює наступні повноваження у сферах благоустрою населених пунктів, поводження з побутовими відходами:

- бере участь у розробленні та виконанні регіональних програм з благоустрою населених пунктів області відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів»;

- інформує населення області про здійснення заходів із благоустрою населених пунктів відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів»;

- здійснює аналіз стану сфер благоустрою населених пунктів, поводження з твердими побутовими відходами;

- забезпечує реалізацією повноважень місцевих державних адміністрацій щодо здійснення державного контролю за дотриманням законодавства у сфері благоустрою території населених пунктів області відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів»;

- надає пропозиції щодо збирання і видалення побутових відходів, створення полігонів для захоронення, а також роздільного збирання корисних компонентів цих відходів [**Управління житлово-комунального господарства Закарпатської обласної державної адміністрації** <https://carpathia.gov.ua/diyalnist/zhitlovo-komunalne-gospodarstvo>]

Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації

Основними завданнями департаменту є:

1. Забезпечення реалізації державної політики у сферах охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів (земля, надра, поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, ліси, тваринний і рослинний світ та інші), поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), екологічної безпеки, розвитку заповідної справи, формування, збереження та невиснажливе використання екологічної мережі, збереження водно-болотних угідь міжнародного значення та пралісових екосистем.

2. Здійснення регулювання у сферах охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, у сфері поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), організації, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, формування, збереження та невиснажливе використання екологічної мережі.

3. Інформування населення через засоби масової інформації про стан навколишнього природного середовища на відповідній території, оперативне оповіщення про виникнення надзвичайних екологічних ситуацій та про хід виконання заходів щодо ліквідації її наслідків [**Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації** https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=4725].

Ліцензійна та дозвільна системи

Суб'єкти господарювання для здійснення операцій з оброблення відходів зобов'язані отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів до початку своєї діяльності.

Видача, відмова у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів здійснюються відповідно до Законів України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" та "Про адміністративні послуги" з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про управління відходами».

Особливості взаємодії суб'єктів системи управління відходами

Суб'єкти системи управління відходами - утворювачі відходів (населення, організації, установи) та суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами взаємодіють на підставі укладених договорів на вивезення, оброблення та захоронення відходів.

Організація оброблення відходів

Виконавець послуг з вперевезення побутових відходів зобов'язаний укласти договори про надання послуг з перероблення та захоронення побутових відходів із суб'єктами господарювання, що надають такі послуги відповідно до правил благоустрою території населеного пункту, розроблених з урахуванням схеми санітарного очищення населеного пункту.

Утворювачі інших відходів самостійно приймають рішення щодо варіанту оброблення відходів, що утворюються на їхніх об'єктах.

Оброблення небезпечних відходів здійснюється суб'єктами господарської діяльності, які мають відповідну ліцензію. [ЗУ Про ліцензування видів господарської діяльності від 2 березня 2015 року № 222-VIII]

Інформаційне забезпечення системи управління відходами

Інформаційний механізм системи управління має забезпечувати отримання суб'єктами управління (управлінські структури, підприємства, організацій, громадськість, інші зацікавлені сторони) оперативної достовірної інформації, необхідної для вирішення управлінських, науково-виробничих і інших питань, що виникають у процесі діяльності у сфері управління відходами (таблиця 3.3.1 та 3.3.2).

Така інформація включає дані про:

- утворення відходів та управління відходами у розрізі кожного виду відходів та окремих технологічних операцій;
- стан довкілля та впливи на нього, спричинені відходами чи технологічними операціями з їх оброблення (у т.ч. захоронення), а також потенційні загрози;
- методи вирішення завдань в сфері управління відходами;
- вимоги чинного законодавства в сфері управління відходами;
- управлінські рішення, що приймаються в сфері управління відходами та їх наслідки.

Інформаційний механізм включає:

- системне спостереження за станом навколишнього природного середовища, а також об'єктами управління відходами;
- забезпечення належного обліку та звітності у сфері управління відходами;
- комплексне оброблення та аналіз даних спостережень та обліку;
- забезпечення доступу до інформації відповідних зацікавлених сторін (органів влади, підприємств та населення тощо);
- забезпечення надання інформації щодо методів вирішення завдань в сфері управління відходами тощо.

Таблиця 3.3.1. Наявні джерела інформації про поточний стан у сфері управління відходами

№	Інформаційні джерела	Примітка
1	Дані статистичного обліку відходів за формою №1 - ТПВ	Для муніципальних відходів
2	Дані статистичного обліку відходів за формою №1 - відходи (річна)	Статистичну звітність подають юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб, діяльність яких пов'язана з утворенням, управлінням (поводженням) відходами I- IV класів небезпеки, за переліком, визначеним органами державної статистики
3	Реєстр об'єктів утворення відходів	До реєстру включаються об'єкти, для яких Пзув перевищує граничне значення, що дорівнює 1000 умовних одиниць на рік
4	Реєстр об'єктів оброблення та утилізації відходів	До реєстру включаються об'єкти загальний обсяг оброблення чи утилізації відходів на яких не менше 100 тон на рік
5	Реєстр місць видалення відходів	
6	Декларації про відходи	Для об'єктів, для яких значення Пзув знаходиться в межах від 50 до 1000 умовних одиниць на рік
7	Дані перевірок суб'єктів господарювання Державною екологічною інспекцією у	Згідно плану перевірок
8	Звернення громадськості та інших зацікавлених сторін	
9	Цільових запитів з окремих питань	
10	Результати додаткових досліджень (за потреби)	

Таблиця 3.3.2. Наявні механізми інформування з питань управління відходами

№	Механізми інформування зацікавлених сторін	Періодичність

1	Публікація Доповіді про стан навколишнього природного середовища у Закарпатській області, що містить відповідний розділ	Щорічно
2	Публікація Екологічного паспорту Закарпатській області, що містить відповідний розділ	Щорічно
3	Публікація статистичної інформації	Щорічно
4	Інформування громадськості за процедурами, передбаченими законодавством з оцінки впливу на довкілля	При виконанні ОВД
5	Інформування громадськості за процедурами, передбаченими законодавством зі стратегічної екологічної оцінки	При виконанні СЕО
6	Надання відповідей на запити зацікавлених сторін	-
7	Проведення окремих інформаційних компаній	-

3.3.2 Об'єкти оброблення відходів

Забезпечення підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів здійснюється шляхом:

- створення та діяльності об'єктів оброблення відходів,
- запровадження економічних інструментів,
- встановлення цільових показників із збирання, підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів,
- а також інших заходів.

Об'єктом оброблення відходів є установка, інженерна споруда або інший об'єкт, що використовується для здійснення операцій з відновлення або видалення відходів.

3.3.2.1 Об'єкти перероблення відходів

Перечинською міською радою ведеться активна робота з підготовки проекту впровадження роздільного збору ПВ на території громади. Згідно з проектом, всього вирішено побудувати 56 майданчиків для збору ПВ на території громади, в тому числі: у м. Перечин – 15, у с. Сімер – 20, у с. Сімерки – 7, у с. Ворочово – 5, у с. Зарічово – 9 (кількість та місця розташування майданчиків затверджено рішеннями виконавчого комітету Перечинської міської ради).

З метою зменшення об'єму захоронення побутових відходів шляхом їх промислового перероблення у Перечинській МТГ МПУВ планується будівництво сміттесортувальної лінії, що зможе приймати весь об'єм сміття, який продукується на території МТГ та сусідніх територіях [Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у Перечинській МТГ до 2026 року].

Спалювання та сумісне спалювання відходів

Установки спалювання відходів та установки сумісного спалювання відходів включають усі лінії спалювання або сумісного спалювання, приймання та зберігання відходів, технічні засоби з попереднього оброблення на об'єкті, системи подання відходів, палива та атмосферного повітря, котли, технічні засоби для оброблення відхідних газів, встановлені на ділянці стаціонарні технічні засоби для оброблення чи зберігання залишків і стічних вод, димові труби, пристрої та системи для управління операціями спалювання чи сумісного спалювання, обліку та моніторингу умов спалювання чи сумісного спалювання.

Якщо для термічного оброблення відходів застосовують інші процеси, ніж окиснення, такі як піроліз, процес газифікації або плазмового оброблення, установки спалювання відходів або установки сумісного спалювання відходів включають процес термічного оброблення і процес спалювання.

Якщо основним призначенням установки сумісного спалювання відходів є не виробництво енергії або виробництво матеріальних продуктів, а термічне оброблення відходів, така установка вважається установкою спалювання відходів.

Будь-яка теплова енергія, що генерується у процесі спалювання або сумісного спалювання відходів, підлягає відновленню до стану теплової або електричної енергії, наскільки це практично можливо.

Спалювання відходів з метою отримання енергії (електричної та/або теплової) потребує значних капіталовкладень в обладнання очистки димових газів і економічно доцільне при значних обсягах утворення відходів на території яка суміжна із такими об'єктами та наявні споживачів об'єму енергії яка утворюється в процесі спалювання відходів.

Це як правило міста з кількістю населення від 250 тис. осіб або промислові об'єкти на яких наявне обладнання для спалювання твердого палива, наприклад цементні заводи.

Проектне рішення МПУВ

На території Перечинської громади спалювання відходів економічно недоцільне по причині незначних обсягів утворення відходів.

3.3.2.2 Об'єкти захоронення відходів

Захоронення відходів здійснюється на полігонах, що відповідають вимогам законодавства та технологічне обладнання яких забезпечує захист ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату, контроль викидів в атмосферне повітря, забруднення ґрунтів і підземних вод.

Суб'єкт господарювання, що здійснює управління полігоном, повинен мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, а в разі захоронення небезпечних відходів - ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Полігони поділяються на такі класи:

- 1) полігони для небезпечних відходів;
- 2) полігони для відходів, що не є небезпечними;
- 3) полігони для інертних відходів.

Власник (балансоутримувач) полігона або суб'єкт господарювання, що здійснює управління полігоном, забезпечує проведення рекультивації полігона після припинення його експлуатації, а також догляд за ним після його рекультивації протягом 30 років. Догляд за полігоном після припинення його експлуатації включає дії, пов'язані з утриманням полігона після припинення його експлуатації, із здійсненням контролю і моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів полігона на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Якщо регіональним планом управління відходами передбачено припинення експлуатації місця розміщення відходів (полігону, звалища), яке не відповідає вимогам Закону України «Про управління відходами», власник (балансоутримувач) такого місця розміщення відходів повинен забезпечити розроблення та виконання проекту рекультивації місця розміщення відходів та догляд за ним після припинення експлуатації протягом строку, встановленого Законом України «Про управління відходами».

З 1 січня 2030 року експлуатація місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), що не оснащені системами вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату, системами моніторингу викидів в атмосферне повітря та моніторингу забруднення ґрунтів і підземних вод, забороняється (Закон України «Про управління відходами»).

Ці вимоги не застосовуються, якщо суб'єкт господарювання, що здійснює управління місцем розміщення відходів, виконує план приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства у відповідності згідно з графіком, визначеним умовами дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів.

Облаштування та експлуатація полігонів побутових відходів має здійснюватися у відповідності до «Правил експлуатації полігонів побутових відходів».

Проектне рішення МПУВ

МПУВ передбачається використання для захоронення відходів з населених пунктів Перечинської громади полігону побутових відходів у с.Барвінок Ужгородського району та його розширення або будівництво нового полігону, відповідно до рішень прописаних в проєктів РПУВ у Закарпатській області.

Сільські стихійні сміттєзвалища передбачається закрити та рекультивувати забруднені земельні ділянки.

3.3.3 Об'єкти оброблення медичних відходів

Управління медичними відходами в Україні регламентують «Державні санітарно-протиепідемічні правила й норми щодо поводження з медичними відходами» затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я від 8 червня 2015 року № 325.

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року у сфері медичних відходів передбачається запровадження роздільного збирання медичних відходів як мінімум на три потоки:

- безпечні відходи, аналогічні твердим побутовим відходам;
- інфекційні відходи і гострі предмети;
- фармацевтичні відходи з можливістю їх ідентифікації (збереженням упаковок).

Проектне рішення МПУВ

Знешкодження медичних відходів у Перечинській МТГ здійснювати за двома сценаріями:

- основний сценарій - передача медичних відходів на знешкодження суб'єктам господарювання, які мають ліцензії на оброблення небезпечних відходів.

- альтернативний сценарій – створення мобільного пункту утилізації (спалювання) медичних та тваринних відходів (пропозиція з проєкту РПУВу закарпатській області: пропонується заснувати у кожному кластері по одному такому пункту), але доцільність та безпечність таких об'єктів оброблення відходів буде визначена за результатами ТЕО.

3.3.4 Об'єкти збирання вторинної сировини

Органи місцевого самоврядування можуть створювати пункти роздільного збирання побутових відходів.

Збирання окремих видів відходів може здійснюватися мобільними пунктами збирання (оснащеними транспортними засобами).

У пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється роздільне збирання відходів:

- текстилю,
- деревини,
- великогабаритних та ремонтних відходів,
- відходів зелених насаджень,
- небезпечних відходів у складі побутових відходів,
- паперу та картону,
- металу,
- пластику,
- скла,
- електронного та електричного обладнання,
- батарей та акумуляторів,
- інших видів відходів.

У разі запровадження розширеної відповідальності виробника щодо певного виду продукції збирання (приймання) відходів такої продукції у пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється на підставі договорів з організаціями розширеної відповідальності виробника та за рахунок таких організацій.

Витрати на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів можуть відшкодовуватися за рахунок таких джерел:

- 1) тарифу на послугу з управління побутовими відходами;
- 2) плати, що вноситься утворювачем відходів;
- 3) коштів місцевого бюджету;
- 4) коштів організацій розширеної відповідальності виробника;
- 5) інших не заборонених законом джерел.

У разі покриття витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів з декількох джерел частка витрат, що покривається за рахунок одного джерела, має бути пропорційною до частки обсягу виду відходів, збирання якого покривається за рахунок такого джерела.

Забороняється відшкодування витрат на здійснення роздільного збирання одного виду побутових відходів з різних джерел.

Управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється з урахуванням обраного способу організації діяльності таких пунктів, зокрема способу покриття витрат на роздільне збирання певних видів відходів.

У разі якщо витрати на роздільне збирання побутових відходів хоча б одного виду покриваються за рахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами, управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється суб'єктом господарювання, що здійснює господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів на території територіальної громади.

В інших випадках суб'єкт господарювання, що здійснює управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, визначається виконавчим органом місцевої ради.

Проектне рішення МПУВ

МПУВ у Перечинській територіальній громаді передбачається створення пункту збирання вторинної сировини з урахуванням покриття потреб міста і сіл.

3.3.5. Програмні документи регіонального рівня в сфері управління відходами

Планування та реалізація у Закарпатській області діяльності у сфері управління відходами проводиться за прийнятими (затвердженими) програмними документами регіонального та місцевого рівнів.

Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року (затверджена рішенням Закарпатської обласної ради від 20.12.2019 №1630)

Основними напрямками стратегії управління у сфері поводження з відходами є розв'язання проблеми побутових відходів, зокрема через впровадження системи роздільного збирання, утилізації сміття та будівництво нових сучасних полігонів для населених пунктів, у першу чергу, обласного центру. [Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року]

У стратегії передбачена Стратегічна ціль 4. Забезпечення охорони довкілля, екологічно збалансованого і раціонального природокористування та просторової гармонії (таблиця 3.3.5.1).

Таблиця 3.3.5.1. Структура стратегічних та оперативних цілей і завдань регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років

Оперативні цілі	Завдання
4.4. Актуалізація, уточнення і впровадження чинної Стратегії поводження з відходами у Закарпатській області, розробленої і схваленої на 15-річний період	4.4.1. Підтримка комплексної переробки ТПВ на умовах державно-приватного партнерства
	4.4.2. Підтримка інформаційно-роз'яснювальної і просвітницької роботи у сфері поводження з ТПВ та підвищення рівня екологічної та природоохоронної культури населення на території області
	4.4.3. Підтримка в населених пунктах локальних систем збору «зелених» відходів та вологої фракції ТПВ з подальшою утилізацією для компостування і виробництва біогазу

Досягнення стратегічної цілі буде здійснюватися шляхом вирішення оперативної цілі - покращення господарювання відходами та пріоритетних завдань:

- розроблення Регіонального плану управління відходами Закарпатської області до 2030 року (*примітка – виконано в 2021 році та актуалізовано до вимог чинного законодавства – у 2023 році*);

- створення сучасної системи управління відходами (роздільний збір, сортування);

- розвиток нових потужностей з переробки та оброблення (утилізації) відходів;

- підвищення рівня обізнаності населення щодо управління (поводження) побутовими відходами.

Регіональний план управління відходами Закарпатської області до 2030 року підготовлено з урахуванням вимог Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 820-р, Національного плану управління відходами до 2030 року, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 року № 117-р, положень Рамкової Директиви 2008/98/ЄС про відходи (в частині, що стосується розроблення планів управління відходами) – затверджений розпорядженням Голови Закарпатської обласної державної адміністрації № 1051 від 21 грудня 2021 року. [**Регіональний план управління відходами Закарпатської області**]

Стратегічною метою РПУВ Закарпатської області є створення комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в регіоні, враховуючи принцип співробітництва органів місцевого самоврядування, та сформованих, виходячи з оцінки поточного стану сфери управління відходами й та вже розроблених моделей.

РПУВ Закарпатської області визначає головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами в найближчі десятиліття з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами.

РПУВ Закарпатської області містить план заходів з досягнення визначених регіональних цілей та показників розвитку структури регіональної системи управління відходами. Комплекс заходів для реалізації плану, запропонований з врахуванням вимог Національної стратегії та Національного плану, з охопленням сфери поводження з ТПВ, небезпечними, промисловими, сільськогосподарськими та специфічними видами відходів з урахуванням особливостей регіональної структури відходів.

План заходів для РПУВ Закарпатської області включає:

- заходи із будівництва сміттєсортувальних комплексів,
- комплексів біологічного оброблення відходів,
- сміттєспалювальних підприємств,
- комплексних комунальних пунктів роздільного збирання відходів,
- заходів забезпечення централізованого та роздільного збирання,
- оновлення матеріально-технічної бази,
- індикаторів виконання РПУВ та інше.

Створення та підтримання регіональної системи управління відходами передбачає розроблення сценаріїв з управління муніципальними відходами з варіантами створення кластерів, сценаріями щодо способів збирання та оброблення муніципальних відходів у межах визначених кластерів, формування даних щодо розвитку інфраструктури управління муніципальними відходами, а також закриття сміттєзвалищ та полігонів твердих побутових відходів, що не відповідають санітарним та екологічним вимогам.

Проект Регіонального плану управління відходами Закарпатської області до 2033 року підготовлений відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами». Регіональний план визначає головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами в найближчі десятиліття з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами.

Цілями розробки та впровадження РПУВ у Закарпатській області є:

- зменшення забруднення навколишнього природного середовища, а також покращення санітарного та епідеміологічного стану регіону, шляхом створення та впровадження сучасної системи ефективного управління у сфері поводження з відходами у Закарпатській області, враховуючи економічні та ресурсні можливості області, територіальних громад і суб'єктів господарювання - утворювачів відходів;
- визначення пріоритетних напрямів діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель;
- сприяння втіленню вимог європейських директив та впровадження провідних світових екологічних стандартів у сфері поводження з відходами;
- прискорення впровадження найкращих доступних технологій з оброблення, переробки та утилізації відходів на регіональному і загальнодержавному рівні;
- забезпечення сталого розвитку Закарпатської області шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку під час експлуатації об'єктів поводження з відходами і зниження рівня соціальної напруги;
- зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій у сфері поводження з відходами;
- підтримка суб'єктів господарювання щодо провадження виробничої діяльності з використанням безвідходних та екологічно безпечних технологій;
- стимулювання розробки новітніх екологічних проектів та залучення капітальних інвестицій зі створенням сучасної інфраструктури у сфері поводження з відходами;
- підвищення ефективності цільового використання коштів державного та місцевих бюджетів щодо реалізації природоохоронних заходів у сфері поводження з відходами;
- сприяння створенню та розбудови регіональної системи моніторингу, інформаційного забезпечення сфери поводження з відходами, удосконаленню порядку ведення державного обліку відходів, інформування про розташування місць чи об'єктів поводження з відходами, їх вплив на стан навколишнього природного середовища і здоров'я людини.

Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у Перечинській міській об'єднаній територіальній громаді на період до 2026 року (затверджена рішенням №130 від 12 жовтня 2017 року).

Загальна мета Стратегії: забезпечення екологічного та санітарного благополуччя шляхом розробки і впровадження у Перечинській МТГ сучасної (сталої) системи поводження з ТПВ

Для досягнення мети Стратегія визначає наступні Стратегічні цілі:

1. Результативно впровадити роздільний збір ТПВ, ефективно використовуючи фінансові ресурси.
2. Забезпечити на регулярній основі збирання та вивезення 100% відходів, що утворюються у всіх населених пунктах Перечинської МТГ.
3. Впровадити роздільне збирання та відправку на переробку відходів, що переробляються, біологічно розкладаються, а також небезпечних відходів.
4. Забезпечити експлуатацію полігону ПВ у с. Барвінок у спосіб, що не спричиняє негативного впливу на навколишнє середовище.
5. Зменшити обсяг утворення із розрахунку на душу населення небезпечних відходів та тих, що не переробляються.

Для досягнення стратегічних цілей необхідно забезпечити досягнення специфічних цілей:

- Розробити та впровадити технічну модель поводження з ТПВ, включаючи роздільне збирання, захоронення залишкових відходів, окремі цикли поводження з небезпечними, великогабаритними, ремонтними відходами.
- Розробити та впровадити фінансовий план створення інтегрованої системи поводження з ПВ, у т.ч. охоплення 100% населення договорами про вивіз ТПВ.
- Забезпечити підтримку з боку населення в реалізації Стратегії поводження з ТПВ на основі підвищення обізнаності та участі.
- Створити систему моніторингу та оцінки як базису для сталості системи поводження з ТПВ та її інтегрування.

На території Перечинської МТГ передбачаються виконуватися заходи з впровадження системи роздільного збору ТПВ, здачу на вторинну переробку ТПВ та вивезення на полігони сміттєзвалищ ТПВ, які не передбачено до здачі на вторинну переробку.

Ця Стратегія адаптована до Стратегії поводження з ТПВ Закарпатської області на період до 2026, яка передбачає поєднання вдалих практик управління відходами та недоліків, які слід усувати. Для цього планується залучення державних коштів місцевих бюджетів, коштів спеціалізованих підприємств та з інших джерел. [Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у Перечинській міській об'єднаній територіальній громаді на період до 2026 року]

3.4 Фінансово-економічне забезпечення

Стале функціонування системи управління відходами потребує покриття витрат на вдосконалення системи управління відходами та підтримання її функціонування для кожного з потоків відходів. Загальна потреба у фінансуванні заходів МПУВ наведені в додатку 11. Плановий розподіл обсягів фінансування за джерелами фінансування наведений у додатку 12.

Для забезпечення функціонування та розвитку системи управління відходами сфери відповідальності органу місцевого самоврядування передбачається фінансування за наступними напрямками:

- забезпечення громади об'єктами оброблення відходів;
- ліквідація сміттєзвалищ на території громади;
- забезпечення населення можливості роздільного збирання відходів;
- забезпечення можливості здійснення збирання вторинної сировини;
- забезпечення технічними засобами збирання та вивезення побутових відходів.

Можливості фінансування за джерелами

В цілому в якості джерел фінансування діяльності в сфері управління відходами розглядаються:

1. Кошти місцевих бюджетів;
  - фонд охорони навколишнього природного середовища сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад;
  - інші кошти сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад;
2. Кошти бюджету області:
  - фонд охорони навколишнього природного середовища бюджету області;
  - інші кошти бюджету області;
3. Кошти державного бюджету;
4. Власні кошти суб'єктів господарювання;
5. Інвестиційні кошти;
6. Кредити;
7. Надходження за надані послуги та реалізовану продукцію;
8. Фінансування за принципом розширеної відповідальності виробника.

Фінансування кожного з видів діяльності за різними потоками відходів має свою специфіку.

Основою фінансування заходів з реалізації МПУВ є фонди охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів.

Поповнення фондів складається з екологічного податку та грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності.

Для визначення фінансового потенціалу на реалізацію МПУВ доцільно враховувати тільки складову екологічного податку, оскільки грошові стягнення

за заподіяну шкоду є менш прогнозованими і в ідеальному варіанті повинні бути відсутні.

Державний бюджет розглядається, як джерело фінансування МПУВ, що має підвищені ризики. Це зумовлено тим, що на час розроблення МПУВ відсутні чіткі пріоритети і правила щодо фінансування заходів РПУВ у Закарпатській області з державного бюджету, а органи місцевого самоврядування та обласної адміністрації мають обмежені можливості щодо впливу відносно залучення на реалізацію МПУВ коштів з державного бюджету.

Можливості фінансування заходів по управлінню відходами визначені законодавчо (Закон України «Про управління відходами»)

Стаття 55. Фінансування заходів у сфері управління відходами

1. Фінансування заходів у сфері управління відходами здійснюється за рахунок коштів утворювачів та власників відходів. Для фінансування заходів у сфері управління відходами можуть залучатися кошти державного та місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій, громадян України та їх об'єднань, а також інші джерела, не заборонені законом.

Стаття 56. Економічні інструменти для дотримання ієрархії управління відходами та фінансування заходів у сфері управління відходами

1. Для стимулювання дотримання ієрархії управління відходами, забезпечення повного відшкодування витрат утворювачів та власників відходів та забезпечення фінансування заходів у сфері управління відходами уповноваженими органами впроваджуються такі економічні інструменти:

1) встановлення ставок екологічного податку, що справляється за захоронення відходів на полігонах, залежно від виду відходів та класу полігону;

2) запровадження системи, за якої утворювачі та власники відходів сплачують лише за фактичну вагу відходів, непридатних для підготовки до повторного використання та відновлення, та створюються стимули для роздільного збирання відходів;

3) запровадження розширеної відповідальності виробника для певних видів відходів, розроблення заходів для підвищення її організаційної та економічної ефективності;

4) впровадження депозитних схем та інших заходів для заохочення ефективного збирання використаних продукції та матеріалів;

5) надання податкових пільг для стимулювання повторного використання та благодійного пожертвування продукції;

6) оподаткування продукції, відходи якої спричиняють значний негативний вплив на навколишнє природне середовище, з метою зменшення споживання такої продукції та стимулювання впровадження найкращих доступних технологій і методів управління для їх рециклінгу;

7) стимулювання використання продукції та матеріалів, отриманих у результаті підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу;

8) надання податкових і кредитних пільг для фінансової підтримки проведення наукових досліджень та впровадження інноваційних технологій оброблення, зокрема рециклінгу, відходів.

2. Законом можуть встановлюватися також інші економічні інструменти для запобігання утворенню відходів, забезпечення їх рециклінгу та іншого відновлення, зокрема пільгове оподаткування екологічних видів продукції, пільгове кредитування і субсидіювання екологічних проектів, надання дотації на придбання природоохоронного обладнання, прискорені строки амортизації природоохоронного обладнання.

Фінансування діяльності пунктів роздільного збирання побутових відходів

Витрати на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів можуть відшкодовуватися за рахунок таких джерел:

- 1) тарифу на послугу з управління побутовими відходами;
- 2) плати, що вноситься утворювачем відходів;
- 3) коштів місцевого бюджету;
- 4) коштів організацій розширеної відповідальності виробника;
- 5) інших не заборонених законом джерел.

У разі покриття витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів з декількох джерел частка витрат, що покривається за рахунок одного джерела, має бути пропорційною до частки обсягу виду відходів, збирання якого покривається за рахунок такого джерела.

Забороняється відшкодування витрат на здійснення роздільного збирання одного виду побутових відходів з різних джерел.

Управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється з урахуванням обраного способу організації діяльності таких пунктів, зокрема способу покриття витрат на роздільне збирання певних видів відходів.

У разі якщо витрати на роздільне збирання побутових відходів хоча б одного виду покриваються за рахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами, управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється суб'єктом господарювання, що здійснює господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів на території територіальної громади.

В інших випадках суб'єкт господарювання, що здійснює управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, визначається виконавчим органом місцевої ради.

Управління побутовими відходами

Фінансове забезпечення діяльності у сфері управління побутовими відходами включають покриття витрат на:

- створення, вдосконалення та підтримання функціонування системи управління відходами на рівні громади (інституційні і організаційні аспекти);
- забезпечення надання послуг у сфері управління побутовими відходами:
- покриття капітальних витрат;
- покриття поточних витрат;
- створення та експлуатація інфраструктурних об'єктів оброблення побутових відходів;
- будівництво та облаштування регіональних полігонів відходів, що не є небезпечними;
- припинення експлуатації/закриття та рекультивація сміттєзвалищ і полігонів відходів, що не є небезпечними, які не відповідають встановленим вимогам;
- проведення інформаційно-просвітницької діяльності.

Створення пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року [Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р] передбачено створення пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання). РПУВ та МПУМ передбачено створення такого центру в м. Перечин. З метою уніфікації рішень та більш підвищення ефективності використання фінансових ресурсів фінансування розроблення концепції функціонування центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання передбачається з місцевого бюджету.

Створення інших об'єктів інфраструктури збирання відходів (наприклад об'єктів оброблення великогабаритних відходів) здійснюється за рахунок бюджету громади. За загальними принципами громади можуть залучати додаткові джерела співфінансування.

Фінансування розширення та оновлення матеріально-технічної бази (парк спецавтотранспорту, придбання контейнерів) здійснюється за рахунок надавачів послуг у сфері управління побутовими відходами і покриваються за рахунок включення в тарифи на послуги відповідної амортизаційної складової. Надавачі послуг для фінансування зазначених витрат можуть використовувати такі інструменти фінансування, як лізинг, займи тощо. Якщо надавачем послуг є комунальні підприємства, у фінансуванні зазначених витрат можуть бути задіяні бюджетні кошти у т.ч. за механізмами співробітництва територіальних громад. У МПУВ передбачається покриття витрат на оновлення матеріально-технічної бази (парк спецавтотранспорту, придбання контейнерів) з місцевого бюджету в обсязі 100% від потреби.

Створення та експлуатація інфраструктурних об'єктів оброблення та захоронення побутових відходів

У МПУВ передбачається покриття витрат на створення та експлуатацію інфраструктурних об'єктів оброблення та захоронення побутових відходів з місцевого бюджету в обсязі 100% від потреби.

Управління небезпечними відходами

Фінансування системи управління небезпечними відходами у складі побутових відходів здійснюється на загальних принципах управління побутовими відходами.

Фінансування управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління промисловими відходами

Фінансування управління промисловими відходами здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління відходами будівництва та знесення

Фінансування управління відходами будівництва та знесення здійснюється відповідними власниками відходів за власний рахунок.

Управління відходами сільського господарства

Поточні витрати на управління відходами сільського господарства фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення окремих відходів.

Створення об'єктів оброблення відходів тваринного походження фінансується власниками відповідних об'єктів.

Управління відходами упаковки

Управління відходами упаковки фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів упаковки.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника з'явиться додаткове джерело фінансування.

Управління відходами електричного та електронного обладнання

Управління відходами електричного та електронного обладнання фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з'явитися додаткове джерело фінансування.

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з'явитися додаткове джерело фінансування.

Управління медичними відходами

Поточні витрати на управління медичними відходами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення окремих відходів (ресурсоцінних).

Капітальні витрати на створення об'єктів оброблення медичних відходів фінансуються місцевими бюджетами (у разі створення локальних об'єктів в окремих медичних закладах).

Створення об'єктів централізованого оброблення медичних біовідходів здійснюється за рахунок бюджетів громад з залученням співфінансування з обласного бюджету.

Управління знятими з експлуатації транспортними засобами

Фінансування діяльності з управління знятими з експлуатації транспортними засобами здійснюється підприємствами, які здійснюють таку діяльність.

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок.

3.5. План заходів МПУВ

Місцевий план управління відходами у Перечинській МТГ визначає головні напрями розвитку сфери управління відходами в громаді на найближчі 10 років з урахуванням європейських підходів, що базуються на положеннях Директив ЄС.

Місцевий план управління відходами спрямований на поліпшення стану благоустрою у Перечинській громаді, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

З метою забезпечення переходу до сучасного управління відходами для їх ефективного використання як ресурсів та сталого розвитку шляхом запобігання їх утворенню відповідно до державної політики у сфері управління відходами; здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу шляхом зменшення негативних наслідків від утворення відходів та їх управління; забезпечення і підвищення ефективності такого використання, що є вкрай важливим для переходу до циркулярної економіки та забезпечення довгострокової конкурентоздатності розроблено план заходів Місцевого плану управління відходами у Перечинській МТГ.

Основними завданнями Місцевого плану управління відходами є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним і Регіональним планами управління відходами, та спрямовані на реалізацію державної та місцевої політики у сфері управління відходами.

По кожному завданню є визначені заходи, відповідальні виконавці, строки здійснення заходів, джерела фінансового забезпечення, засобів контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території громади. Місцевий план управління відходами охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території міської територіальної громади. Детальніше із якими можна ознайомитись у додатку 14. Планові кількісні показники виконання МПУВ наведені у додатку 13. Структура плану заходів МПУВ наведена у додатку 15.

При формуванні переліку завдань та заходів МПУВ враховувалися терміни та обсяги їх виконання, визначені документацією дозвільного характеру, зокрема екологічними умовами висновків з оцінки впливу на довкілля, плани заходів з управління відходами, наданими промисловими підприємствами, пропозиції громадських організацій, висновків та рекомендацій членів робочої групи для підготовки пропозицій до проєкту місцевого плану управління відходами у Перечинській громаді, узгодження позицій до них.

Коригування заходів, термінів їх виконання здійснюється на підставі безумовного виконання документів дозвільного характеру у сфері охорони

навколишнього природного середовища та управління відходами та за наявності обґрунтованих пояснень щодо змін.

У випадку недостатності або відсутності фінансування з державного та обласного бюджетів можливий перегляд термінів виконання окремих заходів МПУВ.

Реалізація завдань і заходів МПУВ сприятиме ефективній інтеграції положень директив Європейського Союзу для переходу до мінімізації забруднення та закладе основи посиленого переходу до Європейського зеленого курсу, зокрема з розбудови та удосконалення інфраструктури управління відходами та покращенню екологічної ситуації в громаді.

Результатом реалізації МПУВ стане:

- сприяння реалізації державної політики у сфері управління відходами на національному рівні та виконанню Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом;
- покращення стану навколишнього природного середовища та здоров'я мешканців громади, оскільки МПУВ покликаний стати ключовим інструментом у досягненні комплексного управління відходами в громаді, що передбачає зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, захист здоров'я людей та збереження природних ресурсів;
- створення передумов для фінансування та залучення інвестицій у сектор управління відходами;
- ефективне використання природних ресурсів, зменшення обсягів відходів, підвищення рівнів повторного використання та рециклінгу, що сприятиме переходу до циркулярної економіки та сталому використанню ресурсів;
- створення нових робочих місць та сприяння економічному зростанню;
- забезпечення основи для стратегічного планування управління відходами в громаді, а також на рівні підприємств, установ та організацій;
- покращення системи моніторингу та контролю за управлінням відходами.

Розділ IV. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО ПЛАНУ

Система моніторингу та оцінки - це сукупність організаційних структур, процесів управління, стандартів, стратегій, планів, показників, інформаційних систем, звітності та зв'язків, що дозволяє національним та регіональним органам влади, муніципалітетам та іншим установам ефективно виконувати свої функції з моніторингу та оцінки. Оцінка та моніторинг - це періодичне відстеження відповідних індикаторів, яке здійснюється з метою забезпечення своєчасної та належної реалізації Плану управління відходами.

Основна мета системи моніторингу та оцінки місцевого плану управління відходами – запропонувати стратегічний інструмент для підвищення ефективності реалізації Плану шляхом підвищення актуальності, ефективності, доцільності, сталості та його впливу.

Система оцінки реалізації місцевого плану управління відходами включає ряд кількісних індикаторів, які показують хід та результативність впровадження передбачених заходів, досягнення очікуваних результатів - встановлених цільових показників тощо. Індикатори визначались на основі аналізу поточного стану управління відходами, виходячи з цільових показників, наведених у підрозділі 3.1, заходів місцевого плану, наведених в підрозділі 3.5, на основі Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами до 2030 року, Національного плану управління відходами до 2030 року, проекту Національного плану управління відходами до 2033 року, оновленого Регіонального плану управління відходами у Закарпатській області, з урахуванням місцевої специфіки системи управління відходами у Перечинській МТГ.

Індикатори, які відбираються для здійснення оцінки місцевого плану управління відходами, мають відповідати наступним критеріям: відповідність, вимірюваність, досяжність, чутливість, доступність, надійність, простота, практичність, об'єктивність, ощадливість та обмеженість в часі.

Відносно цільових показників МПУВ встановлено їх значення, які планується досягати поетапно.

Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами в Перечинській МТГ наведені у Таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами в Перечинській МТГ

Індикатор виконання місцевого плану	Одиниця виміру	Періодичність*
Розділ I. Створення та розвиток інституційної структури системи управління відходами міської територіальної громади		
Кількість підготовлених та оприлюднених моніторингових звітів з оцінки ефективності реалізації МПУВ	одиниць	щорічно
Участь у тренінгах, семінарах, навчаннях працівників виконкому Перечинської міської ради, суб'єктів	одиниць	щорічно

господарювання щодо впровадження системи управління відходами		
Проведення заходів з екологічного інформування населення, у т.ч. розміщення реклами екологічного спрямування	кількість сюжетів та публікацій в медіа, кількість розміщеної соціальної реклами та інше	щорічно
Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та інших заходів з підвищення обізнаності населення щодо управління відходами, у т.ч. що біологічно розкладаються	кількість інформаційних кампаній, рейдів тощо	щорічно
Кількість проведених тематичних заходів щодо управління відходами в закладах освіти	одиниць	щорічно
Розділ II. Управління побутовими відходами		
Обсяг утворених побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяги видалених побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяг роздільно зібраних побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяг зібраних змішаних побутові відходів	тис.тонн	щорічно
Відсоток охоплення населення послугами управління побутовими відходами	%	щорічно
Кількість зібраних побутових відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Частка роздільно зібраних побутових відходів у загальній масі побутових відходів	%	щорічно
Кількість придбаного обладнання, спецтехніки для збирання транспортування та складування побутових відходів	одиниць	щорічно
Кількість пунктів, контейнерів для роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів, у т.ч. небезпечних у складі побутових	одиниць	щорічно
Обсяг побутових відходів, що відновлені на об'єктах з оброблення та видалення таких відходів	тис.тонн	щорічно

Зменшення загального обсягу відходів, що видаляються на полігони	%	щорічно
Проведення рекультивації сміттєзвалищ і полігонів відходів	га	щорічно
Розроблення плану/програми із проведення моніторингу полігонів	одиниць	щорічно
Ліквідація стихійних сміттєзвалищ	одиниць	щорічно
Кількість складених адміністративних протоколів за порушення у сфері благоустрою, у т.ч. у сфері управління відходами	одиниць	щорічно
Розділ III. Управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості		
Кількість розроблених планів: - управління відходами підприємств	одиниць	щорічно
Кількість отриманих дозвільних документів у сфері управління відходами (дозволів, ліцензій, висновків з оцінки впливу на довкілля тощо)	одиниць	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів та відходів видобувної промисловості	тис.тонн	щорічно
Обсяг відновлених промислових відходів та відходів видобувної промисловості	тис.тонн	щорічно
Обсяг видалених промислових відходів та відходів видобувної промисловості	тис.тонн	щорічно
Частка відходів, що захоронюється від загального обсягу утворених відходів	%	щорічно
Частка оброблених до утворених відходів	%	щорічно
Збільшення обсягів повторного використання та оброблення відходів	%	щорічно
Кількість створених/модернізованих об'єктів оброблення відходів промисловості	одиниць	щорічно
Кількість проведених комплексних досліджень та впроваджених існуючих напрацювань і найкращих доступних технологій управління промисловими відходами та відходами видобувної промисловості	одиниць	щорічно
Розділ IV. Управління відходами будівництва і знесення та відходами руйнувань		
Обсяг утворених відходів будівництва та знесення	тонн	щорічно
Обсяг відновлених відходів будівництва та знесення	тонн	щорічно
Обсяг видалених відходів будівництва та знесення	тонн	щорічно
Розділ V. Управління медичними відходами		
Кількість облаштованих місць для тимчасового зберігання та оброблення медичних відходів	одиниць	щорічно
Обсяг утворених медичних відходів за окремими категоріями	тонн	щорічно

Кількість укладених договорів з суб'єктами господарювання, які мають ліцензію на управління небезпечними відходами, щодо управління медичними відходами	одиниць	щорічно
Розділ VI. Управління транспортними засобами, знятими з експлуатації		
Кількість транспортних засобів, знятих з експлуатації	одиниць	щорічно
Розділ VII. Управління відходами мастил (олив) та шин		
Обсяг утворених мастил (олив)	тонн	щорічно
Обсяг відновлених мастил (олив)	тонн	щорічно
Обсяг видалених мастил (олив)	тонн	щорічно
Обсяг утворених шин	тонн	щорічно
Обсяг відновлених шин	тонн	щорічно
Обсяг видалених шин	тонн	щорічно
Розділ VIII. Управління осадом стічних вод		
Кількість утворених осадів стічних вод	тис.т	щорічно
Кількість використаних осадів стічних вод на проведення заходів з рекультивації земель та заходів з пилопридушення	тис.т	щорічно
Розділ IX. Управління біовідходами		
Обсяг утворених біовідходів	тис.т	щорічно
Кількість зібраних біовідходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Створення об'єкту для компостування біовідходів, у т.ч. відходів зелених насаджень	одиниць	щорічно
Кількість домогосподарств, які здійснюють домашнє компостування	одиниць	щорічно

* за окремими індикаторами виконання місцевого плану, щорічне їх визначення здійснюється після урвадження конкретних заходів, наприклад із роздільного збору відходів

Моніторинг Місцевого плану

Моніторинг є процесом регулярного збору ключових кількісних даних для визначення прогресу в досягненні встановлених цільових показників та попередженні небажаних результатів, відставання тощо.

Моніторинг здійснюється за принципами достовірності, добросовісності, відповідності та актуальності інформації та обов'язкового врахування.

Моніторинг реалізації МПУВ проводиться щорічно за визначеними в Розділі IV індикаторами.

Організація та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування Місцевого плану управління відходами у Перечинській МТГ здійснюватиметься у відповідності до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 № 1272.

На основі узагальнених даних моніторингу щорічно готується Звіт з моніторингу, результати якого використовуються для коригування чи оновлення МПУВ, планування діяльності, прийняття рішень тощо.

РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

Місцевий план управління відходами Перечинської міської територіальної громади є документом державного планування та підлягає стратегічній екологічній оцінці в порядку, встановленому Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється за етапами (пункт 1 статті 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»):

- 1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- 2) складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- 3) проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому статтями 12 та 13 цього Закону, транскордонних консультацій у порядку, передбаченому статтею 14 цього Закону;
- 4) врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій;
- 5) інформування про затвердження документа державного планування;
- 6) моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Для забезпечення процедури СЕО Перечинською міською радою було сформовано реєстраційну справу в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки за № 02-08-8267-24 та подано Заяву про визначення обсягу СЕО щодо рівня деталізації інформації, що повинна бути включена в Звіт про СЕО. Дану заяву разом з повідомлення було оприлюднено на офіційному веб-сайті. Термін розгляду заяви становив з 02.08.2024р. по 12.08.2024 р.

За цей час до заяви надійшли пропозиції з Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА від 05.08.2024 р. №1257/02-01 та Департаменту охорони здоров'я Закарпатської ОДА від 09.08.2024 р. №177/06-3/6, що були враховані розробниками даної документації.

На даному етапі, проєкт МПУВ проходить процедуру громадського обговорення та консультацій з уповноваженими органами виконавчої влади, що реалізують політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони здоров'я щодо стратегічної екологічної оцінки.

З цією метою проєкт МПУВ та Звіт про СЕО оприлюднено на офіційному веб-сайті міської ради та подано в Єдиний реєстр СЕО

За результатами громадського обговорення та консультацій буде сформовано консультативні довідки, які є публічною інформацією та будуть оприлюднені в порядку передбаченому Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку».

У довідках буде відображено інформацію, яким чином у документі державного планування та звіті про СЕО враховані подані зауваження та пропозиції або обґрунтоване їх відхилення, а також обґрунтування щодо надання документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Директиви ЄС

1. Директива 2008/98/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»
2. Директива 2006/21/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувної промисловості та про внесення змін до Директиви 2004/35-ЄС»
3. Директива 1999/31/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»
4. Директива 2004/12/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 11.02.2004 «Про упаковку та відходи упаковки» цією Директивою внесено зміни до Директиви Європейського Парламенту і Ради 94/62/ЄС від 20 грудня 1994 року про пакування та відходи пакування, що чинна і до якої внесено ще 6 змін
5. Директива 2012/19/ЄС Європейського парламенту і Ради від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»
6. Директива 2006/66/ЄС Європейського парламенту і Ради від 6 вересня 2006 року «Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори та про скасування Директиви 91/157/ЄЕС»

Кодекси і Закони України, постанови Кабінету Міністрів України

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. від 25.06.1991 № 1264-ХІІ з подальшими змінами
8. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII
9. Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 №2320-IX
10. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР з подальшими змінами
11. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII з подальшими змінами
12. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII з подальшими змінами
13. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 №2354-VIII з подальшими змінами
14. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 №2807-IV з подальшими змінами
15. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року № 157-VIII з подальшими змінами
16. Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 №2573-IX
17. Закон України від 01.06.2000 № 1775-III «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»
18. Водний кодекс України від 06.06.1995 №213/95-ВР з подальшими змінами. Постанова Верховної Ради України від 06.06.1995 №214/95-ВР «Про введення в дію Водного Кодексу України».
19. Кодекс України про надра від 27.07.1994 №123/94-ВР з подальшими

- змiнами. Постанова Верховної Ради України вiд 27.07.1994 №133/94-ВР «Про введення в дiю Кодексу України про надра».
20. Земельний кодекс України вiд 25.10.2001 №2768-III з подальшими змiнами.
  21. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 11 жовтня 2021 р. №1065 «Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»
  22. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 7 травня 2022 р. №556 «Деякі питання подання декларації про вiдходи»
  23. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 19 квітня 2022 р. №473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робiт щодо ліквідації наслідкiв збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних iз пошкодженням будiвель та споруд»
  24. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 7 липня 2023 р. № 733 «Про внесення до деяких постанов Кабiнету Міністрiв України змiн з питань управління побутовими вiдходами».
  25. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 5 вересня 2023 р. № 947 «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планiв управління вiдходами»
  26. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 19 червня 2023 р. № 625 «Деякі питання поводження з побутовими вiдходами в особливих умовах»
  27. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 27 вересня 2022 р. №1073 «Про затвердження Порядку поводження з вiдходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будiвель та споруд внаслідок бойових дiй, терористичних актiв, диверсiй або проведенням робiт з ліквідації їх наслідкiв»
  28. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 7 липня 2023 р. № 695 «Деякі питання виконання iнвестиційних програм у сфері управління побутовими вiдходами»
  29. Постанова вiд 01.08.2006 № 1045 Про затвердження Порядку видалення дерев, кущiв, газонiв i квітників у населених пунктах
  30. Постанова вiд 05.12.2023 № 1278 Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської дiяльностi з управління небезпечними вiдходами
  31. Постанова Кабiнету Міністрiв України вiд 13.07.2000 № 1120 «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних вiдходiв та їх утилізацією/видаленням i Жовтого та Зеленого перелiкiв вiдходiв»
- Державні будiвельні та санітарні норми i правила, стандарти**
32. ГБН «Пiдприємства сортування та перероблення твердих побутових вiдходiв. Вимоги технологiчного проектування» (наказ Мiнжитлокомунгоспу вiд 21.02.2011 № 14)
  33. ДБН Б.2.2-12:2018 Планування i забудова територiй
  34. ДБН Б.2.2-5:2011 Планування та забудова мiст, селищ i функціональних територiй. Благоустрiй територiй. Зi Змiнами № 1, № 2 та № 3
  35. ДБН В.2.4-2-2005 Полiгони твердих побутових вiдходiв. Основні положення проектування

36. Державні санітарно-протиепідемічні правила і норми щодо управління медичними відходами (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 08.06.2015 № 325)
37. ДСТУ 8392:2015 «Колісні транспортні засоби. Засоби транспортні спеціально обладнані для перевезення побутових відходів. Загальні технічні умови»
38. ДСТУ 8476:2015 «Контейнери для побутових відходів. Загальні технічні вимоги»
39. ДСТУ-Н Б Б.2.2-7:2013 Настанова з улаштування контейнерних майданчиків
40. Норми часу на роботи із збирання та перевезення побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.06.2010 №170)
41. Перелік небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням (Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.10.2000 № 165)
42. Правила експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.05.2012 № 196)
43. Правила експлуатації полігонів побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.12.2010 № 435)
44. Правила компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.06.2023 № 489)
45. Про затвердження методики роздільного збирання побутових відходів (Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130)

Методичні рекомендації

46. Методичні рекомендації з розроблення місцевих планів управління відходами (наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.03.2024 № 288)
47. Методичні рекомендації з визначення морфологічного складу твердих побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 16.02.2010 №39)
48. Методичні рекомендації з організації збирання, перевезення, перероблення та утилізації побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 7.6.2010 №176)
49. Методичні рекомендації з прибирання території об'єктів благоустрою населених пунктів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 07.07.08 № 213)
50. Методичні рекомендації із формування громадської думки щодо екологобезпечного управління побутовими відходами (наказ Міністерства з

питань житлово-комунального господарства України від 16.2.2010 № 38)

51. Методичні рекомендації щодо безпечного управління компонентами (складовими) небезпечних відходів у складі побутових відходів (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.08.2013 № 423)

52. Методичні рекомендації щодо збирання відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів (наказ Мінрегіону від 22.01.2013 № 15)

Стратегії, програми, плани

1. Регіональний план управління відходами Закарпатської області до 2030 року
2. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>
3. Схема санітарного очищення Перечинської МТГ
4. Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у Перечинській МТГ до 2026 року
5. Національний план управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 117-р.
6. Звіт про стратегічну екологічну оцінку до генерального плану м. Перечин Ужгородського району
7. Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»
8. Регіональний План управління відходами Закарпатської області 05.04.2023 р. (файл Закарпаття_оновлений)
9. Порядок ведення реєстру місць видалення відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 р. № 1216
10. Порядок повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, затверджений Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 12 грудня 2018 року № 341
11. Державна екологічна інспекція у Закарпатській області <https://zak.dei.gov.ua/post/479>
12. Управління житлово-комунального господарства ської обласної державної адміністрації <https://carpathia.gov.ua/diyalnist/zhitlovo-komunalne-gospodarstvo>
13. Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=4725
14. ЗУ Про ліцензування видів господарської діяльності від 2 березня 2015 року № 222-VIII
15. Стратегія розвитку Перечинської МТГ до 2025 року
16. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р

ДОДАДКИ